

หัวข้อวิทยานิพนธ์	ผลการใช้วิธีสอนภาษาไทยโดยการวิเคราะห์หลักพุทธธรรมที่มีต่อการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบดินทร เดชา (สิงห์ สิงหเสนี)
ชื่อและนามสกุลผู้วิจัย	นางรุจี ดันดีอัสวโยธี
แขนงวิชา	หลักสูตรและการสอน
สาขาวิชา	ศึกษาศาสตร์
คณะอาจารย์ที่ปรึกษา	๑. รองศาสตราจารย์ศรีสุดา จรียากุล ๒. รองศาสตราจารย์ ดร.บุญศรี พรหมมาพันธุ์ ๓. รองศาสตราจารย์ ดร.รณจวน คำวชิรพิทักษ์
ปีการศึกษา	๒๕๓๘

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ที่ได้รับการสอนภาษาไทยโดยการวิเคราะห์หลักพุทธธรรมกับนักเรียนที่ได้รับการสอนภาษาไทยโดยวิธีสอนตามปกติ และเพื่อเปรียบเทียบการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมก่อนการสอนและหลังการสอน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ที่ได้รับการสอนภาษาไทยโดยการวิเคราะห์หลักพุทธธรรมและการสอนภาษาไทย โดยวิธีสอนตามปกติ

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษานี้ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) เขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยทำการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย ได้กลุ่มควบคุมจำนวน 40 คนและกลุ่มทดลองจำนวน 40 คน เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลคือแบบวัดการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นเองตามทฤษฎีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของโคลเบอร์ก สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ t - test

ผลการวิจัยพบว่า

1. นักเรียนที่ได้รับการสอนภาษาไทยโดยการวิเคราะห์หลักพุทธธรรมมีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนภาษาไทยโดยวิธีสอนตามปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. นักเรียนที่ได้รับการสอนภาษาไทยโดยการวิเคราะห์หลักพุทธธรรม มีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงขึ้นกว่าก่อนการสอนอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .05

3. นักเรียนที่ได้รับการสอนภาษาไทยโดยวิธีสอนตามปกติมีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงขึ้นกว่าก่อนการสอนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

Title : Effects of Thai Language Teaching Through Buddha Dharma Analysis Towards the Moral Reasoning of The Mathayom Suksa I Students at Bodindecha (Sing Singhasenee) School
By : Mrs. Rujee Tantiatsawayohee
Degree : Master of Education
Major Field : Curriculum and Instruction
School of : Educational Studies
Thesiss Advisors : 1. Associate Professor Srisuda Jariyakul
2. Associate Professor Boonsri Phrommapan
3. Associate Professor Ranjuan Kamwachirapitak
Academic year : 1995

Abstract

The objectives of this research were to compare the moral reasoning of the Mathayom suksa I of students in Bodindecha School, who were taught the Thai Language by analysing Buddha Dharma and who were taught by using the traditional teaching, and to compare the moral reasoning before and after teaching of students in Mathayom suksa I of Bodindecha School who were taught the Thai Language by analysing Buddha Dharma and who were taught by using the traditional teaching.

The sample group was the students in Mathayom suksa I of Bodindecha School Bangkok, Bangkok. The sample group was divided into two groups by using a simple random sampling. There were 40 students in an experimental group and 40 students in a controlled group. The instrument used for collecting the data is the measurement of the moral reasoning which the researcher made-to the Kohlberg Theory. The statistics used for analysing was t-test.

Results of the research are:

1. After teaching the Thai Language by analysing Buddha Dharma the experimental group got a higher moral reasoning than a controlled group at .05 level of significance.
2. After teaching the Thai Language by analysing Buddha Dharma the experimental group got a higher moral reasoning at .05 level of significance.
3. After teaching The Thai Language by using the traditional teaching the controlled group got a higher moral reasoning at .05 level of significance.

กิตติกรรมประกาศ

ประโยชน์และความดีงามอันเกิดจากปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ขอมอบ อุทิศแด่ นายทองอินทร์ นางลำเจียก ธรรมเกษตร บิดามารดา ผู้ซึ่งเป็นเสมือนครูคนแรกของผู้วิจัย และมอบเป็นเครื่องบูชา พระคุณครูอาจารย์ ตลอดจนผู้มีอุปการะคุณทุกท่าน

ความสำเร็จของปริญญานิพนธ์ฉบับนี้เกิดจากความอนุเคราะห์ในการให้คำปรึกษาแนะนำ อย่างดีจากรองศาสตราจารย์ศรีสุดา จริยากุล ประธานกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ รศ.ดร.บุญศรี พรหมมาพันธุ์ และรองศาสตราจารย์ดร.รัฐจวน คำวชิรพิทักษ์ กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

ขอกราบขอบพระคุณและขอขอบคุณผู้เชี่ยวชาญในการตรวจคุณภาพของเครื่องมือวิจัย ท่าน ดร.พระมหาจรรยา สุทธิญาโณ รองคณบดีคณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์ วิทยาเขตเชียงใหม่ รศ. ดร.รุจิร ภู่อาระ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง อาจารย์สมชาย เทพแสง อาจารย์ใหญ่โรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) 4 และอาจารย์สมศิริ ปลื้มจิตต์ โรงเรียนสตรีวิทยา กรุงเทพมหานคร

ขอขอบคุณรองศาสตราจารย์จริย สุวัฒน์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ศิริวิทย์ กุลโรจนภัทร ที่ร่วมเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

ขอขอบคุณคุณหญิงลักขณา แสงสนิท ผู้อำนวยการโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) อาจารย์สมบุรณ์ บุศยศิริ ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ อาจารย์ประไพศรี ศิริวงศ์ หัวหน้าหมวดวิชาภาษาไทย และอาจารย์หมวดวิชาภาษาไทยทุกท่านในโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ที่ให้ความกรุณาและโอกาสในการทำวิจัย

ขอขอบคุณอาจารย์ชัชชัย เผ่าพงษ์ แห่งคณะวิศวกรรมเทคโนโลยี สถาบันราชภัฏจลลเพชร ผู้กรุณาให้ความอนุเคราะห์ในการวิเคราะห์ข้อมูลอาจารย์ไพบุลย์ รัตนแก้ว อาจารย์มนัสสวาท โพทะยะ หมวดวิชาภาษาอังกฤษ ผู้ให้ความอนุเคราะห์ในด้านภาษาต่างประเทศ รศ. ดร. โกศล มีคุณ อาจารย์อนุจารี สุขิเมฆ ที่ให้ความช่วยเหลือในการสร้างเครื่องมือวิจัย อาจารย์สฤณ หนูน้อย คุณนิตยา ชูชาติ และคุณสมชาย แก้วภราดัย ที่กรุณาจัดพิมพ์ และให้ความสะดวกในการจัดพิมพ์

ขอขอบคุณคุณประสาน เด็กหญิงสิตางค์ เด็กหญิงปาหนัน ดันต้อศวโยธี ที่ให้ความช่วยเหลือและเป็นกำลังใจอันสำคัญในการจัดทำปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ให้ลุล่วงไปได้ด้วยดี

รุจิ ดันต้อศวโยธี

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ค
กิตติกรรมประกาศ	ง
สารบัญ	จ
สารบัญตาราง	ช
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	2
สมมติฐานของการวิจัย	3
ขอบเขตของการวิจัย	3
นิยามศัพท์	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	5
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	6
การสอนภาษาไทยโดยการวิเคราะห์หลักพุทธธรรม	6
การสอนทักษะภาษาไทยเพื่อพัฒนาความคิดวิเคราะห์	6
ความหมายของพุทธธรรมและหลักพุทธธรรม	16
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสอนภาษาไทยโดยการวิเคราะห์หลัก พุทธธรรมและจริยธรรม	21
ความหมายของจริยธรรม	22
ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรม	23
ทฤษฎีเหตุผลเชิงจริยธรรม	24
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมและพัฒนาการทางจริยธรรม	32

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	ทฤษฎีเหตุผลเชิงจริยธรรมของโคลเบอร์ก	25
2	ตัวอย่างการตัดสินใจทางจริยธรรมและเหตุผล	29
3	แบบแผนการทดลอง	36
4	แสดงแบบแผนการทดลอง	37
5	แสดงการทดสอบค่าคะแนนเฉลี่ยของคะแนน การให้เหตุผลเชิงจริยธรรม กลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุมหลังสอน	41
6	แสดงการทดสอบการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของ กลุ่มทดลองก่อนสอนและหลังสอน	42
7	แสดงการทดสอบการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของ กลุ่มควบคุมก่อนสอนและหลังสอน	42

ตารางภาคผนวก

ตารางที่		
1	แสดงความตรงเชิงเนื้อหาของแบบวัดการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม	195
2	การให้คะแนนแบบวัดการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม	196
3	การตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาเป็นรายข้อจากผู้เชี่ยวชาญ	197

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทยจะเจริญก้าวหน้าได้มากหรือน้อยเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับคุณภาพของประชากรเป็นสำคัญ และวิธีการที่จะสร้างควมมีคุณภาพให้แก่ประชากรได้ก็คือการให้ประชากรได้รับการพัฒนาในทุกด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาทางด้านจิตใจ ผลจากความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ทำให้สังคมไทยเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ดังนั้นจึงมีบุคคลเป็นจำนวนมาก พยายามดิ้นรนแสวงหาผลประโยชน์เพื่อตนเองโดยไม่คำนึงถึงความเดือดร้อนของสังคม จนมีพฤติกรรมที่สะท้อนให้เห็นถึงความเป็นผู้ที่ขาดจริยธรรม ทั้งๆที่โดยแท้จริงแล้วมนุษย์มิได้ดำรงอยู่ได้เพียงเพราะมีปัจจัยสี่คือ อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัยและยารักษาโรคเท่านั้น หากแต่ มนุษย์ยังมีความต้องการที่นอกเหนือไปกว่านั้นอีก นั่นคือความต้องการที่จะอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสันติสุข ซึ่งความต้องการในสิ่งนี้จะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อมนุษย์ในสังคมนั้นมีจริยธรรม จริยธรรมจึงเป็นเสมือนปัจจัยที่สำคัญอีกปัจจัยหนึ่งที่อยู่แวดล้อมชีวิตและสังคมของมนุษย์

ในจุดหมายของหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พ.ศ. 2521 (ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2533 ของกรมวิชาการ 2535: 1) ได้กล่าวไว้ว่า ต้องการให้ผู้เรียนมุ่งพัฒนาคุณภาพชีวิตและการศึกษาต่อ ให้สามารถเลือกแนวทางที่จะทำประโยชน์ให้แก่สังคมตามบทบาทและหน้าที่ตนในฐานะเป็นพลเมืองดี ตามระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข โดยให้ผู้เรียนมีความรู้ และทักษะเพียงพอที่จะเลือกและตัดสินใจประกอบสัมมาชีพและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ มีนิสัยในการปรับปรุงตนเองและสังคม เสริมสร้างอนามยชุมชนและครองชีวิตโดยคำนึงถึงผลประโยชน์ของสังคม จะเห็นได้ว่านอกจากคุณลักษณะทางด้านอื่นๆแล้ว คุณลักษณะของนักเรียนที่หลักสูตรต้องการให้นักเรียนทุกคนต้องมี คือ การทำประโยชน์ให้แก่สังคมการทำตามบทบาทและหน้าที่ตนในฐานะเป็นพลเมืองดี การทำงานร่วมกับผู้อื่นได้และการคำนึงถึงผลประโยชน์ของสังคมซึ่งคุณลักษณะเหล่านี้จะเกิดขึ้น ได้นักเรียนจะต้องเป็นผู้ที่มีเหตุมีผลและรู้จักใคร่ครวญให้เหตุผลเชิงจริยธรรม

ซึ่งโรงเรียนมีบทบาทที่จะให้เยาวชนหรือผู้เรียนเป็นผู้ที่มีคุณลักษณะดังกล่าวได้จากการจัดการเรียนการสอนในด้านวิชาการต่างๆ วิชาภาษาไทยเป็นวิชาหนึ่งที่ได้รับการคัดเลือกให้เป็นวิชาบังคับทั้งในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย วิชานี้มุ่งหวังให้เยาวชนเป็นผู้ที่สามารถใช้ภาษาได้อย่างมีเหตุผล โดยเฉพาะอย่างยิ่งเหตุผลในเชิงจริยธรรม กล่าวคือนักเรียนจะสามารถให้เหตุผลเชิงจริยธรรมในการที่จะพูด เขียน คิด หรือวินิจฉัยสาร มีความคิดเป็นสัมมาทิฐิ ไม่คิดเบียดเบียนตนและผู้อื่น ไม่ใช่จ้าวต่อเสียด ไม่นิทาว่าร้าย มีถ้อยคำอันไพเราะจริงใจ รู้จักพูดด้วยเหตุผล ถ้าใช้ภาษาเขียนก็สามารถเลือกสรรถ้อยคำ ที่ทำให้เกิดความเข้าใจ น่าเชื่อถือ มีเหตุมีผล และมีเจตนาดี แต่อย่างไรก็ตามการที่เยาวชนจะเป็นผู้ที่มีความสามารถดังกล่าวได้นั้น จะต้องอาศัยปัจจัยที่ต้องฝึกฝนหลายประการด้วยกัน ได้แก่ ความสามารถในการคิด ความสามารถในการใช้ภาษาให้เป็นเหตุเป็นผล ซึ่งความสามารถดังกล่าวจำเป็นต้องได้รับการฝึกฝนโดยอาศัยทักษะทางภาษาทั้งสี่ด้านคือ การฟัง การพูด การอ่านและการเขียน แล้วนำไปผนวกกับทักษะการคิด เพื่อนำไปสู่การพัฒนาทักษะและการคิดวิเคราะห์อย่างมีเหตุผล โดยสอดแทรกหลักพุทธธรรมในเนื้อหาทักษะการใช้ภาษาเพื่อที่นักเรียนจะได้รู้จักให้เหตุผล เชิงจริยธรรม แต่ในความเป็นจริงแล้วนักเรียนยังขาดการฝึกฝนทักษะทางภาษาและทักษะทางการคิด เพื่อพัฒนาตนให้มีคุณลักษณะดังกล่าวได้ ดังนั้นการฝึกให้นักเรียนได้ใช้ภาษาอย่างสัมพันธ์สืบเนื่องกันทั้งทักษะการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน จึงน่าจะช่วยให้นักเรียนสามารถสื่อสารด้วยภาษาในลักษณะต่างๆ ได้เป็นอย่างดี ซึ่งเป็นลักษณะของการเรียนภาษาโดยธรรมชาติ ก่อให้เกิดการเสริมแรง ช่วยให้นักเรียนเกิดความคิดอย่างมีเหตุผล โดยเฉพาะอย่างยิ่ง คิดตามหลักพุทธธรรมซึ่งมีแนวคิดหลายวิธีและหนึ่งในหลายวิธีนั้น วิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการเป็นวิธีคิดอย่างมีระเบียบมีเหตุผลจะนำไปสู่การให้เหตุผลในเชิงจริยธรรมได้จากเหตุผล ดังกล่าวจึงควรที่จะมีการสอนภาษาไทยแบบสัมพันธ์ทักษะที่สอดแทรกหลักพุทธธรรมโดยการฝึกฝนทักษะการใช้ภาษา ให้นักเรียนรู้จักคิดวิเคราะห์และให้เหตุผลเชิงจริยธรรม เพื่อนำมาใช้พัฒนาความมีเหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ที่ได้รับการสอนภาษาไทย โดยการวิเคราะห์หลักพุทธธรรมกับที่ได้รับการสอนภาษาไทยโดยวิธีสอนตามปกติ
2. เพื่อเปรียบเทียบการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมก่อนการสอนและหลังการสอนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ที่ได้รับการสอนภาษาไทย

โดยการวิเคราะห์หลักพุทธธรรม

3. เพื่อเปรียบเทียบการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมก่อนการสอนและหลังการสอนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ที่ได้รับการสอน ภาษาไทย โดยวิธีสอนตามปกติ

สมมติฐานของการวิจัย

จากการนำวิธีสอนภาษาไทยแบบสัมพันธ์ทักษะ โดยนำเนื้อหาหลักพุทธธรรมมาใช้ สำหรับการฝึกทักษะทางภาษาด้านความคิดวิเคราะห์ และการให้เหตุผล สมมติฐานของการวิจัย น่าจะเป็นดังต่อไปนี้

1. นักเรียนที่ได้รับการสอนภาษาไทยโดยการวิเคราะห์หลักพุทธธรรม มีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงว่านักเรียนที่ได้รับการสอนภาษาไทยโดยวิธีสอนตามปกติ
2. นักเรียนที่ได้รับการสอนภาษาไทยโดยการวิเคราะห์หลักพุทธธรรม มีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่าก่อนสอน
3. นักเรียนที่ได้รับการสอนภาษาไทยโดยวิธีสอนตามปกติมีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่าก่อนสอน

ขอบเขตของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยไว้ดังนี้

1. กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) เขตบางกะปิ จังหวัดกรุงเทพมหานคร สังกัดกรมสามัญศึกษา ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2538
2. เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัย เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ
 - 2.1 เนื้อหาภาษาไทย การฟังเพื่อพัฒนาความคิดวิเคราะห์และการให้เหตุผล การอ่านเพื่อพัฒนาความคิดวิเคราะห์และการให้เหตุผล การเขียนเพื่อพัฒนาความคิดวิเคราะห์และการให้เหตุผล การพูดเพื่อพัฒนาความคิดวิเคราะห์และการให้เหตุผล
 - 2.2 เนื้อหาพุทธธรรม ธรรมอันทำให้งาม 2 ธรรมอันเป็นโลกบาล 2 บุคคลหาได้ยาก 2 วุฑฒิ 4

3. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

3.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ การสอนภาษาไทยโดยการวิเคราะห์หลักพุทธธรรม ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง และการสอนภาษาไทยโดยวิธีสอนตามปกติ ตามแผนการสอนของโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี)

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ การให้เหตุผลเชิงจริยธรรม

นิยามศัพท์

1. การให้เหตุผลเชิงจริยธรรม หมายถึงความสามารถในการให้เหตุผลเพื่อตัดสินความถูกต้องของการกระทำโดยไม่รวมถึงพฤติกรรมที่แสดงออก และเหตุผลในเชิงจริยธรรมนั้นแบ่งออกเป็น 3 เกณฑ์ คือ ระดับก่อนเกณฑ์ ระดับตามเกณฑ์ และระดับเหนือเกณฑ์

1.1 เหตุผลเชิงจริยธรรมระดับก่อนเกณฑ์ หมายถึงการที่บุคคลไม่ฝ่าฝืนกฎที่มีการลงโทษเพราะเกรงการถูกลงโทษ และการที่บุคคลทำตามกฎเพราะความยุติธรรมคือการแลกเปลี่ยน

1.2 เหตุผลเชิงจริยธรรมระดับตามเกณฑ์ หมายถึงการที่บุคคลทำตามความคาดหวังของสังคม เพราะต้องการเป็นคนดีในทรรศนะของตนเองและบุคคลอื่น และการที่บุคคลทำตามหน้าที่เพราะถือว่าตนเป็นหน่วยหนึ่งของสังคม

1.3 เหตุผลเชิงจริยธรรมระดับเหนือเกณฑ์ หมายถึงการที่บุคคลทำตามสิทธิส่วนบุคคลเพราะเห็นว่ากฎเกณฑ์ต่างๆเกิดจากการตกลงกันของบุคคลในสังคม และการที่บุคคลทำตามหลักจริยธรรมที่ตนเองเลือกเองเพราะคิดว่าจริยธรรมที่ถูกต้องต้องปรับตามเหตุผล

2. การสอนภาษาไทยโดยการวิเคราะห์หลักพุทธธรรม หมายถึงการสอนภาษาไทยโดยวิธีสัมพันธ์ทักษะ ซึ่งกำหนดให้ทักษะตัวใดตัวหนึ่งเป็นตัวหลักและทักษะด้านอื่นเป็นตัวสัมพันธ์ พร้อมก็นำเนื้อหาหลักพุทธธรรมมาใช้สำหรับการฝึกทักษะทางภาษา ด้านความคิดวิเคราะห์และการให้เหตุผล

3. เนื้อหาพุทธธรรม หมายถึงเนื้อหาที่เกี่ยวกับคำสอนของพระพุทธเจ้าในเรื่องธรรมอันทำให้งาม 2 ธรรมอันเป็นโลกบาล 2 บุคคลหาได้ยาก 2 วุฑฒิ 4

4. การสอนภาษาไทยโดยวิธีการสอนตามปกติ หมายถึง การที่ผู้สอนจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามแผนการสอนวิชาภาษาไทย ท 101 ของหมวดวิชาภาษาไทย โรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี)

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. นักเรียนมีโอกาสดำเนินการพัฒนาการใช้ภาษาไทยด้วยการฝึกวิเคราะห์หลักพุทธธรรม ทั้งในด้านการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน
2. นักเรียนมีการให้เหตุผลทางจริยธรรมสูงขึ้น ภายหลังจากที่ได้รับการสอนภาษาไทย โดยการวิเคราะห์หลักพุทธธรรม
3. เป็นแนวทางสำหรับครูวิชาภาษาไทย และวิชาอื่นในการนำหลักพุทธธรรมไปใช้ในการสอนเพื่อเน้นการวิเคราะห์การให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียน

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยเรื่อง “ผลการใช้วิธีสอนภาษาไทยโดยการวิเคราะห์หลักพุทธธรรมที่มีต่อการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี)” นั้น ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยนำมาเรียบเรียงและเสนอรายละเอียดในหัวข้อดังต่อไปนี้

1. การสอนภาษาไทยโดยการวิเคราะห์หลักพุทธธรรม

1.1 การสอนทักษะภาษาไทยเพื่อพัฒนาความคิดวิเคราะห์

1.2 ความหมายของพุทธธรรมและหลักพุทธธรรม

1.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสอนภาษาไทยโดยการวิเคราะห์หลักพุทธธรรม

2. จริยธรรม

2.1 ความหมายของจริยธรรม

2.2 ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรม

2.3 ทฤษฎีเหตุผลเชิงจริยธรรม

2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม

1. การสอนภาษาไทยโดยการวิเคราะห์หลักพุทธธรรม

1.1 การสอนภาษาไทยเพื่อพัฒนาความคิดวิเคราะห์

1.1.1 จุดหมายของหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พ.ศ. 2521 (ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2533) จุดประสงค์ของหลักสูตรวิชาภาษาไทย คำอธิบายรายวิชาภาษาไทย ท 101 และ ท 102

จุดหมายของหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้นนั้น (กรมวิชาการ 2535: 1) ต้องการให้ผู้เรียนมุ่งพัฒนาคุณภาพชีวิตและการศึกษาต่อ ให้สามารถเลือกแนวทางที่จะทำประโยชน์ให้แก่สังคมตามบทบาทและหน้าที่ตนในฐานะเป็นพลเมืองดีตามระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย อันมี พระมหากษัตริย์เป็นประมุข โดยให้ผู้เรียนมีความรู้และทักษะเพียงพอที่จะเลือกและตัดสินใจ

ประกอบสัมมาอาชีพทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ มีนิสัยในการปรับปรุงตนเองและสังคม เสริมสร้าง
อนามัย ชุมชนและครองชีวิตโดยคำนึงถึงผลประโยชน์ของสังคม

จากจุดประสงค์ของหลักสูตรวิชาภาษาไทยบางข้อ (ของกรมวิชาการ 2535: 9-10)
พอสรุปได้ว่าหลักสูตรวิชาภาษาไทยมีจุดประสงค์ให้นักเรียน มีความสามารถในการใช้ภาษาไทย
ได้ถูกต้องเหมาะสมกับวัยสามารถฟังและอ่านได้อย่างมีวิจารณญาณ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
แลเห็นความสำคัญของภาษาไทยในฐานะเป็นเครื่องมือสื่อสารของชาติ

คำอธิบายรายวิชา ท 101 และ ท 102 มีข้อความตอนหนึ่งกล่าวไว้ว่า ต้องการ
ให้นักเรียนได้ฝึกการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน โดยฟังคำบรรยาย เรื่องเล่า นิทาน
พูดสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เล่าเรื่อง ชี้แจงความต้องการ อ่านหนังสือหรืองานเขียนต่างๆ
ทั้งบันเทิงคดีและสารคดี สามารถแยกข้อเท็จจริงจากข้อคิดเห็น แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับสิ่งที่ได้อ่าน
ฟัง พูด และเขียน ได้ถูกต้องชัดเจน และมีมารยาทในการใช้ภาษา

จากจุดหมายของหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พ.ศ. 2521 (ฉบับปรับปรุง
พุทธศักราช 2533) จุดประสงค์ของหลักสูตรวิชาภาษาไทย และคำอธิบายรายวิชาภาษาไทย ท 101
และ ท 102 สรุปได้ว่า วิชาภาษาไทยมีความสำคัญต่อการที่จะสร้างเยาวชนให้เป็นผู้ที่สามารถ
ในการที่จะใช้ทักษะทางภาษาได้อย่างมีมารยาท รู้จักความเหมาะสม มีวิจารณญาณในการฟัง
การอ่าน การพูดและการเขียน กล่าวคือใช้ภาษาอย่างมีเหตุผล โดยอยู่บนพื้นฐานของความมีเจตนาดี
มีความคิดสร้างสรรค์จนสามารถที่จะทำประโยชน์ให้แก่สังคมตามบทบาท และหน้าที่ตนในฐานะ
เป็นพลเมืองดี

1.1.2 การพัฒนาทักษะการฟังและการฟังเพื่อพัฒนาความคิดวิเคราะห์และการให้เหตุผล

1) การพัฒนาทักษะการฟัง

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ (2534: 4) ได้ทรงกล่าวไว้ว่าการฟังเป็นกระบวนการ
รับสารที่มีความสำคัญไม่น้อยไปกว่าการรับสารด้วยการอ่าน เนื่องจากการฟังเป็นทักษะที่ต้องใช้ใน
ชีวิตประจำวันและการฟังมากยิ่งขึ้นทำให้เป็นที่มีความรอบรู้ ทำให้เกิดปัญญาเฉลียวฉลาดในการเรียน
การสอน การฟังมีความสำคัญ ซึ่งอาจกล่าวได้ว่า การฟังเป็นพฤติกรรมที่อำนวยความสะดวก
ในการเรียนรู้ และบรรเทา กิตติศักดิ์ (2537: 2) ได้กล่าวถึงการฟัง ไว้ว่า ในชีวิตของคนเราจะใช้
การฟังมากกว่าการพูด การอ่าน และการเขียน การฟังจะเริ่มตั้งแต่ฟังบุคคลในครอบครัวพูด
ฟังเพื่อนพูด ฟังข่าว ฟังละคร ฟังเพลงจากวิทยุ จากเครื่องบันทึกเสียงจากโทรทัศน์ จะเห็นว่าเราใช้
การฟังตลอดทั้งวัน นับตั้งแต่ตื่นนอนจนเข้านอน การฟังจึงมีความสำคัญมาก

2) การสอนฟังเพื่อพัฒนาความคิดวิเคราะห์และการให้เหตุผล

การสอนทักษะการฟังเพื่อพัฒนาความคิดวิเคราะห์ ลักษณะของการฟังมีหลายอย่างแล้วแต่จุดประสงค์ แต่สำหรับการฟังแล้วสามารถพัฒนาความคิดวิเคราะห์ได้นั้น เป็นสิ่งที่ต้องได้รับการฝึกฝน

พอล ซีเบอร์นส์ (Paul C. Burns 1971: 83) ได้กล่าวถึงการฟังเพื่อวิเคราะห์ วิเคราะห์สรุปได้ว่าเป็นการฟังเพื่อแยกแยะข้อมูลข้อเท็จจริง ข้อคิดเห็น และจุดยืน เอ ชิกเคนแดนซ์ และคณะ (Judith A. Schickedance and others 1977: 122-123) สรุปไว้ว่าการฟังเพื่อวิเคราะห์ เป็นการฟังที่ผู้ฟังต้องหาเหตุผล สนับสนุน หรือหาหลักฐาน มาขัดแย้งแล้วตัดสินใจและอ้างอิงได้ในที่สุด

ศิริกุล ปิยานุกูล (2538: 21) ได้ทำการศึกษาเรื่องการจัดกิจกรรมการสอนฟังอย่างมีวิจารณ์พบว่า เรื่องที่ฟังควรมีคุณค่าต่อการเรียนภาษาไทย เช่น มินิทาน มีข้อคิดสอนใจ ควรจัดให้มีการอภิปรายของเพื่อนร่วมชั้นเรียน ให้ฟังบทร้อยกรองจากวรรณคดีหรือวรรณกรรมร่วมสมัยนักเรียนจะต้องสามารถวิเคราะห์เรื่องราวได้ แยกว่าส่วนใดเป็นข้อเท็จจริง ส่วนใดเป็นข้อคิดเห็น ความเป็นเหตุเป็นผลของเรื่องที่ได้ฟัง ประเมินค่าของเรื่องที่ได้ฟังว่า ดีหรือไม่คืออย่างไร ใช้ประโยชน์ได้หรือไม่ ธิดา โมสิกรัตน์ (2537: 27) ได้กล่าวถึงการฝึกทักษะการฟังว่า การฝึกทักษะการฟังที่น่าสนใจคือ การเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ได้อภิปราย และมีส่วนร่วมในการฝึกทักษะการฟัง

กวิสรา รัตนากร (2538: 20) ได้กล่าวถึงหลักในการฟังเพื่อคิดไว้ว่าควรมีหลักในการพิจารณา ดังนี้

ก. พิจารณาเรื่องที่ได้ฟังว่า ส่วนใดเป็นข้อเท็จจริง ส่วนใดเป็นความคิดเห็นของผู้พูด

ข. พิจารณาการใช้เหตุผลหรือใช้หลักฐานอ้างอิงเพื่อสนับสนุนความคิดว่าเหมาะสมน่าเชื่อถือเพียงใด

ค. ประเมินคุณค่าของเรื่องที่ได้ฟังว่าถูกหรือผิด หรือน่าเชื่อถือเพียงใด

การฟังเป็นทักษะทางภาษาที่มีความจำเป็นอย่างยิ่งในการดำรงชีวิตประจำวัน และการฟังที่ดี ผู้ฟังควรฟังโดยใช้ความคิดวิเคราะห์เรื่องที่ได้ฟังอย่างรอบคอบและใช้เหตุผลใคร่ครวญ ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเกี่ยวกับการฟังควรฝึกให้นักเรียนแยกข้อเท็จจริงและข้อคิดเห็น ฝึกใช้เหตุผลในการใคร่ครวญว่าสิ่งที่รับฟังนั้นดีหรือไม่คืออย่างไรและเรื่องนี้นักเรียนฟังควรเป็นเรื่องที่มีคุณค่าทางภาษาและส่งเสริมคุณธรรม

1.13 การพัฒนาทักษะการอ่านและการอ่านเพื่อพัฒนาความคิดวิเคราะห์และการให้เหตุผล

1) การพัฒนาทักษะการอ่าน

การอ่านเป็นทักษะการรับสารเช่นเดียวกับการฟัง แต่สื่อในการรับต่างกันคือ การอ่านใช้ตัวหนังสือหรือรูปภาพเป็นสื่อ มนุษย์เรียนรู้สิ่งต่างๆจากมนุษย์ด้วยกันจากการอ่าน ทำให้เกิดการติดต่อสื่อสารทางความคิดแพร่หลายในวงกว้างและมีปริมาณเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว

ลักษณะของการอ่านมีหลายอย่างแล้วแต่แต่ละจุดประสงค์ แต่สำหรับการอ่านที่อ่านแล้วสามารถพัฒนาความคิดวิเคราะห์ได้นั้นเป็นสิ่งจำเป็น ดังที่ ดวงใจ ไทยอุบล (2537: 127-128) กล่าวไว้สรุปได้ว่า การอ่านด้วยความคิดวิเคราะห์เป็นการอ่านอย่างละเอียด ด้วยความรอบคอบ โดยจะต้องเข้าใจเนื้อเรื่องเป็นอย่างดี อ่านแล้วสามารถแยกแยะได้ว่า ที่มาของเรื่องนั้นๆเป็นอย่างไร มโนทัศน์ของผู้เขียนและเรื่องนั้นคืออะไร โดยอาศัยพิจารณาหาเหตุผลประกอบ และรู้จักการเปรียบเทียบ วิจารณ์ อิงตรกัมแห่ง ทิพย์สุนทร อนามัยบุตร และ รื่นฤทัย สัจจพันธุ์ (2524: 217) ได้กล่าวถึง การอ่านด้วยความคิดวิเคราะห์ไว้ว่า การอ่านด้วยความคิดวิเคราะห์นั้นจะต้องอ่านด้วยการพินิจพิจารณาไตร่ตรอง และหาเหตุผลส่วนดี ส่วนบกพร่องของหนังสือ นั้น เพื่อให้เป็นแนวทางไปสู่ความคิด สรุปเกี่ยวกับหนังสือ นั้นได้

2) การสอนอ่านเพื่อพัฒนาความคิดวิเคราะห์และการให้เหตุผล

การใช้คำถามในการสอนอ่าน

ในการสอนอ่านเพื่อพัฒนาความคิดวิเคราะห์นั้น จอห์น ดี แบรินส์ฟอร์ด (John D. Bransford 1986: 182) ได้กล่าวไว้สรุปได้ว่า คำถามเป็นข้อสงสัยที่เกิดขึ้น จะต้องมีการค้นหาคำตอบ โดยอาศัยข้อมูลที่ได้จากการอ่านและมุ่งพัฒนาให้นักเรียนจำความหมายของคำ เหตุการณ์ที่สำคัญ เข้าใจเรื่องราว แนวคิดของเรื่องนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม สังเคราะห์ด้วยการเทียบเคียงกับสถานการณ์อื่นและหาเหตุผลข้อเท็จจริง ตลอดจนคุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับ สุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์ (2537: 185-186) ได้กล่าวถึงการใช้คำถามในการสอนอ่านช่วยพัฒนาความคิดของนักเรียนซึ่งมีลำดับขั้นของกิจกรรมการสอนโดยสรุปดังนี้คือเริ่มจากขั้นนำ เป็นการแนะนำวิธีอ่าน ขั้นอ่าน เป็นการอ่านแล้วตอบคำถามพร้อมกับรายงานความคิดเห็นขั้นสรุป ครูและนักเรียนช่วยกันอภิปรายคำตอบของผู้ที่ออกมารายงานแล้วสรุปเป็นประเด็นสำคัญพร้อมจดบันทึก

การใช้นิทานในการสอนอ่าน

วิไลวรรณ พุ่มเกษม (2530: 63) ได้ทำการศึกษาพบว่า นักเรียนที่เรียนโดยใช้นิทานพื้นบ้านเสริมการอ่าน มีความสามารถสูงกว่าที่เรียนโดยใช้วิธีสอนปกติ

การใช้สื่อการอ่าน

สุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์ (2537: 150) กล่าวถึงสื่อการอ่านไว้ว่า สื่อการอ่านเป็นเครื่องมือที่จะช่วยให้นักเรียนเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการอ่าน การใช้สื่อการอ่านไม่ควรเน้นเฉพาะหนังสือแบบเรียนและหนังสืออ่านประกอบตามที่กำหนดเท่านั้น

การอ่านด้วยการวิเคราะห์เป็นการฝึกรับสารอย่างรอบคอบไตร่ตรอง ซึ่งนำไปสู่การพัฒนาความเป็นผู้มีเหตุผล และการสอนอ่านโดยให้นักเรียนพบกับคำถามหรือแก้ปัญหา นั้นเป็นการพัฒนาทักษะความคิดวิเคราะห์ของนักเรียนวิธีหนึ่ง การจัดกิจกรรมการอ่านให้แก่แก่นักเรียนควรให้นักเรียนมีโอกาสได้อ่านสื่อที่เพิ่มเติมนอกเหนือจากบทเรียน อาจเป็นนิทานพื้นบ้าน หรือหนังสือเสริมอื่นๆ จะช่วยเสริมความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์ให้แก่แก่นักเรียนมากยิ่งขึ้น

1.1.4 การพัฒนาทักษะการพูดและการพูดเพื่อพัฒนาความคิดวิเคราะห์และการให้เหตุผล

1) การพัฒนาทักษะพูด

การพูดคือการแสดงออกตามธรรมชาติของเจ้าของภาษา เพื่อแสดงความรู้สึกนึกคิดหรือสื่อความหมายต่างๆ นับเป็นภาษาโดยแท้จริง เป็นภาษาที่ประกอบด้วยคำย่อ ส่วนวนโวหาร คำตลาดและคำรวบรัด โดยทั่วไปแล้วการพูดทำให้ผู้ฟังสามารถทราบได้ว่าผู้พูดคิดอย่างไร

2) การสอนพูดเพื่อพัฒนาความคิดวิเคราะห์ และการให้เหตุผล

การสอนทักษะการพูดเพื่อพัฒนาความคิดวิเคราะห์ให้แก่แก่นักเรียนนั้นอาจจัดได้ในหลายลักษณะ แบรี เค ไบเออร์ (Barry K. Beyer 1987: 45-46) กล่าวไว้สรุปได้ว่า การสอนแบบแก้ปัญหา (Problem Solving) จะช่วยพัฒนาความคิดสำหรับผู้เรียน การแก้ปัญหจะทำให้ผู้เรียนสามารถอธิบายความคิดที่ซับซ้อนจนสามารถนำไปใช้พูดได้ ซึ่งผู้เรียนจะต้องแก้ปัญหาที่คลุมอบให้

รจนา ชัยมีเขียว (2530: 87) ทำการศึกษาเกี่ยวกับการสอนพูดโดยอภิปรายกลุ่ม พบว่าการสอนการพูดแบบอภิปรายกลุ่มเป็นวิธีการสอนพูดที่ดีกว่าการสอนแบบบทบาทสมมติ และการสอนตามคู่มือครู และได้เสนอแนะว่าเป็นวิธีการที่ผู้เรียนจะได้พูดแสดงความคิดเห็นอย่างเต็มที่ โดยมีการใช้ข้อมูลและเหตุผลมาสนับสนุน ผู้เรียนจะได้พัฒนาการพูดที่เป็นลักษณะเฉพาะของตนมีความเป็นตัวของตัวเอง และพบจุดเด่นในการพูดที่ประสบผลสำเร็จของตน

การพูดเป็นสื่อทางภาษาที่ทำให้ผู้รับฟังทราบถึงความรู้สึกนึกคิด การพูดเพื่อพัฒนาความคิดวิเคราะห์นั้น ผู้พูดจะต้องพูดด้วยเหตุผลอันรอบคอบและชอบธรรม เข้าใจหน้าที่และฐานะตนในการพูด ผู้พูดต้องสามารถแยกข้อเท็จจริง และข้อคิดเห็นได้ และสื่อความนึกคิดของตนให้ผู้อื่นเข้าใจ การสอนแบบแก้ปัญหาและการสอนแบบอภิปรายกลุ่มเป็นการสอนที่ช่วยพัฒนาทักษะในการพูดเชิงวิเคราะห์ได้เป็นอย่างดี

1.1.5 การพัฒนาทักษะการเขียนและการเขียนเพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์และการให้เหตุผล

1) การพัฒนาการเขียน

ทักษะการเขียนเป็นทักษะการส่งสารเช่นเดียวกับทักษะการพูด แต่การเขียนอาศัยตัวหนังสือหรือสัญลักษณ์ในการสื่อความหมายแทนเสียงพูด มนุษย์สามารถถ่ายทอดความรู้ ประสบการณ์และความคิดต่างๆโดยผ่านการเขียนได้อย่างมากมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ความเจริญทางเทคโนโลยีการพิมพ์ในสมัยปัจจุบัน ทำให้การเขียนแพร่หลาย

2) การสอนทักษะการเขียนเพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ และการให้เหตุผล

การเขียนเพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์นั้น ผู้เรียนควรได้รับการฝึกทางด้านความคิดก่อนลงมือเขียน การฝึกเพื่อพัฒนาการคิดมีหลายวิธี วิลเลียม เอฟ อิมสเชอร์ (William F. Imscher, 1979: 78) กล่าวว่า ก่อนเริ่มต้นเขียน ผู้เขียนควรสำรวจสังเกตและจดบันทึกข้อมูลเพื่อใช้ในการเขียน

วรรณ บัวเกิด (2537: 218) กล่าวถึงการฝึกให้แสดงความคิดเห็นว่าเป็นการพัฒนาด้านความคิด ซึ่งมีวิธีการที่กล่าวได้โดยสรุปคือ การถามตอบระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน และการเสนอสถานการณ์ที่เป็นปัญหา

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ (2534: 155) ทรงอภิปรายและทรงเสนอแนะไว้สรุปได้ว่าการฝึกเขียนมีความจำเป็นอย่างยิ่ง นักเรียนควรได้ฝึกเขียนวิเคราะห์วิจารณ์ แสดงความคิดเห็นวิธีการฝึกนั้น ควรฝึกเขียนในสถานการณ์ต่างๆ

การสอนทักษะการเขียนเพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์นั้นผู้สอนจึงควรให้นักเรียนได้พบกับปัญหาหรือสถานการณ์ ซึ่งอาจได้รับจากการฟังหรือการอ่าน และไตร่ตรองพิจารณาด้วยเหตุผลพร้อมกับลำดับความคิดของตนถ่ายทอดออกมาด้วยการเขียน

1.1.6 การสอนสัมพันธ์ทักษะ

วัตถุประสงค์ของการเรียนการสอนภาษาไทยนั้น ก็เพื่อต้องการให้นักเรียนได้ใช้ทักษะทางภาษาเป็นเครื่องมือในการศึกษาค้นคว้าวิชาการต่างๆทั้งปรับตัวให้ทันกับโลกในยุคปัจจุบันและอนาคต เพื่อที่จะอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุข ไม่ทำให้สังคมเดือดร้อน การสอนทักษะทางภาษาไทยจึงต้องมุ่งให้นักเรียนได้ฝึกฝนทักษะทั้งสี่ด้าน โดยผ่านกระบวนการคิดมาก่อน ดังที่ อุทัย ภิรมย์รัตน์ (2533: 3) ได้กล่าวไว้ว่า

ทักษะทั้งสี่อย่างจำเป็นที่จะต้องอาศัยทักษะอีกอย่างหนึ่งคือ ทักษะการคิด การคิดเป็นสิ่งที่มนุษย์ใช้ควบคุมเนื้อหาหรือสารที่จะถ่ายทอดผ่านสื่อต่างๆ ถ้าปราศจากการคิด มนุษย์จะสื่อความหมายได้ไม่สมบูรณ์ หรือไม่สามารเข้าใจกันได้ ซึ่งในกระบวนการความคิดนั้นจะนำไปบูรณาการผนวกเข้ากับการสอนแบบสัมพันธ์ทักษะ

ธิดา โมสิกรัตน์ (2537: 1) กล่าวว่า การสอนทักษะการฟังให้สัมพันธ์กับทักษะอื่นๆ ในลักษณะบูรณาการ จะทำให้นักเรียนได้ใช้ทักษะทางภาษาอย่างมีประสิทธิภาพทั้งในการเรียนและการดำเนินชีวิต พวงเพ็ญ อินทรประวัตติ (2521: 84-87) กล่าวว่า ในการสอนทักษะทางภาษาไม่ควรแยกทักษะใดทักษะหนึ่งออกไปต่างหากควรสอนให้สัมพันธ์กับทักษะอื่นๆ และสุภาพร ราชากรกิจ (2523: 6) ได้กล่าวไว้ว่า ความสามารถในการฟัง พูด อ่าน และเขียน เป็นทักษะที่นักเรียนควรได้รับการฝึกฝนอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอโดยสร้างความรู้สึกลงไปกับการรักเรียนและใครู้ เพื่อเป็นพื้นฐานที่มั่นคงสำหรับ การเรียน

จะเห็นได้ว่าทักษะการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียนนั้น มักจะใช้ในลักษณะผสมผสานกันดังที่ อุทัย ภิรมย์รัตน์ (2533: 3) ได้กล่าวไว้ว่า มนุษย์สื่อสารกันด้วยลักษณะต่างๆ การใช้ภาษาจึงต้องมีความสัมพันธ์สืบเนื่องกันอย่างแยกไม่ออก เช่น เมื่อมีการพูด ก็ต้องมีการฟังจึงจะถ่ายทอดความหมายไปได้ หรือเมื่อมีการเขียนก็ต้องมีการอ่าน การส่งสารจึงจะสมบูรณ์ ข้อมูลที่ได้จากการฟังก็จะพื้นฐานในการพูด และในทำนองเดียวกัน ข้อมูลที่ได้จากการอ่านก็จะนำไปใช้ในการเขียน ด้วยเหตุนี้การเรียนการสอนภาษาจึงจำเป็นต้องใช้ทักษะทั้งสี่ด้าน คือ ฟัง พูด อ่าน และเขียนจึงจะถือว่าครบวงจร การสื่อสาร แม้ว่าในบางสถานการณ์ อาจจะแยกเป็นคู่ๆ เช่น ฟัง และพูดก็จะมีอ่านและเขียนตามมา การเรียนการสอนภาษาที่ใช้ทักษะสัมพันธ์จึงเป็นการให้ผู้เรียนได้ใช้ภาษาเชื่อมโยงกันในทักษะต่างๆ เช่น ฟังแล้วเล่าเรื่องต่อ หรือเขียนอธิบายแล้วเล่าเรื่อง หรือเขียนตอบ-คำถาม เป็นต้น การเรียนการสอนแบบนี้จึงเป็นไปตามหลักการเรียนภาษาโดยธรรมชาติ ทำให้เกิดการเสริมแรง หรือการสนับสนุนด้านความคิด ทำให้เกิดความเข้าใจเนื้อหาและพัฒนาการใช้ภาษาไปโดยอัตโนมัติ

ในเรื่องของการให้เหตุผลในเชิงจริยธรรมนั้นเป็นเรื่องของการรับรู้ การคิด และการให้เหตุผลซึ่งทั้งหมดที่กล่าวมาเป็นกระบวนการทางภาษา เคย์ (Kay 1975: 30) กล่าวไว้สรุปได้ว่าถ้าไม่มีการรับรู้ทางภาษา พัฒนาการทางสติปัญญาก็เป็นไปได้ไม่ดี ไม่มีความสามารถที่จะเข้าใจนามธรรม และเข้าใจหลักทางจริยธรรม พัฒนาการทางจริยธรรมก็จะไม่เกิดขึ้น การให้ความรู้ทางภาษาจึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งต่อการพัฒนาการการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของเด็กดังที่ กัณฑาทิพย์ สิงหะเนติ (2537: 28) อธิบายไว้ว่า ครูต้องเริ่มจากความรู้ทางภาษาก่อนการแสดงออก กล่าวคือ ให้ผู้เรียนรู้กฎเกณฑ์ทางภาษา ก่อนที่จะนำกฎเกณฑ์นั้นมาประยุกต์ใช้

แล้วสมรรถภาพการคิดทุกชนิดจะเป็นจริงขึ้นมาไม่ได้เลย ลักษณะของการคิดมีหลายรูปแบบ พยอม วงศ์สารศรี (อ้างถึงในนงเยาว์ เปี่ยมปรีชา 2530: 24) ได้แบ่งการคิดไว้เป็น 2 ประเภทคือ

1) การคิดอย่างไม่มีจุดหมาย การคิดชนิดนี้จะคิดเรื่องนี้แล้วต่อไปเรื่องโน้นเรื่อยๆ มักไม่มีการสรุปผล หรือบางครั้งก็ออกมาในรูปของการสร้างวิมานในอากาศไปเรื่อยๆ

2) การคิดอย่างมีจุดหมาย เป็นลักษณะของพฤติกรรมทางจิตใจ ซึ่งมีแนวทาง อันแน่นอนในเรื่องใดเรื่องหนึ่งได้แก่ การคิดวิเคราะห์วิจารณ์ (Critical Thinking) เป็นการศึกษา เหตุผลโดยพิจารณาสถานการณ์หรือข้อมูลต่างๆว่าเท็จจริงเพียงไร เป็นการตัดสินใจหรือประเมิน โดยอาศัยข้อมูลที่ให้มา การคิดริเริ่มสร้างสรรค์ (Creative Thinking) หมายถึง กระบวนการคิด การกระทำผลงานใหม่ๆที่มนุษย์คิดประดิษฐ์ขึ้น

ในการคิดวิเคราะห์วิจารณ์นั้น มีแนวคิดอีกวิธีหนึ่ง ซึ่งสามารถนำมาเป็น แนวทางในการพัฒนาความคิดเชิงวิเคราะห์ได้นั้นก็คือ วิธีคิดตามหลักพุทธธรรม ซึ่งพระพุทธเจ้า ได้ทรงสั่งสอนวิธีการคิดไว้หลายวิธี และวิธีคิดที่จะช่วยให้คิดได้อย่างถูกวิธี คิดอย่างมีระเบียบ อย่างลึกซึ้งก็คือ วิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการ พระธรรมปิฎก (ประยุทธ์ ปยุตโต 2537: 31-40) ได้อธิบายถึงวิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการไว้สรุปได้ดังนี้

โยนิโสมนสิการ มาจาก โยนิ แปลว่า เหตุ ต้นเค้า แหล่งเกิด ปัญญา อุบาย ส่วนมนสิการ แปลว่า การทำในใจโดยแยบคาย ซึ่งได้ความว่า คิดถูกวิธี คิดมีระเบียบ คิดมีเหตุมีผล คิดเร้ากุศล

วิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการ ประมวลเป็นแบบใหญ่ๆ ได้ 10 วิธี คือ

1) วิธีคิดแบบสืบสาวเหตุปัจจัย คือการพิจารณาปรากฏการณ์ที่เป็นผล ให้รู้จัก สถานะที่เป็นจริง หรือพิจารณาปัญหา หาหนทางแก้ไข ด้วยการค้นหาสาเหตุและปัจจัยต่างๆ ที่สัมพันธ์ส่งผลสืบทอดกันมา

2) วิธีคิดแบบแยกแยะส่วนประกอบ คือการกระจายเนื้อหา เป็นการศึกษาที่มุ่งมอง ให้รู้จักสิ่งทั้งหลายตามสถานะของมันเอง

3) วิธีคิดแบบสามัญลักษณะ คือมองอย่างรู้เท่าทันความเป็นไปของสิ่งทั้งหลาย ซึ่งจะต้องเป็นไปอย่างนั้นๆตามธรรมดาของมันเอง ในฐานะที่มันเป็นสิ่งที่เกิดจากเหตุปัจจัย ต่างๆที่ปรุงแต่งขึ้น เมื่อเกิดแล้วก็ต้องดับไป

4) วิธีคิดแบบอริยสังข์/คิดแบบแก้ปัญหาคือ เป็นวิธีคิดแห่งการดับทุกข์ มี 2 ลักษณะ คือ คิดตามเหตุผล คิดตรงจุดของเรื่อง

5) วิธีคิดแบบอรรถสัมพันธ์ คือคิดตามหลักการและความมุ่งหมาย คือพิจารณา ให้เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่าง ธรรมกับอรรถ คือหลักการกับความมุ่งหมาย

6) วิธีคิดแบบเห็นคุณค่าและทางออก คือการยอมรับความจริงตามสิ่งนั้นๆ ก่อนจะแก้ปัญหาจะต้องเข้าใจปัญหาให้ชัดเจน และรู้ที่ไปให้ดีกว่าก่อน หรือก่อนที่จะละจากสิ่งหนึ่ง ไปสู่อีกสิ่งหนึ่ง ต้องรอบคอบและเห็นว่าดีจริง

7) วิธีคิดแบบรู้คุณค่าแท้-คุณค่าเทียม คือการคิดแบบสกดหรือบรรเทาค้นหา สิ่งใดสามารถสนองความต้องการของเราได้ สิ่งนั้นมีคุณค่าแก่เรา หรือที่เราเรียกมันว่ามีประโยชน์ คุณค่าแท้ต้องสนองความต้องการของชีวิตมนุษย์โดยตรง ใช้แก้ปัญหาตนเพื่อความดีงาม ความดำรง อยู่ด้วยดีของชีวิต เพื่อประโยชน์สุขทั้งของตนเองและผู้อื่น คุณค่าเทียม หรือคุณค่าพอกเสริม เป็นคุณค่าที่สนองค้นหา เช่น อาหารมีคุณค่าอยู่ที่ ความอร่อย รถยนต์เป็นเครื่องวัดฐานะ

8) วิธีคิดแบบเร้าคุณธรรม คือคิดแบบเร้ากุศล บุคคลที่ประสบสิ่งเดียวกัน แต่คิดและนึกไปคนละอย่าง คือคิดไปในทางที่ดีงาม กับคิดไปในทางที่ไม่ดีงาม การคิดแบบนี้ ช่วยแก้ไขความเคยชินร้ายๆ ของจิตที่ได้สั่งสมไว้แต่เดิม พร้อมกับสร้างความเคยชินใหม่

9) วิธีคิดแบบอยู่กับปัจจุบัน คือคิดในแนวทางของความรู้ หรือคิดด้วยอำนาจ ปัญญา แล้วจัดทุกเรื่องให้เข้าอยู่ในปัจจุบัน เช่น การสังคายนาครั้งที่ 1 เกิดขึ้นเพราะความค้ำถั่ง ถึงอนาคตชนิตที่เชื่อมโยงถึงกิจที่จะกระทำในปัจจุบันได้

10) วิธีคิดแบบวิภังขาท ไม่ใช่วิธีคิดโดยตรง แต่เป็นวิธีพูด หรือการแสดง หลักการแห่งคำสอนแบบหนึ่ง อย่างไรก็ตาม การคิดกับการพูด เป็นกรรมที่ใกล้ชิดกันที่สุด ก่อนจะพูดได้ก็ต้องคิดก่อน สิ่งที่พูดล้วนสำเร็จมาจากความคิดทั้งสิ้น

วิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการนี้ วิธีคิดแบบสืบสาวเหตุปัจจัย น่าจะเป็นพื้นฐานและแนวทางในการฝึกเพื่อพัฒนาความคิดวิเคราะห์ให้เป็นอย่างดี และสุมน อมรวิวัฒน์ (2535: 40-41) ได้ให้ตัวอย่างสำหรับวิธีคิดแบบสืบสาวเหตุปัจจัยไว้ดังนี้

ตัวอย่าง

“ชาวบ้านเรียนจบประถมศึกษา มา 10 ปีแล้ว อ่านหนังสือไม่ออก”

ชาวบ้านอ่านไม่ออกเพราะอะไร

เพราะลืมการอ่าน

ลืมการอ่านเพราะอะไร

เพราะไม่ได้อ่านมานานแล้ว

ไม่ได้อ่านมานานแล้วเพราะอะไร

เพราะไม่มีผู้ส่งหนังสือให้

ไม่มีผู้ส่งหนังสือให้เพราะอะไร

เพราะขาดเงินทุนในการซื้อหนังสือส่ง

ขาดเงินทุนซื้อหนังสือส่งเพราะอะไร

เพราะไม่มีองค์กรใดตั้งงบประมาณเพียงพอ
 ไม่มีองค์กรตั้งงบประมาณเพราะอะไร
 เพราะไม่มีองค์กรใดเห็นความสำคัญ
 องค์กรไม่เห็นความสำคัญเพราะอะไร
 เพราะผู้บริหารไม่ตระหนักคุณค่าของการอ่านหนังสือ
 “เมื่อคิดสืบสาวเหตุปัจจัยแล้ว ก็จะได้คำตอบว่า”
 เพราะผู้บริหารตระหนักคุณค่าของการอ่าน
 องค์กรต่างๆจึงเห็นความสำคัญ
 เพราะองค์กรต่างๆเห็นความสำคัญ
 องค์กรทั้งหลายจึงตั้งงบประมาณซื้อหนังสือส่ง
 เพราะมีเงินทุนซื้อหนังสือส่ง
 จึงมีผู้ส่งหนังสือไปยังหมู่บ้าน
 เพราะมีผู้ส่งหนังสือไปยังหมู่บ้าน
 ชาวบ้านจึงมีหนังสืออ่าน
 เพราะชาวบ้านมีหนังสืออ่าน
 ชาวบ้านจึงอ่านหนังสือเป็นประจำ
 เพราะชาวบ้านอ่านหนังสือเป็นประจำ
 ชาวบ้านจึงไม่ล้มการอ่าน
 เพราะชาวบ้านไม่ล้มการอ่าน
 ชาวบ้านจึงอ่านหนังสือออก

วิธีคิดแบบโยนิโสมนิกานั้นเป็นวิธีคิดแบบสืบสาวเหตุปัจจัย เป็นความคิดที่ฝึกให้คิดใคร่ครวญ ใ้ห้วิเคราะห์ และในการคิดวิเคราะห์นั้น ผู้คิดต้องคิดแบบมีจุดหมายมีแนวทาง สามารถแยกข้อเท็จจริงและข้อคิดเห็นได้ ประเมินค่าความเชื่อถือของข้อมูลว่าน่าเชื่อถือเพียงใด และมีคุณค่าหรือไม่ ตลอดจนสามารถแก้ปัญหาได้ด้วยเหตุผลอันชอบธรรม

1.2 ความหมายของพุทธธรรมและหลักพุทธธรรม

1.2.1 ความหมายของพุทธธรรม

พระธรรมปิฎก (ประยุทธ์ ปยุตโต 2529: 1) ได้อธิบายความหมายเกี่ยวกับพุทธธรรมไว้สรุปได้ว่า พุทธธรรมคือคำสั่งสอนดั้งเดิมของพระพุทธเจ้า ซึ่งชี้แนวทางสำหรับปฏิบัติในชีวิตจริง ส่วนคำสั่งสอนใดที่มีได้แสดงแนวทางในการปฏิบัติ เพียงแต่เป็นแนวทางในการคิดหาเหตุผลในเรื่อง

ความจริง เพื่อสนองความต้องการทางปัญญานั้น ไม่ถือว่าเป็นพุทธธรรม (พระธรรมปิฎก 2529: 1) ซึ่งความคิดนี้ใกล้เคียงกับของพระธรรมโกศาจารย์ (พุทธทาส ม.ป.ป. 35) ที่กล่าวไว้ว่า คิดว่าพุทธธรรมนั้นแหละเหมาะ คือธรรมะที่เป็นพุทธะ เป็นคำที่ตรงจุดทางภาษาและทางความหมาย ทางตัวจริง หรือสัจจะเป็นคำเก่าที่ใช้กันอยู่ในอินเดีย แม้พระพุทธเจ้าท่านก็ใช้คำนี้ ท่านเรียกศาสนาของท่านว่า ธรรมะ หรือตัวธรรมะ ผู้ใดเห็นธรรม ผู้นั้นเห็นตถาคต ก็คือเห็นอันนี้ละ เห็นตัวพุทธธรรมอันนี้

พระมหาจรรยา สุทธิญาโน (2537: 117-119) ได้กล่าวไว้ว่า ธรรมะคือสัจจะที่พระพุทธเจ้าค้นพบจากธรรมชาติและชีวิตมนุษย์เป็นวิถีแห่งการแก้ปัญหาในทุกชั้นตอนของชีวิตมนุษย์แต่ละคน ผู้ปรารถนาจะแก้ปัญหาชีวิตด้วยวิธีการนี้จะต้องลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง หลักพุทธธรรมของพระพุทธเจ้าเป็นหลักธรรมที่ประกอบด้วยเหตุผลและความคิด วิเคราะห์ ดังตัวอย่างในเรื่องของทุกข์ ทุกข์เกิดขึ้นได้เพราะมีเหตุ เหตุแห่งทุกข์คืออะไร พระมหาจรรยา สุทธิญาโน ได้อธิบายไว้สรุปได้ว่า เหตุแห่งทุกข์คือตัณหา อันได้แก่ความอยากอันไร้จุดหมายไร้ขอบเขตจำกัด ตัณหาเกิดขึ้นได้เพราะความไม่รู้ คือ อวิชชา ความไม่รู้เกิดจาก ผัสสะอย่างไรสติ คือตาเห็นรูปหูฟังเสียง จมูกดมกลิ่น ลิ้นลิ้มรส กายสัมผัสกับสิ่งที่มากระทบ หนาวร้อน อ่อนแข็ง จิตใจรับธรรมารมณ์ ชาติสติจึงทำให้เกิดตัณหาเมื่อเกิดตัณหาแล้วทำให้เกิดความยึดมั่นในชีวิต ในทรัพย์สิน ในสรรพสิ่งทั้งปวง ซึ่งเรียกว่าอุปาทาน เกิดอุปาทานขึ้นมา ผลก็คือความทุกข์ปรากฏ วิธีแก้ปัญหามาของการเกิดทุกข์ต้องดับเหตุแห่งทุกข์ พระพุทธเจ้าทรงยืนยันว่า เหตุแห่งทุกข์ดับได้ ความทุกข์หรือไม่ทุกข์ขึ้นอยู่กับมนุษย์ปัจจัยภายนอกไม่มีส่วนบันดาล เป็นเรื่องของเหตุปัจจัยล้วนๆ ไม่เกี่ยวกับเทพเจ้าองค์ใด

การแก้ปัญหาของการเกิดทุกข์ด้วยวิธีการของการใช้เหตุผล

เหตุแห่งทุกข์

อวิชชา (ความไม่รู้) → ผัสสะอย่างไรสติ → เกิดตัณหา → เกิดอุปาทาน → ทุกข์
การดับทุกข์

วิชา (ความรู้) → ผัสสะอย่างมีสติ → ไม่เกิดตัณหา → ไม่เกิดอุปาทาน → ไม่ทุกข์

โดยที่หลักพุทธธรรมของพระพุทธเจ้าเป็นหลักธรรมที่ประกอบด้วยเหตุผลจึงเหมาะสมสำหรับการนำมาให้เยาวชนได้ศึกษาและปฏิบัติเพื่อการดำรงชีวิตอยู่ในโลกปัจจุบันได้อย่างมั่นคงและเป็นสุข ดังที่พระมหาจรรยา สุทธิญาโน (2537: 17-21) ได้กล่าวไว้สรุปได้ว่าในเมื่อเราไม่สามารถจะปฏิเสธความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีที่จะนำความสะดวกมาใช้ในชีวิตประจำวันได้ แต่เราสามารถยืดหยุ่นความเปลี่ยนแปลงที่กำลังดำเนินไปด้วยความรู้เท่าทัน และเก็บเกี่ยวสิ่งที่เหมาะสมเข้ามาพัฒนาชีวิตได้โดยไม่ต้องลุ่มหลงมัวเมายึดติดหรือปฏิเสธหลบหนีแต่อย่างใด การนำเอาหลักพุทธธรรมมาเป็นแนวทางในการประพฤติปฏิบัติจะช่วยให้มนุษย์ดำรงตนอยู่ในโลกปัจจุบันได้อย่างเป็นสุข มองทุกอย่างโดยใช้ความจริงจนเกิดปัญญา รู้จักใช้เหตุผล และเนื่องจากพุทธธรรม

คือธรรมะของพระพุทธเจ้าเป็นแนวทางในการประพฤติปฏิบัติของพุทธศาสนิกชน จึงมีผู้นำเอาหลักพุทธธรรมมากล่าวกันเป็นจำนวนมาก ซึ่งโดยเนื้อหา แล้วก็คือหลักพุทธธรรมอันเดียวกัน อาจแตกต่างกันบ้างตามลักษณะของการนำเสนอ ผู้วิจัยได้นำลักษณะการแบ่งพุทธธรรมของสมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส (2533: 28-34) มาเป็นหลักในการสอนภาษาไทยโดยการวิเคราะห์หลักพุทธธรรม แต่ได้นำมาเพียงเฉพาะส่วนที่เป็นธรรมวิภาค และจากส่วนที่เป็นธรรมวิภาคก็ได้นำมาเพียงบางส่วนที่ต้องการให้นักเรียนได้วิเคราะห์เท่านั้น ซึ่งมีดังต่อไปนี้

ธรรมวิภาค มี

ทศะ หมวด 2 มี ธรรมอันทำให้งาม 2 ธรรมอันเป็น โลภบาล 2 บุคคลหาได้ยาก 2

จตุกะ หมวด 4 มี วุฑฒิ 4

ธรรมอันทำให้งาม 2 คือ ชันติ โสรจจะ

ปิ่น มุกุกันต์ (2514: 174) ได้อธิบายไว้ว่า

ชันติ คือความอดทน เป็นการรักษาปกติภาพของตนไว้ได้ในเมื่อถูกกระทบด้วยสิ่งอันไม่พึงปรารถนา จำแนกตามเหตุที่ควรอดทนเป็น 4 อย่าง คือ

- 1) ทนต่อความลำบากตรากตรำ
- 2) ทนต่อทุกข์เวทนา คือเมื่อเจ็บป่วยไม่แสดงอาการทรมนทรมายกิ้นเหตุ
- 3) ทนต่อความเจ็บใจ คือทนต่อความกระแทกแตกคั้นของคนอื่น
- 4) ทนต่ออำนาจกิเลส คือเมื่อได้ลาภยศก็ไม่แสดงอาการดีนเด่นตาโต

โสรจจะ คือความเสงี่ยม เมื่ออดทนแล้วก็พยายามสงบใจ ทำใจให้เย็นลงด้วยอุบายอันชอบ เมื่อใจสงบแล้ว กิริยาที่แสดงออกมาก็จะสงบเสงี่ยมเหมือนไม่มีอะไรเกิดขึ้นเมื่อเป็นเช่นนี้ ความงามทุกส่วนที่ตนเคยมีอยู่ก็จะไม่เสื่อม จะคงงามอยู่และคงชนะใจคนอื่นเป็นอย่างดี

ธรรมอันทำให้งาม 2 ชันติ โสรจจะ เป็นหลักพุทธธรรมที่เป็นเหตุเป็นผล บุคคลอาจหาสาเหตุที่ทำให้เกิดผลได้โดยง่าย เช่นเหตุใดคนบางคนจึงเป็นที่รักใคร่เมตตาของคนทั่วไป การที่เพื่อนคนใดคนหนึ่งได้รับการคัดเลือกให้เป็นหัวหน้า ให้เป็นผู้นำ เกิดจากสาเหตุใด เพราะอะไรเราจึงไม่ชอบผู้ที่มีกิริยาไม่สุภาพเรียบร้อย วาจาหยาบคาย สาเหตุทั้งหลายเหล่านั้น อาจเกิดจากการที่คนบางคนมีชันติ โสรจจะ แต่คนบางคนไม่มี

ประโยชน์ของธรรมอันทำให้งาม ชันติ โสรจจะ นี้ ปิ่น มุกุกันต์ (2514: 175) ได้อธิบายไว้ว่าช่วยให้มีผู้สนับสนุน จะเจริญด้วยวิชาความรู้ก็ต้องมีครูอาจารย์สนับสนุน จะเจริญในทางการค้าขายก็ต้องมีลูกค้าสนับสนุน จะเจริญในทางราชการก็ต้องมีผู้ใหญ่ผู้น้อยสนับสนุนจะเป็นผู้แทนราษฎรก็ต้องมีประชาชนสนับสนุน แม้กระทั่งการค้าหรือการเมืองระหว่างประเทศก็ต้องอาศัยการสนับสนุนพอสมควร

จากลักษณะของธรรมอันทำให้งามคือ ชันติ โสรจจะ นี้ นับว่าเป็นธรรมะที่ช่วย
 ปรุ้งแต่งกายและใจให้งาม ทำให้บุคคลรู้จักปรับตนให้เกิดความงามทั้งทางกาย วาจา และใจ รู้จัก
 อดทนต่อความไม่พอใจระงับจิตใจให้สงบเพื่อให้ผู้อื่นพอใจ ผู้วิจัยเห็นว่าพุทธธรรมข้อนี้น่าจะเป็น
 พุทธธรรมที่นำมาให้นักเรียนได้ศึกษา

ธรรมอันเป็นโลกบาล 2 หิริ โอตตปปะ

กรมการศาสนา (2522: 22-23) ได้ให้คำอธิบายไว้ว่า

หิริ คือความละอายต่อบาป เกิดขึ้นเพราะเหตุภายใน คือปรารถนเองแล้ว
 เกิดความละอาย ไม่ทำบาป

โอตตปปะ คือความเกรงกลัวต่อบาปนั้นเกิดขึ้นเพราะเหตุภายนอกคือ ปรารถผู้อื่น
 เกรงว่าจะถูกตำหนิ เกรงว่าจะถูกลงโทษ

หิริ โอตตปปะ เป็นพุทธธรรมที่ช่วยพัฒนาสังคม เพราะเมื่อคนกลัวบาป ก็จะไม่
 ก่อความเดือดร้อนต่อกัน นำความสงบให้เกิดขึ้น การที่สังคมเดือดร้อน แกร่งแย่ง ถักขโมย โกงกิน
 ฉ้อราษฎร์บังหลวง เหตุเกิดจากมนุษย์หมดความละอายใจในตนเอง ไม่เกรงกลัวต่อบาป ผลจึงทำให้
 สังคมเดือดร้อน คุณตะวางเป็นเพียงบทลงโทษภายนอก แต่ถ้ามนุษย์มี หิริ โอตตปปะ แล้ว การทำผิด
 แม้แต่น้อยนิกก็จะเป็บบาปทางใจสำหรับเขา โดยที่ไม่ต้องรอกการลงโทษจากกฎหมาย

บุคคลหาได้ยาก 2 บุพพการี กตัญญูกตเวทิต

ปิ่น มุฑกันต์ (2524: 180-181) ได้อธิบายไว้ว่า

บุพพการี หมายถึงคนที่ทำอุปการะก่อน คือเรายังไม่ได้ช่วยอะไรเขาแต่เขา
 ช่วยเหลือเราก่อน คนประเภทนี้ได้แก่บิดามารดา เป็นบุพพการีของบุตรก่อน คือได้ทะนุถนอมเลี้ยงดู
 มาตั้งแต่ลูกยังอยู่ในครรภ์ ซึ่งเป็นที่ทราบกันว่าในตอนนั้น เรายังไม่เคยช่วยท่านทำอะไรเลย ในทางศาสนา
 บุพพการีผู้ยิ่งใหญ่ของมหาชน คือ พระบรมศาสดาที่ได้ทรงเทศนาสั่งสอนประดิษฐานศาสนาไว้ให้แก่เรา

กตัญญูกตเวทิต แยกออกเป็น 2 ความหมาย กตัญญู หมายถึง คนที่รู้อุปการะคุณ
 ที่คนอื่นทำให้ตน ส่วน กตเวทิต หมายถึงคนที่รู้คุณแล้วตอบแทนพระคุณด้วย

พิจารณาในด้านเหตุผล เหตุใดบิดามารดาจึงเรียกว่าเป็นบุคคลหาได้ยาก เพราะ
 ท่านคือผู้ให้ ท่านให้เราตั้งแต่ชีวิต การอบรมเลี้ยงดู การศึกษา ตลอดจนทรัพย์สิน โดยที่เรามีได้ให้
 อะไรแก่ท่านมาก่อนเลย ซึ่งเป็นการยากที่จะหาใครให้เราได้เท่านี้ เราจึงเรียกท่านว่า เป็นบุพพการี
 เป็นบุคคลหาได้ยาก เหตุใดเราจึงเรียกผู้ที่มีความกตัญญูกตเวทิตว่าเป็นบุคคลหาได้ยาก เหตุเพราะคน
 คนบางคนเมื่อปีกล้ำขาแข็งแล้วมักลืมนึกถึงผู้อื่น ลืมอดีตลืมนผู้มีพระคุณ ดังนั้นผู้ใดก็ตามแม้จะ
 เติบโตร่ำรวย มีฐานะใหญ่โต ถ้าไม่ลืมนผู้มีพระคุณและยังรู้จักตอบแทนคุณด้วยแล้ว ถือว่าเป็นบุคคล
 หาได้ยาก สมควรแก่การยกย่อง

สภาพความเป็นจริงในปัจจุบันพ่อแม่บางคนถูกทอดทิ้งมากขึ้นในวัยชรา ลูกหลายคนคือร้อนไม่เชื่อฟังพ่อแม่หรือผู้ใหญ่ ลูกหลานหลายคนอ้างภารกิจที่ตนต้องรับผิดชอบจนไม่มีเวลาดูแลพ่อแม่ รัฐบาลต้องรับผิดชอบเลี้ยงดูบุคคลในวัยชราเพิ่มมากขึ้น ทางกรมเริ่มกำหนดวันผู้สูงอายุ ผลทั้งหลายที่เกิดขึ้นเหล่านี้เกิดจากเหตุปัจจัยหลายอย่าง แต่สิ่งที่แน่นอนที่สุดก็คือขาดการอบรมปลูกฝังคุณธรรมเรื่อง บุคคลหาได้ยาก 2 บุพพการี กตัญญูกตเวทิตี

ประโยชน์ของพุทธธรรมหัวข้อที่ว่าด้วย บุคคลหาได้ยาก 2 นี้ ช่วยให้นุญช้เป็นคนดี รู้จักตอบแทนคุณ ไม่เป็นคนเห็นแก่ตัว รู้จักตอบแทน ทำให้มนุษย์มีสติและระลึกอยู่ได้เสมอว่าตนเป็นใคร ดำรงอยู่ได้เพราะใครและใครเป็นผู้เกื้อกูล

วุฑฒิ 4 สัปปริสสังเสวะ สัทธัมมัสสวะนะ โยนิโสมนสิการ ฐัมมานุฐัมมาปฏิบัติ
ปิ่น มุฑุกันต์ (2514: 207-212) ได้อธิบายไว้ว่า

สัปปริสสังเสวะ คือคบท่านผู้ประพฤติชอบด้วยกาย วาจา ใจ ที่เรียกว่า สัตตบุรุษ
สัทธัมมัสสวะ คือฟังคำสั่งสอนของท่านด้วยความเคารพบนอบต่อผู้สอนและ
คำสั่งสอนของท่าน

โยนิโสมนสิการ คือไตรตรองให้รู้จักสิ่งดีหรือชั่วด้วยอุบายที่ชอบ หมายถึง เมื่อฟังคำสั่งสอนแล้ว ให้นำมาคิดให้รอบคอบด้วยปัญญาของตน ว่าคุณต้องทำนองคลองธรรมหรือไม่ เป็นคุณประโยชน์แก่ตนหรือไม่ ควรแก่ฐานะและความสามารถตนหรือไม่

ฐัมมานุฐัมมาปฏิบัติ คือประพฤติธรรมสมควรแก่ธรรมที่ได้ตรองแล้ว คือเมื่อไตรตรองดีแล้วก็ให้ลงมือปฏิบัติตามเงื่อนไข

วุฑฒิ 4 เป็นวิธีการปฏิบัติตนให้เจริญ ทำให้รู้จักใช้สติปัญญา ใช้เหตุผลอย่างรอบคอบ มีความมั่นใจในตนเอง ไม่หวั่นไหวหรือเชื่องมง่าย บุคคลผู้ปฏิบัติ วุฑฒิ 4 จะเป็นผู้รู้จักแก้ปัญหาตามสาเหตุ

จากการศึกษาสรุปได้ว่า พุทธธรรมได้รับการค้นพบโดยพระพุทธเจ้า และทรงแสดงพุทธธรรมด้วยพระองค์เองตลอดระยะเวลาที่ยังทรงพระชนม์ชีพอยู่ ต่อมาหลังจากเมื่อพระองค์เสด็จเข้าสู่ปรินิพพานแล้ว พุทธธรรมได้รับการถ่ายทอดด้วยการท่องจำและจารึกเป็นลายลักษณ์อักษร หลักพุทธธรรมตั้งอยู่บนทางสายกลางเหมาะสมกับโลกทุกยุคทุกสมัย ผู้ปฏิบัติสามารถนำชีวิตของตนเองไปสู่ความสุขและหลุดพ้นจากความทุกข์ได้ และหลักพุทธธรรมที่เป็นพื้นฐานสำหรับเยาวชนในการนำไปปฏิบัติก็คือ ธรรมอันทำให้งาม 2 ธรรมอันเป็นโลกบาล 2 บุคคลหาได้ยาก 2 และ วุฑฒิ 4

1.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสอนภาษาไทยโดยการวิเคราะห์หลักพุทธธรรม

1.3.1 งานวิจัยภายในประเทศ

วิไลวรรณ พุ่มเกษม (2529: 63) ได้ทำการวิจัยเรื่องสัมฤทธิ์ผลในการอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 76 คน ที่ได้รับการสอนอ่านโดยใช้นิทานพื้นบ้านเสริมการอ่านกับนักเรียนโดยวิธีสอนปกติ พบว่า นักเรียนที่เรียนโดยใช้นิทานพื้นบ้านเสริมการอ่านมีความสามารถในการอ่านสูงกว่าที่เรียนโดยวิธีสอนปกติ

กาญจนา มุขคารา (2530: 54) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การใช้นิทานพื้นฐานภาคเหนือของประเทศไทยพัฒนาทักษะการฟังอย่างมีวิจารณญาณ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนในเขตอำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ ผลปรากฏว่านักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่มมีความสามารถในการฟังสูงขึ้น เปรียบเทียบความก้าวหน้าในการฟังของนักเรียนหญิงและนักเรียนชายไม่แตกต่างกัน

รจนา ชัยมีเขียน (2530: 87) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์และความสนใจต่อวิธีการสอนพูดของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่สอนโดยปกติ โดยการอภิปรายกลุ่ม การแสดงบทบาทสมมติ และการสอนตามคู่มือครู ผลการวิจัยพบว่าการสอนโดยการอภิปรายกลุ่มเป็นการสอนที่ดีที่สุด

ธีรพงษ์ จตุรพาณิชย์ (2533: 32) ได้ทำการวิจัยเรื่องการวิเคราะห์ธรรมะทางพระพุทธศาสนาในหนังสือเรียนภาษาไทยชุดทักษะสัมพันธ์เล่ม 1 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ยืนยันว่าการเรียนการสอนและการปลูกฝังคุณธรรมให้เหมาะแก่วัยของนักเรียนนั้น ทุกฝ่ายต้องร่วมมือกัน และสอดแทรกในการสอนทุกวิชารวมทั้งผู้ใหญ่อีกต้องเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่เด็กด้วย

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ (2534: 4) ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาวัตกรรมการเสริมทักษะการเรียนการสอนภาษาไทยสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ผลการวิจัย พบว่าจากการนำนวัตกรรมเสริมทักษะการเรียนการสอนภาษาไทยสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายไปทดลอง นักเรียนส่วนใหญ่มีความรู้ความสามารถและมีทักษะในการเรียนภาษาไทยดี ได้ตรงกล่าวถึงความสำคัญของการฟังว่าเป็นกระบวนการรับสารที่มีความสำคัญ เนื่องจากเป็นทักษะที่ต้องใช้ในชีวิตประจำวัน และการใช้ภาษาไทยที่ถูกต้องจะเป็นปัจจัยอันสำคัญยิ่งในการพัฒนาสังคมและประเทศชาติ

ศิริกุล ปิยานุกูล (2535: 91) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาทักษะการฟังภาษาไทยอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผลการวิจัยพบว่าการทดลองมีการพัฒนาทักษะการฟังภาษาไทยอย่างมีวิจารณญาณสูงกว่ากลุ่มควบคุม และมีพัฒนาการทักษะการฟังภาษาไทยอย่างมีวิจารณญาณ หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง

อิงอร อมาตยกุล (2535: 73) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การศึกษาความสามารถทางการเขียนเรียงความของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 สังกัดกรมสามัญศึกษาเขตการศึกษา 1” ได้สรุปปัญหาของนักเรียนในการเขียนเรียงความว่าปัญหาข้อแรกเป็นปัญหาด้านเนื้อหาสาระคือการเสนอเนื้อหาที่ไม่แปลกใหม่และปัญหาที่รองลงมาคือ การเขียนที่ขาดเหตุผลสนับสนุนความคิดเห็น ข้อคิดสำคัญไม่ปรากฏเด่นชัด

ศิริวรรณ ฉากแก้ว (2536: 88) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ผลของการใช้การอภิปรายกลุ่มย่อยที่มีต่อความสามารถทางการเขียนความเรียงภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 พบว่า การอภิปรายกลุ่มย่อย ทำให้ผู้เรียนมีการเขียนเรียงความสูงกว่าการสอนตามปกติ

1.3.2 งานวิจัยต่างประเทศ

แวนดา ไอลิน เดอ โบเออร์ (Wanda Aileen De Boer 1983: 28-29) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการฟังการสื่อสารระหว่างบุคคล ผลการวิจัยพบว่าความสามารถในการฟังแต่ละคนสามารถปรับปรุงให้ดีขึ้นได้และผู้วิจัยยืนยันว่าการฟังการสื่อสารระหว่างบุคคลต้องจริงจัง และไว้ใจซึ่งกันและกัน

2. จริยธรรม

2.1 ความหมายของจริยธรรม

พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2525: 214) ได้ให้ความหมายของจริยธรรมไว้ว่า จริยธรรมคือธรรมที่เป็นข้อปฏิบัติ, ศีลธรรม, กฎศีลธรรม

ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2524: 21) ได้ให้ความหมายของจริยธรรมไว้ว่า เป็นลักษณะทางสังคมหลายลักษณะของมนุษย์มีขอบเขตรวมถึงพฤติกรรมทางสังคมประเภทต่างๆ โดยลักษณะและพฤติกรรมที่สังคมนิยมชมชอบให้การสนับสนุนผู้กระทำส่วนมากเกิดความพอใจว่าการกระทำนั้นเป็นสิ่งที่ถูกต้องเหมาะสม ส่วนอีกประเภทหนึ่งคือลักษณะที่สังคมไม่ต้องการให้มีอยู่ในสมาชิกสังคม เป็นการกระทำที่สังคมลงโทษหรือพยายามกำจัด และผู้กระทำพฤติกรรมนั้นส่วนมากรู้สึกว่าเป็นสิ่งไม่ถูกต้องและไม่สมควร ฉะนั้นผู้มีจริยธรรมสูงคือ ผู้ที่มีลักษณะและพฤติกรรมประเภทแรกมากประเภทหลังน้อย และในเรื่องของจริยธรรมนี้ พระธรรมปิฎก (2523: 8) ได้ให้ความหมายของจริยธรรมไว้ว่า จริยธรรมหมายถึงสิ่งที่ทำได้ทางวินัย จนเกิดความเคยชินขึ้นมา มีพลังใจ มีความตั้งใจ แน่วแน่ มีความประทับใจ เรื่องจริยธรรมต้องอาศัยปัญญา ปัญญาอันเกิดจากความศรัทธาเชื่อถือผู้อื่นไปก่อน ในบางครั้งจริยธรรมก็เกิดโทษได้เมื่อไม่มีปัญญาค้ำกับ

สำหรับนักวิชาการต่างประเทศได้ให้ความหมายของจริยธรรมไว้ ดังนี้

ก็อด (God. C.V. 1973) กล่าวถึงจริยธรรมว่าเป็นการปรับพฤติกรรมให้เข้ากับกฎเกณฑ์หรือมาตรฐานของความประพฤติที่ถูกต้องหรือดีงาม ส่วนโคลเบอร์ก (Kohlberg Lawrence 1964:

384) อธิบายความหมายของคำว่า จริยธรรม ว่าเป็นความรู้ที่รับผิดชอบชั่วดีเป็นกฎเกณฑ์และมาตรฐานของการประพฤติปฏิบัติในสังคม ซึ่งบุคคลจะพัฒนาขึ้นจนกระทั่งมีพฤติกรรม เป็นของตนเอง ผลของการกระทำพฤติกรรมอันนั้นจะเป็นเครื่องตัดสินว่าการกระทำนี้ผิดหรือถูก โดยสังคมจะเป็นผู้ตัดสิน

จากความหมายของจริยธรรมที่กล่าวมา สรุปได้ว่า จริยธรรมคือความสามารถทางสมองของมนุษย์ในการใช้เหตุผลเพื่อตัดสินว่า สิ่งใดถูกสิ่งใดผิด สิ่งใดควร สิ่งใดไม่ควรที่จะประพฤติปฏิบัติเพื่อให้เป็นที่ยอมรับของสังคม

2.2 ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรม

พือาเจท์ (อ้างถึงในพรณี ข. เจนจิต 2520: 87-91) คือผู้บุกเบิกการศึกษาพัฒนาการทางสติปัญญาของเด็ก พือาเจท์เชื่อว่า พัฒนาการทางจริยธรรมของมนุษย์ขึ้นอยู่กับพัฒนาการทางสติปัญญาของบุคคล ซึ่งเขาได้แบ่งพัฒนาการทางสติปัญญาออกเป็น 4 ขั้นดังนี้

1) ขั้นรับรู้จากประสาทสัมผัสและการเคลื่อนไหว (Sensory-Motor Intelligence) 0- 2 ปี

พฤติกรรมของเด็กในวัยนี้ขึ้นอยู่กับ การเคลื่อนไหว เช่นการไขว่คว้า การเคลื่อนไหว การมอง การดู แสดงให้เห็นว่า เด็กมีสติปัญญาด้านการกระทำ เด็กสามารถแก้ปัญหาได้แม้ว่าไม่สามารถอธิบายได้ด้วยการพูด เด็กมีโอกาที่จะปะทะกับสิ่งแวดล้อมด้วยตนเอง ถือว่าเป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับการพัฒนาด้านสติปัญญาและความคิด

2) ขั้นรับรู้ด้วยญาณ (Pre-Operational Thought) 2-7 ปี

(2.1) Pre-Operational thought 2-4ปี เด็กในวัยนี้เริ่มมีโน้ตทัศน์ในเรื่องต่างๆแล้ว เพียงแต่ยังไม่สมบูรณ์และมีเหตุผลพอ

(2.2) Intuitive thought 4-7 ปี หลังจากเด็กอายุ 4 ปี การคิดของเด็กมีเหตุผลมากขึ้น แต่ก็ยังเป็นเพียงการคิดออกมาในลักษณะของการรับรู้มากกว่าการเข้าใจ

3) ขั้นรับรู้ด้วยรูปธรรม (Concrete Operation) 7-11 ปี ความสามารถของเด็กในวัยนี้มีพัฒนาการที่สามารถใช้ความคิดอย่างมีเหตุผล รู้จักแก้ปัญหาเกี่ยวกับสิ่งต่างๆที่เป็นรูปธรรมได้

4) ขั้นคิดตามแบบแผนของตรรกวิทยา (Formal Operation) 11-15 ปี ในวัยนี้เด็กจะมีพัฒนาการทางด้านความรู้ ความเข้าใจถึงระดับสูงสุด สามารถคิดหาเหตุผลนอกเหนือจากข้อมูลที่มีอยู่ สามารถคิดในสิ่งที่ เป็นนามธรรมได้

จากพัฒนาการทางสติปัญญาทั้งสี่ขั้นนี้ พือาเจท์ได้นำมาเป็นหลักเกณฑ์ในการแบ่งขั้นพัฒนาการทางจริยธรรมออกเป็น 3 ขั้น คือ

1) **ขั้นก่อนจริยธรรม** เริ่มตั้งแต่แรกเกิดจนถึงอายุ 2 ขวบ เป็นขั้นที่ยังไม่มีความสามารถในการรับรู้สิ่งแวดลอมอย่างละเอียด มีแต่ความต้องการทางร่างกาย เด็กเหล่านี้จะมีพัฒนาการทางสติปัญญาในขั้นรับรู้จากประสาทสัมผัสและการเคลื่อนไหว (Sensory-motor intelligence)

2) **ขั้นฝึกคำสั่ง** อยู่ในช่วงระหว่าง 2-4 ปี ในขั้นนี้เด็กจะสามารถรับรู้สภาพแวดล้อมและบทบาทของตนเองต่อบุคคลอื่น รู้จักเกรงกลัวผู้ใหญ่ เห็นว่าคำสั่งหรือกฎเกณฑ์ต่างๆเป็นสิ่งที่ต้องปฏิบัติตาม ซึ่งเด็กในวัยนี้จะมีพัฒนาการทางสติปัญญาในขั้นเริ่มคิดด้วยญาณ (Pre Operation Thought)

3) **ขั้นยึดหลักแห่งตน** อยู่ในช่วงอายุระหว่าง 8 ปีขึ้นไป เด็กในวัยนี้จะมีพัฒนาการทางสติปัญญาในขั้นยึดหลักแห่งตน (Formal Operation) สามารถใช้ความคิดอย่างมีเหตุผลประกอบการตัดสินใจและตั้งกฎเกณฑ์ที่เป็นของตัวเองได้

2.3 ทฤษฎีเหตุผลเชิงจริยธรรม (Theory of Moral Reasoning หรือ Mr.)

2.3.1 เหตุผลเชิงจริยธรรม

ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2524: 3) ได้แบ่งลักษณะทางจริยธรรมของมนุษย์ไว้สรุปได้ว่า จริยธรรมของมนุษย์แบ่งเป็น 4 ประเภท คือ ความรู้เชิงจริยธรรม พฤติกรรมเชิงจริยธรรม ทัศนคติเชิงจริยธรรม และเหตุผลเชิงจริยธรรม สำหรับเหตุผลเชิงจริยธรรมนั้นหมายถึงการที่บุคคลใช้เหตุผลในการเลือกที่จะกระทำหรือเลือกที่จะไม่กระทำพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง เหตุผลที่กล่าวมานั้นจะแสดงให้เห็นถึงเหตุจูงใจ หรือแรงจูงใจที่อยู่เบื้องหลังการกระทำของบุคคลต่างๆ

2.3.2 ทฤษฎีเหตุผลเชิงจริยธรรมของโคลเบอร์ก

ผู้เสนอทฤษฎีคือโคลเบอร์ก โคลเบอร์กได้ศึกษาจริยธรรมตามแนวทฤษฎีของพิวเจอร์ (อ้างถึงในชัยพร วิชชาวุธ และคณะ 2527: 9-11) และได้ทำการศึกษากับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นเพศชายจำนวน 75 คน โดยติดตามศึกษากับเด็กกลุ่มนี้เป็นระยะเวลา 12 ปี ในปีแรกที่เขาเริ่มศึกษากลุ่มตัวอย่างอายุ 10-16 ปี และติดตามศึกษาไปจนกลุ่มตัวอย่างนี้มีอายุ 22-28 ปี โดยวิธีให้กลุ่มตัวอย่างบอกเหตุผลในการเลือกกระทำพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง ในสถานการณ์ที่มีการขัดแย้งระหว่างความต้องการส่วนบุคคลกับกฎเกณฑ์ของกลุ่มหรือของสังคม โดยแบ่งประเภทของเหตุผลเชิงจริยธรรมออกเป็น 6 ประเภท แล้วเรียงเหตุผลเหล่านี้ตามระดับอายุของผู้ใช้เหตุผลนั้นๆ ซึ่งพัฒนาการของเหตุผลเชิงจริยธรรมทั้ง 6 ขั้นนี้ถูกจัดเป็น 3 ระดับตาราง ดังนี้

ตารางที่ 1 ทฤษฎีเหตุผลเชิงจริยธรรมของโคลเบอร์ก

	ขั้นการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม	ระดับของจริยธรรม
ขั้นที่ 1	หลักการหลบหลีกการถูกลงโทษ (อายุ 2-7 ปี)	ระดับก่อนเกณฑ์ (Pre-Conventional Level)
ขั้นที่ 2	หลักการแสวงหาของรางวัล (อายุ 7-10 ปี)	
ขั้นที่ 3	หลักการทำตามที่ผู้อื่นเห็นชอบ (อายุ 10-13 ปี)	ระดับตามกฎเกณฑ์ (Conventional Level)
ขั้นที่ 4	หลักการทำตามหน้าที่สังคม (อายุ 13-16 ปี)	
ขั้นที่ 5	หลักการทำตามคำมั่นสัญญา (อายุ 16 ปีขึ้นไป)	ระดับเหนือกฎเกณฑ์ (Post-Conventional Level)
ขั้นที่ 6	หลักการตามอุดมคติสากล (ผู้ใหญ่สากล)	

ระดับก่อนเกณฑ์ หมายถึงระดับของการตัดสินใจเลือกกระทำในสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่ตนเอง โดยไม่คำนึงถึงผลที่จะเกิดขึ้นแก่ผู้อื่น แบ่งออกได้เป็น 2 ขั้น คือ ขั้นที่ 1 และขั้นที่ 2 ดังต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 การลงโทษและการเชื่อฟัง

ก. สิ่งที่ถูกคือ ไม่ฝ่าฝืนกฎเกณฑ์ที่มีการลงโทษ ไม่ทำการเสียหายแก่ชีวิตและทรัพย์สิน

ข. เหตุผล คือเพื่อหลีกเลี่ยงการถูกลงโทษ เจ้าหน้าที่มีอำนาจสูงสุด

ก. การรับรู้ทางสังคม คือไม่อาจเข้าใจธรรมชาติของผู้อื่น วิพากษ์การกระทำตามผลทางกายภาพมากกว่าเจตนาของผู้กระทำ

ระดับก่อนเกณฑ์ขั้นที่ 1 นี้ จึงมุ่งที่จะหลบหลีกมิให้ตนเองถูกลงโทษทางกายเพราะกลัวความเจ็บปวดที่จะได้รับ จึงยอมทำตามคำสั่งของผู้ใหญ่ เพราะผู้ใหญ่เป็นผู้ที่มีอำนาจเหนือคน
ขั้นที่ 2 เอกบุคลลนิยม การตอบสนองความต้องการ และการชำระแลกเปลี่ยน

ก.1619 สิ่งที่ถูกคือ ทำตามกฎเกณฑ์เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ตนในปัจจุบัน ทุกท่นทำในสิ่งที่จะสนองความต้องการของตน ความยุติธรรมในการชำระแลกเปลี่ยน

ข. เหตุผล คือการตอบสนองความต้องการของตนจำเป็นต้องคำนึงถึงความต้องการของผู้อื่นด้วย

ค. การรับรู้ทางสังคม ทุกคนมีความต้องการของตนเอง ความต้องการของบุคคลต่างๆในสังคมแย้งกัน

ระดับก่อนเกณฑ์ขั้นที่ 2 เป็นขั้นการเลือกกระทำในสิ่งที่จะนำความพอใจให้แก่ตนเองเท่านั้น เริ่มรู้จักแลกเปลี่ยนกับเด็กอื่น โดยเขาทำมาฉันต้องทำไป หรือเขาให้เรา เราต้องให้เขาเป็นต้น

ระดับตามกฎเกณฑ์ หมายถึงระดับของการกระทำตามเกณฑ์ของกลุ่มย่อยของตนหรือทำตามกฎหมายและหลักศาสนา บุคคลพวกนี้ยังต้องการควบคุมจากภายนอก แต่มีความสามารถในการเอาใจเขามาใส่ใจเราและสามารถที่จะแสดงบทบาททางสังคมได้ แบ่งออกเป็น 2 ขั้น คือ ขั้นที่ 3 และขั้นที่ 4 ดังต่อไปนี้

ขั้นที่ 3 ความคาดหวังทางสังคม ความสัมพันธ์และการคล้อยตาม

ก. สิ่งที่ถูก คือการกระทำในสิ่งที่สังคมคาดหวัง มีความปรารถนาดีและอาทรต่อผู้อื่น ความไว้วางใจ ความภักดี ความเคารพและความกตัญญู

ข. เหตุผล คือต้องการเป็นคนดี ในธรรมชาติของตนเองและของบุคคลต่างๆในสังคม ต้องการรักษากฎเกณฑ์ต่างๆทางสังคม เพื่อรักษาพฤติกรรมต่างๆให้คงอยู่

ค. การรับรู้ทางสังคม เข้าใจความรู้สึก ความตกลง และความคาดหวังของผู้อื่น และให้ความสำคัญต่อสิ่งเหล่านี้มากกว่าความต้องการส่วนบุคคล สามารถนำใจเขาไปใส่ใจเรา ยังอาจเข้าใจกฎเกณฑ์ทางสังคมอย่างเป็นระบบ

ระดับตามกฎเกณฑ์ขั้นที่ 3 จึงเป็นขั้นที่บุคคลเลือกกระทำตามผู้อื่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งเพื่อนและบุคคลในวัยเดียวกัน เพราะเด็กวัยนี้ยังไม่เป็นตัวของตัวเองชอบคล้อยตามและชอบการชักจูงของผู้อื่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการคล้อยตามเพื่อน

ขั้นที่ 4 ระบบสังคมและมโนธรรม

ก. สิ่งที่ถูก คือการปฏิบัติตามหน้าที่ของตน กฎหมายต้องเป็นกฎหมาย ยกเว้นในกรณีที่ขัดกับหน้าที่ทางสังคมอื่นๆ การบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม ต่อกลุ่มหรือต่อสถาบัน

ข. เหตุผล เพื่อให้สถาบันต่างๆของสังคมดำรงอยู่ต่อไป รักษาระดับสังคมให้คงอยู่ ไม่พังทลาย

ค. การรับรู้ทางสังคม มองสังคมอย่างเป็นระบบ เข้าใจบทบาทและหน้าที่ตามกำหนดในระบบ พิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลตามที่กำหนดในระบบ

ระดับตามกฎเกณฑ์ขั้นที่ 4 นี้ บุคคลจะเลือกกระทำตามบทบาทและหน้าที่ของตนในฐานะที่เป็นหน่วยหนึ่งของสังคม

ระดับเหนือกฎเกณฑ์ หมายถึงการตัดสินใจขัดแย้งต่างๆ ด้วยการนำมาคิดตรึกตรองหรือซังใจโดยตนเองเสียก่อน แล้วจึงตัดสินใจไปตามแต่จะเห็นความสำคัญของสิ่งใดมากกว่ากัน แบ่งออกเป็น 2 ขั้น คือ ขั้นที่ 5 และขั้นที่ 6 ดังต่อไปนี้

ขั้นที่ 5 สัญญาสังคมหรือบรรทัดฐานและสิทธิส่วนบุคคล

ก. สิ่งที่ถูก การเข้าใจว่าบุคคลต่างๆในสังคมต่างมีค่านิยมและความเห็นต่างกัน การเข้าใจกฎเกณฑ์ต่างๆในสังคมเกิดจากการตกลงกันของบุคคลในสังคม

ข. เหตุผล เพื่อประโยชน์สุขของทุกคนในสังคมและเพื่อพิทักษ์สิทธิของทุกคนในสังคม ความรู้สึกผูกพันต่อสัญญาสังคมกับบุคคลต่างๆ

ค. การรับรู้ทางสังคม บุคคลในสังคมมีเหตุผล ตระหนักในค่านิยมและสิทธิของแต่ละคนก่อนที่จะเข้าสัญญาสังคม มองปรากฏทางสังคมในรูปแบบของสัญญาข้อตกลง ความเป็นกลางและการดำเนินการตามขั้นตอนที่ตกลงกัน เมื่อเกิดการขัดแย้งระหว่างสองพรรค

ระดับเหนือกฎเกณฑ์ ขั้นที่ 5 นี้ เป็นขั้นที่บุคคลจะเลือกกระทำโดยไม่ให้ขัดต่อสิทธิอันพึงได้ของผู้อื่นและคนหมู่มาก เพราะเห็นความสำคัญของคนหมู่มากและสามารถควบคุมบังคับใจตนเองได้

ขั้นที่ 6 หลักการจริยธรรมสากล

ก. สิ่งที่ถูก ทำตามหลักการทางจริยธรรมที่ตนเลือกเอง กฎหมายและสังคมที่ถูกต้อง ควรเป็นไปตามหลักการเหล่านี้ เมื่อกฎหมายขัดกับหลักการเหล่านี้จะต้องทำตามหลักการ หลักการที่ถูกต้องคือหลักการสากลเกี่ยวกับความยุติธรรม ซึ่งได้แก่ความเสมอภาคในสิทธิของมนุษย์

ข. เหตุผล หลักการจริยธรรมสากลเป็นสิ่งที่ถูกต้องตามหลักเหตุผล

ค. การรับรู้ทางสังคม มีจุดยืนทางจริยธรรม กระทำต่อบุคคลในฐานะ เป็นจุดหมายปลายทาง มิใช่ในฐานะเครื่องมือ

ระดับเหนือกฎเกณฑ์ขั้นที่ 6 นี้เป็นขั้นสูงสุดของเหตุผลเชิงจริยธรรมของบุคคล เป็นขั้นที่บุคคลนำความรู้สากลที่อยู่เหนือกฎเกณฑ์ในการตัดสินใจเลือกกระทำ โดยมีจุดมุ่งหมาย เพื่อความสงบสุขของสังคมส่วนรวมซึ่งแสดงถึงการมีความยึดหยุ่นทางจริยธรรมเพื่อจุดมุ่งหมายใน บั้นปลายอันเป็นอุดมคติของเขา

โคลเบอร์กเชื่อว่าพัฒนาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของมนุษย์เป็นไปตามลำดับขั้นจาก ขั้นที่ 1 เรื่อยไปจนถึงขั้นที่ 6 บุคคลจะพัฒนาข้ามขั้นไม่ได้ เพราะการใช้เหตุผลในขั้นที่สูงขึ้นไปจะ เกิดได้ด้วยการมีความสามารถในการใช้เหตุผลขั้นที่ต่ำกว่าอยู่แล้ว และต่อมาบุคคลจะได้รับ ประสบการณ์ทางสังคมใหม่ๆหรือเข้าใจความหมายของประสบการณ์เก่าๆได้ดีขึ้น จึงเกิดการ เปลี่ยนแปลงทางความคิดและเหตุผล ทำให้การใช้เหตุผลในขั้นที่สูงต่อไปมีมากกว่าขั้นตามลำดับ ส่วนในเหตุผลขั้นต่ำกว่า ก็จะถูกใช้น้อยลงทุกทีจนถูกละทิ้งไปในที่สุด แต่ก็มีได้หมายความว่า มนุษย์ทุกคนจะต้องมีพัฒนาการทางจริยธรรมไปถึงขั้นสูงสุด คือขั้นที่ 6 อาจหยุดอยู่ที่ขั้นใด ขั้นหนึ่งก็ได้ โคลเบอร์กพบว่า ผู้ใหญ่ส่วนมากจะมีพัฒนาการถึงขั้นที่ 4 เท่านั้นและการเป็นผู้มี เหตุผลเชิงจริยธรรมในขั้นสูงสุดนั้นแสดงถึงความเห็นที่มีลักษณะที่เป็นประโยชน์เท่านั้น

ทฤษฎีเหตุผลเชิงจริยธรรมของโคลเบอร์กมีอิทธิพลต่อความคิดของนักจิตวิทยาและ นักการศึกษาของประเทศตะวันตกและนักการศึกษาไทย ตามทฤษฎีของโคลเบอร์ก จริยธรรม หรือความเข้าใจเกี่ยวกับความถูกผิดเกิดจากการไตร่ตรองตามเหตุผลของแต่ละบุคคล และการคิด ไตร่ตรองนั้นขึ้นอยู่กับพัฒนาการทางปัญญา ขึ้นอยู่กับข้อมูลที่นำมาพิจารณา ขึ้นอยู่กับประสบการณ์ทาง สังคมที่ได้รับใหม่ โดยเฉพาะข้อมูลที่ได้รับการรับฟังทฤษฎีของผู้อื่น หากขัดแย้งกัน ก็จะ ปรับตัวเองและจัดระเบียบความเข้าใจของคนใหม่ เกิดบูรณาการทางความคิดผู้ที่ไม่ชอบสังเกตหรือ ไม่ชอบที่จะคิด ไตร่ตรอง พัฒนาการทางจริยธรรมก็จะไม่เกิด แม้ว่าพัฒนาการทางปัญญา ได้เข้าสู่ ขั้นสูงแล้วก็ตาม

ในการวัดและประเมินจริยธรรมของบุคคล โคลเบอร์กใช้คำอธิบายสาเหตุของการ คิดสินพฤติกรรมหนึ่งๆว่าสมควรหรือไม่สมควรเป็นข้อมูลสำคัญ คำตอบที่ได้มาถือเป็นการตัดสินใจ ทางจริยธรรม (Moral Judgment) และถือเป็นการให้เหตุผลทางจริยธรรม (Moral Reasoning) ของผู้ตอบ จริยธรรมในทฤษฎีของโคลเบอร์กมิใช่ตัดสินถูกผิดชั่วดีแต่ยังหมายถึง การให้เหตุผลต่อพฤติกรรมที่ทาลงไป โดยยึดหลักการที่คนเลือกเอง เมื่อกฎหมายและสัญญาสังคม ที่ถูกต้องควรเป็นไปตามหลักการ ถ้ากฎหมายขัดกับหลักการก็ต้องทำตามหลักการ ซึ่งเป็นสิ่งที่ ถูกต้องตามหลักเหตุผล หลักความยุติธรรม ซึ่งได้แก่ความเสมอภาคในสิทธิของมนุษย์ และการ

เคารพในศักดิ์ศรีของมนุษย์ แต่หลักการนั้นจะต้องถูกตามหลักเหตุผล มีการรับรู้ทางเหตุผล มีจุดยืนทางจริยธรรม มีการกระทำต่อบุคคลในฐานะเป็นจุดหมายปลายทาง มิใช่เครื่องมือ เช่น ถามว่าการที่สามีคนหนึ่งขโมยยาจากร้านขายยาเพื่อนำมารักษาภรรยาของตนซึ่งกำลังป่วยหนักเป็นการกระทำที่สมควรหรือไม่และทำไม

ตารางที่ 2 ตัวอย่าง การตัดสินทางจริยธรรมและเหตุผล

การตัดสินใจทางจริยธรรมและเหตุผล	ชั้นจริยธรรม
สามีผู้นั้นไม่ควรขโมยเพราะถูกจับติดคุก	1
สามีผู้นั้นไม่ควรขโมยหากเขาต้องการให้ภรรยาตายเพื่อที่ตนจะแต่งงานใหม่กับผู้หญิงอื่น	2
สามีผู้นั้นควรขโมยเพื่อรักษาภรรยาผู้เป็นที่รักของเขา	3
สามีผู้นั้นไม่ควรขโมยเพราะกฎหมายห้ามไว้ หากไม่มีการห้ามขโมย สังคมเราคงยุ่งเหยิงแน่ๆ	4
สามีผู้นั้นไม่ควรขโมยเพราะเป็นการละเมิดสิทธิในทรัพย์สินของผู้อื่น	5
การขโมยเป็นการกระทำที่ผิดกฎหมาย แต่ในกรณีนี้เป็นกรขโมยเพื่อรักษาชีวิตมนุษย์จึงถูกต้องตามหลักจริยธรรม เพราะชีวิตย่อมมีความสำคัญกว่าทรัพย์สิน	6

จะเห็นได้ว่าปัญหาเกิดจาก ความต้องการของบุคคล ที่ขัดแย้งกับความต้องการของส่วนรวม โคลเบอร์กล่าวไว้ว่า (1970: 69) หลักการทางจริยธรรมเป็นหลักสำคัญสำหรับแก้ไขข้อเรียกร้องหรือข้อขัดแย้งระหว่างบุคคล และมีหลักอยู่เพียงประการเดียว ซึ่งเป็นพื้นฐานสำหรับการแก้ปัญหาดังกล่าว หลักนั้นก็คือ ความยุติธรรมหรือการเสมอภาค การตัดสินปัญหาของบุคคลย่อมแสดงให้เห็นถึงความเข้าใจในความยุติธรรมในแต่ละชั้นของบุคคลผู้นั้น เช่น ความยุติธรรมในชั้นที่ 1 เป็นความยุติธรรมที่ขึ้นอยู่กับความต้องการส่วนบุคคล บุคคลที่อยู่ในขั้นนี้จะถือว่าการกระทำที่ดีถูกต้องคือการกระทำตามความต้องการของตน หรือการกระทำที่ไม่ถูกลงโทษ ส่วนความยุติธรรมในชั้นที่ 6 เป็นความยุติธรรมที่ขึ้นอยู่กับความต้องการของส่วนรวม บุคคลในขั้นนี้จะเข้าใจว่าหลักของความยุติธรรมก็คือ การแลกเปลี่ยนความเท่าเทียมกันในสิทธิ ของมนุษย์ การยอมรับในเกียรติภูมิของความเป็นมนุษย์ ดังนั้น การให้เหตุผลเชิงจริยธรรม ส่วนหนึ่งเกิดจากความเข้าใจในเรื่องความยุติธรรมของแต่ละบุคคลด้วย

2.3.3 เกณฑ์ตัดสินจริยธรรมทางพระพุทธศาสนา

จากการศึกษาของสีวลี สิริไล ได้กล่าวถึงเกณฑ์ตัดสินจริยธรรมทางพระพุทธศาสนา ว่า อาจแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ

1) เกณฑ์หลัก คือเจตนาที่เป็นกุศล ไม่โลภ ไม่โกรธ ไม่หลง เป็นพื้นฐาน ประสาน ประกอบกับวิธีการกระทำที่ถูกต้องตามหลักศีลธรรม และคำนึงถึงผลการกระทำที่จะเกิด แก่ทั้งตนเองและผู้อื่น

2) เกณฑ์รอง คือการพิจารณาถึงองค์ประกอบอื่นๆ อันได้แก่ กุศล-อกุศล, โทษ-ไม่มีโทษ, ประโยชน์-มิใช่ประโยชน์, โทษ-ไม่มีโทษ, สุข-ทุกข์, ผู้รู้หรือวิญญูชนสรรเสริญ-ติเตียน (สีวลี สิริไล 2529: 4)

2.3.4 แนวคิดของโคลเบอร์กกับแนวคิดทางพระพุทธศาสนา

ขั้นพัฒนาการของโคลเบอร์กมีลักษณะที่เป็นสากล เน้นองค์ประกอบทางสติปัญญา การคิด กับประสบการณ์ทางสังคม และการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม ส่วนในทางพุทธธรรมพระธรรมปิฎก (ประยูรต์ ปยุตโต 2528: 54) ได้อธิบายไว้ว่า พุทธธรรมมองชีวิต โลก และสังคมว่าเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงฉับไค พุทธจริยศาสตร์ โดยเฉพาะในระดับสังคมย่อมเปลี่ยนแปลงได้ฉับนั้น ไม่หยุดนิ่งตายตัว และสีวลี สิริไล (2529: 43) ได้กล่าวถึงข้อห้ามในพระพุทธศาสนาไว้ว่า ตัวอย่าง ข้อห้ามต่างๆแต่มีข้อทรงยกเว้นอนุโลมหรือเปลี่ยนแปลงได้ เช่น เพื่อสะดวกในเวลากลางคืนทรงอนุญาตให้ภิกษุฉันทเนยใส เนยข้น น้ำมัน น้ำผึ้ง น้ำอ้อย ให้ฉันได้ทั้งในการก่อก่อนเที่ยง และในวิกาล (หลังจากเที่ยงไปแล้ว) สำหรับภิกษุอาพาธ และทรงอนุญาตให้ภิกษุเก็บอาหารค้างคืน ที่อยู่ได้ในยามเกิดภาวะขาดแคลน เกณฑ์การตัดสินจริยธรรมในระดับโลกก็ยธรรม จึงสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อม ความเป็นจริงที่ปรากฏตามกาลเวลา

2.3.5 การพัฒนาให้เหตุผลเชิงจริยธรรมตามทรรศนะของโคลเบอร์ก

โคลเบอร์ก (อ้างถึงใน เกษม วนาภรณ์ 2534: 43) อธิบายการพัฒนาจริยธรรมไว้เป็นขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 เสนอเรื่องราวที่มีความยากแก่การตัดสินความถูกต้อง

ขั้นที่ 2 แยกนักเรียนตามความเห็นที่แตกต่างกันในประเด็นตัวละครในเรื่องราวที่เสนอว่าควรหรือไม่ควรทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งและแบ่งกลุ่มย่อยที่ประกอบด้วยนักเรียนที่มีความเห็นแตกต่างกัน

ขั้นที่ 3 อภิปรายกลุ่มย่อยเพื่อให้ได้ข้อสรุปพร้อมเหตุผลของกลุ่มว่าตัวละครควรหรือไม่ควรทำ สิ่งใดที่เป็นประเด็นในการอภิปราย

ขั้นที่ 4 รายงานผลต่อชั้นเรียนและอภิปรายเพื่อหาข้อสรุปของนักเรียนทั้งชั้น

ขั้นที่ 5 สรุปเหตุผลของทั้งฝ่ายที่คิดว่าควรทำและฝ่ายที่คิดว่าไม่ควรทำ

2.3.6 ปัจจัยที่ช่วยส่งเสริมการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม

จากการศึกษาได้พบว่า การที่บุคคลจะให้เหตุผลเชิงจริยธรรมได้ดีนั้น ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบที่สำคัญหลายอย่าง ดังต่อไปนี้ คือ

1) *ความสามารถในการคิด* นอกจากระดับสติปัญญาแล้ว สิ่งที่ใช้กันและเข้าใจว่าเป็นตัวแสดงได้ถึงความสามารถทางสติปัญญาก็คือ ความสามารถในการคิดดังที่ ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของพือาเจท์ ได้แบ่งพัฒนาการทางสติปัญญาจากระดับความสามารถในการคิดออกเป็น 3 ขั้น คือขั้นก่อนจริยธรรม ขั้นยึดคำสั่ง และขั้นยึดหลักแห่งตน

2) *ความถนัดทางภาษา* ฮอฟแมน (Hoffman 1971: 223-224) ได้กล่าวไว้สรุปได้ว่าภาษา (Language) เป็นองค์ประกอบอย่างหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อการเกิดรู้และเข้าใจ บางทฤษฎีได้กล่าวถึงภาษาว่าเป็นลักษณะที่สำคัญในขั้นตอนของการพัฒนาของการเกิดความรู้ความเข้าใจ และความคิดเรื่องต่างๆไป โครงสร้างของภาษามีอิทธิพลต่อระบบการสั่งงานที่จะจัดหรือเข้าใจสิ่งแวดล้อม ซึ่ง คอลลาร์ด และมิลเลอร์ (Dollard and Miller อ้างถึงใน Key 1975: 26-27) กล่าวไว้สรุปได้ว่าในการที่เราจะเข้าใจผู้อื่น เข้าใจกฎเกณฑ์สังคมและสิ่งแวดล้อมสามารถถ่ายทอดความคิดและการให้เหตุผลออกมาให้ผู้อื่นทราบนั้น ต้องใช้ภาษาเป็นสื่อ ถ้าไม่มีแนวคิดทางภาษา พัฒนาการทางสติปัญญาก็ไม่ดี และหากไม่ความสามารถที่จะเข้าใจนามธรรมและเข้าใจหลักทางจริยธรรม พัฒนาการทางจริยธรรมก็ไม่เกิดขึ้น และไรท์ (Wright D. 30) ได้กล่าวไว้สรุปได้ว่า กฎเกณฑ์ทางจริยธรรมนั้นบุคคลจะเข้าใจได้อย่างซาบซึ้งและนำไปใช้ได้เหมาะสม บุคคลจะต้องมีสติปัญญาความคิดทางภาษาและทางการคิดขั้นสูง คือ นอกจากบุคคลจะต้องมีความไวในการรับรู้และความเข้าใจในเหตุการณ์ที่ตนได้ยินได้ฟังมาแล้ว เขาจะต้องสามารถจัดประเภทของประสบการณ์ที่ได้รับให้เข้าหลักจริยธรรมที่กว้างขึ้นได้

3) *การอบรมเลี้ยงดู* การอบรมเลี้ยงดู มีอิทธิพลต่อจริยธรรมของเด็ก มีงานวิจัยที่กล่าวถึง การอบรมเลี้ยงดูว่ามีอิทธิพลต่อจริยธรรมของเด็กมาก ดังที่ ควงเดียน พันธุมนาวิณ และเพ็ญแข ประจันปัจฉิม (2519: 7-8) ได้ทำงานวิจัยและได้พบว่า การอบรมเลี้ยงดู มีส่วนเกี่ยวข้องกับลักษณะทางจริยธรรมของบุคคลเป็นอย่างมากและอิทธิพลของครอบครัวที่เกี่ยวข้องกับลักษณะทาง

จริยธรรมนั้นจะมีความคงทนไปจนถึงวัยผู้ใหญ่ตอนต้นด้วย และบรรเทา กิตติศักดิ์ (2528: 56-57) ได้เสนอแนวทางในการปลูกฝังจริยธรรมไว้สรุปได้ว่า ให้มีการปฏิบัติให้สอนทุกระดับชั้นและทุกระดับวิชา อีกทั้งครูต้องเป็นแบบอย่างในการประพฤติปฏิบัติด้วย

เกษม วนากรณ์ (2534: 29) กล่าวว่า อิทธิพลของสังคมเป็นพื้นฐานสำคัญที่จะทำให้บุคคลได้พัฒนาจริยธรรมในแนวทางที่สังคมคาดหวัง คนจึงจำเป็นต้องได้รับการเรียนรู้ทางสังคมเพื่อที่จะทำให้อุบัติถึงระเบียบสังคมหรือวัฒนธรรม และการให้ความรู้หรือการให้ความคิดรวบยอดหรือให้หลักเกณฑ์สำหรับนำไปพิจารณาตัดสินอย่างมีเหตุผลนั้น ศาสนามีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง ดังที่ พระมหาไพรัช ขุนพรหม (ปัญญาพ โล 2536: 31) ได้กล่าวไว้ว่า ศาสนาเปรียบไป ก็เหมือนกับคลองที่มีฝั่งทั้งสองขนานเป็นขอบเขตให้สายน้ำไหลไปสู่จุดหมายปลายทาง จริยธรรมก็เปรียบเหมือนกับน้ำที่ไหลไปตามแนวขอบคลอง

2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม

สิวลี สิริไล (2529: 43) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาวิเคราะห์พุทธจริยศาสตร์จริยธรรม และเกณฑ์การตัดสินปัญหาจริยธรรมทางการแพทย์ในสมัยปัจจุบัน ในงานวิจัยได้เปรียบเทียบทฤษฎีของโคลเบอร์กกับแนวคิดทางพุทธศาสนาในส่วนที่มีลักษณะคล้ายกัน คือ โคลเบอร์กเน้นการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม ส่วนพุทธศาสนานำเน้นการใช้ปัญญาพิจารณา

เกษม วนากรณ์ (2534: 29) ได้ทำการวิจัยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาพระพุทธศาสนากับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จังหวัด นครราชสีมา ในงานวิจัยได้กล่าวว่า อิทธิพลของสังคมเป็นพื้นฐานสำคัญที่จะทำให้บุคคลได้พัฒนาจริยธรรมในแนวทางที่สังคมหรือวัฒนธรรมคาดหวัง คนจึงจำเป็นต้องได้รับการเรียนรู้ทางสังคมเพื่อที่จะทำให้อุบัติถึงระเบียบสังคมหรือวัฒนธรรม

สมศิริ ปลื้มจิตต์ (2534: 88) ได้ทำการทดลองสอนนักเรียนโดยใช้บทบาทสมมุติ พบว่า บทบาทสมมุติช่วยให้นักเรียนมีเหตุผลเชิงจริยธรรมสูงขึ้นกว่าเดิม

พระมหาไพรัช ขุนพรหม (2536: 31) ได้ทำการวิจัยเพื่อศึกษาเปรียบเทียบเฉพาะกรณีระหว่างวัดชลประทานรังสฤษฎ์ อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี กับวัดอัมพวัน อำเภอบางบาล จังหวัดสิงห์บุรี ในเรื่องวิธีการของวัดที่มีต่อการปลูกฝังจริยธรรมในเยาวชน พบว่า เยาวชนที่ได้รับการปลูกฝังจริยธรรมทั้งสองวัดนี้มีความเข้าใจในเรื่องจริยธรรม และส่วนใหญ่มีความเห็นว่าเป็นสามารถนำสิ่งที่ปลูกฝังนี้ไปใช้ในการดำเนินชีวิต

Tracy & Cross (1973: 54) ได้ศึกษาทดลองใช้วิธีแสดงบทบาทเพื่อ พัฒนาระดับจริยธรรมของผู้รับการฝึกพบว่า วัยรุ่นที่มีพัฒนาการทางจริยธรรมมากที่สุดคือ ผู้ที่มีจริยธรรมอยู่ในระดับ

ก่อนเกณฑ์ (ขั้นที่ 1-2) ซึ่งผลของการวิจัยนี้แสดงให้เห็นว่าการพัฒนาจริยธรรมแก่ผู้ที่มีจริยธรรมขั้นที่ 1-2 จะสามารถพัฒนาให้เป็นผู้ที่มีจริยธรรมอยู่ในระดับปานกลางหรือสูงขึ้นได้

จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับจริยธรรมตามที่ได้เสนอรายละเอียดมานั้น สรุปได้ว่าจริยธรรมคือความสามารถทางสมองของมนุษย์ในการใช้เหตุผลเพื่อตัดสินใจว่าสิ่งใดถูก สิ่งใดผิด สิ่งใดควร สิ่งใดไม่ควรที่จะประพฤติปฏิบัติและต้องนำไปประพฤติปฏิบัติเพื่อให้เป็นที่ยอมรับของสังคมด้วย ส่วนการให้เหตุผลในเชิงจริยธรรมคือความสามารถในการให้เหตุผลเพื่อตัดสินความถูกผิดของกระทำ โดยไม่รวมถึงพฤติกรรมที่แสดงออก

แนวคิดในเรื่องการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมนั้น แนวคิดของโคลเบอร์กเป็นแนวคิดที่มีลักษณะเป็นสากล มีการพัฒนารูปแบบที่ชัดเจนและได้รับการยอมรับ อีกทั้งยังมีแนวความคิดที่สอดคล้องกับแนวคิดทางพุทธศาสนาที่เน้นให้มนุษย์ปฏิบัติโดยประสานประโยชน์ที่เป็นทั้งของตนและของผู้อื่น โดยพิจารณาเจตนาเป็นหลัก โดยมีองค์ประกอบอื่นเช่น กุศล-อกุศล เป็นรองในการพิจารณา

สำหรับปัจจัยที่จะช่วยส่งเสริมการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมนั้นประกอบด้วย ความสามารถในการคิด ความถนัดทางภาษา การอบรมเลี้ยงดู และพื้นฐานในระดับเหตุผลเชิงจริยธรรมเดิมในเรื่องของความสามารถในการคิดนั้น มีอิทธิพลและสัมพันธ์กับพัฒนาการทางจริยธรรมของบุคคล ส่วนการนำภาษามาใช้เป็นสื่อ เพื่อนำไปสู่การเป็นผู้มีจริยธรรมนั้นเป็นสิ่งจำเป็น โดยเฉพาะอย่างยิ่งภาษาไทยซึ่งเป็นภาษาที่จะช่วยให้นักเรียนเกิดความรู้ความเข้าใจในหลักระเบียบและกฎเกณฑ์ได้อย่างถ่องแท้และซาบซึ้งมากที่สุด และการที่บุคคลจะมีเหตุผลเชิงจริยธรรมได้ดีหรือไม่นั้น ส่วนหนึ่งขึ้นกับการอบรมเลี้ยงดู การให้ความรู้ ในเชิงจริยธรรม การให้แบบอย่างและการเป็นแบบอย่างที่ดี การนำพุทธธรรมมาแทรกไว้เป็นส่วนหนึ่งของการสอนทักษะทางภาษาไทยให้แก่แก่นักเรียนจึงเป็นการช่วยให้นักเรียนได้ฝึกคิด ฝึกภาษา และได้รับการปลูกฝังจริยธรรมไปพร้อมๆกัน โดยสร้างศรัทธาให้แก่แก่นักเรียนด้วยความประพฤติกงครู ระดับเหตุผลเชิงจริยธรรมที่มีอยู่ก็เป็นสิ่งหนึ่งที่มีส่วนสำคัญในการพัฒนาการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมผู้ที่มีเหตุผลเชิงจริยธรรมในขั้นที่ 1-2 จะมีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมที่พัฒนาขึ้น ดังนั้นผู้วิจัยจึงเลือกนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ซึ่งเป็นช่วงที่กำลังมีวัยที่จะพัฒนาการทางจริยธรรมจากระดับต่ำกว่าเกณฑ์ คือระดับขั้นที่ 1-2 ไปสู่ระดับที่มีพัฒนาการทางจริยธรรมสูงขึ้น (อายุ 10 ปีขึ้นไป) มาทำการทดลองในงานวิจัยครั้งนี้ และจากงานวิจัยทางด้านจริยธรรมที่เกี่ยวข้อง จะเห็นได้ว่าในเรื่องของการสอนเพื่อพัฒนาการมีเหตุผลเชิงจริยธรรมนั้น มีงานวิจัยหลายเรื่องที่ได้ทำการทดลองขึ้นโดยวิธีการต่างๆกัน และงานวิจัยเหล่านั้นส่วนใหญ่มักจะเกี่ยวข้องกับวิชาสังคมศึกษา แต่สำหรับวิชาภาษาไทยแล้วยังไม่มีงานวิจัยใดที่นำเอาหลักพุทธธรรมมาวิเคราะห์ด้วยวิธีการทางภาษาผนวกกับแนวคิดทางจริยธรรม แล้วนำมา

ทดลองสอนกับนักเรียน เพื่อพัฒนาความเป็นผู้มีเหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียน ซึ่งโดยแท้จริงแล้วในวิชาภาษาไทย การสอนให้นักเรียนคิดวิเคราะห์หลักพุทธธรรมเพื่อนำมาใช้พัฒนาการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนในระดับ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 นั้น น่าจะได้นำมาทำการทดลอง ทั้งนี้เพราะในการเสริมสร้างจริยธรรมให้แก่เด็กนั้นควรทำการสอนในทุกระดับชั้นและสอดแทรกในวิชาที่มีเนื้อหาเหมาะสม ประกอบกับการนำภาษามาใช้เป็นสื่อเพื่อนำไปสู่การพัฒนา ทางจริยธรรมเป็นสิ่งจำเป็น ภาษาไทยจึงน่าจะเป็นภาษาที่ช่วยให้นักเรียนเกิดความรู้ความเข้าใจในกฎเกณฑ์ทางจริยธรรมได้อย่างมากด้วยวิธีการสอนของครู และมีได้ทำให้เนื้อหาโดยตรงของวิชาภาษาไทยลดน้อยลงไปแต่อย่างไร แต่กลับจะเป็นการฝึกฝนทักษะทางภาษาไทยให้เด่นชัดขึ้นด้วยการฝึกทักษะทางภาษาทั้ง การฟัง การพูด การอ่าน และการเขียนด้วยวิธีการอันรอบคอบและมีเหตุผลยิ่งขึ้น ผู้วิจัยจึงได้แนวคิดในการสอนภาษาไทยโดยการวิเคราะห์หลักพุทธธรรม เพื่อพัฒนาให้นักเรียนเป็นผู้ที่มีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม ที่สูงขึ้นกว่าเดิม โดยสรุปได้ดังนี้

1. สอนภาษาไทยโดยวิธีสัมพันธ์ทักษะ ซึ่งกำหนดให้ทักษะด้านใดด้านหนึ่งเป็นตัวหลัก ทักษะด้านอื่นเป็นตัวสัมพันธ์
2. นำเนื้อหาหลักพุทธธรรมมาใช้สำหรับการฝึกทักษะทางภาษาไทยและทักษะด้านการคิด โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การคิดวิเคราะห์และการให้เหตุผล
3. สร้างแบบวัดการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมตามแนวทฤษฎีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของโคลเบอร์ก

จากแนวคิดดังกล่าวผู้วิจัยได้กำหนดกิจกรรมของการสอนภาษาไทย โดยการวิเคราะห์หลักพุทธธรรมออกเป็น 5 ขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นการวิเคราะห์ เป็นการให้ความรู้ทางภาษาไทย เกี่ยวกับการวิเคราะห์
2. ขั้นการวิเคราะห์หลักพุทธธรรม เป็นการให้เนื้อหาหลักพุทธธรรม โดยให้นักเรียนได้นำความรู้ทางด้านการวิเคราะห์ มาทำการวิเคราะห์หลักพุทธธรรม
3. ขั้นเชื่อมโยงผลการวิเคราะห์พุทธธรรมกับการฝึกการคิดวิเคราะห์ เป็นขั้นตอนของการนำผลของการวิเคราะห์หลักพุทธธรรมมาตัดสินสถานการณ์ที่ได้พบ
4. ขั้นการให้เหตุผล เป็นการอภิปรายเพื่อแสดงเหตุผลของตนภายหลังจากที่ได้วิเคราะห์มา
5. ขั้นสรุปผล เป็นการสรุปผลของการอภิปรายและนำเสนอผลแห่งการอภิปรายนั้นต่อชั้นเรียน

บทที่ 3

การดำเนินการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัย ผู้วิจัยได้ดำเนินการเป็นขั้นตอนดังนี้

1. การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา
2. การกำหนดแบบแผนการทดลองและวิธีการดำเนินการทดลอง
3. การสร้างเครื่องมือ
4. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) เขตบางกะปิ จังหวัดกรุงเทพมหานคร ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2538 จำนวน 11 ห้องเรียน จำนวน 412 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) เขตบางกะปิ จังหวัดกรุงเทพมหานคร ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2538 จำนวน 2 ห้องเรียน โดยมีวิธีการสุ่มตัวอย่าง ดังนี้

1. สุ่มตัวอย่างกลุ่มห้องเรียน 2 ห้องเรียน จาก 11 ห้องเรียน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มตัวอย่าง (Simple Random Sampling) โดยวิธีการจับฉลาก ทั้งนี้เพราะนักเรียนจำนวน 11 ห้องเรียนนี้ ทางโรงเรียนได้จัดให้นักเรียนทุกห้อง มีความสามารถเท่าเทียมกัน และผลของการจับฉลากปรากฏว่าได้นักเรียน ห้อง 1/7 และ 1/11
2. จับฉลากนักเรียนห้อง 1/7 และ 1/11 เพื่อแยกเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ผลปรากฏว่าได้นักเรียน ห้อง 1/7 ซึ่งมีจำนวน 42 คน เป็นกลุ่มควบคุม และนักเรียนห้อง 1/11 ซึ่งมีจำนวน 43 คน เป็นกลุ่มทดลอง

แบบแผนการทดลอง

ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยทดลอง ซึ่งผู้วิจัยดำเนินการทดลองตามแบบแผนการวิจัยแบบ Randomized Control-Group Pretest Posttest Design (อ้างจาก ล้วน สายยศ 2531: 216) ซึ่งมีลักษณะของแบบแผนการทดลองตามตารางดังนี้

ตารางที่ 3 แบบแผนการทดลอง

กลุ่ม	สอบก่อนสอน	ทดลอง	สอบหลังสอน
ER	T ₁	X	T ₂
CR	T ₁	-	T ₂

สัญลักษณ์ที่ใช้ในแบบแผนการทดลอง

- X แทนการจัดกระทำ (Treatment)
- R แทนการกำหนดกลุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม (Random Assignment)
- E แทนกลุ่มทดลอง (Experimental Group)
- C แทนกลุ่มควบคุม (Control Group)
- T₁ แทนการทดสอบก่อนการทดลอง (Pretest)
- T₂ แทนการทดสอบหลังการทดลอง (Posttest)

วิธีดำเนินการทดลอง

ในการดำเนินการทดลอง ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

1. ทำการทดสอบก่อนสอน (Pretest) ผู้วิจัยทดสอบนักเรียนทุกคนด้วยแบบวัดการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม แล้วบันทึกผลการสอบไว้เป็นคะแนนก่อนสอน สำหรับทำการวิเคราะห์ข้อมูล
2. ดำเนินการสอน โดยผู้วิจัยเป็นผู้สอนทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ใช้เนื้อหาเดียวกัน ในระยะเวลาเท่ากัน คือ 16 คาบ คาบละ 50 นาที ใช้เวลาในการสอนกลุ่มละ 4 คาบ ต่อ 1 สัปดาห์ รวม 4 สัปดาห์ กลุ่มทดลองใช้แผนการสอนภาษาไทยโดยการวิเคราะห์หลักพุทธธรรม กลุ่มควบคุมใช้แผนการสอนภาษาไทยโดยวิธีสอนตามปกติ
3. หลังจากการสอนเนื้อหาทั้งหมดแล้ว ให้นักเรียนทั้งสองกลุ่มทำแบบวัดการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมอีกครั้งหนึ่ง

4. เนื่องจากมีนักเรียนทั้งสองกลุ่มมาเรียนไม่ครบทุกคาบเรียน ผู้วิจัยจึงนำคะแนนเฉพาะนักเรียนที่มาเรียนครบทุกครั้งมาทำการวิเคราะห์ข้อมูลจำแนกได้เป็นกลุ่มทดลอง 40 คน และกลุ่มควบคุม 40 คน

วิธีดำเนินการทดลอง

ตารางที่ 4 แสดงแบบแผนวิธีการทดลอง

กลุ่ม	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง	วิธีการสอน
ทดลอง	40	วิเคราะห์หลักพุทธธรรม
ควบคุม	40	สอนตามปกติ
รวม	80	-

เครื่องมือที่ใช้ในการทดลองและวิธีการสร้างเครื่องมือ

ประกอบด้วย

1. แผนการสอนภาษาไทยโดยการวิเคราะห์หลักพุทธธรรม
2. แผนการสอนภาษาไทยโดยวิธีสอนตามปกติ
3. แบบวัดการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม

การสร้างแผนการสอนภาษาไทยโดยการวิเคราะห์หลักพุทธธรรม

1. ศึกษาหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น จุดประสงค์ของหลักสูตรวิชาภาษาไทย และคำอธิบายรายวิชาภาษาไทย ท 101 ท 102
2. ใช้หลักการสอนภาษาไทยแบบสัมพันธ์ทักษะ โดยมีกิจกรรมทักษะทางภาษา ครอบคลุมทั้ง การฟัง การพูด การอ่านและการเขียน สนวกกับทักษะการคิด
3. ศึกษารายละเอียดของเนื้อหาภาษาไทยและเนื้อหาหลักพุทธธรรมที่เหมาะสมกับวัยของนักเรียน เพื่อนำมาจัดสร้างแผนการสอนที่สามารถพัฒนาทักษะทางภาษาและพัฒนาการเป็นผู้มีเหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนได้ โดยมีเนื้อหาดังนี้

3.1 เนื้อหาภาษาไทย ประกอบด้วย

- 3.1.1 การฟังเพื่อพัฒนาความคิดวิเคราะห์และการให้เหตุผล
- 3.1.2 การอ่านเพื่อพัฒนาความคิดวิเคราะห์และการให้เหตุผล
- 3.1.3 การเขียนเพื่อพัฒนาความคิดวิเคราะห์และการให้เหตุผล
- 3.1.4 การพูดเพื่อพัฒนาความคิดวิเคราะห์และการให้เหตุผล

3.2 เนื้อหาพุทธธรรม ประกอบด้วย

3.2.1 ธรรมอันทำให้งาม 2 ชั้นดี โสรจจะ

3.2.2 ธรรมอันเป็น โลภบาล 2 หิริ โอตตปปะ

3.2.3 บุคคลหาได้ยาก 2 บุพพการี กตัญญูกตเวที

3.2.4 วุฑฒิ 4 สัปปริสสังเสวะ สัทธัมมัสสวนะ โยนิโสมนสิการ

ชัมมานุชัมมปฏิบัติ

4. กำหนดสาระสำคัญ จุดประสงค์การเรียนรู้ จุดประสงค์ย่อย เนื้อหา กิจกรรมการเรียน การสอน สื่อการเรียนการสอน การวัดผลประเมินผล กิจกรรมเสนอแนะ และเกณฑ์การประเมินผล

5. สร้างแผนการสอน จำนวน 16 คาบ คาบละ 15 นาที

6. นำแผนการสอนที่สร้างไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้อง

7. นำแผนการสอนไปทดลองกับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยจำนวน 10 คน เพื่อดูว่านักเรียนมีความเข้าใจคำสั่งและวิธีการหรือไม่ แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขต่อไป

การสร้างแผนการสอนตามปกติ

สร้างแผนการสอนภาษาไทยตามแผนการสอนวิชาภาษาไทย ท 101 ท 102 ของหมวดวิชาภาษาไทย โรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) สำหรับกลุ่มควบคุม

การสร้างแบบวัดการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม

1. ศึกษาทฤษฎีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของโคลเบอร์ก ซึ่งแบ่งระดับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมออกเป็น 6 ชั้น

2. ศึกษาหลักพุทธธรรม ธรรมอันทำให้งาม 2 (ชั้นดี โสรจจะ) ธรรมอันเป็น โลภบาล 2 (หิริ โอตตปปะ) บุคคลหาได้ยาก 2 (บุพพการี กตัญญูกตเวที) วุฑฒิ 4 (สัปปริสสังเสวะ สัทธัมมัสสวนะ โยนิโสมนสิการ ชัมมานุชัมมปฏิบัติ)

3. แปลงคุณลักษณะทางจริยธรรมที่ควรปลูกฝังให้นักเรียนจากหลักพุทธธรรมซึ่งได้แก่ ความอดทน ความสงบเสงี่ยม (ชั้นดี โสรจจะ) ความละเอียด ความเกรงกลัวต่อบาป (หิริ โอตตปปะ) ความกตัญญูกตเวที (บุพพการี กตัญญูกตเวที) และการทำตนให้พบกับความเจริญ (วุฑฒิ)

4. การสร้างคำถาม

4.1 นักเรียนจะรับทราบคำถามได้โดยใช้ทักษะการฟังและการอ่าน

4.2 สร้างคำถามที่เป็นสถานการณ์ขัดแย้งทางด้านจริยธรรม ให้ผู้ตอบใช้เหตุผลของตนเพื่อตัดสินใจเลือกคำตอบเพียงคำตอบเดียวจากตัวเลือกทั้งหมด 6 ตัวเลือก

4.3 การสร้างสถานการณ์ มีหลักในการสร้างดังนี้

4.3.1 เป็นสถานการณ์ทั่วไปที่นักเรียนมีโอกาสได้พบในชีวิตประจำวัน

4.3.2 เป็นสถานการณ์ที่นักเรียนมีโอกาสได้กระทำจริง

4.3.3 เป็นสถานการณ์ที่นักเรียนมีโอกาสได้พบเป็นบางครั้งในโรงเรียน
บดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี)

4.3.4 เป็นสถานการณ์ของบุคคลในวรรณกรรมที่นักเรียนต้องตัดสินใจด้วย
เหตุผลของนักเรียน

4.3.5 ใช้ภาษาที่เหมาะสมกับสภาพของนักเรียน นักเรียนมีโอกาสได้ใช้
ทักษะทางภาษา

4.4 การสร้างตัวเลือกมีหลักในการสร้างดังนี้

4.4.1 ให้นักเรียนชั้น ม.1 ที่ไม่ใช่กลุ่มทดลอง จำนวน 50 คน ตอบคำถาม
ที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้น ลักษณะคำถามเป็นแบบปลายเปิด ทั้งนี้เพื่อต้องการทราบแนวทางซึ่งอยู่ใน
ดุลยพินิจของนักเรียน

4.4.2 นำแนวทางคำตอบของนักเรียนมาสร้างตัวเลือกซึ่งเป็นไปตาม 6 ชั้น
และสร้างเพิ่มเติมให้ครบตามทฤษฎีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของโคลเบอร์ก

5. นำแบบวัดการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมจำนวน 30 ข้อ ไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 4 คน
ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยที่แต่ละท่านนั้นเป็นผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านต่างๆ
กัน คือด้านการสอนภาษาไทย ด้านพุทธธรรม ด้านการวัดผลประเมินผล และด้านการให้เหตุผล เชิง
จริยธรรมตามทฤษฎีของโคลเบอร์ก

6. หลังจากการตรวจของผู้เชี่ยวชาญแล้วผู้วิจัยได้ตัดข้อคำถามที่เกิดความซ้ำซ้อนของ
ข้อคำถามออก 5 ข้อ จึงได้ข้อคำถามครบ 25 ข้อ ซึ่งมีเนื้อหาที่ครอบคลุมลักษณะของหลักพุทธธรรมที่
นักเรียนได้วิเคราะห์ทั้งสี่ด้าน คือ ธรรมอันทำให้งาม 2 ธรรมอันเป็นโลกบาล 2 บุคคลหาได้ยาก 2
วุฑฒิ 4

7. นำแบบวัดการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมไปทดลองกับนักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา 4
จำนวน 44 คน เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของภาษาที่ใช้ ความเข้าใจด้านคำสั่งและเวลาที่ใช้

8. นำแบบวัดการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมไปหาค่าความเชื่อมั่น โดยวิธีการหาความ
สอดคล้องภายในทั้งฉบับโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (α Coefficient ของ Cronbach) ได้
ค่าความเชื่อมั่น 0.76 แสดงว่าแบบวัดการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมฉบับนี้มีค่าความเชื่อถือได้ของ
คะแนนอยู่ในเกณฑ์ดี

9. เกณฑ์การตรวจให้คะแนน การตรวจสอบคำตอบของแบบวัดใช้การตัดสินตามชั้น
จริยธรรมของโคลเบอร์ก คือ ถ้าคำตอบอยู่ใน

ขั้นที่ 1 ได้ 1 คะแนน

ขั้นที่ 2 ได้ 2 คะแนน

ขั้นที่ 3 ได้ 3 คะแนน

ขั้นที่ 4 ได้ 4 คะแนน

ขั้นที่ 5 ได้ 5 คะแนน

ขั้นที่ 6 ได้ 6 คะแนน

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของคะแนนการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม
ของกลุ่มตัวอย่าง ก่อนเรียนและหลังเรียน ใช้สูตร t-test แบบ Dependent Group
2. การทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของคะแนนการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม
ของกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลองใช้สูตร t-test แบบ Independent Group

บทที่ 4

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ใช้เครื่องคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป U SPSS/PC + The Statistical Package for IBM PC ของฝ่ายทะเบียนสถานีเทคโนโลยีราชมงคล เทเวศร์ กทม. ปรากฏผลการวิเคราะห์ ดังนี้

ตารางที่ 5 แสดงการทดสอบค่าคะแนนเฉลี่ยของคะแนนการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม ของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมหลังสอน

กลุ่ม	N	\bar{X}	S	t
กลุ่มทดลอง	40	129.70	9.28	4.87*
กลุ่มควบคุม	40	118.50	11.18	

* $P < .05$ (ค่า t ที่ระดับ .05 มีค่าเท่ากับ 1.671)

จากตารางที่ 5

พบว่าหลังจากการสอนแล้วกลุ่มที่ได้รับการสอนภาษาไทยโดยการวิเคราะห์หลัก พุทธธรรม มีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับการสอนภาษาไทยโดยใช้วิธีสอน ตามปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 6 แสดงการทดสอบการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของกลุ่มทดลอง ก่อนสอน
และหลังสอน

กลุ่ม	N	\bar{d}	Sd	t
กลุ่มทดลอง	40	12.45	15.63	5.04*

* $P < .05$ (ค่า t ที่ระดับ .05 มีค่าเท่ากับ 1.684)

จากตารางที่ 6

พบว่าหลังจากการสอนแล้ว กลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการสอนภาษาไทยโดยการวิเคราะห์
หลักพุทธธรรม มีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่าก่อนสอนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 7 แสดงการทดสอบการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของกลุ่มควบคุม
ก่อนสอนและหลังสอน

กลุ่ม	N	\bar{d}	Sd	t
ควบคุม	40	6.88	6.22	7.02*

* $P < .05$ (ค่า t ที่ระดับ .05 มีค่าเท่ากับ 1.684)

จากตารางที่ 7

พบว่าหลังจากการสอนภาษาไทยโดยวิธีสอนตามปกติแล้ว กลุ่มตัวอย่างที่เรียน
ภาษาไทยโดยวิธีสอนตามปกติ มีเหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่าก่อนสอนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่
ระดับ .05

บทที่ 5

สรุปการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

สรุปการวิจัย

การวิจัย เรื่องผลการใช้วิธีสอนภาษาไทยโดยการวิเคราะห์หลักพุทธธรรมที่มีต่อการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ดำเนินการโดยสรุปดังนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ที่ได้รับการสอนภาษาไทยโดยการวิเคราะห์หลักพุทธธรรมกับนักเรียนที่ได้รับการสอนภาษาไทยโดยการวิเคราะห์หลักพุทธธรรมกับนักเรียนที่ได้รับการสอนภาษาไทยโดยวิธีสอนตามปกติ
2. เพื่อเปรียบเทียบการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมก่อนการสอนและหลังการสอนของนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ที่ได้รับการสอนภาษาไทยโดยการวิเคราะห์หลักพุทธธรรม
3. เพื่อเปรียบเทียบการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมก่อนการสอนและหลังการสอนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ที่ได้รับการสอนภาษาไทยโดยวิธีสอนตามปกติ

สมมติฐานของการวิจัย

1. นักเรียนที่ได้รับการสอนภาษาไทยโดยการวิเคราะห์หลักพุทธธรรมมีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนภาษาไทยโดยวิธีสอนตามปกติ
2. นักเรียนที่ได้รับการสอนภาษาไทยโดยการวิเคราะห์หลักพุทธธรรมมีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่าก่อนสอน
3. นักเรียนได้รับการสอนภาษาไทยโดยวิธีสอนตามปกติมีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่าก่อนสอน

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยดังนี้คือ

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) เขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร จำนวน 412 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียน 2 ห้องเรียน จำนวน 85 คนซึ่งได้มาโดยการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) คือจับฉลากเลือกห้องเรียนและจับฉลากอีกครั้งหนึ่งเพื่อเลือกกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม กลุ่มทดลองได้รับการสอนภาษาไทยโดยการวิเคราะห์หลักพุทธธรรม กลุ่มควบคุมได้รับการสอนภาษาไทยโดยวิธีสอนตามปกติ ระยะเวลาที่ใช้ในการทดลองรวมทั้งสิ้น 4 สัปดาห์ ทำการ ทดลองกลุ่มละ 16 คาบๆละ 50 นาที

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ประกอบด้วย

1. แผนการสอนภาษาไทยโดยการวิเคราะห์หลักพุทธธรรม
2. แผนการสอนภาษาไทยโดยการสอนตามปกติ
3. แบบวัดการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นตามทฤษฎีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของโคลเบอร์ก จำนวน 25 ข้อ

การดำเนินการทดลอง

ผู้วิจัยเป็นผู้สอนเองทั้ง 2 กลุ่ม ใช้เวลาในการสอนรวม 16 คาบๆละ 50 นาที ซึ่งดำเนินการดังนี้

1. วัดการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมก่อนการสอน โดยใช้แบบวัดการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมกับกลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 กลุ่ม
2. ดำเนินการสอนกลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 กลุ่มโดยใช้เนื้อหาเดียวกัน กลุ่มทดลองได้รับการสอนภาษาไทยโดยการวิเคราะห์หลักพุทธธรรม กลุ่มควบคุมได้รับการสอนภาษาไทยโดยการสอนตามปกติ

3. วัดการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมหลังการสอนโดยใช้แบบวัดการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมกับกลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 กลุ่ม

การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS/PC+ The Statistical Package for IBM PC วิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. นำแบบวัดการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของกลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 กลุ่ม ไปวิเคราะห์ข้อมูลโดยเครื่องคอมพิวเตอร์ ที่สถาบันราชมงคล เทเวศร์ กทม.
2. การทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของคะแนนการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของกลุ่มตัวอย่างก่อนเรียนและหลังเรียนใช้สูตร t-test แบบ Dependent group
3. การทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของคะแนนการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลองใช้สูตร t-test แบบ Independent group

สรุปการวิจัย

1. นักเรียนที่ได้รับการสอนภาษาไทยโดยการวิเคราะห์หลักพุทธธรรมมีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนภาษาไทยโดยใช้วิธีสอนตามปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
2. นักเรียนที่ได้รับการสอนภาษาไทย โดยการวิเคราะห์หลักพุทธธรรมมีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงขึ้นก่อนการสอนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
3. นักเรียนที่ได้รับการสอนภาษาไทยโดยวิธีสอนตามปกติมีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงขึ้นก่อนการสอนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

ผลการวิจัยปรากฏว่าประเด็นสำคัญที่ควรนำมาอภิปรายมี ดังนี้

1. จากผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนภาษาไทยโดยการวิเคราะห์หลักพุทธธรรมมีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมที่สูงกว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนภาษาไทยตามปกติ การปรากฏผลของการวิจัยเป็นเช่นนั้น สืบเนื่องจากการที่นักเรียนกลุ่มทดลองได้รับความรู้ที่หลากหลาย มีส่วนพัฒนาความคิดวิเคราะห์ เช่น

1.1 การฝึกทักษะทางภาษา ทั้งนี้เพราะการให้เหตุผลในเชิงจริยธรรมเป็นเรื่องของการรับรู้ การคิดและการให้เหตุผลซึ่งเป็นกระบวนการทางภาษา ดังที่ เคย์ (1975: 30) ได้กล่าวไว้สรุปได้ว่าถ้าไม่มีสัมผัสทางภาษา พัฒนาการทางสติปัญญาก็เป็นไปได้ไม่ดีไม่มีความสามารถที่จะเข้าใจนามธรรมและเข้าใจหลักทางจริยธรรม และสอดคล้องกับการยืนยันของ กัญหาทิพย์ สิงหะเนติ

(2537: 28) ที่ยืนยันว่าครูต้องเริ่มจากความรู้ทางภาษาก่อนการแสดงออก เพื่อให้ผู้เรียนรู้จักกฎเกณฑ์ทางภาษาก่อนที่จะนำกฎเกณฑ์นั้นมาประยุกต์ใช้

1.2 การฝึกให้นักเรียนได้ฟังเพื่อพัฒนาความคิดวิเคราะห์ทำให้นักเรียนสามารถพัฒนาการคิดอย่างมีเหตุผลของตนยิ่งขึ้น ทั้งนี้เพราะผู้วิจัยตระหนักว่าทักษะการฟังเป็นสิ่งจำเป็นและควรได้รับการพัฒนา ดังงานวิจัยของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ (2534: 4) ที่ทรงยืนยันว่าการฟังเป็นพฤติกรรมที่อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ แวนคา โอลิน เดอ โมเออร์ (1983: 28-29) ที่พบว่าความสามารถในการฟังของแต่ละคนสามารถปรับปรุงให้ดีขึ้นได้ อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของศิริกุล ปิยานุกูล (2536: 56) ที่ทำการศึกษาการพัฒนาทักษะทางภาษาไทยอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และพบว่ากลุ่มทดลองมีการพัฒนาทักษะการฟังภาษาไทยอย่างมีวิจารณญาณสูงกว่ากลุ่มควบคุมและมีพัฒนาทักษะการฟังภาษาไทยอย่างมีวิจารณญาณหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง ซึ่งในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยได้ฝึกทักษะการฟังเพื่อพัฒนาความคิดวิเคราะห์ให้แก่นักเรียน ดังเช่นในขั้นที่ 1 ซึ่งเป็นขั้นของการวิเคราะห์นั้นผู้วิจัยให้นักเรียนฟังเรื่อง “เทวคาคบสมุทร” แต่ฟังไม่ถึงตอนจบของเรื่อง ทั้งนี้เพื่อให้นักเรียนได้คิดหาเหตุผลเองว่าเรื่องที่นักเรียนได้ฟังมีคุณค่าหรือไม่อย่างไร จากนั้นจึงช่วยกันสรุปถึงหลักในการฟังเพื่อวิเคราะห์ และเมื่อนักเรียนเริ่มทำความเข้าใจกับวิธีการฟังเพื่อวิเคราะห์วิจารณ์ได้บ้าง ผู้วิจัยจึงให้นักเรียนฟังหลักพุทธธรรมเรื่อง “ธรรมอันทำให้งาม 2” เพื่อฝึกการวิเคราะห์หลักพุทธธรรม ในขั้นตอนนี้ นักเรียนสามารถนำความรู้ทางภาษาในเชิงวิเคราะห์มาวิเคราะห์หลักพุทธธรรมจนสามารถแยกได้ว่าหลักพุทธธรรมที่ได้ฟังนั้นเป็นข้อเท็จจริงหรือเป็นข้อคิดเห็น เชื่อถือได้หรือไม่มีคุณค่าหรือไม่อย่างไร เมื่อถึงขั้นเชื่อมโยงผลการวิเคราะห์พุทธธรรมกับการฝึกการวิเคราะห์อย่างมีเหตุผลนักเรียนก็สามารถที่จะนำแนวทางของหลักพุทธธรรมที่ตนได้ฟังได้วิเคราะห์แล้วมาตัดสินสถานการณ์ที่ครูยกมาให้ตัดสินได้ และสามารถพัฒนาไปสู่ขั้นที่ 4-5 ซึ่งเป็นขั้นของการให้เหตุผลและการสรุปผลได้ในที่สุด

1.3 การฝึกให้นักเรียนได้อ่านเพื่อพัฒนาความคิดวิเคราะห์ ทั้งนี้เพราะผู้วิจัยมีความคิดว่าการอ่านด้วยความคิดวิเคราะห์เป็นสิ่งที่จำเป็นต้องได้รับการฝึกเนื่องจากการอ่านอย่างละเอียดต้องรู้จักพิจารณาไตร่ตรองหาเหตุผล เพื่อค้นหาคำตอบ ดังที่ จอห์น ดี แปรนส์ ฟอร์ด (1986: 182) ได้กล่าวไว้สรุปได้ว่าคำถามที่สงสัยจะต้องมีการค้นหาคำตอบ โดยอาศัยข้อมูลที่ได้จากการอ่านและมุ่งพัฒนาแนวคิดเพื่อเทียบกับสถานการณ์อื่น เพื่อหาเหตุผลข้อเท็จจริงตลอดจนคุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับ ซึ่งผู้วิจัยได้ใช้ขั้นตอนและวิธีการเช่นเดียวกับการฝึกการฟังแต่ได้เน้นให้นักเรียนได้ฝึกทักษะในการอ่านเพื่อพัฒนาความคิดวิเคราะห์

1.4 การฝึกให้นักเรียนได้พูดเพื่อพัฒนาความคิดวิเคราะห์ ทำให้นักเรียนต้องพูดด้วยเหตุผลอันรอบคอบ และชอบธรรม นักเรียนในกลุ่มทดลองได้พูดอภิปรายเพื่อแก้ปัญหา ซึ่ง

สอดคล้องกับงานวิจัยของ รจนา ชัยมีเขียว (2530: 87) ที่ยืนยันผลของการวิจัยที่พบว่าการสอน การพูดแบบอภิปรายกลุ่มเป็นวิธีการสอนพูดที่ดีกว่าการสอนแบบบทบาทสมมติและการสอนตาม คู่มือครู และงานวิจัยของ ศิริวรรณ ฉากแก้ว (2536: 88) ที่พบว่าการใช้การอภิปรายกลุ่มย่อยมีผล ทำให้การเขียนเรียงความของนักเรียนกลุ่มทดลองสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนตามปกติ การฝึก ทักษะการพูดจึงเป็นทักษะอีกรูปแบบหนึ่งซึ่งช่วยพัฒนาความคิดในเชิงวิเคราะห์อย่างมีเหตุผลให้แก่ นักเรียนได้ ในการฝึกพูดเพื่อพัฒนาความคิดวิเคราะห์นี้นักเรียนได้เห็นตัวอย่างของการพูดที่ผ่าน การวิเคราะห์อย่างมีเหตุผลกับการพูดที่ปราศจากการวิเคราะห์ ซึ่งก็คือนิทานเรื่อง “ทางออกของ สุนัขจิ้งจอก” และเมื่อนักเรียนได้ฟังพุทธธรรมเรื่องอุทมิ 4 แล้ว นักเรียนก็สามารถที่จะพูดเพื่อ วิเคราะห์สถานการณ์ที่ครูนำมาให้วิเคราะห์ได้

1.5 การฝึกให้นักเรียนได้เขียนเพื่อพัฒนาความคิดวิเคราะห์ เป็นอีกส่วนหนึ่งซึ่ง เสริมส่งให้นักเรียนได้ใช้ภาษาอย่างมีเหตุผล เนื่องจากการเขียนเป็นทักษะการส่งสาร มนุษย์ สามารถถ่ายทอดความรู้ ประสบการณ์ และความคิดต่างๆโดยผ่านการเขียนได้อย่างมากมาย ผู้วิจัย จึงจัดให้นักเรียนในกลุ่มทดลองได้ฝึกพัฒนาความคิดก่อนลงมือเขียน เพื่อประโยชน์ของการแสดง ความคิดเห็น อันประกอบด้วยเหตุผลอย่างรอบคอบ โดยที่การแสดงความคิดเห็นนั้นนักเรียนจะได้ พบกับปัญหา อันเป็นตัวการนำไปสู่การแสดงความคิด ดังที่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯสยาม บรมราชกุมารี (2534: 155) ทรงยืนยันไว้ในงานวิจัยว่าผู้สอนควรให้นักเรียนได้พบกับปัญหาหรือ สถานการณ์แล้วไตร่ตรองพิจารณาด้วยเหตุผลพร้อมกับลำดับความคิดของตนถ่ายทอดออกมาด้วย การเขียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อิงอร อมาตยกุล (2535: 73) ที่พบว่าปัญหาสำคัญของ การเขียนเรียงความคือนักเรียนขาดเหตุผลสนับสนุนความคิดเห็น ข้อคิดสำคัญไม่ปรากฏเด่นชัด ซึ่ง ผู้วิจัยได้ฝึกการเขียนเพื่อพัฒนาความคิดวิเคราะห์ให้นักเรียนโดยนักเรียนได้นำการวิเคราะห์ หลักพุทธธรรมมาเป็นเหตุผลในการเขียนอธิบายพฤติกรรมของมิตตวินทุ ซึ่งนักเรียนสามารถเขียน ได้เพราะมีเหตุผลที่จะเขียนสนับสนุน

1.6 การสอนสัมพันธ์ทักษะ เป็นกิจกรรมการสอนที่ผู้วิจัยได้จัดให้นักเรียนได้มี ทักษะทางด้านภาษา การฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน ไปพร้อมๆกันโดยให้ทักษะด้านใด ด้านหนึ่งเป็นตัวหลักและทักษะด้านอื่นเป็นตัวสัมพันธ์ ซึ่งเป็นไปตามกระบวนการทางภาษา ดังที่ อุทัย ภิรมย์รัตน์ (2533: 3) ได้แสดงความคิดเห็นไว้ว่ามนุษย์สื่อสารกันด้วยลักษณะต่างๆการใช้ภาษาจึง ต้องมีความสัมพันธ์สืบเนื่องกันอย่างแยกไม่ออก ซึ่งก็สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิริวรรณ ฉากแก้ว (2536: 66) ที่พบว่าการใช้การอภิปรายกลุ่มย่อย เป็นผลทำให้นักเรียนมีความสามารถในการเขียนเรียงความได้สูงขึ้น

1.7 การฝึกทักษะการคิดเพื่อพัฒนาความคิดวิเคราะห์เป็นกิจกรรมอันสำคัญที่ผู้วิจัย ได้จัดให้นักเรียนได้มีโอกาสฝึกคิดวิเคราะห์ผสมผสานไปกับการใช้ทักษะ ทางภาษาทั้งสี่ด้าน

นักเรียน ได้ฝึกคิดแบบโยนิโสมนสิการ คือ รู้จัก ไคร่ครวญ แยกข้อเท็จจริง ข้อคิดเห็น และประเมินค่าของข้อมูลที่ได้รับ จนสามารถแก้ปัญหาด้วยเหตุผลอันชอบธรรม การฝึกทักษะการคิดจึงเป็นปัจจัยสำคัญสิ่งหนึ่งในการสร้างให้นักเรียนเป็นผู้มีเหตุผลในทางความคิด และส่งผลให้เป็นผู้ที่มีความสามารถในทางภาษาสูงขึ้น ซึ่งก็สอดคล้องกับงานวิจัยของ สิริกุล ปิยานุกูล (2535: 31) ที่พบว่า การฟังภาษาไทยอย่างมีวิจารณญาณมีผลทำให้นักเรียนมีทักษะการฟังที่สูงขึ้นและผลจากการฝึกทักษะการคิดมีน้อยจึงทำให้นักเรียนขาดความสามารถทางภาษาในด้านอื่นดังที่ อิงอร อมาตยกุล (2535: 73) ได้ทำการวิจัยแล้วพบว่าปัญหาสำคัญของการเขียนเรียงความคือ นักเรียนไม่ค่อยเสนอเนื้อหาที่แปลกใหม่ ทั้งยังขาดเหตุผลในการสนับสนุนความคิดเห็นของตน ตลอดจนไม่มีข้อคิดสำคัญ ปรากฏให้เห็นเด่นชัด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กาญจนา मुखารา (2530: 55) พบว่านักเรียนที่ฝึกการฟังอย่างมีวิจารณญาณโดยฟังนิทานพื้นบ้าน มีความสามารถในการฟังที่สูงขึ้นจากการศึกษาที่กล่าวมาข้อมเป็นเครื่องยืนยันว่าทักษะการคิดมีความสำคัญต่อการใช้ภาษาอย่างมีเหตุผลเป็นอย่างยิ่ง นักเรียนในกลุ่มทดลองมีโอกาสได้ฝึกทักษะการคิดวิเคราะห์ จึงทำให้เขาสามารถพัฒนาความคิดในเชิงวิเคราะห์ได้ดีขึ้น ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้ฝึกให้นักเรียน ได้พัฒนาความคิดวิเคราะห์ ทั้งในด้านการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน

1.8 การใช้หลักพุทธธรรมเป็นสื่อสำหรับการฝึกวิเคราะห์ทำให้นักเรียนในกลุ่มทดลองสามารถนำเอาหลักพุทธธรรมที่ได้รับทราบไปวิเคราะห์หาข้อเท็จจริง หาข้อคิดเห็น และประเมินค่าความเชื่อถือได้ของหลักพุทธธรรม จนทำให้เขาสามารถนำเอาหลักพุทธธรรมไปตัดสินปัญหาหรือสถานการณ์ได้อย่างมีเหตุผลที่ดียิ่งขึ้น ซึ่งแทนที่นักเรียนจะได้รับหลักของพุทธธรรมไปตามเนื้อหา แต่การที่นักเรียนได้นำเอาความสามารถทางภาษา และความสามารถทางการคิดวิเคราะห์เข้าไปดึงเอาส่วนดีของหลักพุทธธรรมมาประยุกต์ใช้จึงเป็นสิ่งที่ดีที่สุด สำหรับในการเสริมสร้างความเป็นผู้ที่มีเหตุผลในเชิงจริยธรรม ดังที่งานวิจัยของธีรพงษ์ จตุรพาณิชย์ (2533: 32) ได้ยืนยันว่าการเรียนและการปลูกฝังคุณธรรมให้แก่แก่นักเรียนนั้นทุกฝ่ายต้องร่วมมือกัน และสอดคล้องกับงานวิจัยของเกษม วนาภรณ์ (2534: 43) ที่กล่าวว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาพระพุทธศาสนามีความสัมพันธ์กับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมและในงานวิจัยของพระมหาไพรัช ขุนพรหม (2536: 31) แสดงความคิดเห็นว่า ศาสนากับจริยธรรมเป็นสิ่งที่ต้องควบคู่กันไปประจวบสายน้ำที่ไหลไปสู่จุดหมายปลายทางได้ก็ต้องเป็นไปตามแนวขอบคลอง

1.9 การเลือกตัวอย่างเป็นนิทาน เป็นปัญหาและเป็นสถานการณ์ที่หลากหลาย มีส่วนสำคัญในการฝึกสอนอย่างมีเหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนให้พัฒนามากยิ่งขึ้น ผู้วิจัยได้ยกตัวอย่างที่เป็นนิทานคุณธรรมเป็นนิทานชาดกมาให้นักเรียนได้นำมาฝึกฟัง พูด อ่าน เขียน เพื่อตัดสินปัญหา เช่น นิทาน เรื่อง “เทวดากับอสูร” เรื่อง “นายกาละ” เรื่อง “มิตตวินทุ” เป็นต้น ซึ่งเป็นการสอดคล้องกับงานวิจัยหลายเรื่องที่น่านิทานมาใช้ในการพัฒนาทักษะทางภาษาไทยให้แก่

นักเรียน เช่น วิไลวรรณ พุ่มเกษม (2529: 63) ได้ทำการวิจัยแล้วพบว่า นักเรียนที่เรียนโดยใช้นิทานพื้นบ้านเสริมการอ่านมีความสามารถสูงกว่านักเรียนที่เรียนโดยใช้วิธีสอนปกติ และกาญจนา มุขคารา (2530: 58) ได้ทำการวิจัย เรื่องการใช้นิทานพื้นบ้านภาคเหนือของประเทศไทยพัฒนาทักษะการฟังอย่างมีวิจารณญาณ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนในเขตอำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ ผลปรากฏว่านักเรียนมีความสามารถในการฟังสูงขึ้น และในการยกตัวอย่างที่เป็นนิทานนั้นมีสถานการณ์ที่เป็นปัญหาที่ทำให้นักเรียนต้องนำเอาหลักพุทธธรรมที่วิเคราะห์มาพิจารณาตัดสินปัญหาอย่างมีเหตุผล ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมศิริ ปลื้มจิตต์ (2534: 82) ที่พบว่านักเรียนที่สอนโดยใช้บทบาทสมมติมีเหตุผลเชิงจริยธรรมที่สูงกว่าเดิม นอกจากการใช้นิทานและการยกสถานการณ์แล้วผู้วิจัยได้นำเนื้อหาในหนังสือเรียนภาษาไทยชุดทักษะสัมพันธ์ เล่ม 1 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มาฝึกให้นักเรียนได้คิดวิเคราะห์หาคำ คือ เรื่องหมูนุ่ไปตามลมปากของสุชีโว ภิกขุ และบุพพการี ของอังคาร กัลยาณพงศ์ ซึ่งก็เป็นการสอดคล้องกับงานวิจัยของธีรพงษ์ จตุรพาณิชย์ (2533: 67) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่องการวิเคราะห์ธรรมะทางพระพุทธศาสนาในหนังสือเรียนภาษาไทยชุดทักษะสัมพันธ์ เล่ม 1 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และพบว่าเนื้อหาที่มีพุทธธรรมแทรกอยู่หลายเรื่อง อีกทั้งในงานวิจัยยังให้ข้อเสนอแนะว่าการเรียนการสอนและการปลูกฝังคุณธรรมให้เหมาะแก่วัยของนักเรียนนั้นต้องร่วมมือกันและสอดแทรกในการสอนทุกวิชา รวมทั้งผู้ใหญ่ต้องเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่เด็กนักเรียนด้วย

1.10 การเลือกทฤษฎีของโคลเบอร์กมาเป็นแนวทางในการวัดเหตุผลเชิงจริยธรรม มีความสอดคล้องกับหลักพุทธธรรมที่ให้นักเรียนได้ศึกษา ทั้งนี้เพราะแนวคิดในเรื่องการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมนั้นแนวคิดของโคลเบอร์กเป็นแนวคิดที่มีลักษณะเป็นสากล มีการพัฒนารูปแบบที่ชัดเจนและได้รับการยอมรับ ทั้งยังเน้นการประสานประโยชน์ทั้งของตนและผู้อื่น ซึ่งในหลักพระพุทธศาสนาก็เน้นพิจารณาเจตนาเป็นหลัก โดยมีองค์ประกอบอื่น เช่น กุศล-อกุศล เป็นรองในการพิจารณา ดังที่ สีวลี สีวีไล (2529: 43) ได้ทำการวิจัย เรื่องการศึกษาวิเคราะห์พุทธจริยศาสตร์จริยธรรมและเกณฑ์ตัดสินปัญหาจริยธรรมทางการแพทย์ในสมัยปัจจุบัน ในงานวิจัยได้เปรียบเทียบทฤษฎีของโคลเบอร์กกับแนวคิดในทางพุทธศาสนาว่ามีลักษณะคล้ายกัน

จากประเด็นการอภิปราย จะเห็นได้ว่าการพัฒนาการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนนั้น การฝึกทักษะทางภาษาไทย การฝึกทักษะการคิดวิเคราะห์ การใช้เนื้อหาของหลักพุทธธรรมมาเป็นสื่อในการฝึกคิด และการเลือกวัยของเด็กมาทำการสอนเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมให้แก่เด็กนักเรียนให้สูงขึ้นได้ การที่นักเรียนในกลุ่มควบคุมมีการพัฒนาการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมต่ำกว่ากลุ่มทดลองนั้น เป็นเพราะวิธีสอนภาษาไทยนักเรียนไม่ได้รับการฝึกวิเคราะห์พุทธธรรมแม้เด็กนักเรียนจะได้รับเนื้อหาจากการสอนที่เท่ากัน และมีพื้นฐานทางจริยธรรมเดิมที่เท่ากันก็ตาม

2. จากผลการวิจัยพบว่าหลังการสอนนักเรียนที่ได้รับการสอนภาษาไทยโดยการวิเคราะห์หลักพุทธธรรมกับนักเรียนที่ได้รับการสอนภาษาไทยตามปกติ มีพัฒนาการการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมที่สูงขึ้นทั้ง 2 กลุ่มเป็นเพราะครูใช้วิธีสอนภาษาไทยที่เน้นให้นักเรียนได้รับเนื้อหาพุทธธรรมและได้รับตัวอย่างที่เป็นแบบอย่างของความมีจริยธรรม ซึ่งความจริงแล้วเนื้อหาของหลักพุทธธรรมที่นักเรียนได้รับเป็นหลักพุทธธรรมขั้นพื้นฐานที่นักเรียนได้เรียนมาแล้วในแบบเรียนทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม แต่ในกลุ่มทดลองได้ใช้วิธีสอนภาษาไทยโดยการวิเคราะห์หลักพุทธธรรมเพิ่มขึ้นจึงทำให้การให้เหตุผลในเชิงจริยธรรมสูงขึ้นกว่าเดิมมาก และการที่กลุ่มควบคุม มีการให้เหตุผลในเชิงจริยธรรมที่สูงขึ้นกว่าเดิม แม้จะไม่เท่ากับกลุ่มทดลอง ก็เป็นสิ่งที่เป็นไปได้เพราะ เนื้อหาที่สอนไม่ต่างกัน แต่ต่างกันที่วิธีการสอน ซึ่งในแผนปกติที่ใช้ก็สามารถพัฒนาการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมได้เช่นกัน แต่จะดียิ่งขึ้นถ้านักเรียนได้มีโอกาสฝึกวิเคราะห์หลักพุทธธรรมมาก่อน

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง ผลการใช้วิธีสอนภาษาไทยโดยการวิเคราะห์หลักพุทธธรรมที่มีต่อการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) มีข้อควรสังเกตบางประการดังนี้

1. ครูภาษาไทยในระดับชั้น ม. 1 ควรนำผลของการวิจัยไปเป็นแนวทางในการสอนได้
2. ควรมีการสอนทักษะทางภาษาไทยโดยให้นักเรียนได้วิเคราะห์หลักพุทธธรรมทางด้านอื่นๆที่จำเป็นต่อชีวิต เช่น ด้านความมัธยัสถ์ ด้านความเพียร เพื่อพัฒนาทักษะทางภาษาด้านการคิดวิเคราะห์ และเป็นผู้ที่มีเหตุผลเชิงจริยธรรมที่สูงขึ้น ซึ่งจะดีกว่าการใช้วิธีการสอนภาษาไทยโดยวิธีสอนตามปกติเพียงวิธีเดียว
3. ผู้ที่จะนำสื่อหรือเครื่องมือของการวิจัยไปใช้ต้องคำนึงว่างานวิจัยนี้เป็นการวัดการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมเท่านั้น มิได้รวมถึงพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความเป็นผู้มีจริยธรรมด้วย
4. การนำผลวิจัยไปใช้ต้องพิจารณาถึงวัยของนักเรียนที่เหมาะสมสำหรับการพัฒนาการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้วย

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมดูว่า ผลของการสอนภาษาไทยโดยการวิเคราะห์หลักพุทธธรรมจะทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในวิชาภาษาไทย ด้านการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียนว่าเป็นอย่างไรมาก่อน เพื่อดูความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนที่มีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูง กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนว่าจะดีขึ้นด้วยหรือไม่
2. ควรมีการศึกษาและติดตามพฤติกรรมของนักเรียนด้านจริยธรรมเพื่อเปรียบเทียบดูว่าการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนกับพฤติกรรม โดยแท้จริงเป็นเช่นไร

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- การศาสนา, กรม คู่มือการศึกษาธรรมสำหรับเยาวชน กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์การศาสนา 2538
- กัญญา ลินทร์ตนศิริกุล “การพัฒนาและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัย” ใน ประมวลสาระชุด
วิชาวิทยานิพนธ์ 2 หน่วย 1 นนทบุรี สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัย
ธรรมมาธิราช 2538
- กัณฑาทิพย์ สิงหะเนติ “ทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาทักษะการทางภาษา” ใน ประมวลทักษะ ชุด วิธี
การพัฒนาทักษะภาษา หน่วยที่ 5-6 นนทบุรี สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย
สุโขทัยธรรมมาธิราช 2537
- กวิสรา รัตนากร ภาษาไทย 1 กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2538
- กาญจนารัตน์ มุขดารา “การใช้นิทานพื้นบ้านภาคเหนือของประเทศไทยพัฒนาทักษะการฟังอย่างมี
วิจารณ์ญาณสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนในเขตอำเภอสารภี จังหวัด
เชียงใหม่” ปริญญาานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย
เกษตรศาสตร์ 2530
- เกษม วนาภรณ์ “ความสัมพันธ์ระหว่างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาพระพุทธศาสนากับการให้ เหตุผล
เชิงจริยธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จังหวัดนครราชสีมา” ปริญญาานิพนธ์ศึกษาศาสตร
มหาบัณฑิต คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ 2534
- จรรยา สุทธิญาโณ, พระมหา “ธรรมะหลายมิติ” กรุงเทพมหานคร ธรรมสภา 2537
- จรรยา, พระมหา การศึกษาที่ไร้ทาง ใน ธรรมสาส์นชาวพุทธ ปีที่ 44 ฉบับที่ 2 เชียงใหม่ ดาราวรรณ
การพิมพ์ 2538
- ฉกาจ ช่วยโต “ผลของการฝึกอบรมตามโครงการจริยธรรมสำหรับนักศึกษาวิทยาลัยครูสงขลา”
ปริญญาานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร 2521
- ชัยพร วิชชาวุธ และคณะ จริยธรรมกับชาวกรุงเทพมหานครปัจจุบัน กรุงเทพมหานคร สถาบันวิจัย
สภาวะแวดล้อม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2527
- ดวงใจ ไทยอุบุญ ภาษาไทย 2 กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2537
- ดวงเดือน พันธุมนาวิน จิตวิทยาจริยธรรมและจิตวิทยาภาษา กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์
ไทยวัฒนาพานิชย์ 2524
- ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจันปัจฉนีก ความสัมพันธ์ภายในครอบครัวกับสุขภาพจิต
และจริยธรรมของนักเรียนวัยรุ่น รายงานการวิจัยฉบับที่ 26 สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2524

- เทพรัตนราชสุดา สยามบรมราชกุมารี, สมเด็จพระ “การพัฒนานวัตกรรมเสริมทักษะ การเรียน การสอนภาษาไทยสำหรับนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย” ปรินญาณิพนธ์การ ศึกษาคุษฎีบัณฑิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ 2528 กรุงเทพมหานคร มูลนิธิสิรินธร สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ 2534
- ธิดา โมสิกรัตน์ “วิธีสอนเพื่อพัฒนาทักษะการฟัง” ประมวลสาร ชุด วิชาการพัฒนาทักษะทางภาษา หน่วยที่ 11 นนทบุรี สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช 2537
- ธีรพงษ์ จตุรพาณิชย์ “วิเคราะห์ธรรมชาติทางพระพุทธรูปศาสนาในหนังสือเรียนภาษาไทยชุดทักษะ สัมพันธ์เล่ม 1 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1” ปรินญาณิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ 2533
- นงเยาว์ เปี่ยมปรีชา “การศึกษาความคิดอย่างมีเหตุผลเกี่ยวกับบทบาทของตัวละครเรื่องราชาธิราช ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนในกลุ่ม 7/14 กรุงเทพมหานคร” วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ 2530
- บุญกร เพชรวิวรรณ วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ม.ป.ป. เอกสารอัดสำเนา
- ประภาศรี สีหอำไพ ภาษาไทย 2 กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2537
- ประยูศักดิ์ ปยุตโต, พระธรรมปิฎก พุทธธรรม กรุงเทพมหานคร มหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย 2529
- ปิ่น มุกกันต์ แนวสอนธรรมะตามหลักสูตรนักเรียนธรรมตรี กรุงเทพมหานคร สำนักงานสูกันตะ 2514
- พรรณี ช.เจนจิต จิตวิทยาการเรียนรู้การสอน กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์อัมรินทร์การพิมพ์ 2520
- พวงเพ็ญ อินทรประวัดี วิธีสอนภาษาอังกฤษ สงขลามหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา 2521
- ไพรัช ขุนพรหม, พระมหา “วิธีการของวัดที่มีต่อการปลูกฝังจริยธรรมในเยาวชน” (ศึกษาเปรียบเทียบ เฉพาะกรณี วัดชลประทานรังสฤษฎ์ อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี และวัดอัมพวัน อำเภอพรหมบุรี จังหวัดสิงห์บุรี) ปรินญาณิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล 2536
- รจนาชัยมีเชียว “การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์และความสนใจต่อวิธีการพูดของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่สอนโดย การอภิปรายกลุ่ม การแสดงบทบาทสมมติและการสอนตามคู่มือครู” ปรินญาณิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2530
- รัฐจวน อินทรกำแหง, ทิพย์สุนเตร อนามัยบุตร และรื่นฤทัย สัจจพันธุ์ การอ่านและพิจารณาหนังสือ กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์อักษรเจริญทัศน์ 2526
- ราชบัณฑิตยสถาน พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน ปี พ.ศ. 2525 กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์ อักษรเจริญทัศน์ 2538

- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ หลักการวิจัยทางการศึกษา กรุงเทพมหานคร ศึกษาพร 2531
- วรรณ บัวเกิด “วิธีสอนเพื่อพัฒนาทักษะการเขียน” ในประมวลสาระชุด วิชาการพัฒนาทักษะทางภาษา หน่วยที่ 14 นนทบุรี สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช 2537
- วชิรญาณวโรรส, สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยา นวโกวาท (หลักสูตรนักธรรมชั้นตรี) พิมพ์ครั้งที่ 76 กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์หามงกุฎราชวิทยาลัย 2533
- วิชาการ, กรม หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 ฉบับปรับปรุงพุทธศักราช 2533. กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว 2521
- วิชาการ, กรม หนังสือเรียนภาษาไทยชุดทักษะสัมพันธ์ เล่ม 1 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ฉบับปรับปรุงพุทธศักราช 2533 กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว 2535
- วิเชียร ทองนุช “เปรียบเทียบการคิดให้เหตุผล ตามหลักอนุรักษ์ และการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนที่ได้รับการเลี้ยงดู และภูมิหลังทางสังคมต่างกัน” ปริญญาานิพนธ์การศึกษา มหาวิทยาลัย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2521 เอกสาร อัดสำเนา
- ศิริกุล ปิยานุกูล “การพัฒนาทักษะการฟังภาษาไทยอย่างมีวิจารณ์ญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1” ปริญญาานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต คณะศึกษาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2535
- ศิริวรรณ ฉากแก้ว “ผลของการใช้การอภิปรายกลุ่มย่อยที่มีต่อความสามารถทางการเขียนเรียงความภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4” ปริญญาานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2536
- สมศิริ ปลื้มจิตต์ “การศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการให้เหตุผล ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้บทบาทสมมติ” ปริญญาานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2534
- สิวลี ศิริไล “การศึกษาวิเคราะห์พุทธจริยศาสตร์ จริยธรรมและเกณฑ์การตัดสินใจทางจริยธรรมทางการแพทย์ในสมัยปัจจุบัน” ภาควิชามนุษยศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล 2530
- สุมน อมรวิวัฒน์ สมบัติพิพธ์ของการศึกษาไทย กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2535
- สุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์ “วิธีสอนเพื่อพัฒนาทักษะการอ่าน ประมวลสาระ ชุด วิชาการพัฒนาทักษะทางภาษา” หน่วยที่ 11 นนทบุรี สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช 2537

อิงอร อมาตยกุล “การศึกษาความสามารถทางการเขียนเรียงความของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6
 สังกัด กรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 1” ปรินิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต
 คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2535

อุทัย ภิมยรัตน์ การสอนทักษะการอ่าน วารสารการอ่าน กรุงเทพมหานคร ตุลาคม 2534

Beyer, Baroy K. Practical Strategies for Teaching of Thinking United States of America Allyn and
 Bacon, Inc, 1987.

Bransford, John D. and Barry S.Slein. The Ideal Problem Solver Newyork: W H Freeman, 1984.

Burns, Paul C. The Language Arts in Childhood Education 3 d ed. Chicago Mcnally 1971.

De Boer Wanda Aileen. The Listening aspect of intepersonal communication University of
 Northern Colorado, 1983.

Dollard and Miller Citing Key The Reinforcement Theory of Dollard and Miller in Theory of
 Personality. Newyork, John Willey & Sons 1975.

God C. V. Dictionary of Education (3 d ed) Newyork: Mc Graw-Hill, Book Co.

Hoffman, M.L. Empathy, Role-Taking, Guilt Development of Altruistic Motives In Lickona T.
 (Cd.) Moral Development and Behavior, Theory, Research, and Social Issues, Holt,
 Rinchart and Winston.

Imscher, William F. Teaching Expository Writing. New York: Rinchart and Winston 1979.

Judith Dictionary of Education 3d ed. Newyork: Mc Graw-Hill Book Co. 1973.

Kay, W. Moral Development London: George Allen and Unwin Ltd. 1975.

Kohlberg, Lawrence Development of Moral Charactor and Moral Ideology in M.L. Hoffman and
 L.W. Hoffman (eds) Review of child Development Research V.D.I. Hartford
 Connecticut: Connecticut Printers, Inc. 1964.

Kohlberg, Lawrence Education For Justice: A Modern Statement of the Platonic View:
 Massachusettes Cambridge Haward University Press, 1970.

Popham, N. James 1981. Modern Educational Measurement, Englewood Cliffs: Prentice-Hall Inc.

Tracy, J.J. and Cross, H.J. Antecedents of Shift in Moral Judgment, Journal of Personality and
 Social Psychology, 1973.

Write, D. The Psychology of Moral Behavior. Middlesex, England: Penguin Books Ltd, 1975.

Yamane, Taro 1970. Statistics: An Introductory Analysis. Newyork, Harper International Edition.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

- แผนการสอนภาษาไทยโดยการวิเคราะห์หลักพุทธธรรม
- แผนการสอนภาษาไทยตามปกติ

แผนการสอนภาษาไทยโดยการวิเคราะห์หลักพุทธธรรม

แผนที่ 1

เรื่อง การฟังเพื่อพัฒนาความคิดวิเคราะห์และการให้เหตุผล

(เวลา 1 คาบ)

สาระสำคัญ

ผู้ที่สามารถฟังและวิเคราะห์เรื่องที่ฟังได้คือผู้ที่ประสบผลสำเร็จในการฟังขั้นสูง ทั้งนี้ เพราะการฟังในบางโอกาสไม่สามารถย้อนกลับมาฟังได้อีก ผู้ฟังที่วิเคราะห์เรื่องที่ฟังได้ย่อมสามารถประเมินสิ่งที่ตนฟังได้ว่าเป็นสิ่งที่มีความสำคัญหรือไม่

จุดประสงค์การเรียนรู้

จุดประสงค์ปลายทาง

นักเรียนสามารถฟังเพื่อพัฒนาความคิดวิเคราะห์และการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมได้

จุดประสงค์นำทาง

นักเรียนสามารถ

1. แยกข้อเท็จจริงและข้อคิดเห็นได้
2. ประเมินค่าความเชื่อถือได้ของข้อมูลจากการฟังว่าเป็นความจริงหรือโฆษณาชวนเชื่อ หรือการเพื่อฝัน
3. แสดงปฏิกิริยาต่อสิ่งที่ฟังในทางปัญญาและทางอารมณ์ หรือความรู้สึก

เนื้อหา

1. การฟังเพื่อพัฒนาความคิดวิเคราะห์ คือการฟังเพื่อพิจารณาข้อความในเนื้อเรื่องและเนื้อเรื่องทั้งหมดว่า เรื่องที่ฟังเชื่อถือได้หรือไม่ มีคุณค่าสาระอย่างไร มีข้อความใดที่เป็นข้อเท็จจริง ข้อความใดที่เป็นข้อคิดเห็น ข้อความใดที่ให้ความรู้ ข้อความใดที่ให้ความรู้สึกรหรืออารมณ์ต่างๆ การฟังประเภทนี้เป็นการฟังเพื่อประเมินหรือวิพากษ์ และเป็นการฟังที่ช่วยพัฒนาทักษะการคิดของผู้ฟังได้เป็นอย่างดี ทั้งยังช่วยให้ผู้ฟังสามารถพิจารณาเรื่องที่ได้รับฟังในชีวิตประจำวัน อย่างมีเหตุผล
2. เรื่อง “เทวดากับอสูร”

กิจกรรมการเรียนรู้การสอนและสื่อการเรียนรู้การสอน

กิจกรรมการเรียนรู้การสอน	สื่อการเรียนรู้การสอน
<p>1. ขั้นการวิเคราะห์</p> <p>1.1 ทักษะการฟังทักษะการพูดและทักษะการคิด</p> <p>นักเรียน และครูสนทนากัน โดยครูถามนักเรียนว่า “ในห้องนี้มีใครเคยถูกล้อเลียนบ้าง ใครเคยถูกเพื่อนแกล้งบ้าง มีใครเคยถูกคุณแม่ คุณพ่อให้อ่านหนังสือเรียนต่างๆที่ต้องการดู โทรทัศน์ ฯลฯ” เมื่อนักเรียนตอบครูอาจจะได้คำตอบที่ต่าง ๆ กัน ครูถามต่อว่า “เมื่อนักเรียนประสบสถานการณ์เช่นนั้น นักเรียนมีความรู้สึกอย่างไรบ้าง เช่น โกรธ อึดอัดใจ รำคาญ” เมื่อได้คำตอบ ครูถามต่อว่า “เวลาเรามีความรู้สึกเช่นนั้น จิตใจเราสบายหรือไม่ หน้าตากริยาอาการของเราน่าดูหรือไม่ เราควรจะทำอย่างไร เมื่อมีสิ่งที่ไม่พึงปรารถนามากระทบเรา วันนี้ครูมีนิทานมาให้ให้นักเรียนฟัง 1 เรื่อง</p> <p>1.2 ทักษะการฟังและทักษะการคิด</p> <p>ให้นักเรียนฟังเรื่อง “เทวดากับบอสุร” จากแถบบันทึกเสียง นิทานเรื่องนี้เป็นนิทานที่แสดงพุทธธรรมเรื่อง “ธรรมอันทำให้งาม 2 ชั้นดี ไสร้จจะ” เมื่อนักเรียนฟังเรื่อง “เทวดากับบอสุร” ถึงตอนที่ว่า “มิได้ตรัสว่าอะไรเลย” ครูหยุดเครื่องบันทึกเสียง</p> <p>1.3 ทักษะการฟังทักษะการพูดและทักษะการคิด</p> <p>ให้นักเรียนตอบคำถามครูว่า “เรื่องที่นักเรียนได้ฟังมีคุณค่าหรือไม่” ซึ่งคำตอบของนักเรียนอาจจะมีคำตอบว่ามีหรือไม่มีก็ได้</p>	<p>แถบบันทึกเสียงเรื่อง “เทวดากับบอสุร”</p>

กิจกรรมการเรียนการสอน	สื่อการเรียนการสอน
<p>1.4 ทักษะการพูดและทักษะการคิด</p> <p>ให้นักเรียนช่วยกันคิดว่า “เรามีวิธีการใดบ้างที่จะหาเหตุผลเพื่อมาสนับสนุนว่าเรื่องที่นักเรียนได้ฟังมีคุณค่าหรือไม่มีคุณค่า ซึ่งนักเรียนอาจเสนอวิธีการมาให้และเมื่อถึงโอกาสนี้ให้ครูพยายามนำข้อเสนอของนักเรียนสรุปให้เข้ากับหลักของการวิเคราะห์เรื่องที่ได้ฟัง</p> <p>1.5 ทักษะการฟังทักษะการพูด และทักษะการคิด</p> <p>นักเรียนร่วมกันวิเคราะห์เรื่อง “เทวดากับบอสุร” ตามหัวข้อที่ครูกำหนด ดังต่อไปนี้</p> <p>1.5.1 มีข้อความใดบ้างที่เป็นข้อเท็จจริง</p> <p>1.5.2 มีข้อความใดบ้างที่เป็นข้อคิดเห็น</p> <p>1.5.3 นักเรียนได้รับความรู้ใดจากเรื่องที่ย่านบ้าง</p> <p>1.5.4 เรื่อง “เทวดากับบอสุร” ให้ความรู้สึกอย่างไรกับนักเรียนบ้าง</p> <p>1.5.5 ควรนำเรื่อง “เทวดากับบอสุร” ไปเป็นอุทาหรณ์ในการครองชีวิตหรือไม่</p> <p>1.6 ทักษะการฟังทักษะการพูดทักษะการอ่านและทักษะการคิด</p> <p>นักเรียนและครูร่วมกันสรุปหลักการฟังเพื่อวิเคราะห์โดยใช้แผ่นใสประกอบการสรุป ดังนี้</p> <p>1.6.1 ทราบจุดมุ่งหมายของการฟัง</p> <p>1.6.2 แยกข้อเท็จจริงและข้อคิดเห็นจากเรื่องที่ฟัง</p> <p>1.6.3 ประเมินค่าความเชื่อถือได้ของข้อมูล</p> <p>1.6.4 แสดงปฏิกิริยาต่อสิ่งที่อ่าน</p> <p>1.6.5 นำสิ่งที่เป็นประโยชน์ไปใช้</p>	<p>หัวข้ออภิปรายเพื่อฝึกการวิเคราะห์เรื่อง “เทวดากับบอสุร”</p> <p>แผ่นใสประกอบการสรุปเรื่อง “หลักการฟังเพื่อวิเคราะห์”</p>

กิจกรรมการเรียนการสอน	สื่อการเรียนการสอน
<p>1.7 ทักษะการเขียนและทักษะการอ่าน ให้นักเรียนจดบันทึกหลักการฟังเพื่อวิเคราะห์</p>	<p>ในความรู้เรื่อง “การฟังเพื่อวิเคราะห์”</p>

การวัดผลและประเมินผล

1. ประเมินผลตามจุดประสงค์
2. วิธีการวัดดูจาก การให้เหตุผลส่วนตัวและการแสดงความคิดเห็น

กิจกรรมเสนอแนะ

ให้นักเรียนบันทึกสิ่งที่ตนได้ฟังลงในแถบบันทึกเสียงแล้วฝึกวิเคราะห์

เกณฑ์การประเมินผล

ปฏิบัติตามกิจกรรมได้ถูกต้องร้อยละ 60 ตามขอบข่ายต่อไปนี้

1. การวิเคราะห์ข้อเท็จจริงและข้อคิดเห็น
2. การประเมินค่าความเชื่อถือได้ของข้อมูลว่าเป็นความจริง หรือโฆษณาชวนเชื่อหรือการเพื่อฝัน
3. การอภิปรายแสดงความคิดเห็นด้วยเหตุผล เพื่อแสดงปฏิบัติต่อสิ่งที่ฟังในทางปัญญาและทางอารมณ์ หรือความรู้สึก

แผนที่ 2

เรื่อง การฟังเพื่อพัฒนาความคิดวิเคราะห์และการให้เหตุผล

(เวลา 1 คาบ)

สาระสำคัญ

ผู้ที่สามารถฟังและวิเคราะห์เรื่องที่ฟังได้คือผู้ที่ประสบผลสำเร็จในการฟังขั้นสูง ทั้งนี้ เพราะการฟังในบางโอกาสไม่สามารถย้อนกลับมาฟังได้อีก ผู้ฟังที่วิเคราะห์เรื่องที่ฟังได้ย่อมสามารถประเมินสิ่งที่ตนฟังได้ว่าเป็นสิ่งที่มีค่าแก่ตนหรือไม่

จุดประสงค์การเรียนรู้

จุดประสงค์ปลายทาง

นักเรียนสามารถฟังเพื่อพัฒนาความคิดวิเคราะห์และการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมได้

จุดประสงค์นำทาง

นักเรียนสามารถวิเคราะห์หลักพุทธธรรม ตามหัวข้อต่อไปนี้

1. แยกข้อเท็จจริงและข้อคิดเห็นได้
2. ประเมินค่าความเชื่อถือได้ของข้อมูลว่าเป็นความจริงหรือโฆษณาชวนเชื่อหรือการเพื่อฝัน
3. แสดงปฏิกิริยาต่อสิ่งที่ฟังในทางปัญญาและทางอารมณ์ หรือความรู้สึก

เนื้อหา

1. การฟังเพื่อพัฒนาความคิดวิเคราะห์ คือการฟังเพื่อพิจารณาข้อความในเนื้อเรื่องและเนื้อเรื่องทั้งหมดว่า เรื่องที่ฟังเชื่อถือได้หรือไม่ มีคุณค่าสาระอย่างไร มีข้อความใดที่เป็นข้อเท็จจริง ข้อความใดที่เป็นข้อคิดเห็น ข้อความใดที่ให้ความรู้ ข้อความใดที่ให้ความรู้สึกรหรืออารมณ์ต่างๆ การฟังประเภทนี้เป็นการฟังเพื่อประเมินหรือวิพากษ์ และเป็นการฟังที่ช่วยพัฒนาทักษะการคิดของผู้ฟังได้เป็นอย่างดี ทั้งยังช่วยให้ผู้ฟังสามารถพิจารณาเรื่องที่ได้รับฟังในชีวิตประจำวัน อย่างมีเหตุผล
2. เรื่อง “เทวดากับอสูร”

3. พุทธธรรมเรื่อง “ธรรมอันทำให้งาม 2 ชั้นติ โสรจจะ” ชั้นติคือความอดทน เป็น การรักษาปกติภาพของคนไว้ได้ในเมื่อถูกรบกวนด้วยสิ่งอันไม่พึงปรารถนา ส่วนโสรจจะ คือ ความสงบเสงี่ยม เมื่ออดทนแล้วพยายามสงบใจ ทำให้ใจเย็นลงด้วยอุบายอันชอบ เมื่อใจสงบแล้ว กิริยาที่แสดงออกมาก็สงบเสงี่ยมเหมือนไม่มีอะไรเกิดขึ้น

กิจกรรมการเรียนรู้การสอนและสื่อการเรียนรู้การสอน

กิจกรรมการเรียนรู้การสอน	สื่อการเรียนรู้การสอน
<p>2. ชั้นการวิเคราะห์พุทธธรรม</p> <p>2.1 ทักษะการฟังและทักษะการพูด ครูสนทนากับนักเรียนถึงหลักในการฟังเพื่อวิเคราะห์</p> <p>2.2 ทักษะการฟังและทักษะการคิด ให้นักเรียนฟังพุทธธรรม เรื่อง “ธรรมอันทำให้งาม 2 ชั้นติ โสรจจะ” จากแถบบันทึกเสียง</p> <p>2.3 ทักษะการฟังทักษะการพูดและทักษะการคิด ให้นักเรียนทุกคนวิเคราะห์พุทธธรรมที่ฟังและร่วมกันอภิปรายตามหัวข้อที่ครูกำหนด</p> <p>2.3.1 มีข้อความใดบ้างเป็นข้อเท็จจริง</p> <p>2.3.2 มีข้อความใดบ้างเป็นข้อคิดเห็น</p> <p>2.3.3 นักเรียนได้ความรู้ใดจากเรื่องที่ฟังบ้าง</p> <p>2.3.4 นักเรียนมีความรู้สึกอย่างไรบ้างกับการฟังเรื่องนี้</p> <p>2.3.5 นักเรียนคิดว่าเรื่องนี้เชื่อถือได้บ้างหรือไม่</p>	<p>แถบบันทึกเสียง เรื่อง “ธรรมอันทำให้งาม 2 ชั้นติ โสรจจะ”</p> <p>หัวข้ออภิปรายเรื่อง “ธรรมอันทำให้งาม 2” (สำหรับครู)</p>

การวัดผลและประเมินผล

1. ประเมินผลตามจุดประสงค์
2. วิธีการวัดจากการวิเคราะห์หลักพุทธธรรม

กิจกรรมเสนอแนะ

ให้นักเรียนบันทึกย่อความหมายของพุทธธรรมเรื่อง “ธรรมอันทำให้งาม ชันดี โสรัจจะ”

เกณฑ์การประเมินผล

ปฏิบัติตามกิจกรรมได้ถูกต้องร้อยละ 60 ตามขอบข่ายต่อไปนี้

1. การวิเคราะห์ข้อเท็จจริงและข้อคิดเห็น
2. การประเมินค่าความเชื่อถือได้ของข้อมูลว่าเป็นความจริง หรือโฆษณาชวนเชื่อหรือการเพื่อฟัน
3. การอภิปรายแสดงความคิดเห็นด้วยเหตุผล เพื่อแสดงปฏิบัติต่อสิ่งที่ฟังในทางปัญญาและทางอารมณ์ หรือความรู้สึก

แผนที่ 3

เรื่อง การฟังเพื่อพัฒนาความคิดวิเคราะห์และการให้เหตุผล

(เวลา 1 คาบ)

สาระสำคัญ

ผู้ที่สามารถฟังและวิเคราะห์เรื่องที่ฟังได้คือผู้ที่ประสบผลสำเร็จในการฟังขั้นสูง ทั้งนี้ เพราะการฟังในบางโอกาสไม่สามารถย้อนกลับมาฟังได้อีก ผู้ฟังที่วิเคราะห์เรื่องที่ฟังได้ย่อมสามารถประเมินสิ่งที่ตนฟังได้ว่าเป็นสิ่งที่มีค่าแก่ตนหรือไม่

จุดประสงค์การเรียนรู้

จุดประสงค์ปลายทาง

นักเรียนสามารถฟังเพื่อพัฒนาความคิดวิเคราะห์และการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมได้

จุดประสงค์นำทาง

นักเรียนสามารถ

1. แสดงปฏิกิริยาต่อสิ่งที่ฟังในทางปัญญาและทางอารมณ์ หรือความรู้สึก
2. นำผลจากการฟังวิเคราะห์พุทธธรรมเรื่อง “ธรรมอันทำให้งาม ชันติ โสรัจจะ” ไปปรับใช้ในการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมเกี่ยวกับเรื่องที่ฟังได้

เนื้อหา

1. การฟังเพื่อพัฒนาความคิดวิเคราะห์ คือการฟังเพื่อพิจารณาข้อความในเนื้อเรื่องและเนื้อเรื่องทั้งหมดว่า เรื่องที่ฟังเชื่อถือได้หรือไม่ มีคุณค่าสาระอย่างไร มีข้อความใดที่เป็นข้อเท็จจริง ข้อความใดที่เป็นข้อคิดเห็น ข้อความใดที่ให้ความรู้ ข้อความใดที่ให้ความรู้สึกหรืออารมณ์ต่างๆ การฟังประเภทนี้เป็นการฟังเพื่อประเมินหรือวิพากษ์ และเป็น การฟังที่ช่วยพัฒนาทักษะการคิดของผู้ฟังได้เป็นอย่างดี ทั้งยังช่วยให้ผู้ฟังสามารถพิจารณาเรื่องที่ ได้รับฟังในชีวิตประจำวัน อย่างมีเหตุผล

2. เรื่อง “เทวดากับอสูร”

3. พุทธธรรมเรื่อง “ธรรมอันทำให้งาม 2 ชันติ โสรัจจะ” ชันติคือความอดทน เป็นการรักษาปกติภาพของตนไว้ได้ในเมื่อถูกกระทบด้วยสิ่งอันไม่พึงปรารถนา ส่วนโสรัจจะ คือ ความสงบเสงี่ยม เมื่อกอดทนแล้วพยายามสงบใจ ทำให้ใจเย็นลงด้วยอุบายอันชอบ เมื่อใจสงบแล้ว กิริยาที่แสดงออกมาก็สงบเสงี่ยมเหมือนไม่มีอะไรเกิดขึ้น

กิจกรรมการเรียนรู้การสอนและสื่อการเรียนรู้การสอน

กิจกรรมการเรียนรู้การสอน	สื่อการเรียนรู้การสอน
<p>3. ชั้นเชื่อมโยงผลการวิเคราะห์พุทธธรรมกับการฝึกการวิเคราะห์อย่างมีเหตุผล</p> <p>3.1 ทักษะการฟังและทักษะการพูด ครูสนทนากับนักเรียนถึงหลักพุทธธรรมเรื่อง “ขันติ ไตรังจะ” ที่นักเรียนได้วิเคราะห์ไปในคาบเรียนที่แล้ว</p> <p>3.2 ทักษะการฟังทักษะการคิดและทักษะการพูด</p> <p>3.2.1 ให้นักเรียนทุกคนตอบคำถามครูว่า “ถ้านักเรียนเป็นท้าวสักกะนักเรียนจะตอบกับท้าวเวปจิตติหรือไม่</p> <p>3.2.2 แยกนักเรียนออกเป็น 2 ฝ่ายตามความคิดเห็นถ้าแต่ละฝ่ายมีจำนวนมากกว่า 5 คน ให้แบ่งกันในฝ่ายของตนออกเป็นกลุ่มย่อย</p> <p>3.3 ทักษะการอ่านทักษะการคิดและทักษะการเขียน ให้นักเรียนทำแบบทดสอบเพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์และหาเหตุผลเพื่ออธิบายพฤติกรรมเรื่อง “เทวดากับบอสุร”</p> <p>4. ชั้นการให้เหตุผล</p> <p>ทักษะการฟังทักษะการคิดทักษะการพูดและทักษะการเขียนและทักษะการอ่าน</p> <p>นักเรียนที่ครูแยกไว้เป็น 2 ฝ่ายตามความคิดเห็นร่วมกันอภิปรายแสดงความคิดเห็น</p>	<p>แบบทดสอบเพื่อพัฒนาความคิดวิเคราะห์หาเหตุผลเพื่ออธิบายพฤติกรรม</p>

การวัดผลและประเมินผล

1. ประเมินผลตามจุดประสงค์
2. วิธีการวัดจากการวิเคราะห์หาเหตุผลเพื่ออธิบายพฤติกรรม

กิจกรรมเสนอแนะ

ให้นักเรียนอภิปรายแสดงความคิดเห็นในหัวข้อต่างๆบ้าง

เกณฑ์การประเมินผล

การวิเคราะห์และหาเหตุผลเพื่ออธิบายพฤติกรรม 12 คะแนน

แผนที่ 4

เรื่อง การฟังเพื่อพัฒนาความคิดวิเคราะห์และการให้เหตุผล

(เวลา 1 คาบ)

สาระสำคัญ

ผู้ที่สามารถฟังและวิเคราะห์เรื่องที่ฟังได้คือผู้ที่ประสบผลสำเร็จในการฟังขั้นสูง ทั้งนี้ เพราะการฟังในบางโอกาสไม่สามารถย้อนกลับมาฟังได้อีก ผู้ฟังที่วิเคราะห์เรื่องที่ฟังได้ย่อมสามารถประเมินสิ่งที่ตนฟังได้ว่าเป็นสิ่งที่มีค่าแก่ตนหรือไม่

จุดประสงค์การเรียนรู้

จุดประสงค์ปลายทาง

นักเรียนสามารถฟังเพื่อพัฒนาความคิดวิเคราะห์และการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมได้

จุดประสงค์นำทาง

นักเรียนสามารถ

1. แสดงปฏิกิริยาต่อสิ่งที่ฟังในทางปัญญาและทางอารมณ์หรือความรู้สึก
2. นำผลจากการฟังวิเคราะห์พุทธธรรม เรื่อง “ธรรมอันทำให้งาม ชันติ โสรจจะ” ไปปรับใช้ในการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมเกี่ยวกับเรื่องที่ฟังได้

เนื้อหา

1. การฟังเพื่อพัฒนาความคิดวิเคราะห์ คือการฟังเพื่อพิจารณาข้อความในเนื้อเรื่องและเนื้อเรื่องทั้งหมดว่า เรื่องที่ฟังเชื่อถือได้หรือไม่ มีคุณค่าสาระอย่างไร มีข้อความใดที่เป็นข้อเท็จจริง ข้อความใดที่เป็นข้อคิดเห็น ข้อความใดที่ให้ความรู้ ข้อความใดที่ให้ความรู้สึกหรืออารมณ์ต่างๆ การฟังประเภทนี้เป็นการฟังเพื่อประเมินหรือวิพากษ์ และเป็นการฟังที่ช่วยพัฒนาทักษะการคิดของผู้ฟัง ได้เป็นอย่างดี ทั้งยังช่วยให้ผู้ฟังสามารถพิจารณาเรื่องที่ได้รับฟังในชีวิตประจำวัน อย่างมีเหตุผล
2. เรื่อง “เทวดากับอสูร”
3. พุทธธรรมเรื่อง “ธรรมอันทำให้งาม 2 ชันติ โสรจจะ” ชันติคือความอดทน เป็นการรักษาปกติภาพของตนไว้ได้ในเมื่อถูกรบกวนด้วยสิ่งอันไม่พึงปรารถนา ส่วนโสรจจะ คือ ความสงบเสงี่ยม เมื่ออดทนแล้วพยายามสงบใจ ทำให้ในเย็นลงด้วยอุบายอันชอบ เมื่อใจสงบแล้ว กิริยาที่แสดงออกมาก็สงบเสงี่ยมเหมือนไม่มีอะไรเกิดขึ้น

กิจกรรมการเรียนรู้การสอนและสื่อการเรียนรู้การสอน

กิจกรรมการเรียนรู้การสอน	สื่อการเรียนรู้การสอน
<p>5. ขั้นสรุปผล</p> <p>5.1 ทักษะการฟังและทักษะการพูด ครูกับนักเรียนสนทนากันถึงเรื่องการนำผลจากการวิเคราะห์มาอภิปรายแสดงความคิดเห็น ซึ่งควรจะได้ นำความคิดเห็นที่สรุปแล้วออกมาแนะนำเสนอให้เพื่อนๆ ได้รับทราบ</p> <p>5.2 ทักษะการฟังและทักษะการพูด นักเรียนทุกกลุ่มในแต่ละฝ่ายส่งตัวแทนรายงานผลสรุปของการอภิปรายพร้อมทั้งเหตุผลประกอบให้นักเรียนทั้งชั้นได้รับทราบ</p> <p>5.3 ทักษะการฟังและทักษะการคิด นักเรียนฟังการเฉลยแบบทดสอบเพื่อพัฒนาความคิดวิเคราะห์</p> <p>5.4 ทักษะการฟัง ให้นักเรียนฟังตอนจบของเรื่อง “เทวดากับอสูร”</p> <p>5.5 ทักษะการฟังทักษะการคิดและทักษะการพูด ให้นักเรียนและครูร่วมกันสรุปถึง</p> <p>5.5.1 ประโยชน์ของการฟังเพื่อวิเคราะห์พุทธธรรม</p> <p>5.5.2 การประเมินสิ่งที่ฟังต้องใช้เหตุผลคือวิเคราะห์สิ่งที่ฟังอย่างรอบคอบ นำพุทธธรรมมาเป็นแนวทางในการคิดและปฏิบัติ</p>	<p>แถบบันทึกเสียงเรื่อง “เทวดากับอสูร”</p> <p>แผ่นใสประกอบการสรุป</p>

การวัดผลและประเมินผล

1. ประเมินผลตามจุดประสงค์
2. วิธีการวัดจากการแสดงปฏิกิริยาต่อสิ่งที่ฟังในทางปัญญา ทางอารมณ์
3. ดูจากการนำผลการฟังวิเคราะห์พุทธธรรมเรื่อง “ธรรมอันทำให้งาม ชันติ โสรัจจะ” ไปปรับใช้ในการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมเกี่ยวกับเรื่องที่ฟังได้”

กิจกรรมเสนอแนะ

ให้นักเรียนช่วยกันเสนอแนะ เรื่องตัวอย่างอื่นๆที่เข้ากับหลักพุทธธรรม “ธรรมอันทำให้งาม ชันติ โสรัจจะ”

เกณฑ์การประเมินผล

ปฏิบัติตามกิจกรรมได้ถูกต้องร้อยละ 60 ตามหัวข้อ ต่อไปนี้

1. การแสดงปฏิกิริยาต่อสิ่งที่ฟังในทางปัญญา ทางอารมณ์
3. นำผลการฟังวิเคราะห์พุทธธรรมเรื่อง “ธรรมอันทำให้งาม ชันติ โสรัจจะ” ไปปรับใช้ในการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมเกี่ยวกับเรื่องที่ฟังได้”

แผนที่ 5

เรื่อง การอ่านเพื่อพัฒนาความคิดวิเคราะห์และการให้เหตุผล

(เวลา 1 คาบ)

สาระสำคัญ

ผู้มีความสามารถในการอ่านวิเคราะห์ คือผู้ที่ประสบผลสำเร็จในการอ่านขั้นสูง ทั้งนี้ เพราะเมื่อผู้อ่านสามารถวิเคราะห์สิ่งที่ตนอ่านได้ ย่อมสามารถประเมินได้ด้วยว่า สิ่งที่ตนอ่านนั้นสิ่งใดเป็นสิ่งที่ให้คุณค่าแก่ตน ดังนั้นการที่ผู้อ่านสามารถอ่านวิเคราะห์พุทธธรรม เรื่อง ธรรมอันเป็นโลกบาล 2 หิริ โอตตปปะ ได้ จึงเป็นแนวทางหนึ่งที่น่าไปสู่การพัฒนาความคิดวิเคราะห์และการให้เหตุผลได้

จุดประสงค์การเรียนรู้

จุดประสงค์ปลายทาง

นักเรียนสามารถอ่านเพื่อพัฒนาความคิดวิเคราะห์ได้

จุดประสงค์นำทาง

นักเรียนสามารถ

1. แยกข้อเท็จจริงและข้อคิดเห็นได้
2. ประเมินค่าความเชื่อถือได้ของข้อมูลจากการอ่านว่าเป็นความจริง หรือ โฆษณาชวนเชื่อ
3. แสดงปฏิกิริยาต่อสิ่งที่อ่านในทางปัญญาและทางอารมณ์หรือความรู้สึก

เนื้อหา

1. การอ่านเพื่อพัฒนาความคิดวิเคราะห์ คือการอ่านเพื่อพิจารณาข้อความในเนื้อเรื่องทั้งหมดว่า เรื่องที่อ่านเชื่อถือได้หรือไม่ มีคุณค่าสาระอย่างไร มีข้อความใดที่เป็นข้อเท็จจริง ข้อความใดเป็นข้อคิดเห็น ข้อความใดที่ให้ความรู้ ข้อความใดที่ให้ความรู้ลึกหรืออารมณ์ต่างๆ การอ่านประเภทนี้เป็นการอ่านเพื่อประเมินหรือวิพากษ์วิจารณ์และเป็นการอ่านที่ช่วยพัฒนาทักษะการคิดของผู้อ่านได้เป็นอย่างดี ทั้งยังช่วยให้ผู้อ่านสามารถพิจารณางานเขียน ได้อย่างมีเหตุผล

2. เรื่อง “นายกาสะ”

กิจกรรมการเรียนการสอนและสื่อการเรียนการสอน

กิจกรรมการเรียนการสอน	สื่อการเรียนการสอน
<p>1. ชั้นการวิเคราะห์</p> <p>1.1 ทักษะการฟังทักษะการพูด และทักษะการคิด</p> <p>นักเรียน และครูสนทนากัน โดยครูถามนักเรียนว่า “เมื่อเข้านี้มีกิจกรรมที่หน้าเสาธงระหว่างเคารพธงชาติ สวดมนต์และแผ่เมตตา มีใครบ้างที่ตั้งใจทำ” เมื่อนักเรียนตอบครู ครูกล่าวต่อว่า “ครูขอชมเชยนักเรียนที่ตั้งใจทำกิจกรรมและขอชมเชยอย่างมากเป็นพิเศษสำหรับผู้ที่ตั้งใจทำกิจกรรมหน้าเสาธงด้วยจิตใจของตนเอง มิใช่ทำเพราะเกรงอาจารย์จะดูว่าหรือลงโทษ และวันนี้ครูมีเรื่องให้นักเรียนอ่านเรื่องหนึ่งเพื่อเป็นรางวัลสำหรับนักเรียนที่ตั้งใจประกอบกิจกรรมหน้าเสาธง และขอมอบเป็นคติเตือนใจสำหรับผู้ที่ต้องเพิ่มความตั้งใจในการทำกิจกรรมให้มากกว่าเดิม”</p> <p>1.2 ทักษะการอ่าน</p> <p>ให้นักเรียนอ่านเรื่อง “นายกาสะ ” ถึงตอน “ยืนอยู่เฉพะพระพักตร์พระพุทเจ้า”</p> <p>1.3 ทักษะการพูดและทักษะการคิด</p> <p>ให้นักเรียนร่วมกันวิเคราะห์เรื่องที่อ่านและอภิปรายตามหัวข้อที่ครูกำหนด คือ</p> <p>1.3.1 มีข้อความใดบ้างที่เป็นข้อเท็จจริง</p> <p>1.3.2 มีข้อความใดบ้างที่เป็นข้อคิดเห็น</p> <p>1.3.3 นักเรียนได้รับความรู้ใดจากเรื่องที่อ่านบ้าง</p> <p>1.3.4 เรื่อง “นายกาสะ” ให้ความรู้สึกละเอียดอย่างไรต่อนักเรียนบ้าง</p>	<p>แผ่นเอกสารเรื่อง “นายกาสะ”</p> <p>หัวข้ออภิปรายเพื่อฝึกการอ่านวิเคราะห์เรื่อง “นายกาสะ” (สำหรับครู)</p>

กิจกรรมการเรียนการสอน	สื่อการเรียนการสอน
<p>1.3.5 ให้นำเรื่อง “นายกาละ” ไปเป็นอุทาหรณ์ ในการครองชีวิตหรือไม่</p> <p>1.4 ทักษะการคิดและทักษะการพูด</p> <p>ให้นักเรียนและครูร่วมกันสรุปหลักการอ่านเพื่อวิเคราะห์ ซึ่งมีดังต่อไปนี้</p> <p>1.4.1 แยกข้อเท็จจริงและข้อคิดเห็น</p> <p>1.4.2 ประเมินค่าความเชื่อถือได้ของข้อมูล</p> <p>1.4.3 แสดงปฏิกิริยาต่อสิ่งที่อ่าน</p> <p>1.4.4 นำสิ่งที่ได้เป็นประโยชน์ไปใช้</p> <p>1.5 ทักษะการเขียน</p> <p>ให้นักเรียนจดบันทึกหลักการอ่านเพื่อวิเคราะห์</p>	<p>แผ่นใสประกอบการสรุปเรื่อง “หลักการอ่านเพื่อวิเคราะห์”</p> <p>ใบความรู้เรื่อง “การอ่านเพื่อวิเคราะห์วิจารณ์”</p>

การวัดผลและประเมินผล

1. ประเมินผลตามจุดประสงค์
2. วิธีการวัดดูจากการ การให้เหตุผลส่วนตัว และการแสดงความคิดเห็น

กิจกรรมเสนอแนะ

ให้นักเรียนวิเคราะห์เรื่องต่างๆที่อ่าน เช่น ข่าวจากหนังสือพิมพ์

เกณฑ์การประเมินผล

ปฏิบัติตามกิจกรรมได้ถูกต้องร้อยละ 60 ตามขอบข่ายต่อไปนี้

1. การวิเคราะห์ข้อเท็จจริงและข้อคิดเห็น
2. การประเมินค่าความเชื่อถือได้ของข้อมูลว่าเป็นความจริง หรือโฆษณาชวนเชื่อหรือการเพื่อฝัน
3. การอภิปราย แสดงความคิดเห็นด้วยเหตุผลคือแสดงปฏิกิริยาต่อสิ่งที่อ่าน ในทางปัญญาและทางอารมณ์หรือความรู้สึกได้

แผนที่ 6

เรื่อง การอ่านเพื่อพัฒนาความคิดวิเคราะห์และการให้เหตุผล

(เวลา 1 คาบ)

สาระสำคัญ

ผู้มีความสามารถในการอ่านวิเคราะห์ คือผู้ที่ประสบผลสำเร็จในการอ่านขั้นสูง ทั้งนี้ เพราะเมื่อผู้อ่านสามารถวิเคราะห์สิ่งที่ตนอ่านได้ ย่อมสามารถประเมินได้ด้วยว่า สิ่งที่ตนอ่านนั้นสิ่งใดเป็นสิ่งที่ให้คุณค่าแก่ตน ดังนั้นการที่ผู้อ่านสามารถอ่านวิเคราะห์พุทธธรรม เรื่อง ธรรมอันเป็นโลกบาล 2 หิริ โอตตปปะ ได้ จึงเป็นแนวทางหนึ่งที่น่าไปสู่การพัฒนาความคิดวิเคราะห์และการให้เหตุผลได้

จุดประสงค์การเรียนรู้

จุดประสงค์ปลายทาง

นักเรียนสามารถอ่านเพื่อพัฒนาความคิดวิเคราะห์ได้

จุดประสงค์นำทาง

นักเรียนสามารถวิเคราะห์หลักพุทธธรรม ตามหัวข้อต่อไปนี้

1. แยกข้อเท็จจริงและข้อคิดเห็นได้
2. ประเมินค่าความเชื่อถือได้ของข้อมูลว่าเป็นความจริง หรือโฆษณาชวนเชื่อ
3. แสดงปฏิกิริยาต่อสิ่งที่อ่านในทางปัญญาและทางอารมณ์หรือความรู้สึก

เนื้อหา

1. การอ่านเพื่อพัฒนาความคิดวิเคราะห์ คือการอ่านเพื่อพิจารณาข้อความในเนื้อเรื่องทั้งหมดว่า เรื่องที่อ่านเชื่อถือได้หรือไม่ มีคุณค่าสาระอย่างไร มีข้อความใดที่เป็นข้อเท็จจริง ข้อความใดเป็นข้อคิดเห็น ข้อความใดที่ให้ความรู้ ข้อความใดที่ให้ความรู้ลึกหรืออารมณ์ต่างๆ การอ่านประเภทนี้เป็นการอ่านเพื่อประเมินหรือวิพากษ์วิจารณ์และเป็นการอ่านที่ช่วยพัฒนาทักษะการคิดของผู้อ่านได้เป็นอย่างดี ทั้งยังช่วยให้ผู้อ่านสามารถพิจารณางานเขียนได้อย่างมีเหตุผล

2. เรื่อง “นายกาละ”

3. พุทธธรรมเรื่อง “ธรรมอันเป็นโลกบาล หิริ โอตตปปะ” หิริ คือความละอายต่อบาปเกิดขึ้นเพราะเหตุภายในคือปรารถนเองแล้วเกิดความละอายไม่ทำบาป โอตตปปะคือความเกรงกลัวต่อบาปนั้น เป็นพุทธธรรมที่ช่วยพัฒนาสังคม เพราะคนกลัวบาปไม่ก่อความเดือดร้อนต่อกันนำความสงบให้เกิดขึ้น

กิจกรรมการเรียนรู้การสอนและสื่อการเรียนรู้การสอน

กิจกรรมการเรียนรู้การสอน	สื่อการเรียนรู้การสอน
<p>2. ชั้นการวิเคราะห์พุทธธรรม</p> <p>2.1 ทักษะการฟังและทักษะการพูด ครูสนทนากับนักเรียนถึงหลักการอ่านเพื่อวิเคราะห์</p> <p>2.2 ทักษะการอ่าน ให้นักเรียนอ่านพุทธธรรม เรื่อง “ธรรมอันเป็นโลกบาล 2 หิริ โอตตปปะ”</p> <p>2.3 ทักษะการคิดและทักษะการพูด ให้นักเรียนทุกคนวิเคราะห์พุทธธรรมที่อ่านและวิเคราะห์พุทธธรรมตามหัวข้อที่ครูกำหนดซึ่งมีดังต่อไปนี้</p> <p>2.3.1 มีข้อความใดบ้างที่เป็นข้อเท็จจริง</p> <p>2.3.2 มีข้อความใดบ้างที่เป็นข้อคิดเห็น</p> <p>2.3.3 นักเรียนได้รับความรู้ใดจากเรื่องที่อ่านบ้าง</p> <p>2.3.4 นักเรียนมีความรู้สึกอย่างไรบ้างกับการอ่านเรื่องนี้</p> <p>2.3.5 นักเรียนคิดว่าเรื่องนี้เชื่อถือได้หรือไม่</p>	<p>แผ่นเอกสารเรื่อง “ธรรมอันเป็นโลกบาล 2”</p> <p>หัวข้ออภิปรายเรื่อง “ธรรมอันเป็นโลกบาล หิริ โอตตปปะ” (สำหรับครู)</p>

การวัดผลและประเมินผล

1. ประเมินผลตามจุดประสงค์
2. วิธีการวัดจากการ การวิเคราะห์หลักพุทธธรรม

กิจกรรมเสนอแนะ

ให้นักเรียนบันทึกย่อความหมายของพุทธธรรมเรื่อง “ธรรมอันเป็นโลกบาล 2 หิริ โอตตัปปะ”

เกณฑ์การประเมินผล

ปฏิบัติตามกิจกรรม ได้ถูกต้องร้อยละ 60 ตามขอบข่ายต่อไปนี้

1. การวิเคราะห์ข้อเท็จจริงและข้อคิดเห็น
2. การประเมินค่าความเชื่อถือได้ของข้อมูลว่าเป็นความจริง หรือโฆษณาชวนเชื่อหรือการเพื่อฝัน
3. การอภิปราย แสดงความคิดเห็นด้วยเหตุผลคือแสดงปฏิกริยาต่อสิ่งที่อ่าน ในทางปัญญาและทางอารมณ์หรือความรู้สึกได้

แผนที่ 7

เรื่อง การอ่านเพื่อพัฒนาความคิดวิเคราะห์และการให้เหตุผล

(เวลา 1 คาบ)

สาระสำคัญ

ผู้มีความสามารถในการอ่านวิเคราะห์ คือผู้ที่ประสบผลสำเร็จในการอ่านขั้นสูง ทั้งนี้ เพราะเมื่อผู้อ่านสามารถวิเคราะห์สิ่งที่ตนอ่านได้ ย่อมสามารถประเมินได้ด้วยว่า สิ่งที่ตนอ่านนั้นสิ่งใด เป็นสิ่งที่ให้คุณค่าแก่ตน ดังนั้นการที่ผู้อ่านสามารถอ่านวิเคราะห์พุทธธรรม เรื่อง ธรรมอันเป็นโลกบาล 2 หิริ โอตตปปะ ได้ จึงเป็นแนวทางหนึ่งที่น่าไปสู่การพัฒนาความคิดวิเคราะห์และการให้เหตุผลได้

จุดประสงค์การเรียนรู้

จุดประสงค์ปลายทาง

นักเรียนสามารถอ่านเพื่อพัฒนาความคิดวิเคราะห์ได้

จุดประสงค์นำทาง

นักเรียนสามารถ

1. แสดงปฏิกิริยาต่อสิ่งที่อ่านในทางปัญญาและทางอารมณ์หรือความรู้สึก

2. นำผลจากการอ่านวิเคราะห์พุทธธรรมเรื่อง “ธรรมอันเป็นโลกบาล 2” ไปปรับใช้ในการ

การให้เหตุผลเชิงจริยธรรมเกี่ยวกับเรื่องที่อ่านได้

เนื้อหา

1. การอ่านเพื่อพัฒนาความคิดวิเคราะห์ คือการอ่านเพื่อพิจารณาข้อความในเนื้อเรื่องทั้งหมดว่า เรื่องที่อ่านเชื่อถือได้หรือไม่ มีคุณค่าสาระอย่างไร มีข้อความใดที่เป็นข้อเท็จจริง ข้อความใดเป็นข้อคิดเห็น ข้อความใดที่ให้ความรู้ ข้อความใดที่ให้ความรู้สึกหรืออารมณ์ต่างๆ การอ่านประเภทนี้เป็นการอ่านเพื่อประเมินหรือวิพากษ์วิจารณ์และเป็นการอ่านที่ช่วยพัฒนาทักษะการคิดของผู้อ่านได้เป็นอย่างดี ทั้งยังช่วยให้ผู้อ่านสามารถพิจารณางานเขียนได้อย่างมีเหตุผล

2. เรื่อง “นายกาละ”

3. พุทธธรรมเรื่อง “ธรรมอันเป็นโลกบาล หิริ โอตตปปะ” หิริ คือความละอายต่อบาป เกิดขึ้นเพราะเหตุภายในคือปรารถนาตนเองแล้วเกิดความละอายไม่ทำบาป โอตตปปะคือความเกรงกลัวต่อบาปนั้น เป็นพุทธธรรมที่ช่วยพัฒนาสังคม เพราะคนกลัวบาปไม่ก่อความเดือดร้อนต่อกันนำความสงบให้เกิดขึ้น

กิจกรรมการเรียนรู้การสอนและสื่อการเรียนรู้การสอน

กิจกรรมการเรียนรู้การสอน	สื่อการเรียนรู้การสอน
<p>3. <u>ขั้นเชื่อมโยงผลการวิเคราะห์พุทธธรรมกับการฝึกวิเคราะห์อย่างมีเหตุผล</u></p> <p>3.1 ทักษะการฟังและทักษะการพูด ครูสนทนากับนักเรียนถึงหลักพุทธธรรมเรื่อง “หิริ โอตตปปะ” ซึ่งนักเรียนได้วิเคราะห์ไปในคาบเรียนที่แล้ว</p> <p>3.2 ทักษะการฟังทักษะการคิดและทักษะการพูด</p> <p>3.2.1 ให้นักเรียนทุกคนตอบคำถามครูว่า “ถ้านักเรียนเป็นนายกาละ นักเรียนจะรับเงินจากเศรษฐีผู้เป็นบิดาหรือไม่”</p> <p>3.2.2 แยกนักเรียนออกเป็น 2 ฝ่ายตามความคิดเห็น ถ้าแต่ละฝ่ายมีจำนวนมากกว่า 5 คน ให้แบ่งกันในฝ่ายของตน ออกเป็นกลุ่มย่อย</p> <p>3.3 ทักษะอ่านทักษะการคิดและทักษะเขียน ให้นักเรียนทำแบบทดสอบเพื่อพัฒนาความคิดวิเคราะห์ และหาเหตุผลเพื่ออธิบายพฤติกรรมเรื่อง “นายกาละ”</p> <p>4. <u>ขั้นการให้เหตุผล</u> ทักษะการคิด ทักษะการฟัง ทักษะการพูด และทักษะการเขียน นักเรียนที่ครูแยกไว้เป็น 2 ฝ่าย ตามความคิดเห็นร่วมกันอภิปรายแสดงความคิดเห็น</p>	<p>แบบทดสอบเพื่อพัฒนาความคิดวิเคราะห์หาเหตุผลเพื่ออธิบายพฤติกรรม</p>

การวัดผลและประเมินผล

1. ประเมินผลตามจุดประสงค์
2. วิธีการวัดจากการวิเคราะห์หาเหตุผลเพื่ออธิบายพฤติกรรม

กิจกรรมเสนอแนะ

ให้นักเรียนอภิปรายแสดงความคิดเห็นในหัวข้อต่างๆข้าง

เกณฑ์การประเมินผล

การวิเคราะห์หาเหตุผลเพื่ออธิบายพฤติกรรม 6 คะแนน

แผนที่ 8

เรื่อง การอ่านเพื่อพัฒนาความคิดวิเคราะห์และการให้เหตุผล

(เวลา 1 คาบ)

สาระสำคัญ

ผู้มีความสามารถในการอ่านวิเคราะห์ คือผู้ที่ประสบผลสำเร็จในการอ่านขั้นสูง ทั้งนี้ เพราะเมื่อผู้อ่านสามารถวิเคราะห์สิ่งที่ตนอ่านได้ ย่อมสามารถประเมินได้ด้วยว่า สิ่งที่ตนอ่านนั้นสิ่งใดเป็นสิ่งที่ให้คุณค่าแก่ตน ดังนั้นการที่ผู้อ่านสามารถอ่านวิเคราะห์พุทธธรรม เรื่อง ธรรมอันเป็นโลกบาล 2 หิริ โอตตปปะ ได้ จึงเป็นแนวทางหนึ่งที่น่าไปสู่การพัฒนาความคิดวิเคราะห์และการให้เหตุผลได้

จุดประสงค์การเรียนรู้

จุดประสงค์ปลายทาง

นักเรียนสามารถอ่านเพื่อพัฒนาความคิดวิเคราะห์และการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมได้

จุดประสงค์นำทาง

นักเรียนสามารถ

1. แสดงปฏิกิริยาต่อสิ่งที่อ่านในทางปัญญาและทางอารมณ์หรือความรู้สึก
2. นำผลจากการอ่านวิเคราะห์พุทธธรรมเรื่อง “ธรรมอันเป็นโลกบาล 2” ไปปรับใช้ในการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมเกี่ยวกับเรื่องที่อ่านได้

เนื้อหา

1. การอ่านเพื่อพัฒนาความคิดวิเคราะห์ คือการอ่านเพื่อพิจารณาข้อความในเนื้อเรื่องทั้งหมดว่า เรื่องที่อ่านเชื่อถือได้หรือไม่ มีคุณค่าสาระอย่างไร มีข้อความใดที่เป็นข้อเท็จจริง ข้อความใดเป็นข้อคิดเห็น ข้อความใดที่ให้ความรู้ ข้อความใดที่ให้ความรู้สึกหรืออารมณ์ต่างๆ การอ่านประเภทนี้เป็นการอ่านเพื่อประเมินหรือวิพากษ์วิจารณ์และเป็นการอ่านที่ช่วยพัฒนาทักษะการคิดของผู้อ่านได้เป็นอย่างดี ทั้งยังช่วยให้ผู้อ่านสามารถพิจารณางานเขียนได้อย่างมีเหตุผล
2. เรื่อง “นายกาละ”

3. พุทธธรรมเรื่อง “ธรรมอันเป็นโลกบาล หิริ โอตตปปะ” หิริ คือความละอายต่อบาปเกิดขึ้นเพราะเหตุภายในคือปรารถนเองแล้วเกิดความละอายไม่ทำบาป โอตตปปะคือความเกรงกลัวต่อบาปนั้น เป็นพุทธธรรมที่ช่วยพัฒนาสังคม เพราะคนกลัวบาปไม่ก่อความเดือดร้อนต่อกันนำความสงบให้เกิดขึ้น

กิจกรรมการเรียนการสอนและสื่อการเรียนการสอน

กิจกรรมการเรียนการสอน	สื่อการเรียนการสอน
<p>5. ชั้นสรุปผล</p> <p>5.1 ทักษะการฟังและทักษะการพูด ครูกับนักเรียนสนทนากันถึงเรื่องการนำผลจากการวิเคราะห์มาอภิปรายแสดงความคิดเห็น ซึ่งควรจะได้้นำความคิดเห็นที่สรุปแล้วออกมาแนะนำเสนอให้เพื่อนๆ ได้รับทราบ</p> <p>5.2 ทักษะการฟังและทักษะการพูด นักเรียนทุกกลุ่มในแต่ละฝ่ายส่งตัวแทนรายงานผลสรุปของการอภิปรายพร้อมทั้งเหตุผลประกอบให้นักเรียนทั้งชั้นได้รับทราบ</p> <p>5.3 ทักษะการฟังและทักษะการคิด นักเรียนฟังการเฉลยแบบทดสอบเพื่อพัฒนาความคิดวิเคราะห์</p> <p>5.4 ทักษะการอ่าน ให้นักเรียนอ่านเรื่อง “นายกาละ” ฉบับสมบูรณ์</p> <p>5.5 ทักษะการฟัง ทักษะการคิด และทักษะการพูด นักเรียนและครูร่วมกันสรุปถึง</p> <p>5.5.1 ประโยชน์ของการอ่านวิเคราะห์พุทธธรรม</p> <p>5.5.2 การประเมินสิ่งที่อ่านอย่างรอบคอบ</p> <p>5.5.3 นำพุทธธรรมมาเป็นแนวทางในการประพฤติและปฏิบัติ</p>	<p>แผ่นเอกสารเรื่อง “นายกาละ” ฉบับสมบูรณ์</p> <p>แผ่นใสประกอบการสรุป</p>

การวัดผลและประเมินผล

1. ประเมินผลตามจุดประสงค์
2. วิธีการวัดดูจากการแสดงปฏิกิริยาต่อสิ่งที่อ่านในทางปัญญา ทางอารมณ์ หรือความรู้สึก

กิจกรรมเสนอแนะ

ให้นักเรียนช่วยกันเสนอแนะเรื่องตัวอย่างอื่นๆที่เข้ากับหลักพุทธธรรมเรื่อง “ธรรมอันเป็นโลกบาล 2 หิริ โอตตปปะ”

เกณฑ์การประเมินผล

ปฏิบัติตามกิจกรรมได้ถูกต้องร้อยละ 60 ตามหัวข้อต่อไปนี้

1. การแสดงปฏิกิริยาต่อสิ่งที่ได้อ่านในทางปัญญา และทางอารมณ์หรือความรู้สึก
2. นำผลจากการอ่านวิเคราะห์พุทธธรรมเรื่อง “ธรรมอันเป็นโลกบาล 2 หิริ โอตตปปะ” ไปปรับใช้ในการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมเกี่ยวกับเรื่องที่ได้

แผนที่ 9

เรื่อง การเขียนเพื่อพัฒนาความคิดวิเคราะห์และการให้เหตุผล

(เวลา 1 คาบ)

สาระสำคัญ

ผู้ที่สามารถเขียนวิเคราะห์ได้คือผู้ที่มีความสำเร็จสูงในเชิงภาษาด้านการวิเคราะห์ เพราะเป็นผู้ที่สามารถถ่ายทอดความคิดวิเคราะห์ของตนเองจากข้อมูลที่ได้ฟังหรือได้อ่าน ออกมาให้ผู้อื่นเข้าใจได้ ดังนั้น พุทธธรรมเรื่อง “บุคคลหาได้ยาก 2 บุพพการี กตัญญูกตเวที” จึงเป็นข้อมูลหนึ่งที่ช่วยให้ผู้เขียนได้ใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาความคิดเชิงวิเคราะห์และการให้เหตุผลได้เป็นอย่างดี

จุดประสงค์การเรียนรู้

จุดประสงค์ปลายทาง

นักเรียนสามารถเขียนเพื่อพัฒนาความคิดวิเคราะห์ได้

จุดประสงค์นำทาง

นักเรียนสามารถ

1. เขียนแยกข้อเท็จจริงและข้อคิดเห็นได้
2. เขียนประเมินค่าความเชื่อถือได้ของข้อมูลที่ได้ฟังหรือได้อ่านว่าเป็นความจริง หรือ โฆษณาชวนเชื่อหรือการเพื่อฝัน
3. เขียนแสดงปฏิกิริยาต่อสิ่งที่อ่านหรือฟังในทางปัญญาและทางอารมณ์หรือความรู้สึก

เนื้อหา

1. การเขียนเพื่อพัฒนาความคิดวิเคราะห์ คือการเขียนเพื่อวิเคราะห์วิจารณ์ข้อมูลที่ตนได้รับมาจากการฟังหรือการอ่านแล้ววิเคราะห์หรือออกมาเป็นภาษาเขียนเพื่อให้ผู้อ่านทราบ บางทีเรียกการเขียนประเภทนี้ว่าการเขียนเพื่อวิพากษ์วิจารณ์
2. เรื่อง “มิตตวินทุ”

กิจกรรมการเรียนรู้การสอนและสื่อการเรียนรู้การสอน

กิจกรรมการเรียนรู้การสอน	สื่อการเรียนรู้การสอน
<p>1. ขั้นการวิเคราะห์</p> <p>1.1 ทักษะการฟัง</p> <p>ให้นักเรียนฟังบทร้อยกรอง เรื่อง “วิvahพระสมุทร” ของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว จากการอ่านของครู ด้วยวิธีการอ่านแบบธรรมชาติ ไม่ใส่ทำนองเสนาะ ดังต่อไปนี้</p> <p>“เมื่อแก่เฒ่าหมายเจ้าช่วยรับใช้ เมื่อยามไข้หมายเจ้าเฝ้ารักษา เมื่อยามถึงวันตายวายชีวา หวังลูกช่วยปิดตาเมื่อสิ้นใจ”</p> <p>1.2 ทักษะการคิดทักษะการพูด</p> <p>ให้นักเรียนทายว่าบทร้อยกรองที่ครูอ่านนี้ กล่าวถึงใคร หมายความว่าอย่างไร และเป็นบทประพันธ์ของใคร</p> <p>1.3 ทักษะการฟัง</p> <p>เมื่อนักเรียนตอบแล้วครูเฉลย คำตอบที่ถูกต้อง</p> <p>1.4 ทักษะการฟัง</p> <p>แบ่งนักเรียนออกเป็น 5 กลุ่ม</p> <p>ให้นักเรียนฟังเรื่อง “มิตตวินทุ” ในเรื่องไวยาษา จากหนังสือเรียนภาษาไทย ชุดทักษะสัมพันธ์ เล่ม 1 โดยฟังจากแถบบันทึกเสียง</p> <p>1.5 ทักษะการเขียน</p> <p>ให้แต่ละกลุ่มเขียนวิเคราะห์เรื่องที่ได้ฟังตามหลักของการวิเคราะห์</p>	<p>แถบบันทึกเสียงเรื่อง “มิตตวินทุ”</p>

กิจกรรมการเรียนการสอน	สื่อการเรียนการสอน
<p>1.6 ทักษะการฟังทักษะการคิดและทักษะการเขียน</p> <p>ให้ผู้แทนกลุ่มเสนอผลของการวิเคราะห์หน้าชั้นเรียน แล้วให้นักเรียนทั้งชั้นลงความเห็นว่ามีแต่ละข้อ ชั้นการวิเคราะห์ของกลุ่มใดที่ดีที่สุด กลุ่มใดดีที่สุดให้ส่งผู้แทนกลุ่มมาเขียนข้อความนั้นบนกระดาน</p> <p>1.7 ทักษะการเขียนและทักษะการคิด</p> <p>นักเรียนและครูช่วยกันสรุปหลักการในการเขียนวิเคราะห์ โดยใช้แผ่นใสประกอบการสรุป ซึ่งมีดังต่อไปนี้</p> <p>1.7.1 แยกข้อเท็จจริงและข้อคิดเห็น</p> <p>1.7.2 ประเมินค่าของเรื่องที่ได้ฟังหรืออ่าน</p> <p>1.7.3 ยกข้อความหรือเนื้อเรื่องที่วิเคราะห์มาเขียนวิจารณ์</p> <p>1.7.4 เขียนแสดงความคิดเห็นด้วยเหตุผล</p> <p>1.7.5 เสนอความคิดเห็นเช่นการนำไปปฏิบัติ</p> <p>1.7.6 ใช้ภาษากระทัดรัดเข้าใจง่าย</p> <p>1.8 ทักษะการเขียน</p> <p>ให้นักเรียนจดหลักบันทึกการเขียนเพื่อวิเคราะห์วิจารณ์</p>	<p>แผ่นใสประกอบการสรุป</p> <p>ใบความรู้เรื่อง “การเขียนเพื่อวิเคราะห์วิจารณ์”</p>

การวัดผลประเมินผล

1. ประเมินผลตามจุดประสงค์
2. วิธีการดูจากการให้เหตุผลส่วนตัว และการแสดงความคิดเห็น

กิจกรรมเสนอแนะ

ให้นักเรียนเขียนวิเคราะห์เรื่องต่างๆที่ได้อ่าน เช่น ข่าวจากหนังสือพิมพ์

เกณฑ์การประเมินผล

ปฏิบัติตามกิจกรรมได้ถูกต้องร้อยละ 60 ตามขอบข่ายต่อไปนี้

1. การวิเคราะห์ข้อเท็จจริงและข้อคิดเห็น
2. การประเมินค่าความเชื่อถือได้ของข้อมูลว่าเป็นความจริง หรือโฆษณาชวนเชื่อหรือการเพื่อฝัน
3. การอภิปราย แสดงความคิดเห็นด้วยเหตุผลคือแสดงปฏิกิริยาต่อสิ่งที่อ่าน ในทางปัญญาและทางอารมณ์ หรือความรู้สึกได้

แผนที่ 10

เรื่อง การเขียนเพื่อพัฒนาความคิดวิเคราะห์และการให้เหตุผล

(เวลา 1 คาบ)

สาระสำคัญ

ผู้ที่สามารถเขียนวิเคราะห์ได้คือผู้ที่มีความสำเร็จสูงในเชิงภาษาด้านการวิเคราะห์ เพราะเป็นผู้ที่สามารถถ่ายทอดความคิดวิเคราะห์ของตนเองจากข้อมูลที่ได้ฟังหรือได้อ่าน ออกมาให้ผู้อื่นเข้าใจได้ ดังนั้น พุทธธรรมเรื่อง “บุคคลหาได้ยาก 2 บุพพการี กตัญญูกตเวที” จึงเป็นข้อมูลหนึ่งที่ช่วยให้ผู้เขียนได้ใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาความคิดเชิงวิเคราะห์และการให้เหตุผลได้เป็นอย่างดี

จุดประสงค์การเรียนรู้

จุดประสงค์ปลายทาง

นักเรียนสามารถเขียนเพื่อพัฒนาความคิดวิเคราะห์ได้

จุดประสงค์นำทาง

นักเรียนสามารถวิเคราะห์หลักพุทธธรรม ตามหัวข้อต่อไปนี้

1. เขียนแยกข้อเท็จจริงและข้อคิดเห็นได้
2. เขียนประเมินค่าความเชื่อถือได้ของข้อมูลว่าเป็นความจริง หรือโฆษณาชวนเชื่อหรือการเพื่อฝัน
3. เขียนแสดงปฏิกิริยาต่อสิ่งที่อ่านหรือฟังในทางปัญญาและทางอารมณ์หรือความรู้สึก

เนื้อหา

1. การเขียนเพื่อพัฒนาความคิดวิเคราะห์ คือการเขียนเพื่อวิเคราะห์วิจารณ์ข้อมูลที่ตนได้รับมาจากการฟังหรือการอ่านแล้ววิเคราะห์ออกมาเป็นภาษาเขียนเพื่อให้ผู้อ่านทราบ บางทีเรียกการเขียนประเภทนี้ว่าการเขียนเพื่อวิพากษ์วิจารณ์
2. เรื่อง “มิตตวินทุ”

3. พุทธธรรมเรื่อง บุคคลหาได้ยาก 2 บุพพการี กัตถัญญกตเวที บุคคลหาได้ยาก 2 ได้แก่ บุคคลที่มีลักษณะเป็นบุพพการี กับบุคคลที่มีความกัตถัญญารู้คุณ บุพพการี เป็นคนที่ทำอุปการะมาก่อนทั้งๆที่เราช่วยไม่ได้ช่วยอะไรเขา แต่เขาช่วยเหลือเราก่อน คนประเภทนี้ได้แก่บิดามารดาเป็นบุพพการีของบุตรก่อน คือได้ทะนุถนอมเลี้ยงดูมาตั้งแต่ลูกยังอยู่ในครรภ์ ซึ่งเป็นที่ทราบกันว่าในตอนนั้นเรายังไม่เคยช่วยท่านทำอะไรเลย กัตถัญญหมายถึงคนที่รู้อุปการะคุณที่คนอื่นทำให้คน ส่วนกตเวที หมายถึงคนที่รู้แล้วตอบแทนพระคุณท่านด้วย

กิจกรรมการเรียนรู้การสอนและสื่อการเรียนรู้การสอน

กิจกรรมการเรียนรู้การสอน	สื่อการเรียนรู้การสอน
<p><u>2. ชั้นการวิเคราะห์พุทธธรรม</u></p> <p>2.1 ทักษะการฟังและทักษะการพูด ครูสนทนากับนักเรียนถึงหลักในการเขียนเพื่อวิเคราะห์</p> <p>2.2 ทักษะการอ่าน ให้นักเรียนอ่านพุทธธรรมเรื่อง “บุคคลหาได้ยาก 2 บุพพการี กัตถัญญกตเวที”</p> <p>2.3 ทักษะการเขียน ให้นักเรียนทุกคนเขียนวิเคราะห์พุทธธรรมที่ได้อ่าน ลงในกระดาษที่ครูแจกให้ โดยไม่ต้องกำหนดหัวข้อให้ แต่ให้นักเรียนนำความรู้ในเรื่องการวิเคราะห์มาใช้</p>	<p>เอกสารพุทธธรรมเรื่อง “บุคคลหาได้ยาก 2 กัตถัญญกตเวที”</p>

การวัดผลประเมินผล

1. ประเมินผลตามจุดประสงค์
2. วิธีการวัดดูจากการวิเคราะห์หลักพุทธธรรม

กิจกรรมเสนอแนะ

ให้นักเรียนบันทึกย่อความหมายของพุทธธรรมเรื่อง “บุคคลหาได้ยาก 2”

เกณฑ์การประเมินผล

ปฏิบัติตามกิจกรรมได้ถูกต้องร้อยละ 60 ตามขอบข่ายต่อไปนี้

1. การวิเคราะห์ข้อเท็จจริงและข้อคิดเห็น
2. การประเมินค่าความเชื่อถือได้ของข้อมูลว่าเป็นความจริง หรือโฆษณาชวนเชื่อหรือการเพื่อฝัน
3. การแสดงความคิดเห็นด้วยเหตุผลคือแสดงปฏิกิริยาต่อสิ่งที่อ่าน ในทางปัญญาและทางอารมณ์ หรือความรู้สึกได้

แผนที่ 11

เรื่อง การเขียนเพื่อพัฒนาความคิดวิเคราะห์และการให้เหตุผล

(เวลา 1 คาบ)

สาระสำคัญ

ผู้ที่สามารถเขียนวิเคราะห์ได้คือผู้ที่มีความสำเร็จสูงในเชิงภาษาด้านการวิเคราะห์ เพราะเป็นผู้ที่สามารถถ่ายทอดความคิดวิเคราะห์ของตนเองจากข้อมูลที่ได้ฟังหรือได้อ่าน ออกมาให้ผู้อื่นเข้าใจได้ ดังนั้น พุทธธรรมเรื่อง “บุคคลหาได้ยาก 2 บุพพการี กตัญญูกตเวที” จึงเป็นข้อมูลหนึ่งที่ช่วยให้ผู้เขียนได้ใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาความคิดเชิงวิเคราะห์และการให้เหตุผลได้เป็นอย่างดี

จุดประสงค์การเรียนรู้

จุดประสงค์ปลายทาง

นักเรียนสามารถเขียนเพื่อพัฒนาความคิดวิเคราะห์ได้

จุดประสงค์นำทาง

นักเรียนสามารถ

1. แสดงปฏิกิริยาต่อสิ่งที่อ่านในทางปัญญาและทางอารมณ์หรือความรู้สึก
2. นำผลจากการอ่านวิเคราะห์หลักพุทธธรรมเรื่อง “บุคคลหาได้ยาก 2” ไปปรับใช้ในการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมเกี่ยวกับเรื่องที่ได้

เนื้อหา

1. การเขียนเพื่อพัฒนาความคิดวิเคราะห์ คือการเขียนเพื่อวิเคราะห์วิจารณ์ข้อมูลที่ตนได้รับมาจากการฟังหรือการอ่านแล้ววิเคราะห์ออกมาเป็นภาษาเขียนเพื่อให้ผู้อ่านทราบ บางทีเรียกการเขียนประเภทนี้ว่าการเขียนเพื่อวิพากษ์วิจารณ์
2. เรื่อง “มิตตวินทุ”
3. พุทธธรรมเรื่อง บุคคลหาได้ยาก 2 บุพพการี กตัญญูกตเวที บุคคลหาได้ยาก 2 ได้แก่ บุคคลที่มีลักษณะเป็นบุพพการี กับบุคคลที่มีความกตัญญูรู้คุณ บุพพการี เป็นคนที่ทำอุปการะมาก่อนทั้งๆที่เราๆยังไม่ได้ช่วยอะไรเขา แต่เขาช่วยเหลือเราก่อน คนประเภทนี้ได้แก่บิดามารดาเป็นบุพพการีของบุตรก่อน คือได้ทะนุถนอมเลี้ยงดูมาตั้งแต่ลูกยังอยู่ในครรภ์ ซึ่งเป็นที่ทราบกันว่าในตอนนั้นเรายังไม่เคยช่วยท่านทำอะไรเลย กตัญญูหมายถึงคนที่รู้อุปการะคุณที่คนอื่นทำให้ตน ส่วนกตเวที หมายถึงคนที่รู้แล้วตอบแทนพระคุณท่านด้วย

4. เรื่อง “บุพพการี” ของอังคาร กัลยาณพงศ์

กิจกรรมการเรียนรู้การสอนและสื่อการเรียนรู้การสอน

กิจกรรมการเรียนรู้การสอน	สื่อการเรียนรู้การสอน
<p>3. <u>ขั้นเชื่อมโยงผลการวิเคราะห์พุทธธรรมกับการฝึกการคิดวิเคราะห์อย่างมีเหตุผล</u></p> <p>3.1 ทักษะการฟังและทักษะการพูด ครูสนทนากับนักเรียนถึงหลักพุทธธรรมเรื่อง บุคคลหาได้ยาก 2 ซึ่งนักเรียน ได้วิเคราะห์ไปแล้ว</p> <p>3.2 ทักษะการฟังทักษะการพูดทักษะการอ่านทักษะการเขียน และทักษะการคิด ครูเสนอปัญหาให้นักเรียนตอบคำถามว่า “ถ้านักเรียนเป็นมิตตวินทูแล้วถูกมารดาห้ามปรามไม่ให้เดินทางไปทะเล นักเรียนจะไปหรือไม่” แยกนักเรียนออกเป็น 2 ฝ่าย ตามความคิดเห็น ถ้าแต่ละฝ่ายมีจำนวนมากกว่า 5 คน ให้แบ่งกันในฝ่ายของตนเองเป็นกลุ่มย่อย</p> <p>3.3 ทักษะการอ่าน ให้นักเรียนอ่านบทร้อยกรองเรื่องบุพพการีของอังคาร กัลยาณพงศ์ จากหนังสือเรียนภาษาไทยชุด ทักษะสัมพันธ์ เล่ม 1</p> <p>3.4 ทักษะการเขียนและทักษะการพูด ให้นักเรียนทำแบบทดสอบเพื่อพัฒนาความคิดวิเคราะห์ และหาเหตุผล เพื่ออธิบายพฤติกรรม เรื่อง บุพพการี และเรื่องมิตตวินทู</p> <p>4. <u>ขั้นการให้เหตุผล</u></p> <p>ทักษะการเขียนทักษะการคิดและทักษะการพูด ให้นักเรียนทั้ง 2 ฝ่ายที่แยกไว้ร่วมกันพูดอภิปรายแสดงความคิดเห็น</p>	<p>หนังสือแบบเรียนภาษาไทยชุด ทักษะสัมพันธ์ เล่ม 1</p> <p>แบบทดสอบเพื่อพัฒนาการคิด วิเคราะห์และหาเหตุผลเพื่อ อธิบายพฤติกรรมเรื่อง บุพพการีและเรื่องมิตตวินทู</p>

การวัดผลประเมินผล

1. ประเมินผลตามจุดประสงค์
2. วิธีการวัดดูจากการให้เหตุผลและการวิเคราะห์เหตุผล

กิจกรรมเสนอแนะ

ให้นักเรียนฝึกเขียนวิเคราะห์เรื่องอื่นๆที่ได้ฟังหรืออ่าน

เกณฑ์การประเมินผล

การวิเคราะห์หาเหตุผลเพื่ออธิบายพฤติกรรม 9 คะแนน

แผนที่ 12

เรื่อง การเขียนเพื่อพัฒนาความคิดวิเคราะห์และการให้เหตุผล

(เวลา 1 คาบ)

สาระสำคัญ

ผู้ที่มีความสามารถในการพูดวิเคราะห์ได้ คือผู้ที่มีความสำเร็จสูงสุดในการใช้ภาษา ด้านการวิเคราะห์ ทั้งนี้เพราะจะต้องเป็นผู้ที่สามารถถ่ายทอดความคิดวิเคราะห์ของตนเองจากข้อมูล ที่ได้ฟังหรือได้อ่าน แล้วกลั่นกรองความคิดของตนออกมาเป็นภาษาเขียนในเชิงวิเคราะห์ จากนั้นจึง ถ่ายทอดออกมาเป็นภาษาพูดที่ให้ความหมายชัดเจนอีกครั้งหนึ่ง

จุดประสงค์การเรียนรู้

จุดประสงค์ปลายทาง

นักเรียนสามารถเขียนเพื่อพัฒนาความคิดวิเคราะห์ได้

จุดประสงค์นำทาง

1. แสดงปฏิกิริยาต่อสิ่งที่อ่านในทางปัญญาและทางอารมณ์หรือความรู้สึกได้
2. นำผลจากการวิเคราะห์หลักพุทธธรรมเรื่อง “บุคคลหาได้ยาก 2” ไปปรับใช้ในการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมเกี่ยวกับเรื่องที่อ่านได้

เนื้อหา

1. การเขียนเพื่อพัฒนาความคิดวิเคราะห์ คือการเขียนเพื่อวิเคราะห์วิจารณ์ข้อมูลที่ตนได้รับมาจากการฟังหรือการอ่านแล้ววิเคราะห์ออกมาเป็นภาษาเขียนเพื่อให้ผู้อ่านทราบ บางทีเรียกการเขียนประเภทนี้ว่าการเขียนเพื่อวิพากษ์วิจารณ์
2. เรื่อง “มิตตวินทุ”
3. พุทธธรรมเรื่อง บุคคลหาได้ยาก 2 บุพพการี กตัญญูกตเวที บุคคลหาได้ยาก 2 ได้แก่ บุคคลที่มีลักษณะเป็นบุพพการี กับบุคคลที่มีความกตัญญูรู้คุณ บุพพการี เป็นคนที่ทำอุปการะมาก่อนทั้งๆที่เรายังไม่ได้ช่วยอะไรเขา แต่เขาช่วยเหลือเราก่อน คนประเภทนี้ได้แก่บิดา มารดาเป็นบุพพการีของบุตรก่อน คือได้ทะนุถนอมเลี้ยงดูมาตั้งแต่ลูกยังอยู่ในครรภ์ ซึ่งเป็นที่ทราบกันว่าในตอนนั้นเรายังไม่เคยช่วยท่านทำอะไรเลย กตัญญูหมายถึงคนที่รู้อุปการะคุณที่คนอื่นทำให้ตน ส่วนกตเวที หมายถึงคนที่รู้แล้วตอบแทนพระคุณท่านด้วย
4. เรื่อง “บุพพการี” ของอังคาร กัลยาณพงศ์

กิจกรรมการเรียนรู้การสอนและสื่อการเรียนรู้การสอน

กิจกรรมการเรียนรู้การสอน	สื่อการเรียนรู้การสอน
<p>5. ชั้นสรุปผล</p> <p>5.1 ทักษะการฟังและทักษะการพูด</p> <p>ครูกับนักเรียนสนทนากันถึงเรื่องการนำผลจากการเขียนมาอภิปรายว่าเป็นการนำสิ่งที่ตนได้วิเคราะห์แล้วถ่ายทอดออกมาเป็นภาษาเขียนเพื่อให้ผู้อื่นทราบ และเพื่อความสะดวกกับเวลาจึงต้องการให้แต่ละกลุ่มส่งผลการเขียนอภิปรายกลุ่มของตนมานำเสนอให้ผู้อื่นทราบ</p> <p>5.2 ทักษะการพูดและทักษะการคิด</p> <p>นักเรียนทุกกลุ่มในแต่ละฝ่ายส่งตัวแทนรายงานผลสรุปของการอภิปรายพร้อมทั้งเหตุผลประกอบ ให้นักเรียนทั้งชั้นได้รับทราบ</p> <p>5.3 ทักษะการฟัง</p> <p>ให้นักเรียนฟังการเฉลยแบบทดสอบเพื่อพัฒนาความคิดวิเคราะห์เรื่องบุพพการี และเรื่องมิตตวินทู</p> <p>5.4 ทักษะการพูดและทักษะการคิด</p> <p>นักเรียนและครูร่วมกันสรุปถึง</p> <p>5.4.1 ประโยชน์ของการเขียนวิเคราะห์พุทธธรรม</p> <p>5.4.2 การประเมินสิ่งที่ได้อ่านหรือฟังอย่างรอบคอบและนำพุทธธรรมมาเป็นแนวทางในการคิดและปฏิบัติ</p>	

การวัดผลประเมินผล

1. ประเมินผลตามจุดประสงค์
2. วิธีการวัดจากการวิเคราะห์หาเหตุผล

กิจกรรมเสนอแนะ

ให้นักเรียนฝึกพูดวิเคราะห์เรื่องอื่นๆที่ได้ฟังหรืออ่าน

เกณฑ์การประเมินผล

ปฏิบัติตามกิจกรรมได้ถูกต้องร้อยละ 60 ตามหัวข้อต่อไปนี้

1. แสดงปฏิกิริยาต่อสิ่งที่อ่านในทางปัญญาและทางอารมณ์หรือความรู้สึกได้
2. นำผลจากการวิเคราะห์หลักพุทธธรรมเรื่อง “บุคคลหาได้ยาก 2” ไปปรับใช้ในการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมเกี่ยวกับเรื่องที่ได้

แผนที่ 13

เรื่อง การพูดเพื่อพัฒนาความคิดวิเคราะห์และการให้เหตุผล

(เวลา 1 คาบ)

สาระสำคัญ

ผู้ที่มีความสามารถในการพูดวิเคราะห์ได้ คือผู้ที่มีความสำเร็จสูงสุดในการใช้ภาษา ด้านการวิเคราะห์ ทั้งนี้เพราะจะต้องเป็นผู้ที่สามารถถ่ายทอดความคิดวิเคราะห์ของตนเองจากข้อมูลที่ ได้ฟังหรือได้อ่าน แล้วกลั่นกรองความคิดของตนออกมาเป็นภาษาเขียนในเชิงวิเคราะห์ จากนั้นจึง ถ่ายทอดออกมาเป็นภาษาพูดที่ได้ความหมายชัดเจนอีกครั้งหนึ่ง

จุดประสงค์การเรียนรู้

จุดประสงค์ปลายทาง

นักเรียนสามารถพูดเพื่อพัฒนาความคิดวิเคราะห์ได้

จุดประสงค์นำทาง

นักเรียนสามารถ

1. พูดแสดงให้เห็นถึงข้อเท็จจริงและข้อคิดเห็นจากเนื้อเรื่องที่ได้อ่านหรือได้ฟังได้
2. พูดแสดงความคิดเห็นในเชิงประเมินค่าของเรื่องที่ได้อ่านหรือฟังได้
3. พูดแสดงปฏิกิริยาต่อสิ่งที่อ่านหรือฟังในทางปัญญา อารมณ์หรือความรู้สึกได้

เนื้อหา

1. การพูดเพื่อพัฒนาความคิดวิเคราะห์คือการพูดเพื่อวิเคราะห์วิจารณ์เรื่องที่ได้ประสบ มาแล้วนำมาเขียนวิเคราะห์ตามหลักของการวิเคราะห์ จากนั้นจึงกลั่นกรองออกมาเป็นภาษาพูดใน เชิงวิเคราะห์วิจารณ์เพื่อแสดงความคิดเห็นให้ผู้อื่นได้รับทราบ
2. เรื่อง “ทางออกของสุนัขจิ้งจอก”

กิจกรรมการเรียนการสอนและสื่อการเรียนการสอน

กิจกรรมการเรียนการสอน	สื่อการเรียนการสอน
<p>1. ชั้นการวิเคราะห์</p> <p>1.1 ทักษะการฟัง ให้นักเรียนฟังนิทานจากแถบบันทึกเสียงเรื่อง “ทางออกของสุนัขจิ้งจอก”</p> <p>1.2 ทักษะการพูดทักษะการคิด ให้นักเรียนตอบคำถามคร่าวๆว่า “สุนัขจิ้งจอก ตัวที่ 1 และตัวที่ 2 ตายเพราะอะไร” เมื่อนักเรียนตอบครุพพยายามอภิปรายเข้าสู่ประเด็นว่า สุนัขจิ้งจอกตัวที่ 3 รอดตายเพราะการพูด และเป็น การพูดที่ผ่านการวิเคราะห์โดยใช้เหตุผลไตร่ตรอง แล้วจึงพูดออกมา การพูดโดยผ่านการวิเคราะห์จึงเป็นการพูดที่ประสบผลสำเร็จ</p> <p>1.3 ทักษะการพูดและทักษะการคิด นักเรียนและครูร่วมกันอภิปรายและสรุปหลักในการพูด เพื่อวิเคราะห์โดยใช้แผ่นใส ประกอบการสรุปดังนี้</p> <p>1.3.1 ทราบจุดประสงค์ของการพูด</p> <p>1.3.2 เข้าใจหน้าที่และฐานะตนในการพูด</p> <p>1.3.3 พูดแยกข้อเท็จจริงและข้อคิดเห็น</p> <p>1.3.4 พูดประเมินค่าของเรื่อง</p> <p>1.3.5 พูดแสดงความคิดด้วยเหตุผล</p> <p>1.3.6 พูดเสนอแนวทางในการปฏิบัติ</p> <p>1.3.7 ใช้ภาษาพูดที่สุภาพกะทัดรัดและเข้าใจง่าย</p> <p>1.4 ทักษะการเขียน ให้นักเรียนจดบันทึกหลักการพูดเพื่อวิเคราะห์วิจารณ์</p>	<p>แถบบันทึกเสียงนิทานเรื่อง “ทางออกของสุนัขจิ้งจอก”</p> <p>แผ่นใสประกอบการสรุปเรื่อง “หลักการพูดเพื่อวิเคราะห์วิจารณ์”</p> <p>ใบความรู้เรื่อง “การพูดเพื่อวิเคราะห์วิจารณ์”</p>

การวัดผลประเมินผล

1. ประเมินผลตามจุดประสงค์
2. วิธีการวัดดูจาก การให้เหตุผลส่วนตน และการแสดงความคิดเห็น

กิจกรรมเสนอแนะ

ให้นักเรียนพูดวิเคราะห์เรื่องต่างๆที่ได้อ่านข่าวสารหนังสือพิมพ์

เกณฑ์การประเมินผล

ปฏิบัติตามกิจกรรมได้ถูกต้องร้อยละ 60 ตามขอบข่ายต่อไปนี้

1. การวิเคราะห์ข้อเท็จจริงและข้อคิดเห็น
2. การประเมินค่าความเชื่อถือได้ของข้อมูลว่าเป็นความจริง หรือโฆษณาชวนเชื่อหรือ
การเพื่อฝัน
3. แสดงปฏิกิริยาต่อเรื่องที่ได้ฟังในทางปัญญาและทางอารมณ์หรือความรู้สึก

แผนที่ 14

เรื่อง การพูดเพื่อพัฒนาความคิดวิเคราะห์และการให้เหตุผล (เวลา 1 คาบ)

สาระสำคัญ

ผู้ที่มีความสามารถในการพูดวิเคราะห์ได้ คือผู้ที่มีความสำเร็จสูงสุดในการใช้ภาษา ด้านการวิเคราะห์ ทั้งนี้เพราะจะต้องเป็นผู้ที่สามารถถ่ายทอดความคิดวิเคราะห์ของตนเองจากข้อมูล ที่ได้ฟังหรือได้อ่าน แล้วกลั่นกรองความคิดของตนออกมาเป็นภาษาเขียนในเชิงวิเคราะห์ จากนั้นจึง ถ่ายทอดออกมาเป็นภาษาพูดที่ได้ความหมายชัดเจนอีกครั้งหนึ่ง

จุดประสงค์การเรียนรู้

จุดประสงค์ปลายทาง

นักเรียนสามารถพูดเพื่อพัฒนาความคิดวิเคราะห์ได้

จุดประสงค์นำทาง

นักเรียนสามารถวิเคราะห์หลักพุทธธรรม ตามหัวข้อต่อไปนี้

1. แสดงให้เห็นถึงข้อเท็จจริงและข้อคิดเห็นจากเนื้อเรื่องที่ได้อ่านหรือได้ฟังได้
2. แสดงความคิดเห็นในเชิงประเมินค่าของเรื่องที่ได้อ่านหรือฟังได้
3. แสดงปฏิกิริยาต่อสิ่งที่อ่านหรือฟังในทางปัญญา อารมณ์หรือความรู้สึกได้

เนื้อหา

1. การพูดเพื่อพัฒนาความคิดวิเคราะห์คือการพูดเพื่อวิเคราะห์วิจารณ์เรื่องที่ได้ประสบ มาแล้วนำมาเขียนวิเคราะห์ตามหลักของการวิเคราะห์ จากนั้นจึงกลั่นกรองออกมาเป็นภาษาพูดใน เชิงวิเคราะห์วิจารณ์เพื่อแสดงความคิดเห็นให้ผู้อื่นได้รับทราบ

2. พุทธธรรมเรื่องวุฑฒิ 4 สัปปริสสังเสวะ สัทธัมมัสสวนะ โยนิโสมนสิการ รัมมานุรัมมปฏิบัติ วุฑฒิ 4 คือ พุทธธรรมที่กล่าวถึงเครื่องที่ทำให้พบกับความเจริญ ประกอบด้วย สัปปริสสังเสวะ คือคบท่านผู้ประพฤติชอบด้วยกาย วาจา ใจ ที่เรียกว่า สัตตบุรุษ คือการหาครูที่ดี เพื่อที่จะได้ไม่พบกับคนหลอกลวง สัทธัมมัสสวนะ คือฟังคำสอนของท่านด้วยความเคารพ นบনอบต่อผู้สอนและคำสอนของท่าน โยนิโสมนสิการ คือไตร่ตรองให้รู้จักสิ่งที่ดีหรือชั่วด้วย อุบายที่ชอบ หมายถึงเมื่อฟังคำสอนแล้วให้มาคิดให้รอบคอบด้วยปัญญาของตน ว่าถูกต้องทำนอง คลองธรรมหรือไม่ ควรแก่ฐานะและความสามารถตนหรือไม่ รัมมานุรัมมปฏิบัติ คือประพฤติ ธรรมสมควรแก่ธรรมที่ได้ตรองแล้ว คือเมื่อไตร่ตรองดีแล้วก็ให้ลงมือปฏิบัติ

กิจกรรมการเรียนรู้การสอนและสื่อการเรียนรู้การสอน

กิจกรรมการเรียนรู้การสอน	สื่อการเรียนรู้การสอน
<p>2. ขั้นการวิเคราะห์พุทธธรรม</p> <p>2.1 ทักษะการฟังและทักษะการพูด ครูสนทนากับนักเรียนถึงหลักในการพูดเพื่อวิเคราะห์ ควรจะผ่านขั้นตอนของการฟังและการอ่านเพื่อวิเคราะห์</p> <p>2.2 ทักษะการอ่าน ให้นักเรียนอ่านพุทธธรรมเรื่อง “วุฑฒิ 4 สัปปริสสังเสวะ สัทธัมมัสสวนะ โยนิโสมนสิการ รัมมานุรัมมปฏิบัติ”</p> <p>2.3 ทักษะการเขียน ให้นักเรียนทุกคนเขียนวิเคราะห์พุทธธรรมที่อ่านลงใน กระดาษที่ครูแจกให้โดยครูไม่ต้องกำหนดหัวข้อให้แต่ให้นักเรียน นำความรู้เดิมในเรื่องการวิเคราะห์มาใช้</p>	<p>แผ่นเอกสารพุทธธรรม เรื่อง “วุฑฒิ 4”</p>

การวัดผลประเมินผล

1. ประเมินผลตามจุดประสงค์
2. วิธีการวัดจากการวิเคราะห์หลักพุทธธรรม

กิจกรรมเสนอแนะ

ให้นักเรียนบันทึกย่อความหมายของพุทธธรรมเรื่อง “วุฑฒิ 4”

เกณฑ์การประเมินผล

ปฏิบัติตามกิจกรรมได้ถูกต้องร้อยละ 60 ตามขอบข่ายต่อไปนี้

1. การวิเคราะห์ข้อเท็จจริงและข้อคิดเห็น
2. การประเมินค่าความเชื่อถือได้ของข้อมูลว่าเป็นความจริง หรือโฆษณาชวนเชื่อหรือการเพื่อฟัน
3. การแสดงความคิดเห็นด้วยเหตุผลคือแสดงปฏิกิริยาต่อสิ่งที่อ่าน ในทางปัญญาและทางอารมณ์หรือความรู้สึก

แผนที่ 15

เรื่อง การพูดเพื่อพัฒนาความคิดวิเคราะห์และการให้เหตุผล

(เวลา 1 คาบ)

สาระสำคัญ

ผู้ที่มีความสามารถในการพูดวิเคราะห์ได้ คือผู้ที่มีความสำเร็จสูงสุดในการใช้ภาษา ด้านการวิเคราะห์ ทั้งนี้เพราะจะต้องเป็นผู้ที่สามารถถ่ายทอดความคิดวิเคราะห์ของตนเองจากข้อมูล ที่ได้ฟังหรือได้อ่าน แล้วกลั่นกรองความคิดของตนออกมาเป็นภาษาเขียนในเชิงวิเคราะห์ จากนั้นจึง ถ่ายทอดออกมาเป็นภาษาพูดที่ได้ความหมายชัดเจนอีกครั้งหนึ่ง

จุดประสงค์การเรียนรู้

จุดประสงค์ปลายทาง

นักเรียนสามารถพูดเพื่อพัฒนาความคิดวิเคราะห์ได้

จุดประสงค์นำทาง

นักเรียนสามารถ

1. แสดงปฏิกิริยาต่อสิ่งที่อ่านในทางปัญญาและทางอารมณ์
2. นำผลจากการอ่านวิเคราะห์หลักพุทธธรรมเรื่อง “วุฑฒิ 4” ไปปรับใช้ในการให้ เหตุผลเชิงจริยธรรมเกี่ยวกับเรื่องที่ได้

เนื้อหา

1. การพูดเพื่อพัฒนาความคิดวิเคราะห์ คือการพูดเพื่อวิเคราะห์วิจารณ์เรื่องที่ได้ประสบมา โดยนำมาเขียนวิเคราะห์ตามหลักของการวิเคราะห์ก่อน จากนั้นจึงกลั่นกรองออกมาเป็นภาษาพูดใน เชิงวิเคราะห์วิจารณ์ เพื่อแสดงความคิดเห็นให้ผู้อื่นได้รับทราบ
2. หลักพุทธธรรมเรื่อง “วุฑฒิ 4” สัพปุริสสังเสวะ สัทธัมมัสสวนะ โยนิโสมนสิการ ธรรมานุธรรมปฏิบัติ
3. เรื่อง “หมูนไปตามลมปาก” เพื่อสะท้อนให้เห็นถึงจริยธรรมในการพูดและการคิด วิเคราะห์โดยใช้โยนิโสมนสิการ ว่าสิ่งที่ได้รับฟังนั้นควรเชื่อถือหรือไม่

กิจกรรมการเรียนรู้การสอนและสื่อการเรียนรู้การสอน

กิจกรรมการเรียนรู้การสอน	สื่อการเรียนรู้การสอน
<p>3. <u>ขั้นเชื่อมโยงผลการวิเคราะห์พุทธธรรมกับการฝึกวิเคราะห์อย่างมีเหตุผล</u></p> <p>3.1 ทักษะการฟังและทักษะการพูด ครูสนทนากับนักเรียนถึงหลักพุทธธรรมเรื่อง “วาทติ 4” ที่นักเรียนได้วิเคราะห์ไปในคาบเรียนที่แล้ว</p> <p>3.2 ทักษะการอ่าน ให้นักเรียนอ่านเรื่อง “หมูนุไปตามลมปาก” ของสุชีฟ ปุณฺณานุภาพ จากหนังสือเรียนภาษาไทย ท 101 ท 102 ชุดทักษะสัมพันธ์ เล่ม 1</p> <p>3.3 ทักษะการเขียนและทักษะการคิด ให้นักเรียนทำแบบทดสอบเพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์และหาเหตุผลเพื่ออธิบายพฤติกรรมเรื่อง “หมูนุไปตามลมปาก”</p> <p>4. <u>ขั้นการให้เหตุผล</u> แบ่งนักเรียนออกเป็น 5 กลุ่ม ให้ทุกกลุ่มร่วมกันอภิปรายแสดงความคิดเห็นตามหัวข้อ</p> <p>4.1 ทักษะการพูดทักษะการคิดและทักษะการเขียน</p> <p>4.2 เรื่องวาทติ 4 อาจจะช่วยพราหมณ์ได้อย่างไรบ้าง</p> <p>4.3 เรื่องหมูนุไปตามลมปาก สะท้อนให้เห็นจริยธรรมในการพูดอย่างไรบ้าง</p>	<p>หนังสือเรียนภาษาไทย ท 101 ท 102 ชุดทักษะสัมพันธ์ เล่ม 1</p> <p>แบบทดสอบเพื่อพัฒนาความคิดวิเคราะห์และหาเหตุผลเรื่อง “หมูนุไปตามลมปาก”</p>

การวัดผลและประเมินผล

1. ประเมินผลตามจุดประสงค์
2. วิธีการวัดจากการวิเคราะห์หาเหตุผลเพื่ออธิบายพฤติกรรม

กิจกรรมเสนอแนะ

ให้นักเรียนอภิปรายแสดงความคิดเห็นในหัวข้อต่างๆบ้าง

เกณฑ์การประเมินผล

การวิเคราะห์หาเหตุผลเพื่ออธิบายพฤติกรรม 6 คะแนน

แผนที่ 16

เรื่อง การพูดเพื่อพัฒนาความคิดวิเคราะห์และการให้เหตุผล

(เวลา 1 คาบ)

สาระสำคัญ

ผู้ที่มีความสามารถในการพูดวิเคราะห์ได้ คือผู้ที่มีความสำเร็จสูงสุดในการใช้ภาษา ด้านการวิเคราะห์ ทั้งนี้เพราะจะต้องเป็นผู้ที่สามารถถ่ายทอดความคิดวิเคราะห์ของตนเองจากข้อมูลที่ ได้ฟังหรือได้อ่าน แล้วกลั่นกรองความคิดของตนออกมาเป็นภาษาเขียนในเชิงวิเคราะห์ จากนั้นจึง ถ่ายทอดออกมาเป็นภาษาพูดที่ได้ความหมายชัดเจนอีกครั้งหนึ่ง

จุดประสงค์การเรียนรู้

จุดประสงค์ปลายทาง

นักเรียนสามารถพูดเพื่อพัฒนาความคิดวิเคราะห์ได้

จุดประสงค์นำทาง

นักเรียนสามารถ

1. แสดงปฏิกิริยาต่อสิ่งที่อ่านในทางปัญญาและทางอารมณ์
2. นำผลจากการอ่านวิเคราะห์หลักพุทธธรรมเรื่อง “วุฑฒิ 4” ไปปรับใช้ในการให้ เหตุผลเชิงจริยธรรมเกี่ยวกับเรื่องที่ได้

เนื้อหา

1. การเขียนเพื่อพัฒนาความคิดวิเคราะห์ คือการเขียนเพื่อวิเคราะห์วิจารณ์ข้อมูล ที่ตนได้รับมาจากการฟังหรือการอ่านแล้ววิเคราะห์ออกมาเป็นภาษาเขียนเพื่อให้ผู้อ่านทราบ บางที เรียกการเขียนประเภทนี้ว่าการเขียนเพื่อวิพากษ์วิจารณ์
2. พุทธธรรมเรื่อง บุคคลหาได้ยาก 2 บุพพการี กตัญญูกตเวที บุคคลหาได้ยาก 2 ได้แก่ บุคคลที่มีลักษณะเป็นบุพพการี กับบุคคลที่มีความกตัญญูรู้คุณ บุพพการี เป็นคนที่ทำ อุประการมาก่อนทั้งๆที่เรายังไม่ได้ช่วยอะไรเขา แต่เขาช่วยเหลือเราก่อน คนประเภทนี้ได้แก่บิดา มารดาเป็นบุพพการีของบุตรก่อน คือได้ทะนุถนอมเลี้ยงดูมาตั้งแต่ลูกยังอยู่ในครรภ์ ซึ่งเป็น ที่ทราบกันว่าในตอนนั้นเรายังไม่เคยช่วยท่านทำอะไรเลย กตัญญูหมายถึงคนที่รู้อุปการะคุณ ที่คนอื่นทำให้ตน ส่วนกตเวที หมายถึงคนที่รู้แล้วตอบแทนพระคุณท่านด้วย
3. เรื่อง “หมูนุไปตามลมปาก”

กิจกรรมการเรียนรู้การสอนและสื่อการเรียนรู้การสอน

กิจกรรมการเรียนรู้การสอน	สื่อการเรียนรู้การสอน
<p>5. ขั้นสรุปผล</p> <p>5.1 ทักษะการฟังและทักษะการพูด ครู กับนักเรียนสนทนากันถึงเรื่องการพูดโดยการวิเคราะห์เป็นการพูดที่ใช้เหตุผลยอมทำให้การพูดประสบผลสำเร็จ</p> <p>5.2 ทักษะการพูด นักเรียนทุกกลุ่มส่งผู้แทนร่วมการอภิปรายโดยมีครูเป็นผู้ดำเนินการอภิปราย นักเรียนที่เหลือเป็นผู้ร่วมฟังการอภิปรายและแสดงความคิดเห็นได้เมื่อผู้ดำเนินการอภิปรายอนุญาต</p> <p>5.3 ทักษะการพูดและทักษะการคิด นักเรียนและครูสรุปประโยชน์ของการพูดเพื่อวิเคราะห์และประโยชน์ของการนำพุทธธรรมเรื่อง “วุฑฒิ 4” มาปรับใช้ในชีวิตประจำวัน</p>	<p>แผ่นใสประกอบการสรุป</p>

การวัดผลและประเมินผล

1. ประเมินผลตามจุดประสงค์
2. วิธีการวัดจากการแสดงปฏิกิริยาต่อสิ่งที่อ่านในทางปัญญา ทางอารมณ์ หรือ ความรู้สึก

กิจกรรมเสนอแนะ

ให้นักเรียนช่วยกันเสนอแนะเรื่องตัวอย่างอื่นๆที่เข้ากับหลักพุทธธรรมเรื่อง “วุฑฒิ 4”

เกณฑ์การประเมินผล

ปฏิบัติตามกิจกรรมได้ถูกต้องร้อยละ 60 ตามหัวข้อ ต่อไปนี้

1. พูดเพื่อแสดงปฏิกิริยาต่อสิ่งที่ได้อ่านในทางปัญญา และทางอารมณ์หรือแสดงความรู้สึก
2. นำผลจากการวิเคราะห์พุทธธรรมเรื่อง “ธรรมอันเป็นโลกบาล 2 หิริ โอตตปปะ” ไปปรับใช้ในการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมเกี่ยวกับเรื่องที่ได้

แผนการสอนภาษาไทยตามปกติ

แผนที่ 1
การฟังเพื่อพัฒนาความคิดวิเคราะห์และการให้เหตุผล
(เวลา 1 คาบ)

1. สาระสำคัญ

ผู้ที่สามารถฟังและวิเคราะห์เรื่องที่ฟังได้คือผู้ที่ประสบผลสำเร็จในการฟังชั้นสูง ทั้งนี้ เพราะการฟังในบางโอกาสไม่สามารถย้อนกลับมาฟังได้อีก และผู้ฟังที่วิเคราะห์เรื่องที่ฟังได้ย่อมสามารถประเมินสิ่งที่ตนฟังได้ว่าเป็นสิ่งที่มีค่าแก่ตนหรือไม่

2. จุดประสงค์การเรียนรู้

2.1 จุดประสงค์ปลายทาง

นักเรียนสามารถฟังเพื่อพัฒนาความคิดวิเคราะห์และการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมได้

2.2 จุดประสงค์นำทาง

นักเรียนสามารถ

1. แยกข้อเท็จจริงและข้อคิดเห็นได้
2. ประเมินค่าความเชื่อถือได้ของข้อมูลว่าเป็นความจริงหรือโฆษณาชวนเชื่อหรือการเพื่อฝัน
3. แสดงปฏิกิริยาต่อสิ่งที่ฟังในทางปัญญาและทางอารมณ์หรือความรู้สึก

3. เนื้อหา

3.1 การฟังเพื่อพัฒนาความคิดวิเคราะห์ คือการฟังเพื่อพิจารณาข้อความในเนื้อเรื่องและเนื้อเรื่องทั้งหมดว่า เรื่องที่ฟังเชื่อถือได้หรือไม่ มีคุณค่าสาระอย่างไร มีข้อความใดที่เป็นข้อเท็จจริง ข้อความใดที่เป็นข้อคิดเห็น ข้อความใดที่ให้ความรู้ ข้อความใดที่ให้ความรู้สึกหรืออารมณ์ต่างๆ การฟังประเภทนี้เป็นการฟังเพื่อประเมินหรือวิพากษ์ และเป็นการฟังที่ช่วยพัฒนาทักษะการคิดของผู้ฟังได้เป็นอย่างดี ทั้งยังช่วยให้ผู้ฟังสามารถพิจารณาเรื่องที่ได้รับฟังในชีวิตประจำวัน อย่างมีเหตุผล

3.2 เรื่อง “เทวดากับบอสุร”

4. กิจกรรมการเรียนการสอน

นักเรียนและครูสนทนากัน โดยครูถามนักเรียนว่า “ในห้องนี้มีใครเคยถูกล้อเลียนบ้าง ใครเคยถูกเพื่อนแกล้งบ้าง มีใครเคยถูกคุณแม่ คุณพ่อให้อ่านหนังสือเรียนต่างๆ ที่ต้องการดูโทรทัศน์บ้าง ฯลฯ” เมื่อนักเรียนตอบ ครูอาจจะได้คำตอบที่ต่างๆกัน

ครูถามนักเรียนต่อว่า “เมื่อนักเรียนประสบสถานการณ์เช่นนั้นนักเรียนมีความรู้สึกอย่างไรบ้าง เช่น โกรธ อึดอัดใจ รำคาญ” เมื่อได้คำตอบ ครูถามว่า “เวลาเรามีความรู้สึกเช่นนั้น จิตใจเราสบายหรือไม่ หน้าตาภิรยาอาการของเราน่าดูหรือไม่ เราควรจะทำอย่างไร เมื่อมีสิ่งไม่พึงปรารถนามากระทบเรา”

ครูกล่าวว่่า “ในชีวิตจริงของนักเรียนทุกคนย่อมเคยประสบกับสิ่งที่ไม่พอใจ ส่วนเราจะแสดงปฏิกิริยาโต้ตอบอย่างไรนั้นเป็นเรื่องของเรา นักเรียนคงเคยฟังนิทานมากมายในสมัยเป็นเด็กชั้นประถม วันนี้ครูมีนิทานมาให้ นักเรียนฟัง 1 เรื่อง

ให้นักเรียนฟังเรื่อง “เทวดากับบอสุร” จากแถบบันทึกเสียง นิทานเรื่องนี้เป็นนิทานที่แสดงพุทธธรรมเรื่อง “ธรรมอันทำให้งาม 2 ชั้นดี โสรจจะ”

ให้นักเรียนตอบคำถามครูว่า “เรื่องที่นักเรียนได้ฟังมีคุณค่าหรือไม่ ซึ่งคำตอบของนักเรียนอาจจะมี ตอบว่า มีคุณค่าหรือไม่มีคุณค่าก็ได้

ให้นักเรียนช่วยกันคิดว่า “เรามีวิธีการใดบ้างที่จะหาเหตุผลเพื่อมาสนับสนุนว่าเรื่องที่นักเรียนได้ฟังมีคุณค่าหรือไม่มีคุณค่า” ซึ่งนักเรียนอาจเสนอวิธีการมาให้หลากหลาย

ครูรับข้อเสนอวิธีการของนักเรียนและให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมพร้อมกับสรุปให้เข้ากับหลักของการวิเคราะห์เรื่องที่ได้อฟัง

ให้นักเรียนฟังเรื่อง “เทวดากับบอสุร” อีกครั้งหนึ่งพร้อมกับร่วมกับวิเคราะห์เรื่อง “เทวดากับบอสุร” ตามหัวข้อที่ครูกำหนด ดังต่อไปนี้

- 1) มีข้อความใดบ้างที่เป็นข้อเท็จจริง
 - 2) มีข้อความใดบ้างที่เป็นข้อคิดเห็น
 - 3) นักเรียนได้รับความรู้ใดจากเรื่องที่ฟังบ้าง
 - 4) เรื่อง “เทวดากับบอสุร” ให้ความรู้สึกอย่างไรกับนักเรียนบ้าง
 - 5) ควรนำ “เรื่องเทวดากับบอสุร” ไปเป็นอุทาหรณ์ในการครองชีวิตหรือไม่
- นักเรียนและครูร่วมกันเฉลยและสรุปผลของการวิเคราะห์เรื่อง “เทวดากับบอสุร”

5. สื่อการเรียนการสอน

- 5.1 แถบบันทึกเสียงเรื่อง “เทวดากับบอสุร”
- 5.2 หัวข้ออภิปรายเพื่อฝึกการวิเคราะห์เรื่อง “เทวดากับบอสุร” (สำหรับครู)

6. การวัดผลประเมินผล

- 6.1 ประเมินผลตามจุดประสงค์
- 6.2 วิธีการวัดจากการร่วมอภิปรายแสดงความคิดเห็น

7. กิจกรรมเสนอแนะ

ให้นักเรียนบันทึกสิ่งที่ตนได้ฟังลงในแถบบันทึกเสียง

8. เกณฑ์การประเมินผล

ปฏิบัติตามกิจกรรมได้ถูกต้องร้อยละ 60 ตามขอบข่ายต่อไปนี้

8.1 การวิเคราะห์ข้อเท็จจริงและข้อคิดเห็น

8.2 การประเมินค่าความเชื่อถือได้ของข้อมูลว่าเป็นความจริงหรือโฆษณาชวนเชื่อหรือการเพื่อฝัน

8.3 การอภิปรายแสดงความคิดเห็นด้วยเหตุผลเพื่อแสดงปฏิกิริยาต่อสิ่งที่ฟังในทางปัญญา และทางอารมณ์หรือความรู้สึก

แผนที่ 2

การฟังเพื่อพัฒนาความคิดวิเคราะห์และการให้เหตุผล

(เวลา 1 คาบ)

1. สาระสำคัญ

ผู้ฟังที่สามารถฟังและวิเคราะห์เรื่องที่ฟังได้คือผู้ที่ประสบผลสำเร็จในการฟังขั้นสูง ทั้งนี้ เพราะการฟังในบางโอกาส ไม่สามารถย้อนกลับมาฟังได้อีก และผู้ฟังที่วิเคราะห์เรื่องที่ฟังได้ย่อม สามารถประเมินสิ่งที่ตนฟังได้ว่าเป็นสิ่งที่มีค่าแก่ตนหรือไม่

2. จุดประสงค์การเรียนรู้

2.1 จุดประสงค์ปลายทาง

นักเรียนสามารถฟังเพื่อพัฒนาความคิดวิเคราะห์ และการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม ได้

2.2 จุดประสงค์นำทาง

นักเรียนสามารถ

- 1) บอกความหมายของการฟังเพื่อวิเคราะห์ได้
- 2) บอกหลักของการฟังเพื่อวิเคราะห์ได้

3. เนื้อหา

3.1 ความหมายของการฟังเพื่อวิเคราะห์

3.2 หลักการฟังเพื่อวิเคราะห์

4. กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

นักเรียนและครูสนทนากันในหัวข้อที่ว่าทำไมคนบางคนจึงถูกหลอก ทำไมคนโบราณจึง มีคำพังเพยเกี่ยวกับการฟังว่า “ฟังหู ไว้หู”

ครูแจ้งให้นักเรียนทราบว่า การฟังเพื่อพัฒนาความคิดวิเคราะห์มีประโยชน์ เราน่าจะมา ช่วยกันสรุปว่าหลักของการฟังเพื่อพัฒนาความคิดวิเคราะห์กัน

ให้นักเรียนตอบคำถามว่าในการเรียนที่แล้วนักเรียนได้ฟังนิทานเรื่องอะไร และได้วิเคราะห์ นิทานเกี่ยวกับข้อเท็จจริง ข้อคิดเห็น ความน่าเชื่อถือ และคุณค่าของนิทานที่ได้ฟังไปแล้วอย่างไร (นิทานเรื่อง “เทวดากับบอสุร”)

ครูเสนอว่าจากการวิเคราะห์เรื่อง “เทวดากับบอสุร” นักเรียนยังสามารถสรุปเรื่องของการฟัง เพื่อพัฒนาความคิดวิเคราะห์ได้

ให้นักเรียนช่วยกันสรุปหลักการฟังเพื่อพัฒนาความคิดวิเคราะห์ โดยใช้แผ่นใสประกอบการ สรุป

- 1) จุดมุ่งหมายของการฟัง
- 2) การแยกข้อเท็จจริงและข้อคิดเห็นจากเรื่องที่ฟัง
- 3) การประเมินค่าความเชื่อถือได้ของข้อมูล
- 4) แสดงปฏิกิริยาต่อสิ่งที่อ่าน
- 5) นำสิ่งที่ประ โยชน์ไปใช้

ให้นักเรียนตอบคำถามปากเปล่าเรื่องการฟังเพื่อพัฒนาความคิดวิเคราะห์ตามแนวการเรียนรู้ที่ได้ศึกษาไปแล้ว

ครูเฉลยให้ข้อเสนอแนะ และสรุปการตอบคำถามของนักเรียน

ครูตั้งคำถามตอบคำถาม และความสนใจของนักเรียน

ให้นักเรียนจดบันทึกเรื่อง “การฟังเพื่อวิเคราะห์”

5. สื่อการเรียนการสอน

5.1 ใบความรู้เรื่อง “การฟังเพื่อวิเคราะห์”

5.2 แผ่นใสประกอบการสรุปเรื่อง

1) ความหมายของการฟังเพื่อวิเคราะห์

2) หลักการฟังเพื่อวิเคราะห์

6. การวัดผลประเมินผล

6.1 ประเมินผลตามจุดประสงค์

6.2 วิธีการวัดดูจากการร่วมอภิปรายและแสดงความคิดเห็น

7. กิจกรรมเสนอแนะ

ให้นักเรียนฟังเรื่องที่เป็นเหตุการณ์ปัจจุบันแล้วฝึกวิเคราะห์

8. เกณฑ์การประเมินผล

ปฏิบัติตามกิจกรรมได้ถูกต้องร้อยละ 60 ตามขอบข่าย ต่อไปนี้

8.1 บอกความหมายของการฟังเพื่อวิเคราะห์ได้

8.2 บอกหลักของการฟังเพื่อวิเคราะห์ได้

8.3 บอกประโยชน์ของการฟังเพื่อวิเคราะห์ได้

แผนที่ 3

การฟังเพื่อพัฒนาความคิดวิเคราะห์และการให้เหตุผล

(เวลา 1 คาบ)

1. สาระสำคัญ

ผู้ฟังที่สามารถฟังและวิเคราะห์เรื่องที่ฟังได้คือผู้ที่ประสบผลสำเร็จในการฟังขั้นสูง ทั้งนี้ เพราะการฟังในบางโอกาสไม่สามารถย้อนกลับมาฟังได้อีก และผู้ฟังที่วิเคราะห์เรื่องที่ฟังได้ย่อมสามารถประเมินสิ่งที่ตนฟังได้ว่าเป็นสิ่งที่มีค่าแก่ตนหรือไม่

2. จุดประสงค์การเรียนรู้

2.1 จุดประสงค์ปลายทาง

นักเรียนสามารถฟังเพื่อพัฒนาความคิดวิเคราะห์ และการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมได้

2.2 จุดประสงค์นำทาง

นักเรียนสามารถอภิปรายตัวละครในเรื่อง “เทวดากับอสูร” ที่มีพฤติกรรมตรงกับหลักพุทธธรรมเรื่อง “ธรรมอันทำให้งาม 2 ชนิด โสรัจจะ” ได้

3. เนื้อหา

พุทธธรรมเรื่อง “ธรรมอันทำให้งาม 2 ชนิด โสรัจจะ”

4. กิจกรรมการเรียนการสอน

นักเรียนและครูสนทนากันถึงเรื่องการฟังว่าเรื่องที่เรารับฟังในชีวิตประจำวันมีมากมายหลายเรื่อง

ครูแจ้งให้นักเรียนทราบว่าครูมีเรื่องที่มีคุณค่าน่าสนใจให้นักเรียนฟังเรื่องหนึ่ง

ให้นักเรียนฟังพุทธธรรมเรื่อง “ธรรมอันทำให้งาม 2 ชนิด โสรัจจะ” จากแถบบันทึกเสียง

ให้นักเรียนร่วมกันอภิปรายพฤติกรรมของตัวละครในเรื่อง “เทวดากับอสูร” และส่งตัวแทนกลุ่มออกมารายงานหน้าชั้น

ครูสรุปกล่าวชมเชยและให้ข้อเสนอแนะ

สังเกตการร่วมกันอภิปราย และการรายงานหน้าชั้นเรียน

5. สื่อการเรียนการสอน

แถบบันทึกเสียง หลักพุทธธรรมเรื่อง “ธรรมอันทำให้งาม 2 ชนิด โสรัจจะ”

6. การวัดผลประเมินผล

6.1 ประเมินผลตามจุดประสงค์

6.2 วิธีการวัดจากการอภิปราย และการรายงานหน้าชั้น

7. กิจกรรมเสนอแนะ

ให้นักเรียนได้ฟังหลักพุทธธรรมที่มีประโยชน์ด้านอื่นๆ

8. เกณฑ์การประเมินผล

ปฏิบัติตามกิจกรรมได้ถูกต้องร้อยละ 60 คือ สามารถอภิปรายตัวละครเรื่อง “เทวดากับอสูร” ได้

แผนที่ 4

การฟังเพื่อพัฒนาความคิดวิเคราะห์และการให้เหตุผล

(เวลา 1 คาบ)

1. สาระสำคัญ

ผู้ฟังที่สามารถฟังและวิเคราะห์เรื่องที่ฟังได้คือผู้ที่ประสบผลสำเร็จในการฟังขั้นสูง ทั้งนี้ เพราะการฟังในบางโอกาสไม่สามารถย้อนกลับมาฟังได้อีก และผู้ฟังที่วิเคราะห์เรื่องที่ฟังได้ย่อมสามารถประเมินสิ่งที่ตนฟังได้ว่าเป็นสิ่งที่มีค่าแก่ตนหรือไม่

2. จุดประสงค์การเรียนรู้

2.1 จุดประสงค์ปลายทาง

นักเรียนสามารถฟังเพื่อพัฒนาความคิดวิเคราะห์ และการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมได้

2.2 จุดประสงค์นำทาง

นักเรียนสามารถสรุปถึงประโยชน์ของการฟังเพื่อวิเคราะห์

3. เนื้อหา

ประโยชน์ของการฟังเพื่อวิเคราะห์

4. กิจกรรมการเรียนการสอน

ครูสนทนากับนักเรียนว่าหนึ่งในสี่ของหัวใจนักปราชญ์คือ การฟัง

ครูสนทนากับนักเรียนว่าการฟังมีหลายประเภท แต่การฟังเพื่อวิเคราะห์เป็นการฟังที่มีประโยชน์มาก

ให้นักเรียนตอบคำถามเพื่อทบทวนความรู้เดิมว่าการฟังเพื่อวิเคราะห์นั้นมีหลักในการฟังอย่างไร

ให้นักเรียนพิจารณาที่ได้จากการฟังเพื่อวิเคราะห์โดยพิจารณาผลของการวิเคราะห์เรื่องที่ฟัง

ให้นักเรียนช่วยกันเสนอประโยชน์ของการฟังเพื่อวิเคราะห์

ครูให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมและสรุปประโยชน์ของการฟังเพื่อวิเคราะห์

5. สื่อการเรียนการสอน

แผ่นใสประกอบการสรุปเรื่อง “ประโยชน์ของการฟังเพื่อวิเคราะห์”

6. การวัดผลประเมินผล

6.1 ประเมินผลตามจุดประสงค์

6.2 วิธีการวัดดูจากการอภิปราย และการรายงานหน้าชั้น

7. กิจกรรมเสนอแนะ

ให้นักเรียนจดบันทึกประโยชน์ของการฟังเพื่อวิเคราะห์

8. เกณฑ์การประเมินผล

ปฏิบัติตามกิจกรรมได้ถูกต้องร้อยละ 60 คือสามารถสรุปประโยชน์ของการฟังเพื่อวิเคราะห์ได้

แผนที่ 5

การอ่านเพื่อพัฒนาความคิดวิเคราะห์และการให้เหตุผล

(เวลา 1 คาบ)

1. สาระสำคัญ

ผู้มีความสามารถในการอ่านวิเคราะห์ คือผู้ที่ประสบผลสำเร็จในการอ่านขั้นสูง ทั้งนี้ เพราะเมื่อผู้อ่านสามารถวิเคราะห์สิ่งที่ตนอ่านได้ ย่อมสามารถประเมินได้ด้วยว่า สิ่งที่ตนอ่านนั้นสิ่งใดเป็นสิ่งที่ให้คุณค่าแก่ตน

2. จุดประสงค์การเรียนรู้

2.1 จุดประสงค์ปลายทาง

นักเรียนสามารถอ่านเพื่อพัฒนาความคิดวิเคราะห์ได้

2.2 จุดประสงค์นำทาง

นักเรียนสามารถ

1) แยกข้อเท็จจริงและข้อคิดเห็นได้

2) ประเมินค่าความเชื่อถือได้ของข้อมูลว่าเป็นความจริงหรือ โฆษณาชวนเชื่อหรือ

การเพื่อฝัน

3) แสดงปฏิกิริยาต่อสิ่งที่อ่านในทางปัญญาและทางอารมณ์หรือความรู้สึก

3. เนื้อหา

3.1 การอ่านเพื่อพัฒนาความคิดวิเคราะห์ คือการอ่านเพื่อพิจารณาข้อความในเนื้อเรื่อง และเนื้อเรื่องทั้งหมดว่า เรื่องที่อ่านเชื่อถือได้หรือไม่ มีคุณค่าสาระอย่างไร มีข้อความใดที่เป็นข้อเท็จจริง ข้อความใดเป็นข้อคิดเห็น ข้อความใดที่ให้ความรู้ ข้อความใดที่ให้ความรู้สึกหรืออารมณ์ต่างๆ การอ่านประเภทนี้เป็นการอ่านเพื่อประเมินหรือวิพากษ์วิจารณ์และเป็นการอ่านที่ช่วยพัฒนาทักษะการคิดของผู้อ่านได้เป็นอย่างดี

3.2 นิทานเรื่อง “นายกาละ”

4. กิจกรรมการเรียนการสอน

ครูสนทนากับนักเรียนว่า ได้ผ่านการฟังเพื่อพัฒนาความคิดวิเคราะห์มาแล้ว นักเรียนสังเกตหรือไม่ว่าการรับสารในบางครั้งไม่จำเป็นต้องเป็นการฟังเสมอไป แต่อาจจะเป็นการรับสารโดยการอ่านก็ได้

วันนี้ครูมีนิทานอีกเรื่องหนึ่งมาให้ให้นักเรียนได้อ่านกัน

ให้นักเรียนช่วยกันตอบคำถามของหลักในการฟังเพื่อวิเคราะห์ที่ได้ศึกษาไปแล้ว

ให้นักเรียนอ่านเรื่อง “นายกาสะ” จากแผ่นเอกสารที่ครูแจกให้

ให้นักเรียนตอบคำถามครูว่า “เรื่องนี้นักเรียนได้อ่านมีคุณค่าหรือไม่” ซึ่งคำตอบของนักเรียนอาจจะมีตอบว่ามีคุณค่าหรือไม่มีคุณค่าก็ได้

ให้นักเรียนช่วยกันคิดว่า “เรามีวิธีการใดบ้างที่จะหาเหตุผลเพื่อมาสนับสนุนว่าเรื่องที่นักเรียนได้อ่านมีคุณค่าหรือไม่มีคุณค่า” ซึ่งนักเรียนอาจเสนอวิธีการมาให้หลากหลาย

ครูรับข้อเสนอวิธีการของนักเรียน และให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม พร้อมกับสรุปให้เข้ากับหลักของการวิเคราะห์เรื่องที่ได้อ่าน

ให้นักเรียนอ่านเรื่อง “นายกาสะ” อีกครั้งหนึ่งพร้อมกับร่วมกันวิเคราะห์เรื่อง “นายกาสะ” ตามหัวข้อที่ครูกำหนดดังต่อไปนี้

- 1) มีข้อความใดบ้างที่เป็นข้อเท็จจริง
 - 2) มีข้อความใดบ้างที่เป็นข้อคิดเห็น
 - 3) นักเรียนได้รับความรู้ใดจากเรื่องที่อ่านบ้าง
 - 4) เรื่อง “นายกาสะ” ให้ความรู้สึกอย่างไรกับนักเรียนบ้าง
 - 5) ควรนำเรื่อง “นายกาสะ” ไปเป็นอุทาหรณ์ในการครองชีวิตหรือไม่
- นักเรียนและครูร่วมกันเฉลยและสรุปผลของการวิเคราะห์เรื่อง “นายกาสะ”

5. สื่อการเรียนการสอน

- 5.1 เอกสารประกอบการอ่านเรื่อง “นายกาสะ”
- 5.2 หัวข้ออภิปรายเพื่อฝึกการวิเคราะห์เรื่อง “นายกาสะ” (สำหรับครู)

6. การวัดผลประเมินผล

- 6.1 ประเมินผลตามจุดประสงค์
- 6.2 วิธีการวัดจากการร่วมอภิปรายแสดงความคิดเห็น

7. กิจกรรมเสนอแนะ

ให้นักเรียนอ่านบทความหรือเรื่องราวต่างๆเพิ่มเติมแล้วฝึกวิเคราะห์

8. เกณฑ์การประเมินผล

ปฏิบัติตามกิจกรรมได้ถูกต้องร้อยละ 60 ตามขอบข่ายต่อไปนี้

- 8.1 การวิเคราะห์ข้อเท็จจริงและข้อคิดเห็น
- 8.2 การประเมินค่าความเชื่อถือได้ของข้อมูลว่าเป็นความจริงหรือโฆษณาชวนเชื่อ
- 8.3 การอภิปรายแสดงความคิดเห็นด้วยเหตุผลเพื่อแสดงปฏิกิริยาต่อสิ่งที่ฟังในทางปัญญา

และทางอารมณ์หรือความรู้สึก

แผนที่ 6

การอ่านเพื่อพัฒนาความคิดวิเคราะห์และการให้เหตุผล

(เวลา 1 คาบ)

1. สาระสำคัญ

ผู้ฟังที่สามารถในการอ่านวิเคราะห์ คือผู้ที่ประสบผลสำเร็จในการอ่านขั้นสูง ทั้งนี้เพราะเมื่อผู้อ่านสามารถวิเคราะห์สิ่งที่ตนอ่านได้ ย่อมสามารถประเมินได้ด้วยว่าสิ่งที่ตนอ่านนั้น สิ่งใด เป็นสิ่งที่ให้คุณค่าแก่ตน

2. จุดประสงค์การเรียนรู้

2.1 จุดประสงค์ปลายทาง

นักเรียนสามารถอ่านเพื่อพัฒนาความคิดวิเคราะห์ได้

2.2 จุดประสงค์นำทาง

นักเรียนสามารถ

- 1) บอกความหมายของการอ่านเพื่อวิเคราะห์ได้
- 2) บอกหลักของการอ่านเพื่อวิเคราะห์ได้

3. เนื้อหา

หลักการอ่านเพื่อวิเคราะห์

4. กิจกรรมการเรียนการสอน

นักเรียนและครูสนทนากัน โดยครูยกบทหรือยกรองของท่านสุนทรภู่ที่ว่า “แล้วสอนว่าอย่าไว้ใจมนุษย์ มันแสนสุดลึกล้ำเหลือกำหนด ถึงเถาวัลย์พันเกี่ยวที่เลี้ยวลด ก็ไม่คดเหมือนหนึ่งในน้ำใจคน” บทหรือยกรองนี้สะท้อนให้เห็นถึงการรับสาร การที่เราเป็นผู้อ่านเราคือผู้รับสารจำเป็นต้องวิเคราะห์ให้รอบคอบ เพราะข้อเขียนบางอย่างอาจดีบางอย่างอาจมีเจตนาอื่นแอบแฝง

ครูแจ้งให้นักเรียนทราบว่าจากเหตุผลดังกล่าวการอ่านเพื่อพัฒนาความคิดวิเคราะห์จึงมีประโยชน์ เราน่าจะมาช่วยกันสรุปหาหลักของการอ่าน เพื่อพัฒนาความคิดวิเคราะห์กัน

ให้นักเรียนตอบคำถามว่าในคาบที่เรียนนักเรียนได้อ่านนิทานเรื่องอะไร และได้วิเคราะห์นิทานเกี่ยวกับข้อเท็จจริง ข้อคิดเห็นความน่าเชื่อถือ และคุณค่าของนิทานที่ได้อ่านไปแล้วอย่างไร (นิทานเรื่อง นายกาละ)

ครูเสนอว่าจากการวิเคราะห์เรื่อง “นายกาละ” นักเรียนยังสามารถสรุปเรื่องของการอ่านเพื่อพัฒนาความคิดวิเคราะห์ได้

ให้นักเรียนช่วยกันสรุปหลักการอ่านเพื่อพัฒนาความคิดวิเคราะห์
ประกอบการสรุป

โดยใช้แผ่นใส

- 1) จุดมุ่งหมายของการอ่าน
- 2) การแยกข้อเท็จจริงและข้อคิดเห็นจากเรื่องที่ฟัง
- 3) การประเมินค่าความเชื่อถือได้ของข้อมูล
- 4) แสดงปฏิกิริยาต่อสิ่งที่อ่าน
- 5) นำสิ่งที่ได้เป็นประโยชน์ไปใช้

ให้นักเรียนตอบคำถามปากเปล่าเรื่องการอ่านเพื่อพัฒนาความคิดวิเคราะห์
การเรียนรู้ที่ได้ศึกษาไปแล้ว

ตามแนว

ครูเฉลย ให้ข้อเสนอแนะ และสรุปการตอบคำถามของนักเรียน
ให้นักเรียนจดบันทึกเรื่อง “การอ่านเพื่อวิเคราะห์”

5. สื่อการเรียนการสอน

- 5.1 ในความรู้เรื่องการอ่านเพื่อวิเคราะห์
- 5.2 แผ่นใสประกอบการสรุปเรื่อง
 - 1) ความหมายของการอ่านเพื่อวิเคราะห์
 - 2) หลักการฟังเพื่อวิเคราะห์

6. การวัดผลประเมินผล

- 6.1 ประเมินผลตามจุดประสงค์
- 6.2 วิธีการวัดจากการร่วมอภิปราย และแสดงความคิดเห็น

7. กิจกรรมเสนอแนะ

ให้นักเรียนอ่านเรื่องที่เป็นเหตุการณ์ปัจจุบันและฝึกวิเคราะห์

8. เกณฑ์การประเมินผล

- ปฏิบัติตามกิจกรรมได้ถูกต้องร้อยละ 60 ตามขอบข่ายต่อไปนี้
- 8.1 บอกความหมายของการอ่านเพื่อวิเคราะห์ได้
 - 8.2 บอกหลักของการอ่านเพื่อวิเคราะห์ได้

แผนที่ 7

การอ่านเพื่อพัฒนาความคิดวิเคราะห์และการให้เหตุผล

(เวลา 1 คาบ)

1. สาระสำคัญ

ผู้มีความสามารถในการอ่านวิเคราะห์ คือผู้ที่ประสบผลสำเร็จในการอ่านขั้นสูง ทั้งนี้ เพราะเมื่อผู้อ่านสามารถวิเคราะห์สิ่งที่ตนอ่านได้ ย่อมสามารถประเมินได้ด้ว่า สิ่งที่ตนอ่านนั้นสิ่งใด เป็นสิ่งที่ให้คุณค่าแก่ตน

2. จุดประสงค์การเรียนรู้

2.1 จุดประสงค์ปลายทาง

นักเรียนสามารถอ่านเพื่อพัฒนาความคิดวิเคราะห์ และการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมได้

2.2 จุดประสงค์นำทาง

นักเรียนสามารถอภิปรายตัวละครในเรื่อง “นายกาละ” ที่มีพฤติกรรมตรงกับพุทธธรรม เรื่อง “ธรรมอันเป็นโลกบาล 2 หิริ โอตตปปะ”

3. เนื้อหา

พุทธธรรมเรื่อง “ธรรมอันเป็นโลกบาล 2 หิริ โอตตปปะ”

4. กิจกรรมการเรียนการสอน

นักเรียนและครูสนทนากันถึงเรื่องการอ่านว่า ในปัจจุบันสื่อการพิมพ์ประเภทสิ่งพิมพ์มีมากมาย นักเรียนเคยอ่านหนังสืออะไรเป็นประจำบ้าง

ครูแจ้งให้นักเรียนทราบว่า ครูมีเรื่องที่มีคุณค่าน่าอ่านมาให้นักเรียนอ่านเรื่องหนึ่ง

ให้นักเรียนอ่านพุทธธรรมเรื่อง “ธรรมอันเป็นโลกบาล 2 หิริ โอตตปปะ”

ให้นักเรียนร่วมกันอภิปราย พฤติกรรมของตัวละครในเรื่อง “นายกาละ” และส่งตัวแทนกลุ่ม ออกมารายงานหน้าชั้นเรียน

5. สื่อการเรียนการสอน

เอกสารประกอบการอ่านเรื่อง “ธรรมอันเป็นโลกบาล 2 หิริ โอตตปปะ”

6. การวัดผลประเมินผล

6.1 ประเมินผลตามจุดประสงค์

6.2 วิธีการวัดจากการอภิปราย และการรายงานหน้าชั้น

7. กิจกรรมเสนอแนะ

ให้นักเรียนได้อ่านหลักพุทธธรรมที่มีประโยชน์ด้านอื่นๆ

8. เกณฑ์การประเมินผล

ปฏิบัติตามกิจกรรมได้ถูกต้องร้อยละ 60 คือสามารถอภิปรายตัวละครเรื่อง “นายกาละ” ได้

แผนที่ 8

การอ่านเพื่อพัฒนาความคิดวิเคราะห์และการให้เหตุผล

(เวลา 1 คาบ)

1. สาระสำคัญ

ผู้มีความสามารถในการอ่านวิเคราะห์ คือผู้ที่ประสบผลสำเร็จในการอ่านขั้นสูง ทั้งนี้ เพราะเมื่อผู้อ่านสามารถวิเคราะห์สิ่งที่คนอ่านได้ ย่อมสามารถประเมินได้ด้วยว่าสิ่งที่คนอ่านนั้นสิ่งใด เป็นสิ่งที่ให้คุณค่าแก่ตน

2. จุดประสงค์การเรียนรู้

2.1 จุดประสงค์ปลายทาง

นักเรียนสามารถอ่านเพื่อพัฒนาความคิดวิเคราะห์ได้

2.2 จุดประสงค์นำทาง

นักเรียนสามารถสรุปถึงประโยชน์ของการอ่านเพื่อวิเคราะห์

3. เนื้อหา

ประโยชน์ของการอ่านเพื่อวิเคราะห์

4. กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

ครูสนทนากับนักเรียนว่าผู้อ่านมากคือผู้รู้

ครูสนทนากับนักเรียนว่าการอ่านมีหลายประเภท แต่การอ่านเพื่อวิเคราะห์เป็นการอ่านที่มีประโยชน์มาก

ให้นักเรียนตอบคำถามเพื่อทบทวนความรู้เดิมว่า การอ่านเพื่อวิเคราะห์นั้น มีหลักในการอ่านอย่างไร

ให้นักเรียนพิจารณาประโยชน์ที่ได้จากการอ่านเพื่อวิเคราะห์ โดยพิจารณาจากผลการวิเคราะห์เรื่องที่อ่าน

ให้นักเรียนช่วยกันเสนอประโยชน์ของการอ่านเพื่อวิเคราะห์

ครูให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมและสรุปประโยชน์ของการอ่านเพื่อวิเคราะห์

ให้นักเรียนฟังบทร้อยกรองเรื่อง “วิvah์พระสมุทร” ของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว จากการอ่านของครู ดังต่อไปนี้

“เมื่อแก่เฒ่าหมายเจ้าช่วยรับใช้

เมื่อยามไข้หมายเจ้าช่วยรักษา

เมื่อยามถึงวันตายวายชีวา

หวังลูกช่วยปิดตาเมื่อสิ้นใจ”

ให้นักเรียนทายว่าบทร้อยกรองที่ครูอ่านนี้กล่าวถึงใคร หมายความว่าอย่างไร และเป็นบทประพันธ์ของใคร

เมื่อนักเรียนตอบแล้วครูเฉลยคำตอบที่ถูกต้อง

5. สื่อการเรียนรู้การสอน

แผ่นใสประกอบการสรุปเรื่อง “ประโยชน์ของการอ่านเพื่อวิเคราะห์”

6. การวัดผลประเมินผล

6.1 ประเมินผลตามจุดประสงค์

6.2 วิธีการวัดดูจากการอภิปราย และการรายงานหน้าชั้น

7. กิจกรรมเสนอแนะ

ให้นักเรียนจดบันทึกประโยชน์ของการอ่านเพื่อวิเคราะห์

8. เกณฑ์การประเมินผล

ปฏิบัติตามกิจกรรมได้ถูกต้องร้อยละ 60 คือสามารถสรุปประโยชน์ของการอ่านเพื่อวิเคราะห์ได้

แผนที่ 9

การเขียนเพื่อพัฒนาความคิดวิเคราะห์และการให้เหตุผล

(เวลา 1 คาบ)

1. สาระสำคัญ

ผู้ที่สามารถเขียนวิเคราะห์ได้คือผู้ที่มีความสำเร็จสูงในเชิงภาษาด้านการวิเคราะห์ เพราะเป็นผู้ที่สามารถถ่ายทอดความคิดวิเคราะห์ของตนเองจากข้อมูลที่ได้ฟังหรือได้อ่าน ออกมาให้ผู้อื่นเข้าใจได้

2. จุดประสงค์การเรียนรู้

2.1 จุดประสงค์นำทาง

นักเรียนสามารถเขียนเพื่อพัฒนาความคิดวิเคราะห์ได้

2.2 จุดประสงค์ปลายทาง

นักเรียนสามารถ

1) เขียนแยกข้อเท็จจริงและข้อคิดเห็นได้

2) เขียนประเมินค่าความเชื่อถือได้ของข้อมูลว่าเป็นความจริง หรือโฆษณาชวนเชื่อ หรือการเพื่อฝัน

3) เขียนแสดงปฏิกิริยาต่อสิ่งที่อ่านหรือฟังในทางปัญญาและทางอารมณ์หรือความรู้สึก

3. เนื้อหา

การเขียนเพื่อพัฒนาความคิดวิเคราะห์ คือการเขียนเพื่อวิเคราะห์วิจารณ์ข้อมูลที่ตนได้รับ มาจากการฟังหรือการอ่านแล้ววิเคราะห์หรือออกมาเป็นภาษาเขียนเพื่อให้ผ่านอ่านทราบ บางทีเรียกการเขียนประเภทนี้ว่าการเขียนเพื่อวิพากษ์วิจารณ์

4. กิจกรรมการเรียนการสอน

ให้นักเรียนฟังบทร้อยกรองเรื่อง “วิวาท์พระสมุทร” ของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว จากการอ่านของครูด้วยวิธีการอ่านแบบธรรมชาติ ไม่ใส่ทำนองเสนาะ ดังต่อไปนี้

“เมื่อแก่เฒ่าหมายเจ้าช่วยรับใช้ เมื่อยามไข้หมายเจ้าเฝ้ารักษา

เมื่อยามถึงวันตายวายชีวา หวังลูกช่วยปิดตาเมื่อสิ้นใจ”

ให้นักเรียนทายว่าบทร้อยกรองที่ครูอ่านนี้กล่าวถึงใคร หมายความว่าอย่างไร และเป็นบทประพันธ์ของใคร

เมื่อนักเรียนตอบแล้วครูเฉลยคำตอบที่ถูกต้อง

แบ่งนักเรียนออกเป็น 5 กลุ่ม

ให้นักเรียนฟังเรื่อง “มิตตวินทู” ในเรื่อง ไชภาษา จากหนังสือเรียนภาษาไทย ชุดทักษะ
สัมพันธ์ เล่ม 1 โดยฟังจากแถบบันทึกเสียง

ให้แต่ละกลุ่มเขียนวิเคราะห์เรื่องที่ได้ฟังตามหลักของการวิเคราะห์ คือ

- 1) มีข้อความใดบ้างที่เป็นข้อเท็จจริง
- 2) มีข้อความใดบ้างที่เป็นข้อคิดเห็น
- 3) นักเรียนได้รับความรู้ใดจากเรื่องที่อ่านบ้าง
- 4) เรื่อง “มิตตวินทู” ให้ความรู้สึอย่างไรต่อนักเรียนบ้าง
- 5) ควรนำเรื่อง “มิตตวินทู” ไปเป็นอุทาหรณ์ในการครองชีวิตหรือไม่

5. สื่อการเรียนการสอน

แถบบันทึกเสียงเรื่อง “มิตตวินทู”

6. การวัดผลประเมินผล

- 6.1 ประเมินผลตามจุดประสงค์
- 6.2 วิธีการวัดจากการอภิปรายภายในกลุ่ม

7. กิจกรรมเสนอแนะ

ให้นักเรียนอ่านข่าวจากหนังสือพิมพ์แล้วฝึกวิเคราะห์

8. เกณฑ์การประเมินผล

ปฏิบัติตามกิจกรรม ได้ถูกต้องร้อยละ 60

แผนที่ 10
การเขียนเพื่อพัฒนาความคิดวิเคราะห์และการให้เหตุผล
(เวลา 1 คาบ)

1. สาระสำคัญ

ผู้ที่สามารถเขียนวิเคราะห์ได้คือผู้ที่มีความสำเร็จสูงในเชิงภาษาด้านการวิเคราะห์ เพราะเป็นผู้ที่สามารถถ่ายทอดความคิดวิเคราะห์ของตนเองจากข้อมูลที่ได้ฟังหรือได้อ่าน ออกมาให้ผู้อื่นเข้าใจได้

2. จุดประสงค์การเรียนรู้

2.1 จุดประสงค์นำทาง

นักเรียนสามารถเขียนเพื่อพัฒนาความคิดวิเคราะห์ได้

2.2 จุดประสงค์ปลายทาง

นักเรียนสามารถ

- 1) แยกข้อเท็จจริงและข้อคิดเห็นได้
- 2) ประเมินค่าเรื่องที่ได้ฟังหรืออ่านได้
- 3) ยกข้อความหรือเนื้อเรื่องที่วิเคราะห์มาเขียนวิจารณ์ได้
- 4) เขียนแสดงความคิดเห็นด้วยเหตุผลได้
- 5) เสนอความคิดเห็นเพื่อนำไปปฏิบัติได้
- 6) ใช้ภาษาได้กะทัดรัดเข้าใจง่าย

3. เนื้อหา

หลักในการเขียนเพื่อพัฒนาความคิดวิเคราะห์

4. กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

ครูซักถามถึงผลงานวิเคราะห์เรื่อง “มิตตวินทุ” ที่นักเรียนไปเขียนมา

ให้ผู้แทนกลุ่มเสนอผลงาน

ให้นักเรียนทั้งชั้นช่วยกันลงความเห็นว่ามีข้อดีข้อเสีย การเขียนวิเคราะห์ของกลุ่มใดดี

ที่สุด

ให้กลุ่มที่ได้รับการคัดเลือกมานำเสนอหน้าชั้น

ให้นักเรียนช่วยกันสรุปหลักในการเขียนวิเคราะห์โดยใช้แผ่นใสประกอบการสรุป ซึ่งมี

ดังต่อไปนี้

- 1) แยกข้อเท็จจริงและข้อคิดเห็น
 - 2) ประเมินค่าของเรื่องที่ได้ฟังหรืออ่าน
 - 3) ยกข้อความหรือเนื้อเรื่องที่วิเคราะห์มาเขียนวิจารณ์
 - 4) เขียนแสดงความคิดเห็นด้วยเหตุผล
 - 5) เสนอความคิดเห็น เช่น การนำไปปฏิบัติ
 - 6) ใช้ภาษากระทัดรัดเข้าใจง่าย
5. สื่อการเรียนการสอน
ใบความรู้เรื่อง การเขียนเพื่อวิเคราะห์วิจารณ์
6. การวัดผลประเมินผล
- 6.1 ประเมินผลตามจุดประสงค์
 - 6.2 วิธีการวัดจากผลงานการเขียน
7. กิจกรรมเสนอแนะ
ให้นักเรียนจับบันทึกหลักการเขียนเพื่อวิเคราะห์วิจารณ์
8. เกณฑ์การประเมินผล
ปฏิบัติตามกิจกรรมได้ถูกต้องร้อยละ 60

แผนที่ 11

การเขียนเพื่อพัฒนาความคิดวิเคราะห์และการให้เหตุผล

(เวลา 1 คาบ)

1. สาระสำคัญ

ผู้ที่สามารถเขียนวิเคราะห์ได้คือผู้ที่มีความสำเร็จสูงในเชิงภาษาด้านการวิเคราะห์ เพราะเป็นผู้ที่สามารถถ่ายทอดความคิดวิเคราะห์ของตนเองจากข้อมูลที่ได้ฟังหรือได้อ่าน ออกมาให้ผู้อื่นเข้าใจได้

2. จุดประสงค์การเรียนรู้

2.1 จุดประสงค์นำทาง

นักเรียนสามารถเขียนเพื่อพัฒนาความคิดวิเคราะห์ได้

2.2 จุดประสงค์ปลายทาง

นักเรียนสามารถอภิปรายตัวละครในเรื่อง “มิตตวินทู” ที่ตรงกับหลักพุทธธรรม เรื่อง “บุคคลหาได้ยาก 2 บุพพการี กตัญญูกตเวที”

3. เนื้อหา

พุทธธรรมเรื่อง “บุคคลหาได้ยาก 2 กตัญญูกตเวที บุพพการี”

4. กิจกรรมการเรียนการสอน

ครูนำเสนอบทร้อยกรองเรื่อง “บุพพการี” ของอังคาร กัลยาณพงศ์

ให้นักเรียนอ่านหลักพุทธธรรมเรื่อง “บุคคลหาได้ยาก 2 กตัญญูกตเวที บุพพการี”

ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มเขียนอภิปรายว่าพฤติกรรมของมิตตวินทูตรงกับพุทธธรรมเรื่อง “บุคคลหาได้ยาก 2” อย่างไร

ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มคัดเลือกสำนวนการเขียนที่ดีที่สุดแล้วนำมาสรุปเป็นความคิดเห็นของกลุ่มและนำเสนอหน้าชั้นเรียน

5. สื่อการเรียนการสอน

5.1 เอกสารประกอบการอ่านเรื่อง “บุคคลหาได้ยาก 2 บุพพการี กตัญญูกตเวที”

5.2 หนังสือเรียนภาษาไทยชุดทักษะสัมพันธ์ เล่ม 1 เรื่อง “บุพพการี”

6. การวัดผลประเมินผล

6.1 ประเมินผลตามจุดประสงค์

6.2 วิธีการวัดจากผลงานการเขียน

7. กิจกรรมเสนอแนะ

ให้นักเรียนฝึกเขียนวิเคราะห์ข่าว หรือบทความ

8. เกณฑ์การประเมินผล

ปฏิบัติตามกิจกรรมได้ถูกต้องร้อยละ 60

แผนที่ 12

การเขียนเพื่อพัฒนาความคิดวิเคราะห์และการให้เหตุผล

(เวลา 1 คาบ)

1. สาระสำคัญ

ผู้ที่สามารถเขียนวิเคราะห์ได้คือผู้ที่มีความสำเร็จสูงในเชิงภาษาด้านการวิเคราะห์ เพราะเป็นผู้ที่สามารถถ่ายทอดความคิดวิเคราะห์ของตนเองจากข้อมูลที่ได้ฟังหรือได้อ่าน

2. จุดประสงค์การเรียนรู้

2.1 จุดประสงค์นำทาง

นักเรียนสามารถเขียนเพื่อพัฒนาความคิดวิเคราะห์ได้

2.2 จุดประสงค์ปลายทาง

นักเรียนสามารถสรุปถึงประโยชน์ของการเขียนเพื่อวิเคราะห์ได้

3. เนื้อหา

ประโยชน์ของการเขียนเพื่อวิเคราะห์

4. กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

ครูสนทนากับนักเรียนว่าหนึ่งในสี่ของหัวใจนักปราชญ์คือการเขียน

ครูสนทนากับนักเรียนว่าการเขียนมีหลายประเภท แต่การเขียนเพื่อวิเคราะห์เป็นการเขียนที่สร้างสรรค์ถ้าผู้เขียนมีความยุติธรรมและเจตนาดี

ให้นักเรียนตอบคำถามเพื่อทบทวนความรู้เดิมว่าการเขียนเพื่อวิเคราะห์นั้นมีหลักในการเขียนอย่างไร

ให้นักเรียนพิจารณาประโยชน์ที่ได้จากการเขียนเพื่อวิเคราะห์

ให้นักเรียนช่วยกันเสนอแนะเพิ่มเติมและสรุปประโยชน์ของการเขียนเพื่อวิเคราะห์

5. สื่อการเรียนรู้การสอน

แผ่นใสประกอบการสรุปเรื่องประโยชน์ของการเขียนเพื่อวิเคราะห์

6. การวัดผลประเมินผล

6.1 ประเมินผลตามจุดประสงค์

6.2 วิธีการวัดดูจากการอภิปรายและการเสนอผลงาน

7. กิจกรรมเสนอแนะ

ให้นักเรียนจดบันทึกประโยชน์ของการเขียนเพื่อวิเคราะห์

8. เกณฑ์การประเมินผล

ปฏิบัติตามกิจกรรมได้ถูกต้องร้อยละ 60 คือสามารถสรุปประโยชน์ของการฟังเพื่อวิเคราะห์ได้

แผนที่ 13

การพูดเพื่อพัฒนาความคิดวิเคราะห์และการให้เหตุผล

(เวลา 1 คาบ)

1. สาระสำคัญ

ผู้ที่มีความสามารถในการพูดวิเคราะห์ได้ คือผู้ที่มีความสำเร็จสูงสุดในการใช้ภาษา ด้านการวิเคราะห์ทั้งนี้เพราะจะต้องเป็นผู้ที่สามารถถ่ายทอดความคิดวิเคราะห์ของตนเองจากข้อมูลที่ ได้ฟังหรือได้อ่าน แล้วกลั่นกรองความคิดของตนออกมาเป็นภาษาเขียนในเชิงวิเคราะห์ จากนั้นจึง ถ่ายทอดออกมาเป็นภาษาพูดที่ได้ความหมายชัดเจนอีกครั้งหนึ่ง

2. จุดประสงค์การเรียนรู้

2.1 จุดประสงค์นำทาง

นักเรียนสามารถพูดเพื่อพัฒนาความคิดวิเคราะห์ได้

2.2 จุดประสงค์ปลายทาง

นักเรียนสามารถ

- 1) พูดแสดงให้เห็นถึงข้อเท็จจริงและข้อคิดเห็นจากเนื้อเรื่องที่ได้อ่านหรือได้ฟังได้
- 2) พูดแสดงความคิดเห็นในเชิงประเมินค่าของเรื่องที่ได้อ่านหรือฟังได้
- 3) พูดแสดงปฏิกิริยาต่อสิ่งที่อ่านหรือฟังในทางปัญญา อารมณ์หรือความรู้สึกได้

3. เนื้อหา

การพูดเพื่อพัฒนาความคิดวิเคราะห์ คือการพูดเพื่อวิเคราะห์วิจารณ์เรื่องที่ได้ประสบมา แล้วนำมาเขียนวิเคราะห์ตามหลักของการวิเคราะห์ จากนั้นจึงกลั่นกรองออกมาเป็นภาษาพูดใน เชิงวิเคราะห์วิจารณ์เพื่อแสดงความคิดเห็นให้ผู้อื่นได้รับทราบ

4. กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

4.1 ให้นักเรียนฟังนิทานจากแถบบันทึกเสียงเรื่อง “ทางออกของสุนัขจิ้งจอก”

4.2 ให้นักเรียนตอบคำถามคร่าวๆ “สุนัขจิ้งจอกตัวที่ 1 และสุนัขจิ้งจอกตัวที่ 2 ตายเพราะอะไร” เมื่อนักเรียนตอบ ครูพยายามอภิปรายให้เข้าสู่ประเด็นว่า “สุนัขจิ้งจอกตัวที่ 3 รอดตายเพราะ การพูด และเป็น การพูดที่ผ่านการวิเคราะห์โดยใช้เหตุผลไตร่ตรองแล้ว จึงพูดออกมา การพูดโดย ผ่านการวิเคราะห์จึงเป็นการพูดที่ประสบผลสำเร็จ

4.3 นักเรียนและครูร่วมกันอภิปรายและสรุปหลักในการพูดเพื่อวิเคราะห์โดยใช้ แผ่นใส ประกอบการสรุป ดังต่อไปนี้

- 4.3.1 ทราบจุดประสงค์ของการพูด
- 4.3.2 เข้าใจหน้าที่และฐานะของตนในการพูด
- 4.3.3 พูดแยกข้อเท็จจริงและข้อคิดเห็น
- 4.3.4 พูดประเมินค่าของเรื่อง
- 4.3.5 ยกข้อความหรือเนื้อเรื่องบางตอนมาประกอบการพูด
- 4.3.6 พูดแสดงความคิดด้วยเหตุผล
- 4.3.7 ใช้ภาษาพูดที่สุภาพ กระชับรัดกุมและเข้าใจง่าย

5. สื่อการเรียนการสอน

แถบบันทึกเสียงเรื่อง “ทางออกของสุนัขจิ้งจอก”

6. การวัดผลประเมินผล

- 6.1 ประเมินผลตามจุดประสงค์
- 6.2 วิธีการวัดจากการอภิปรายเรื่อง “ทางออกของสุนัขจิ้งจอก”

7. กิจกรรมเสนอแนะ

ให้นักเรียนช่วยกันยกสำนวนหรือสุภาษิตที่แสดงถึงความสำคัญของการพูด

8. เกณฑ์การประเมินผล

ปฏิบัติกิจกรรม ได้ถูกต้องร้อยละ 60 ตามขอบข่ายของจุดประสงค์

แผนที่ 14

การพูดเพื่อพัฒนาความคิดวิเคราะห์และการให้เหตุผล

(เวลา 1 คาบ)

1. สาระสำคัญ

ผู้ที่มีความสามารถในการพูดวิเคราะห์ได้ คือผู้ที่มีความสำเร็จสูงสุดในการใช้ภาษา ด้านการวิเคราะห์ ทั้งนี้เพราะจะต้องเป็นผู้ที่สามารถถ่ายทอดความคิดวิเคราะห์ของตนเองจากข้อมูลที่ ได้ฟังหรือได้อ่าน แล้วกลั่นกรองความคิดของตนออกมาเป็นภาษาเขียนในเชิงวิเคราะห์ จากนั้นจึง ถ่ายทอดออกมาเป็นภาษาพูดที่ได้ความหมายชัดเจนอีกครั้งหนึ่ง

2. จุดประสงค์การเรียนรู้

2.1 จุดประสงค์นำทาง

นักเรียนสามารถพูดเพื่อพัฒนาความคิดวิเคราะห์ได้

2.2 จุดประสงค์ปลายทาง

นักเรียนสามารถ

- 1) บอกความหมายของการพูดเพื่อวิเคราะห์ได้
- 2) บอกลักษณะของการพูดเพื่อวิเคราะห์ได้

3. เนื้อหา

3.1 ความหมายของการพูดเพื่อวิเคราะห์

3.2 หลักการพูดเพื่อวิเคราะห์

4. กิจกรรมการเรียนการสอน

ครูยกบทกวีของสุนทรภู่ “เป็นมนุษย์สุดคืออยู่ที่ปาก จะได้ยากโหยหิวเพราะชีวหา
แม้พูดดีมีคนเขามาเมตตา จะพูดจางพิเคราะห์ให้เหมาะสม”

ครูแจ้งให้นักเรียนทราบว่าในเมื่อการพูดเพื่อวิเคราะห์มีประโยชน์ เราน่าจะมาช่วยกัน
สรุปหลักการพูดเพื่อวิเคราะห์วิจารณ์

ให้นักเรียนตอบคำถามว่าในการเรียนคาบเรียนที่แล้วนักเรียนได้ฟังนิทานเรื่องอะไร และ
ได้วิเคราะห์นิทานเกี่ยวกับข้อเท็จจริง ข้อคิดเห็น ความน่าเชื่อถือ และคุณค่าของนิทานที่ได้ฟังไป
แล้วอย่างไร

จากการวิเคราะห์เรื่อง “ทางออกของสุนัขจิ้งจอก” นักเรียนยังสามารถสรุปเรื่องการพูด
เพื่อวิเคราะห์ได้

ให้นักเรียนช่วยกันสรุปหลักการพูดเพื่อพัฒนาความคิดวิเคราะห์ โดยใช้แผ่นใสประกอบการสรุป

- 1) ทราบจุดประสงค์ของการพูด
 - 2) เข้าใจหน้าที่และฐานะของตนในการพูด
 - 3) พูดแยกข้อเท็จจริงและข้อคิดเห็น
 - 4) พูดประเมินค่าของเรื่อง
 - 5) ยกข้อความหรือเนื้อเรื่องบางตอนมาประกอบการพูด
 - 6) พูดแสดงความคิดเห็นด้วยเหตุผล
 - 7) ใช้ภาษาพูดที่สุภาพ กระชับ และเข้าใจง่าย
- ให้นักเรียนจดบันทึกเรื่อง “หลักการพูดเพื่อวิเคราะห์”

5. สื่อการเรียนการสอน

- 5.1 แผ่นใสประกอบการสรุปเรื่อง “หลักการพูดเพื่อวิเคราะห์”
- 5.2 ใบความรู้เรื่อง “การพูดเพื่อวิเคราะห์วิจารณ์”

6. การวัดผลประเมินผล

- 6.1 ประเมินผลตามจุดประสงค์
- 6.2 วิธีการวัดจากการร่วมอภิปรายและแสดงความคิดเห็น

7. กิจกรรมเสนอแนะ

ให้นักเรียนได้ฟังการพูดในโอกาสต่างๆ

8. เกณฑ์การประเมินผล

ปฏิบัติตามกิจกรรมได้ถูกต้องร้อยละ 60

แผนที่ 15

การพูดเพื่อพัฒนาความคิดวิเคราะห์และการให้เหตุผล

(เวลา 1 คาบ)

1. สาระสำคัญ

ผู้ที่มีความสามารถในการพูดวิเคราะห์ได้ คือผู้ที่มีความสำเร็จสูงสุดในการใช้ภาษาด้านการวิเคราะห์ทั้งนี้เพราะจะต้องเป็นผู้ที่สามารถถ่ายทอดความคิดวิเคราะห์ของตนเองจากข้อมูลที่ได้ฟังหรือได้อ่าน แล้วกลั่นกรองความคิดของตนออกมาเป็นภาษาเขียนในเชิงวิเคราะห์ จากนั้นจึงถ่ายทอดออกมาเป็นภาษาพูดที่ได้ความหมายชัดเจนอีกครั้งหนึ่ง

2. จุดประสงค์การเรียนรู้

2.1 จุดประสงค์นำทาง

นักเรียนสามารถพูดเพื่อพัฒนาความคิดวิเคราะห์ได้

2.2 จุดประสงค์ปลายทาง

นักเรียนสามารถอภิปรายและสรุปพฤติกรรมของตัวละครที่ตรงกับหลักพุทธธรรม “วาทณี 4” ได้

3. เนื้อหา

หลักพุทธธรรมเรื่อง “วาทณี 4”

4. กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

นักเรียนและครูสนทนากันถึงเรื่องการพูดว่าเราต้องพูดอย่างผู้มีความรับผิดชอบ ก่อนพูดต้องวิเคราะห์

ให้นักเรียนอ่านเรื่อง “หมูนไปตามลมปาก” ของสุชีพ ปุญญานุภาพ จากหนังสือเรียนภาษาไทยชุดทักษะสัมพันธ์ เล่ม 2

ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันพูดอภิปรายแล้วสรุปเป็นความคิดเห็นของกลุ่มว่าพฤติกรรมของพราหมณ์ตรงกับพุทธธรรมเรื่อง วาทณี 4 อย่างไร และส่งผู้แทนกลุ่มมานำเสนอความคิดเห็นหน้าชั้นเรียน

5. สื่อการเรียนรู้การสอน

5.1 แผ่นเอกสารหลักพุทธธรรมเรื่อง “วาทณี 4”

5.2 หนังสือภาษาไทยชุดทักษะสัมพันธ์เล่ม 1 เรื่อง “หมูนไปตามลมปาก”

6. การวัดผลประเมินผล

6.1 ประเมินผลตามจุดประสงค์

6.2 วิธีการวัดจากการอภิปรายแสดงความคิดเห็น

7. กิจกรรมเสนอแนะ

ให้นักเรียนช่วยกันยกตัวอย่างเรื่องหรือเหตุการณ์ที่เป็นการพูดในเชิงวิเคราะห์วิจารณ์

8. เกณฑ์การประเมินผล

ปฏิบัติตามกิจกรรมได้ถูกต้องร้อยละ 60 ตามขอบข่ายของจุดประสงค์

แผนที่ 16

การพูดเพื่อพัฒนาความคิดวิเคราะห์และการให้เหตุผล

(เวลา 1 คาบ)

1. สาระสำคัญ

ผู้ที่มีความสามารถในการพูดวิเคราะห์ได้ คือผู้ที่มีความสำเร็จสูงสุดในการใช้ภาษา ด้านการวิเคราะห์ทั้งนี้เพราะจะต้องเป็นผู้ที่สามารถถ่ายทอดความคิดวิเคราะห์ของตนเองจากข้อมูล ที่ได้ฟังหรือได้อ่าน แล้วกลั่นกรองความคิดของตนออกมาเป็นภาษาเขียนในเชิงวิเคราะห์ จากนั้นจึง ถ่ายทอดออกมาเป็นภาษาพูดที่ได้ความหมายชัดเจนอีกครั้งหนึ่ง

2. จุดประสงค์การเรียนรู้

2.1 จุดประสงค์นำทาง

นักเรียนสามารถพูดเพื่อพัฒนาความคิดวิเคราะห์ได้

2.2 จุดประสงค์ปลายทาง

นักเรียนสามารถสรุปถึงประโยชน์ของการพูดเพื่อพัฒนาความคิดวิเคราะห์ได้

3. เนื้อหา

ประโยชน์ของการพูดเพื่อพัฒนาความคิดวิเคราะห์

4. กิจกรรมการเรียนการสอน

ครูสนทนากับนักเรียนว่าหนึ่งในสี่ของหัวใจนักปราชญ์คือการเขียน

ให้นักเรียนตอบคำถามเพื่อทบทวนความรู้เดิมว่าการเขียนเพื่อพัฒนาความคิดวิเคราะห์ นั้นมีหลักอย่างไร

ให้นักเรียนพิจารณาประโยชน์ที่ได้จากการเขียนเพื่อวิเคราะห์โดยพิจารณาจากผลของการเขียนวิเคราะห์

ให้นักเรียนช่วยกันเสนอแนะเพิ่มเติมและสรุปประโยชน์ของการเขียนวิเคราะห์

5. สื่อการเรียนการสอน

แผ่นใสประกอบการสรุปเรื่อง “ประโยชน์ของการเขียนเพื่อวิเคราะห์”

6. การวัดผลประเมินผล

6.1 ประเมินผลตามจุดประสงค์

6.2 วิธีการวัดจากการอภิปรายและการรายงานหน้าชั้น

7. กิจกรรมเสนอแนะ

ให้นักเรียนจดบันทึกประโยชน์ของการเขียนเพื่อวิเคราะห์

9. เกณฑ์การประเมินผล

ปฏิบัติตามกิจกรรมได้ถูกต้องร้อยละ 60 คือ สามารถสรุปประโยชน์ของการฟังเพื่อวิเคราะห์ได้

ตารางเปรียบเทียบกิจกรรมการเรียนการสอนระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

กลุ่มทดลอง	กลุ่มปกติ
1. ขั้นการวิเคราะห์	1. นำเข้าสู่บทเรียน
2. ขั้นการวิเคราะห์หลักพุทธธรรม	2. แจกจุดประสงค์การเรียนรู้
3. ขั้นเชื่อมโยงผลการวิเคราะห์หลักพุทธธรรม กับการฝึกวิเคราะห์อย่างมีเหตุผล	3. ทบทวนความรู้เดิม
4. ขั้นการให้เหตุผล	4. เสนอบทเรียนใหม่
5. ขั้นสรุปผล	5. ให้แนวการเรียนรู้
	6. ปฏิบัติกิจกรรมตามจุดประสงค์
	7. แจกผลการปฏิบัติ
	8. การประเมินผล
	9. ส่งเสริมความแม่นยำและการถ่ายโอน การเรียนรู้
	- สรุปบทเรียนและทำแบบฝึกหัดเพิ่ม

ภาคผนวก ข

แผ่นเอกสารประกอบการสอน
แผนการสอนภาษาไทยโดยการวิเคราะห์หลักพุทธธรรม
และ
แผนการสอนภาษาไทยตามปกติ

เทวดากับอสูร

ครั้งหนึ่งเทวดากับอสูร รบกันเป็นสงครามใหญ่ ฝ่ายเทวดามีท้าวสักกะเป็นจอมทัพ ฝ่ายอสูรมีท้าวเวปจิตติเป็นจอมทัพ ที่สุดของการสงครามครั้งนั้น ทพอสูรเป็นฝ่ายแพ้ ทัพเทวดาจับท้าวเวปจิตติได้ มัคมือโพล่หลังแน่น นำเข้ามาสู่ที่เฝ้าท้าวสักกะ ตลอดเวลาที่อยู่ ณ ที่เฝ้า ท้าวเวปจิตติได้ค่าเสียคสีท้าวสักกะอีกว่า ช่างเถอะคราวนี้เราเป็นฝ่ายแพ้ ท่านเป็นฝ่ายชนะ ท่านคงไม่ชนะได้เสมอไป คงมีวันแพ้บ้าง ถ้าถึงคราวท่านแพ้บ้าง เราจะจับท่านมัดให้นอนอยู่ที่ประตูเข้าออก ให้พวกอสูรเหยียบหลังท่านจนกว่าท่านจะตาย

ท้าวสักกะได้ฟังดังนั้น มิได้ตรัสว่าอะไรเลย ได้แต่ทรงพระดำริว่าเราเป็นฝ่ายชนะ มิควรจะกล่าวตอบ ทั้งนี้เพราะท้าวเธอทรงมีความอดกลั้นเป็นกำลัง ฝ่ายมาตุลีเทพสารดีเห็นดังนั้น นึกแปลกใจ จึงทูลถามว่าเหตุไรจึงทรงนิ่งอยู่ ทรงอดกลั้นไว้ได้ เพราะกลัวหรือเพราะอดใจไว้ ท้าวสักกะตรัสตอบว่าเราอดกลั้นไว้ได้ มิใช่เพราะความกลัว มิใช่เพราะเรามีกำลังน้อย แต่เราให้อภัยแก่ท้าวเวปจิตติ แล้วตรัสเตือนมาตุลีเทพสารดีว่า บรรดาประโยชน์ของคุณ ชันติ ความอดกลั้น เป็นเยี่ยม คนมีกำลังมากอดกลั้นต่อคนมีกำลังน้อยนั้น นั่นเป็นความอดใจหรืออดกลั้นอย่างสูง (จากแถบบันทึกเสียง)

หัวข้ออภิปรายเพื่อฝึกการวิเคราะห์เรื่อง “เทวดากับบอสุร”

(สำหรับครู)

1. มีข้อความใดบ้างที่เป็นข้อเท็จจริง

เฉลย “ขันติ ความอดกลั้นเป็นเยี่ยม”

เหตุผล เพราะพิสูจนได้ในหลักพุทธธรรมว่า ขันติ คือความอดกลั้น ความอดทน จริง

2. มีข้อความใดบ้างที่เป็นข้อคิดเห็น

เฉลย “คนมีกำลังมากอดกลั้นต่อคนมีกำลังน้อยนั้น นั่นเป็นความอดใจหรืออดกลั้นอย่างสูง”

เพราะ เป็นความคิดเห็นของตัวละคร ผู้ฟังอาจจะเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยก็ได้

3. นักเรียนได้รับความรู้ใดจากเรื่องที่อ่านบ้าง

เฉลย ได้รับความรู้ ขันติ คือความอดกลั้น อดทน ข่มใจ

4. เรื่อง “เทวดากับบอสุร” ให้ความรู้สึกอย่างไรกับนักเรียนบ้าง

เฉลย มีความรู้สึก ว่า ขันติ ช่วยให้มีกิริยาอาการสงบเสงี่ยม ผู้ที่มีกำลังมากก็ต้องอดกลั้นได้มาก

5. ควรนำเรื่อง “เทวดากับบอสุร” ไปเป็นอุทาหรณ์ในการครองชีวิตหรือไม่

เฉลย ควร เพราะในชีวิตจริงเราต้องประสบกับสิ่งอันไม่พึงปรารถนาที่จะมากระทบเราหลายอย่างด้วยกัน แต่ขันติจะช่วยให้เรารักษาปกติภาพของเราไว้ได้ ช่วยให้เรามีกิริยาอาการอันสงบ ไม่วุ่นวาย ไม่โอคครวญจนเกินไป

การฟังเพื่อวิเคราะห์

ความหมาย การฟังเพื่อวิเคราะห์คือการฟังเพื่อพิจารณาข้อความในเนื้อเรื่อง หรือพิจารณาเนื้อเรื่องทั้งหมด เพื่อประเมินเรื่องที่ได้ฟังว่าเป็นอย่างไร การฟังประเภทนี้ผู้ฟังต้องใช้ความสามารถสูง เพราะการฟังในบางโอกาสผู้ฟังไม่สามารถย้อนเรื่องที่ฟังกลับมาฟังอีก

หลักในการฟังเพื่อวิเคราะห์ มีดังต่อไปนี้คือ

1. ทราบจุดมุ่งหมายของการฟัง ผู้ฟังต้องทราบจุดมุ่งหมายของตนเองก่อนว่าการฟังในครั้งนี้เป็น การฟังเพื่อวิเคราะห์ จะได้ฟังอย่างตั้งใจและใช้เหตุผล
2. แยกข้อเท็จจริงและข้อคิดเห็นจากเรื่องที่ฟัง โดยพิจารณาดังต่อไปนี้
 - 2.1 ถ้าเป็นข้อเท็จจริงต้องสามารถพิสูจน์ให้เห็นว่าเป็นจริงได้จากเอกสารหรือสิ่งอื่นที่สามารถตรวจสอบหรืออ้างอิงได้
 - 2.2 ถ้าเป็นข้อคิดเห็น ควรตั้งอยู่บนพื้นฐานของข้อเท็จจริง
3. ประเมินค่าความเชื่อถือได้ของข้อมูล ว่าเป็นเรื่องจริงหรือเป็นความเพ้อฝัน
4. แสดงปฏิกิริยาต่อสิ่งที่ฟัง หมายถึงสิ่งที่ได้รับฟังทำให้เราเกิดสิ่งใดบ้าง เช่น ความรู้ ข้อคิด คติ เตือนใจ ความบันเทิง หรือความสุนทรีย์ทางอารมณ์
5. นำสิ่งที่ประ โยชน์ไปใช้ การฟังคือหนึ่งในสี่ของหัวใจนักปราชญ์ถ้าผู้ฟังรู้จักที่จะนำสิ่งที่ตน วิเคราะห์แล้วว่ามีประโยชน์ มีคุณค่าไปปรับใช้ให้เป็นประ โยชน์แก่ตนเองและสังคม

บทความเรื่อง “ธรรมอันทำให้งาม 2” ของพันเอก ปิ่น มุทุกันต์

นักเรียนคงจะได้เรียนวิทยาศาสตร์หรือชีววิทยามาบ้างแล้ว คงพอจะจับหลักได้ว่า ทุกสิ่งทุกอย่างจะงอกงามขึ้นได้ จักต้องอาศัยสิ่งอื่นเป็นปัจจัยสนับสนุน เช่นต้นไม้ก็ต้องอาศัยน้ำ ปุ๋ย และอากาศ ร่างกายของคนและสัตว์ก็ต้องได้อาศัยอาหาร เครื่องนุ่งห่ม และหยูกยาดังนี้เป็นตัวอย่าง ถ้าฟังสิ่งใดสิ่งหนึ่งอย่างเดียวล้วนๆ ไม่ได้รับการสนับสนุนจากภายนอกเลย ย่อมจะงอกเงยขึ้นไม่ได้ มนุษย์เราก็เหมือนกัน จะเจริญด้วยวิชาความรู้ต้องมีครูอาจารย์สนับสนุน จะเจริญในทางค้าขายก็ต้องมีลูกค้าพากันอุดหนุน จะเจริญในทางราชการก็ต้องมีผู้ใหญ่ผู้น้อยคอยอุปถัมภ์ จะเป็นผู้แทนราษฎร ก็ต้องมีประชาชนคอยให้คะแนนนิยม จะเป็นรัฐบาลปกครองประเทศก็ต้องมีสมาชิกสภาสนับสนุน โปรคคิดการขยายออกไปเอง ความสัมพันธ์ทางการทูต การค้าระหว่างประเทศ การเมือง ตลอดจนการทำสงครามป้องกันประเทศ เราจะชนะได้ก็ต้องมีประเทศพันธมิตรให้ความช่วยเหลือ

เราวกเข้ามาพูดกันเฉพาะปัญหาการสร้างตัว สร้างครอบครัว และสร้างหน่วยงานขนาดเล็กของเรา ถึงการสร้างตัวเราก็คล้ายๆกัน คือคนเราจะเจริญก้าวหน้าโดยลำพังตัวคนเดียวล้วนๆ ย่อมเป็นไปได้ จำเป็นต้องอาศัยคนอื่นสนับสนุน หรืออุปถัมภ์ค้ำชูตามสมควร

ปัญหาต่อไปมีว่า ทำอย่างไรคนอื่นเขาจึงจะสนับสนุนให้เรา ตามหลักจิตวิทยาเมื่อกล่าวโดยสรุป คนเราช่วยเหลือกันก็เพราะมีความรัก คือถ้ารักกันแล้วก็ช่วยถ้าเกลียดกันเขาก็ไม่ช่วย ความรักในที่นี้โปรดเข้าใจว่า หมายถึงความรักทุกสถาน เช่น มารดารักบุตร เพื่อนรักเพื่อน หลุมสาวรักกัน ครูรักศิษย์ ฯลฯ คนเรานี้ถ้ามีผู้อื่นรักใคร่นับถือมากเท่าไร ก็ยังมีทางเจริญก้าวหน้าได้มาก

ทำอย่างไรเล่าคนอื่นเขาจึงจะรักเรา ข้อนี้ต้องตอบตามหลักจิตวิทยาคือ จิตของคนเรามีปรกติรัก “ความงาม” มีความงามอยู่ที่ไหนจิตของคนก็จะไปรักพัวพันอยู่ที่นั่น ต้นไม้งามก็รัก ป่างามก็รัก ทิวทัศน์งามก็รัก น้ำตกลงก็รัก ดอกไม้งามก็รัก ไม่ใช่แต่ธรรมชาติ แม้สัตว์งามก็รัก ไก่งาม แมวงาม หมางาม ลิงงาม ช้างงาม ม้างาม คนก็รัก รักที่มันมีความงาม แม้แต่หนังสือ หนังสืองามๆก็รัก ความงามนั้นแม้ไปมีอยู่ในของที่ไม่มีจิตใจและในสัตว์เดียรัจฉาน ก็ยังมีอิทธิพลทำให้คนรัก ถ้าสิ่งที่ว่านี้ไปมีอยู่ในคนซึ่งพูดกันรู้เรื่อง ก็ยังมีอิทธิพลทำให้คนรักได้มาก

แน่นอนที่สุด มนุษย์เรานี้ตกอยู่ภายใต้อิทธิพลแห่งความงามแทบทุกกลมหายใจก็ว่าได้ ไม่ว่าคนจะคิดอ่านทำอะไร ทำวัด ทำบ้าน ทำถนนหนทาง ทำเครื่องนุ่งห่ม ทำมิดทำพริ้ว ทำหอกทำดาบ ก็ไม่ลืมที่จะเอาความงามแทรกเข้าไว้ทั้งนั้น จะว่าอะไรมีแม่แต่นางพยาบาลเอาผ้าพันแผลให้คนไข้เขาก็ต้องพันงามๆ คนไข้ขายลงสัปเหร่อเขาจะมัดใส่โลงเขาก็มัดงามๆ โลงที่จะใส่ เขาก็แต่งเสียงาม หลุมที่จะฝังและเตาที่จะเผาเขาก็ประคิษฐ์ประคอยให้งาม จนกระทั่งเผาแล้ว โถที่จะใส่

กระดุกเขาก็เลือกเอาไปงามๆ บางสิ่งบางอย่างมันของร้ายแสบอย่างเช่นลูกกระเบิดทำลาย ที่คู่สงครามจะเอาบรรทุกเครื่องบินไปทิ้งใส่ข้าศึกให้มันแตกกระจายทำลายล้าง นักสร้างลูกกระเบิดก็ยังอุตสาหะตกแต่งเสียงาม แม้แต่เครื่องจองจำนักโทษในเรือนจำ ก็อดไม่ได้เหมือนกันที่จะไม่ให้เสียงงามเข้าไป เห็นหรือยังว่า จิตใจของคนในโลกนี้คอกอยู่ภายใต้อิทธิพลของความงาม เป็นอันรวมความไว้ว่า “ความงามนี้แหละเป็นศูนย์กลางแห่งความรัก”

กล่าวโดยทั่วไปเสียก่อน เพราะคนทั้งโลกต่างก็นิยมความงาม ไม่ว่าจะพาลหรือบัณฑิต ไม่ว่าจะคนยากจนหรือคนมั่งมี นิยมความงามกันทั้งนั้น ฉะนั้นเราอาจวิเคราะห์ความงามของคนออกดู คนเรามีความงามอยู่ตรงไหนบ้าง และความงามในที่นั้นๆมีความสำคัญที่ยิ่งหย่อนกว่ากันอย่างไร ความงามของคนแต่ละคนอาจมี 4 ชั้น คือ

งามอาภรณ์ คืองามเครื่องแต่งตัว นิยมทรง นิยมสี นิยมชนิด งามอาภรณ์นี้เป็นความงามชั้นนอกที่สุดไม่ช้านานก็ล้าสมัย หมคความนิยม และเป็นเพียงความงามที่ซื้อหา ขอยืม หรือขโมยกันมาก็ได้ สู้งามร่างกายไม่ได้

งามร่างกาย คืองามที่เรียวร่าง ทรงงาม ผิวงาม ผมงาม ฟันงาม ไบหน้างาม มืองาม นิ้วงาม ฯลฯ งามร่างกายนี้มีค่ากว่างามอาภรณ์ แต่เป็นความงามที่ไม่จริงยั่งยืนและเป็นประกันว่าผู้นั้นเป็นคนดีหรือคนร้ายไม่ได้ ถ้าจะให้แน่นอนกว่านี้ต้องดูที่มรรยาท

งามมารยาท คืองามกิริยา งามวาจา เช่นเป็นคนรู้จักอ่อนน้อมถ่อมตัว มีสัมมาคารวะ พุดจาไพเราะ ยิ้มแย้มแจ่มใส คนที่มีมรรยาทงามนั้นย่อมมีเสน่ห์ผู้ครัดจิตใจของคนอื่นได้แน่นแฟ้น แต่ก็อีกแหละ มารยาทของคนเป็นสิ่งที่สร้างทำได้ แม้แต่เพศฆาตก็ยังพุดจาไพเราะกับนักโทษที่ตนจะประหาร คนโบราณท่านจึงกล่าวเตือนไว้หลายอย่างเช่น “ปากปราศรัยน้ำใจเชือกคอก” หรือว่า “ปากหวานกันเปรี้ยว” หรือว่า “หน้าเนื้อใจเสือ” เหล่านี้เป็นต้น

งามจิตใจ คือเป็นคนใจงาม ใจบุญ ใจเมตตา ใจกรุณา ฯลฯ งามที่ใจนี้เป็นยอดงามของมนุษย์เพราะงามใจเป็นเสน่ห์ลึกลับ เป็นความงามที่ไม่จืด เป็นความงามที่ไม่ล้าสมัย เพราะฉะนั้นพระบรมศาสดาจึงทรงสอนให้เราตกแต่งจิตใจของตนให้เป็นคนใจงาม

อันที่จริง ธรรมะทุกข้อที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงไว้ก็ล้วนเป็นเครื่องแต่งใจให้งามทั้งสิ้น แต่ที่เป็นธรรมสร้างความงามโดยตรงในระดับพื้นฐานจริงๆจำเป็นต้องมีธรรม 2 ข้อคือ ขันติ คือความอดทน โสรัจจะ ความสงบเสงี่ยม

ขันติ ความอดทน หมายถึงการรักษาปกติภาพของตนไว้ได้ ในเมื่อถูกรบกวนด้วยสิ่งอันไม่พึงปรารถนา จังแนกตามเหตุที่ควรอดทนเป็น 4 อย่างคือ ทนต่อความลำบากตรากตรำไม่แสดงความขี้เบะแงงอนทนต่อทุกขเวทนา คือเมื่อเจ็บป่วยไม่แสดงอาการทูลนทูลรายเกินเหตุ ทนต่อความเจ็บใจ คือทนต่อการกระแทกแค้นของคนอื่น ทนต่ออำนาจกิเลส คือเมื่อได้ลาภยศ ไม่แสดงอาการตื่นเต้นตาโต

โสรจจะ คือความเสียม คือเมื่อตนอดทนแล้ว ก็พยายามสงบใจ ทำใจให้เย็นลงด้วย อุบายอันชอบ เมื่อใจสงบแล้ว กิริยาวาจาที่แสดงออกมาก็จะสงบเสียม เหมือนไม่มีอะไรเกิดขึ้น เมื่อเป็นเช่นนี้ความงามทุกส่วนของคนที่มียู่ก็จะไม่เสื่อม จะคงงามอยู่และคงชนะใจของคนอื่น ได้ เป็นอย่างดี

(ในแถบบันทึกเสียง)

หัวข้ออภิปรายเรื่อง “ธรรมอันทำให้งาม 2 ชั้นติ โสรจจะ”
(สำหรับครู)

1. มีข้อความหรือใจความใดบ้างที่เป็นข้อเท็จจริง

เฉลย (ให้เป็นตัวอย่าง 1 ข้อ) “ขันติ ความอดทน หมายถึงการรักษาปกติภาพของคนไว้ได้”

เหตุผล เพราะมีกล่าวไว้ในหลักพุทธธรรม

2. มีข้อความใดบ้างที่เป็นข้อคิดเห็น

เฉลย (ให้เป็นตัวอย่าง 1 ข้อ) “งามที่ใจนี้เป็นยอดงามของมนุษย์ เพราะงามใจเป็นเสน่ห์ลึกลับซึ่ง”

เหตุผล เพราะเป็นเพียงความคิดเห็นของเจ้าของบทความ ผู้ฟังอาจจะเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยก็ได้

3. นักเรียนได้รับความรู้ใดจากเรื่องที่ฟังบ้าง

เฉลย

1) ขันติ คือความอดทน หมายถึงการรักษาปกติภาพของคนไว้ได้ ในเมื่อกระทบกับสิ่งอันไม่พึงปรารถนา

2) โสรจจะ คือความสงบเสงี่ยม คือเมื่อคนอดทนแล้วก็พยายามสงบใจ ทำใจให้เย็นลงด้วยอุบายอันชอบ เมื่อใจสงบแล้วกริยาวาจาที่แสดงออกมาก็จะสงบเสงี่ยม

3) คนที่จะพบกันความเจริญนอกจากตนเองแล้ว จำเป็นที่จะต้องได้รับการสนับสนุนจากผู้อื่น

4) การที่จะให้ผู้อื่นสนับสนุนนั้น ควรเป็นผู้ที่มีความงามที่จิตใจ กริยามารยาท ดังนั้น ขันติ โสรจจะ จึงเป็นธรรมะที่ช่วยให้ผู้ปฏิบัติพบกับความสำเร็จ ความก้าวหน้า

4. นักเรียนมีความรู้สึกอย่างไรบ้างกับการฟังเรื่องนี้

เฉลย มีความรู้สึกที่ผู้ต้องการแสวงหาความเจริญก้าวหน้า และความสุขในชีวิตควรมีขันติ โสรจจะ

5. นักเรียนคิดว่าเรื่องนี้เชื่อถือได้หรือไม่

เฉลย เชื่อถือได้เพราะ

1) มีข้อเท็จจริงที่พิสูจน์ได้

2) มีข้อคิดเห็นที่น่าเชื่อถือสังเกตได้จากข้อความและการยกตัวอย่างที่เป็นเหตุผลมาสนับสนุน และสังเกตได้จากชีวิตจริงในสังคม

แบบทดสอบเพื่อพัฒนาความคิดวิเคราะห์หาเหตุผลเพื่ออธิบายพฤติกรรม
เรื่อง “เทวดากับอสูร”

ให้นักเรียนตอบคำถามต่อไปนี้

1. ปัญหาของเรื่องนี้คืออะไร

2. เหตุใดท้าวเวปจิตติจึงค่าท้าวสักกะ

3. เหตุใดท้าวเวปจิตติจึงไม่มีความอดทน

4. เหตุใดท้าวเวปจิตติจึงถูกมัดมือ

5. ท้าวสักกะทราบหรือไม่ว่าท้าวเวปจิตติแพ้สงคราม

6. ถ้าท้าวสักกะทราบทำไมจึงทราบและถ้าไม่ทราบเป็นเพราะเหตุใดจึงไม่ทราบ

7. ท้าวสักกะประมาณได้หรือไม่ว่าระหว่างตนกับท้าวเวปจิตติใครมีกำลังหรือความสามารถมากกว่ากัน

8. ท้าวสักกะต้องการมีกำลังมากต่อไปอีกหรือไม่

9. ระหว่างบุคลิกภาพของท้าวสักกะที่สงบนิ่งกับบุคลิกภาพของท้าวเวปจิตติที่โกรธเกรี้ยวแสดงอารมณ์ เมื่อพิจารณาแล้ว ใครจะน่านับถือหรือน่ายกย่องมากกว่ากัน

10. ท้าวสักกะใช้สิ่งใดช่วยเสริมบุคลิกภาพของความเป็นผู้นำ

11. จากสาเหตุและปัจจัยต่างๆที่นักเรียนประมวลมาจากการฟังและการคิดสรุปได้ความว่าอย่างไร

12. ท้าวสักกะควรจะตอบโต้ท้าวเวปจิตติหรือไม่

เฉลยแบบทดสอบเพื่อพัฒนาความคิดวิเคราะห์หาเหตุผลเพื่ออธิบายพฤติกรรม
เรื่อง “เทวดากับอสูร”

ให้นักเรียนตอบคำถามต่อไปนี้

1. ปัญหาของเรื่องนี้คืออะไร (เป็นการคิดแบบสืบสาวเหตุปัจจัย คือเริ่มพิจารณาปัญหา)
ปัญหาของเรื่องนี้คือ ท้าวสักกะควรตอบได้ท้าวเวปจิตติหรือไม่
2. เหตุใดท้าวเวปจิตติจึงตำท้าวสักกะ (ข้อ 2- ข้อ 10 เป็นการค้นหาสาเหตุและปัจจัย)
ท้าวเวปจิตติตำท้าวสักกะเพราะ ท้าวเวปจิตติขาดความอดทน
3. เหตุใดท้าวเวปจิตติจึงไม่มีความอดทน
ท้าวเวปจิตติถูกมัดมือเพราะ แพ้สงคราม
5. ท้าวสักกะทราบหรือไม่ว่าท้าวเวปจิตติแพ้สงคราม
ทราบ
6. ถ้าท้าวสักกะทราบทำไมจึงทราบ และถ้าไม่ทราบเป็นเพราะเหตุใดจึงไม่ทราบ
ท้าวสักกะทราบว่าท้าวเวปจิตติแพ้สงครามเพราะท้าวเวปจิตติถูกจับมัดมือมาเฝ้าท้าวสักกะหน้า
พระที่นั่ง
7. ท้าวสักกะประมาณได้หรือไม่ว่าระหว่างตนกับท้าวเวปจิตติใครมีกำลังหรือความสามารถมาก
กว่ากัน
8. ท้าวสักกะต้องการมีกำลังมากต่อไปอีกหรือไม่
ต้องการเพราะมีข้อความตอนหนึ่งกล่าวว่า “บรรดาประโยชน์ของตน”
9. ระหว่างบุคลิกภาพของท้าวสักกะที่สงบนิ่งกับบุคลิกภาพของท้าวเวปจิตติที่โกรธเกรี้ยวเมื่อ
พิจารณาแล้วใครจะน่านับถือหรือน่ายกย่องกว่ากัน
ท้าวสักกะ
10. ท้าวสักกะใช้สิ่งใดช่วยเสริมบุคลิกภาพของความเป็นผู้นำ
ขันติ โสรัจจะ
11. จากสาเหตุและปัจจัยต่างๆที่ประมวลจากการฟังและการคิดสรุปได้ความว่าอย่างไร ท้าวเวปจิตติ
แพ้ ถูกจับมัดมาต่อหน้าธารกำนัล กำลังน้อยกว่าเป็นผู้แพ้ จิตใจไม่อดทนอดกลั้นจึงทำให้คำ
ท้าวสักกะ ส่วนท้าวสักกะชนะสงคราม มีกำลังความสามารถมากกว่าท้าวเวปจิตติ และต้องการ
ประโยชน์แห่งตน คือเป็นผู้ชนะ เป็นผู้มีกำลังมาก
12. ท้าวสักกะควรจะตอบได้ท้าวเวปจิตติหรือไม่
ไม่ควร

นายกालะ

ในสมัยพุทธกาล อนาถบิณฑิกเศรษฐีเป็นเศรษฐีใจบุญ ได้เลื่อมใสในพระพุทธศาสนา บริจาคทรัพย์ทำบุญในพระพุทธศาสนาจำนวนมาก และได้บริจาคทรัพย์สงเคราะห์ช่วยเหลือคนยากจนมากมาย ท่านเศรษฐีนี้ได้รับยกย่อง มีชื่อเสียงมากในสมัยนั้น

ท่านอนาถบิณฑิกเศรษฐี มีบุตรคนหนึ่งชื่อ นายกาละ ไม่มีศรัทธาเลื่อมใสในพระพุทธศาสนาไม่ไปเข้าวัดฟังธรรม แม้จะถูกบิดาตักเตือนแนะนำ พร่ำสอน ก็มีได้ปฏิบัติตาม ท่านเศรษฐีจึงใช้อูบาย จ้างให้บุตรชายไปรักษาพระอุโบสถ แล้วจะให้ทรัพย์เป็นค่าจ้างทั้งปวง 100 กหาปณะ นายกาละอยากได้ทรัพย์ ก็รับคำของบิดา ไปวัดพระเชตุวันทีประพุทธเจ้าประทับอยู่ แต่ไม่ได้รักษาพระอุโบสถ ไม่ได้ฟังธรรม หาโอกาสไปพักผ่อนหลับนอนเสีย พอรุ่งเช้าก็กลับบ้านมาพูดเท็จกับบิดาว่าตนได้รักษาอุโบสถแล้วขอรับเงินค่าจ้าง ฝ่ายเศรษฐีก็หลงเชื่อและได้จ่ายให้ ตามสัญญา

ท่านอนาถบิณฑิกเศรษฐีได้เปลี่ยนวิธีจ้างบุตรให้ทำความดีใหม่โดยตั้งเงื่อนไขว่าถ้าไปเรียนธรรมเพียงบทเดียว เฉพาะพระพักตร์ของพระพุทธเจ้าได้แล้วจะให้เงินมีจำนวนถึง 1,000 กหาปณะ นายกาละเห็นบิดาจะให้เงินมากเช่นนั้น ก็มีความโลภ จึงรีบเข้าไปวัด ไปยืนอยู่เฉพาะพระพักตร์ของพระพุทธเจ้า

หัวข้ออภิปรายเรื่อง “นายกาสะ”

(สำหรับครู)

1. มีข้อความใดบ้างที่เป็นข้อเท็จจริง

เฉลย “ไม่มีศรัทธาเลื่อมใสในพระพุทธศาสนาไม่ไปเข้าวัดฟังธรรม”

เหตุผล เป็นข้อเท็จจริงที่พบว่าผู้ที่ไม่เลื่อมใสในศาสนาก็จะไม่อยากไปวัด

2. มีข้อความใดบ้างที่เป็นข้อคิดเห็น

เฉลย “อนาถบิณฑิกเศรษฐีเป็นเศรษฐีใจบุญ ได้เลื่อมใสในพระพุทธศาสนา บริจาคทรัพย์ทำบุญ

เหตุผล เพราะเป็นเพียงความคิดเห็นของอนาถบิณฑิกเศรษฐีอาจจะเป็นผู้ใจบุญหรือไม่ใจบุญ
ในความคิดเห็นของผู้อื่นก็ได้

3. นักเรียนได้รับความรู้ใดจากเรื่องที่อ่านบ้าง

เฉลย

1. พระพุทธเจ้าเคยประทับที่วัดเชตวัน

2. หน่วยเงินของอินเดียในสมัยพุทธกาลเป็น กหาปณะ

4. เรื่องนายกาสะ ให้ความรู้สี่ข้ออย่างไรต่อนักเรียนบ้าง

เฉลย มนุษย์ไม่ควรทำชั่วทั้งต่อหน้าและลับหลังเพราะแม้ว่าจะไม่มีใครรู้ถึงความไม่ดีของเรา
แต่เราเองคือผู้ที่รู้ดีที่สุด

5. ควรนำเรื่อง นายกาสะ ไปเป็นอุทาหรณ์ในการครองชีวิตหรือไม่

เฉลย ควรเพราะถ้ามนุษย์มีความละอายใจในตนเองที่จะทำความชั่วหรือแสดงความเห็นแก่ตัว
แล้ว มนุษย์จะอยู่กันด้วยการไม่เบียดเบียนเอารัดเอาเปรียบ สังคมจะเป็นสุข

การอ่านเพื่อวิเคราะห์วิจารณ์

ดร. อุทัย ภิรมย์รัตน์

การวิเคราะห์วิจารณ์เรื่องที่ย่านมาแล้ว เป็นทักษะขั้นสูงในการทำความเข้าใจเรื่องที่ย่าน บางครั้งเรียกว่าการอ่านแบบวิพากษ์ เป็นการอ่านเพื่อเลือกและประเมิน ซึ่งประกอบด้วยทักษะย่อย ดังต่อไปนี้

- 1) การแยกข้อเท็จจริงและข้อคิดเห็นจากข้อความที่ย่าน
- 2) การประเมินค่าความเชื่อถือได้ของข้อมูลว่าเป็นความจริงหรือการโฆษณาชวนเชื่อ หรือการเพื่อฝัน
- 3) การแสดงปฏิกิริยาต่อสิ่งที่ย่าน ซึ่งประกอบด้วยการใช้ปัญญาและอารมณ์หรือความประทับใจจากข้อความที่ย่าน
- 4) การนำไปใช้

ข้อสังเกต

ข้อเท็จจริงเป็นข้อมูลที่สามารถพิสูจน์ให้เห็นว่าเป็นจริงหรือเท็จได้ จากสถิติหรือตัวเลขเชิงปริมาณต่างๆที่มีอยู่ซึ่งทำการตรวจสอบได้

ข้อคิดเห็นเป็นเรื่องของการคาดคะเน หรือการทำนายโดยอาศัยเหตุผลส่วนตัว ซึ่งจะเปิดให้มีการโต้แย้งหรือสนับสนุนได้

โลกปาถธรรม

พันเอกปิ่น มุกตกันต์

ธรรมเป็นโลกบาล 2 คือคุ้มครองโลก 2 อย่าง หิริ ความละอายแก่ใจ โอตตปปะ ความเกรงกลัวสภาพการอยู่ร่วมกันของมนุษย์ดังกล่าวนี้ ถ้าร้องเรียกตามลักษณะวนย่อยแยกแยะออกไปก็มีหลายชื่อ แต่เรามีชื่อร้องเรียนอย่างรวมยอดอย่างหนึ่งว่า “โลก” ซึ่งคำนี้หมายถึงหมู่มนุษย์เป็นชื่อรวมๆ ตัวอย่างสำนวนในภาษาไทย เช่น เกิดสงครามโลกหมายถึงมนุษย์หมู่มากรบกัน ที่ยกสำนวนไทยมาแสดงไว้นี้ เพื่อให้นักเรียนเข้าใจความหมายของคำว่า “โลก” ซึ่งไม่ได้หมายถึงแผ่นดินเสมอไป แต่หมายถึงปวงชนก็ได้ เป็นคำที่ใช้กันมากทีเดียว ในบทนี้อาจใช้คำว่า สังคม สมาคม สันนิบาต หมู่คณะ ฯลฯ แทนคำว่า โลกด้วย

นักเรียนย่อมทราบอยู่แล้วว่า ชีวิตความเป็นอยู่ของเราเกี่ยวเนื่องกับโลกเพราะเกิดมาในโลก เกิดแล้วก็อาศัยโลกเป็นที่ทำมาหากิน รวมความว่าโลกคือนิवासถานของเรา ด้วยเหตุนี้เราจึงสนใจโลก การทำความดีหรือธรรมจริยขั้นพื้นฐานจริงๆคือทำอะไร คือทำอะไร ทำสังคมให้สงบเรียบร้อยก่อน ปัญหาวันนี้จึงมีว่า ทำอย่างไรโลกจึงจะสงบเรียบร้อย สิ่งคุ้มครองโลกตามลัทธิศาสนาต่างๆก็มีหลายอย่าง บางพวกเชื่อว่า เทพยคา ท้าวจาดูโลกบาล พระเจ้าผีसाง ดาวเดือน นาคครุฑ มังกร ฯลฯ เป็นผู้คุ้มครองโลกให้สงบเรียบร้อย แต่ในพระพุทธศาสนา พระพุทธเจ้าทรงแสดงว่า สังคมมวลมนุษย์เรานี้จะป่วนปั่นหรือสงบเรียบร้อย ก็เนื่องมาจากสังคมนั่นเอง โปรดนีกดูเถิด การฆ่ากันก็คนฆ่า การปล้นกันก็คนปล้น เพราะฉะนั้นการที่จะคุ้มครองโลกให้สงบเรียบร้อย ต้องให้คนเรานี้แหละเป็นผู้คุ้มครอง ช่วยกันคุ้มครองโลกจึงจะเรียบร้อย แต่ทั้งนี้ทั้งนั้นคนเราจะต้องมีธรรมะในใจ 2 อย่าง เป็นพื้นฐานไว้ คือ หิริ 1 โอตตปปะ 1

หิริ เราแปลว่าความอาย โอตตปปะ เราแปลว่าความกลัว ทีนี้เจ้าความอายกับความกลัวนั้นมันต่างกันอย่างไร สมมุติว่าตัวท่านเองกำลังเดินผ่านหน้าคนหมู่มา บังเอิญเท้าไปเหยียบเปลือกกกล้วยหอมที่ใครวางทิ้งคว่ำไว้ ก็เลยลื่นล้มลงต่อหน้าคนทั้งหลาย ความรู้สึกที่เกิดขึ้นในใจของท่านขณะนั้นเป็นอย่างไร รู้สึกอายใช่ไหม เอาทีนี้สมมุติว่าท่านเดินต่อไปผ่านป่าแห่งหนึ่งบังเอิญมีเสือโคร่งกระโจนโศกออกมายืนจังก้าอยู่ข้างหน้า ขอดถามว่า ขณะนั้นความรู้สึกของท่านเป็นอย่างไร รู้สึกอายเหมือนกับตอนที่หกล้มไหม เปล่าเลย แต่มันเป็นความรู้สึกกลัว แต่จะอย่างไรก็ตามความหมายขั้นเด็ดขาดของหิริ-โอตตปปะ จำไว้ว่า หิริ ได้แก่ความอายบาป ไม่ใช่อายคน โอตตปปะ ได้แก่ความกลัวบาป ไม่ใช่กลัวคน

สัตว์ทุกชนิดทำอะไรคล้ายๆกัน เช่นฆ่ากัน ข่มเหงกัน แย่งกันกิน แย่งกันเสพ ไม่เลือกว่าใครเป็นใคร เว้นสัตว์โลกจำพวกเด็วคือมนุษย์เท่านั้น ที่ประพฤติดนอยู่ในขอบเขต แม้ว่าคนอยากจะได้ อยากทำ แต่ก็ทำเฉพาะบางอย่าง ยกตัวอย่างเช่น การเสพกาม ก็เว้นบางคน เว้นบางกาละเว้นบางเทศะ ด้วยเหตุนี้สังคมมนุษย์จึงสงบเรียบร้อย

การที่มนุษย์รู้จักเว้นที่ควรเว้นนี้ก็เพราะมี หิริ โอตตปปะ ประจำใจ ฉะนั้นเราจึงอาจกล่าวได้ว่าระหว่างสังคมมนุษย์กับหมู่เดียวจัณณ ในทางตรงกันข้าม ถ้าชักรรณะสองข้อนี้ออกทิ้งเสียแล้ว มนุษย์กับเดียวจัณณก็ไม่มีอะไรแตกต่างกันในทางความประพฤติ มนุษย์จะมีเพียง หิริ หรือ โอตตปปะ เพียงอย่างเดียวไม่พอ เพราะสังคมอันชั่วร้ายของมนุษย์มีอยู่สองลักษณะ พวกหนึ่งขี้อาย แต่เรื่องจะให้กลัวนั้นไม่กลัว ยกตัวอย่างเช่น บางคนถูกคุกคนอื่นทำหยาบหน้าให้อาย จึงไปฆ่าเขาตาย แม้ว่าตนจะถูกจำคุกตลอดชีวิตหรือถูกประหารชีวิตก็ไม่กลัว พวกหนึ่งขี้กลัวแต่เรื่องที่จะให้อายนั้นไม่มีวันเสียละ คุณแต่บางคนคิดหนักคนอื่น เจ้าหนีตามทวงเป็นปีๆก็ไม่รู้สึกอายแก่ใจ ในที่สุดเจ้าหนีนำความขึ้นฟ้องร้องในโรงศาล พอโดนหมายเรียกตัวกลัวเข้าคุก รีบวิ่งเงินไปขอชำระเงินให้เขา

วิธีฝึกหิริโอตตปปะ ในคัมภีร์อรรถกถาอติวุตตะกะ ท่านแนะนำหลักปฏิบัติไว้ 4 ประการ คือ

1. ให้พิจารณาถึงชาติตระกูลของตน เช่น คำนึงว่าเราเป็นลูกคนมีตระกูล เป็นมนุษย์ชาติ มารดาบิดาอบรมมาในทางดี หากควรที่จะเกลือกกลัวความชั่วไม่
2. ให้พิจารณาถึงวัยของตน เช่น คำนึงว่าตัวเรามีอายุอานามมากแล้ว เป็นผู้ใหญ่ เป็นพ่อเป็นแม่คนหากควรที่จะทำความช่วยอย่างเด็กๆไม่
3. ให้พิจารณาถึงกำลังของตน เช่น พิจารณาว่าตัวเราเองก็เป็นคนมีกำลังความรู้ความสามารถ ร่างกายก็แข็งแรงอยู่ หากควรที่จะทำกรรมเลวทรามเยี่ยงคนทุพพลภาพไม่
4. ให้พิจารณาถึงความรู้ของตน เช่น คำนึงถึงว่าเราเองมีวิชาความรู้ เคยบวชเรียนมา แม้แต่คนที่มีความรู้น้อยกว่าเราเขายังทำมาหากินโดยสุจริตได้ การทำบาปนั้นเป็นเรื่องของคนไร้การศึกษา

หัวข้ออภิปรายเรื่อง “ธรรมอันเป็นโลกบาล หิริ โอตตปปะ”

1. มีข้อความใดบ้างที่เป็นข้อเท็จจริง
เฉลย (ให้เป็นตัวอย่าง 1 ข้อ) “ธรรมเป็นโลกบาล 2 คือ คຸ້ມครองโลก 2 อย่าง หิริ ความละอาย
 แก่ใจ โอตตปปะ ความเกรงกลัว”
เหตุผล เพราะมีกล่าวไว้ในหลักพุทธธรรม
2. มีข้อความใดบ้างที่เป็นข้อคิดเห็น
เฉลย (ให้เป็นตัวอย่าง 1 ข้อ) “การที่จะคຸ້ມครองโลกให้สงบเรียบร้อยต้องให้คนเรานี้แหละเป็น
 ผู้คຸ້ມครอง ช่วยกันคຸ້ມครองโลกจึงจะสงบเรียบร้อย”
เหตุผล เพราะเป็นเพียงความคิดเห็นของเจ้าของบทความ ผู้อ่านอาจจะเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย
 ก็ได้
3. นักเรียนได้รับความรู้ใดจากเรื่องที่ย่าน่านั้ง
เฉลย
 - 1) หิริ คือความอายต่อบาป ไม่ใช่อายคน
 - 2) โอตตปปะ คือความกลัวบาป ไม่ใช่กลัวคน
 - 3) ทราบถึงวิธีการฝึก หิริ โอตตปปะ ว่ามีหลัก 4 ประการ คือให้พิจารณาถึงชาติตระกูล
 ของตน ให้พิจารณาถึงวัยของตน ให้พิจารณาถึงกำลังของตน ให้พิจารณาถึงความรู้ของตน
4. นักเรียนมีความรู้สึกร้อย่างไรบ้างกับการอ่านเรื่องนี้
เฉลย มีความรู้สึกวามนุษย์แตกต่างจากสัตว์ตรงที่มนุษย์มีความละอายและเกรงกลัวต่อบาป
 มนุษย์ต้องรู้จักประพฤติตนอยู่ในขอบเขต ละเว้นในสิ่งที่ไม่ถูกต้องได้ เพื่อที่จะทำให้สังคมอยู่
 กันด้วยความสงบเรียบร้อย
5. นักเรียนคิดว่าเรื่องนี้เชื่อถือได้หรือไม่
เฉลย เชื่อถือได้ เพราะ
 - 1) มีข้อเท็จจริงที่พิสูจน์ได้
 - 2) มีข้อคิดเห็นที่น่าเชื่อถือสังเกตได้จากข้อความและการยกตัวอย่างที่เป็นเหตุผลมาสนับสนุน
 และสังเกตได้จากชีวิตจริงในสังคม

แบบทดสอบเพื่อพัฒนาความคิดวิเคราะห์และหาเหตุผลเพื่ออธิบายพฤติกรรม
เรื่อง นายกาละ

ให้นักเรียนตอบคำถามต่อไปนี้

1. ปัญหาของเรื่องนี้คืออะไร

2. เหตุใดเศรษฐีจึงต้องจ้างนายกาละไปฟังธรรม

3. ทำไมนายกาละจึงไม่เลื่อมใสในพระพุทธศาสนา

4. การที่ นายกาละ ขอม ไปฟังธรรม นั้นเพราะเหตุใด

5. การฟังธรรมให้ประโยชน์อย่างไร

6. จากสาเหตุปัจจัยและข้อมูลต่างๆที่สรุปได้จากข้อ 1-5 นักเรียนคิดว่านายกาละจะรับเงินจากเศรษฐีหรือไม่

เฉลยแบบทดสอบเพื่อพัฒนาความคิดวิเคราะห์และหาเหตุผลเพื่ออธิบายพฤติกรรม
เรื่อง นายกาละ (สำหรับครู)

ให้นักเรียนตอบคำถามต่อไปนี้

1. ปัญหาของเรื่องนี้คืออะไร
ปัญหาของเรื่องนี้คือ นายกาละควรรับเงินจากเศรษฐีหรือไม่
2. เหตุใดเศรษฐีจึงต้องจ้างนายกาละไปฟังธรรม
เศรษฐีต้องจ้างนายกาละไปฟังธรรมเพราะ นายกาละไม่ศรัทธาเลื่อมใสในพระพุทธศาสนา
3. ทำไมนายกาละจึงไม่เลื่อมใสในพระพุทธศาสนา
นายกาละไม่เลื่อมใสในพระพุทธศาสนาเพราะไม่เคยไปฟังธรรม
4. การที่นายกาละไปฟังธรรมนั้นเพราะเหตุใด
การที่นายกาละไปฟังธรรมนั้นเพราะต้องการเงินค่าจ้างจากบิดา
5. การฟังธรรมให้ประโยชน์อย่างไร
ได้รับการชี้แนวทางในการดำเนินชีวิตอย่างถูกต้องและไม่ประมาท
6. จากสาเหตุปัจจัยและข้อมูลตั้งแต่ข้อ 1-5 นักเรียนคิดว่านายกาละจะรับเงินจากเศรษฐีหรือไม่
เพราะเหตุใด
ไม่รับ เพราะเป็นผู้มีธรรมะ ทำให้เกิดความละอาย คือหิริ

นายกालะ

ในสมัยพุทธกาล อนาถบิณฑิกเศรษฐีเป็นเศรษฐีใจบุญ ได้เลื่อมใสในพระพุทธศาสนา บริจาคทรัพย์ทำบุญในพระพุทธศาสนาจำนวนมาก และได้บริจาคทรัพย์สงเคราะห์ช่วยเหลือคนยากจนมากมาย ท่านเศรษฐีนี้ได้รับยกย่อง มีชื่อเสียงมากในสมัยนั้น

ท่านอนาถบิณฑิกเศรษฐี มีบุตรคนหนึ่งชื่อ นายกาละ ไม่มีศรัทธาเลื่อมใสในพระพุทธศาสนา ไม่ไปเข้าวัดฟังธรรม แม้จะถูกบิดาตักเตือนแนะนำ พร่ำสอน ก็มีได้ปฏิบัติตาม ท่านเศรษฐีจึงใช้อุบาย จ้างให้บุตรชายไปรักษาพระอุโบสถ แล้วจะให้ทรัพย์เป็นค่าจ้างทั้งปวง 100 กหาปณะ นายกาละอยากได้ทรัพย์ ก็รับคำของบิดา ไปวัดพระเชตุวันที่พุทธเจ้าประทับอยู่ แต่ไม่ได้รับการรักษาพระอุโบสถ ไม่ได้ฟังธรรม หาโอกาสไปพักผ่อนหลับนอนเสีย พอรุ่งเช้าก็กลับบ้านมาพูดเท็จกับบิดาว่าตนได้รับการรักษาอุโบสถแล้วขอรับเงินค่าจ้าง ฝ่ายเศรษฐีก็หลงเชื่อและได้จ่ายให้ตามสัญญา

ท่านอนาถบิณฑิกเศรษฐีได้เปลี่ยนวิธีจ้างบุตรให้ทำความดีใหม่โดยตั้งเงื่อนไขว่าถ้าไปเรียนธรรมเพียงบทเดียว เฉพาะพระพักตร์ของพระพุทธเจ้าได้แล้วจะให้เงินมีจำนวนถึง 1,000 กหาปณะ นายกาละเห็นบิดาจะให้เงินมากเช่นนั้น ก็มีความโลภ จึงรีบเข้าไปวัด ไปยืนอยู่เฉพาะพระพักตร์ของพระพุทธเจ้าซึ่งกำลังทรงแสดงธรรม เขาตั้งใจจะรีบเรียนธรรมสักบทหนึ่งแล้วรีบกลับบ้านไปรับค่าจ้างจากบิดา แต่พระพุทธเจ้าทรงทราบนิสัยไม่ดีของนายกาละจึงทรงใช้วิชาทรมานด้วยการให้เขาไม่สามารถจำธรรมเพียงบทเดียวได้ นายกาละจึงตั้งใจว่าเมื่อจำบทนี้ไม่ได้ ก็ตั้งใจฟังและจำบทต่อไปอีก เมื่อเขามีสมาธิตั้งใจฟังธรรมของพระพุทธเจ้าเช่นนี้แล้ว เขาเข้าใจธรรมที่พระพุทธเจ้าแสดง และมีความศรัทธาเลื่อมใสพระพุทธเจ้า จนได้บรรลุเป็นพระอริยบุคคลชั้นโสดาบัน

(แผ่นเฉลย)

แบบบันทึกสังเกตการเรียน

1. นักเรียนในชั้นให้ความร่วมมือในการอ่านหรือไม่
 - ร่วมมือ ไม่ร่วมมือ
 - ถ้าร่วมมือมี คน
 - ถ้าไม่ร่วมมือมี คน
2. มีนักเรียนไม่ปฏิบัติตามกฎเกณฑ์หรือไม่
 - มี ไม่มี
 - ถ้ามี เป็นจำนวน คน
 - และสิ่งที่ไม่ปฏิบัติตามกฎเกณฑ์คือ.....
3. การให้เหตุผลระหว่างการอภิปรายมีนักเรียนที่ไม่ให้ความร่วมมือหรือไม่
 - มี ไม่มี
 - ถ้ามี เป็นจำนวน คน
 - และสิ่งที่ไม่ให้ความร่วมมือคือ.....
4. ขั้นตอนของการให้เหตุผลมีปัญหาหรือไม่
 - มี ไม่มี
 - ถ้ามีเป็นจำนวน คน และปัญหาคือ

เรื่อง “มิตตวินทุ” จากเรื่องไชภาษา ของพระยา อุปกิตติปลสาร ในหนังสือเรียน ภาษา
ไทย ชุด ทักษะสัมพันธ์ เล่ม 1 (ปรากฏในแถบบันทึกเสียง เพื่อให้นักเรียนฟัง)

มีมาณพผู้หนึ่งมีนามว่า มิตตวินทุ เป็นลูกเอกมะเหรกของอุบาสิกาหม้ายผู้มั่งมีผู้หนึ่ง
เขาต้องการจะไปเที่ยวทางทะเลกับพ่อค้าสำเภา แต่มารดาห้ามเป็นที่สุดแล้วด้วยความรักลูก แต่เขา
กลับตีบมารดาผู้ขัดขวางเขาเช่นนั้นล้มคว่ำ

การเขียนเพื่อวิเคราะห์วิจารณ์

การเขียนเพื่อวิเคราะห์วิจารณ์เป็นการฝึกการคิดวิเคราะห์อย่างมีเหตุผลและแสดงเหตุผล
นั้นในเชิงเขียน การเขียนประเภทนี้ผู้เขียนจะต้องวิเคราะห์วิจารณ์ข้อมูลที่ตนได้รับมาจากการฟัง
หรือการอ่านแล้ววิเคราะห์ห่อออกมาเป็นภาษาเขียนเพื่อให้ผู้อื่นทราบ บางทีเรียกการเขียนประเภทนี้ว่า
การเขียนเพื่อวิพากษ์วิจารณ์

หลักในการเขียนวิเคราะห์วิจารณ์

1. แยกข้อเท็จจริงและข้อคิดเห็น โดยใช้หลักของการแยกข้อเท็จจริงและข้อคิดเห็น
ที่มีการพิสูจน์และอ้างอิงได้
2. ประเมินค่าของเรื่องที่ฟังหรืออ่าน โดยใช้หลักในการพิจารณาถึงความน่าเชื่อถือ
และพิจารณาคูณค่าด้านต่างๆ
3. ยกข้อความหรือเนื้อเรื่องที่วิเคราะห์มาเขียนวิจารณ์ ในการยกอาจยกมาเป็นข้อความ
สั้นๆ หรือถ้าเป็นเรื่องยาวให้สรุปเฉพาะตอนสำคัญ โดยวิจารณ์เป็นตอนก็ได้
4. เสนอแนะความคิดเห็นที่ควรปฏิบัติ ภายหลังจากการที่ได้อ่านจนสามารถวิเคราะห์
ได้แล้ว ผู้อ่านควรเก็บเกี่ยวสิ่งที่มีคุณค่าไปประยุกต์ใช้ในชีวิตของตน
5. ใช้ภาษาง่าย กระชับ เข้าใจได้ง่าย

บุคคลหาได้ยาก 2 บุพพการี กัตถุญกตเวที

พันเอกปิ่น มุกข์กันต์

เพชรพลอยนั้นเป็นของหายาก ที่หายากนั้นเพราะมันดีมาก เมื่อหายากราคาก็เลยแพง ใครๆก็นิยมอยากมีอยากได้ไว้เป็นสมบัติของตัวเอง ไม่เหมือนก้อนกรวดซึ่งเกลื่อนอยู่ข้างถนน หาได้ง่ายดายไม่มีใครสนใจ จึงไม่มีราคาค่างวด

เรื่องของคนก็เหมือนกัน ที่พระพุทธเจ้าตรัสแนะไว้ว่าคนอย่างนี้หายาก ก็เท่ากับตรัสบอกว่าคนชนิดนี้เป็นคนดีจริงๆ คำว่า “หายาก” นั้นมีใช้ในสำนวนโวหารหลายแห่ง แปลว่า “ดี” หรือ “ดีมาก” จนหาได้ยาก ไม่ว่าจะพลเมือง หมอ คนไข้ ครู ศิษย์ นาย ลูกน้อง ฯลฯ ที่เป็นคนบุพพการี กัตถุญกตเวที เป็นคนดีทั้งนั้น หาได้ยาก แล้วเราจะเรียกกันทำไม รู้แล้วมีประโยชน์อันใด ก็เมื่อเรารู้ว่าคนอย่างนี้เป็นคนดี เราก็จะได้ประพาศดีอย่างนี้บ้างสิ และเมื่อรู้ว่าคนอย่างนี้หายาก เมื่อมีคนอย่างนี้แล้วเราก็จะได้ถนอมไว้ ในทางตรงกันข้าม เราก็จะได้ไม่ไปหลงบูชาคนชนิดตรงกันข้ามเข้า อีกประการหนึ่ง เมื่อเราทำตัวเป็นคนหายากได้แล้ว ใครๆเขาก็รักใคร่นับถือ และถนอมเรา เป็นทางทำให้เรามีความเจริญรุ่งเรืองยิ่งขึ้น

ลักษณะคนหายาก

บุพพการี หมายถึงคนที่มีอุปการะก่อน คือเรายังไม่ได้ช่วยอะไรเขา แต่เขาช่วยเหลือเราก่อน การช่วยนั้นภาษาทางศาสนาท่านใช้คำว่าอุปการะ คนประเภทนี้ยกตัวอย่างกันได้ชัดเจน ก็คือ บิดามารดา มารดาบิดาท่านเป็นบุพพการีของบุตร เพราะท่านได้ทำอุปการะแก่บุตรก่อน คือได้ถนอมเลี้ยงดูมาตั้งแต่ลูกยังอยู่ในครรภ์ ซึ่งเป็นที่รู้กันว่าในตอนนั้น เรายังไม่เคยช่วยท่านทำอะไรเลย เพราะฉะนั้นในสำนวนไทยเราเมื่อเอ่ยถึงบุพพการีชน จึงมักจะรู้กันว่าหมายถึงมารดาบิดา

ในทางศาสนา ท่านผู้เป็นบุพพการียิ่งใหญ่ของมหาชน ก็คือพระบรมศาสดา ได้ทรงสู้อุตสาหะเทศนาสั่งสอน ประดิษฐานศาสนาไว้แก่คนรุ่นหลัง โดยที่คนเหล่านั้นยังไม่เคยทำคุณประโยชน์แก่พระองค์เลย

กัตถุญกตเวที คำว่า กัตถุญ-กตเวที แยกเป็นสองความหมายคือ กัตถุญหมายถึงคนที่รู้อุปการะคุณที่คนอื่นทำให้ตน ส่วนกตเวทีหมายถึงคนที่รู้แล้วและตอบแทนคุณท่านด้วย แต่เมื่อธรรมหมวดนี้ท่านเอาคำว่ากัตถุญกตเวทีมาต่อกันเข้าเป็นคุณลักษณะของคนๆเดียว ก็ย่อมมีความหมายสูงเด่นเป็นอันเดียว คือหมายถึงคนที่รู้อุปการะคุณของท่านด้วยตอบแทนคุณท่านด้วย ไม่ใช่เพียงแต่รู้เฉยๆ และไม่ใช้สักแต่ว่าทำอะไรไปโดยไม่รู้

เหตุใดคนที่เป็นบุพพการี กับคนที่มกัตถุญกตเวทิจึงหาได้ยาก

บุพพการีหาได้ยากเพราะ คนท้งหลายถูกตัณหาครอบงำ ตัณหาทำให้คนเห็นแก่ตัว ยิ่งใครมีตัณหาจกก็ยิ่งเห็นแก่ตัวจก ก็เมื่อคนเราเห็นแก่ตัวเสียแล้ว การที่จะหยิบยื่นอุปการะให้คนอื่นก่อนนั้นทำได้ยาก จะช่วยเหลือใครก็มีแต่คิดเก็งกำไรเข้าไว้ก่อน ถ้าไม่แน่จริงก็เลยไม่ช่วยเอาเลย อย่างนี้แหละที่ท่านบอกว่า ตัณหาเป็นปฏิปักษ์ต่อคุณธรรมข้อบุพพการี และคนในโลกนี้ก็รู้กันอยู่แล้วว่า เกือบจะร้อยทั้งร้อยมีตัณหาอยู่เต็มสันดาน คนที่ไม่มิตัณหาหรือแม้แต่มิตัณหาบางบงนั้นหายาก บุพพการีชนก็เลยเป็นบุคคลหาได้ยากด้วย

คนกัตถุญกตเวทิจึงหาได้ยากเพราะ คนท้งหลายถูกอวิชาครอบงำ อวิชาคือความไม่รู้ ความโง่ ความจนปัญญา ความเขลา หรือจะพูดอีกทีว่าอะไรๆทุกอย่างที่ตรงกันข้ามกับ “ความรู้” นั้นแหละเรียกว่า อวิชา เช่นไม่รู้จักบาป ไม่รู้จักบุญ ไม่รู้จักคุณ ไม่รู้จักโทษ ไม่รู้จักว่าอะไรเป็นประโยชน์ไม่เป็นประโยชน์ ไม่รู้จักผิดชอบชั่วดี ความไม่รู้ท้นท้งหมดสินนี้แหละท่านตั้งชื่อรวมๆว่า อวิชา อวิชาเป็นปฏิปักษ์ต่อความเป็นคนกัตถุญกตเวทิจึงเหมือนความมืดเป็นปฏิปักษ์ต่อแสงสว่าง เมื่อคนแทบท้งโลกยังมีอวิชา มีความไม่รู้เป็นทุนอยู่ในใจแล้ว จะให้เขารู้เขาเห็นอุปการะของคนอื่นได้อย่างไร คนที่พอจะรู้เห็นอุปการะของคนอื่นก็หายอยู่แล้ว คนที่จะมีใจตอบแทนอุปการะของเขาก็ยิ่งหาลำบากเข้าไปอีก

พระพุทธองค์ทรงสรรเสริญคนกัตถุญกตเวทิจึงไว้อเนกประการ มีพุทธศาสนสุภาษิตว่า “นิमितต สาธุรูปานํ กตถุญกตเวทิตา” ความกัตถุญกตเวทิจึงเป็นเครื่องหมายของคนดี” และทรงประณามคนอกัตถุญกตเวทิจึงเป็นอันมาก

หัวข้ออภิปรายเรื่อง “บุคคลหาได้ยาก 2 บุพพการี กตัญญูกตเวที”
(สำหรับครู เพื่อเป็นเกณฑ์ในการพิจารณาผลงานนักเรียน)

1. ตัวอย่างข้อความที่เป็นข้อเท็จจริง

บุพพการี หมายถึงคนที่มีอุปการะก่อน คือเรายังไม่ได้ช่วยอะไรเขา แต่เขาช่วยเหลือเราก่อน การช่วยนั้นภาษาทางศาสนาท่านใช้คำว่าอุปการะ (ข้อความนี้พิสูจน์คำแปลและความหมายได้จาก พจนานุกรม และหนังสือต่างๆที่เกี่ยวกับหลักพุทธธรรม)

2. ตัวอย่างข้อความที่เป็นข้อคิดเห็น

คนกตัญญูกตเวทีหาได้ยากเพราะทั้งหลายถูกอวิชชาครอบงำ

3. ความรู้ที่ได้รับจากการอ่าน

ได้รับความรู้ว่า บุคคลที่ให้ความอุปการะผู้อื่น โดยไม่หวังตอบแทน และบุคคลที่รู้คุณคน พร้อมทั้งหาวิธีการตอบแทน เป็นบุคคลหาได้ยาก

4. ความรู้สึกต่อการที่ได้อ่านเรื่องนี้

มีความรู้สึกที่เราควรช่วยเหลือผู้อื่นโดยไม่หวังผลตอบแทน และควรรู้จักตอบแทนพระคุณต่อผู้ที่ให้ความอุปการะเรา

5. เรื่องนี้เชื่อถือได้ สมควรนำไปปฏิบัติ เพราะมีข้อเท็จจริงที่พิสูจน์ได้ มีข้อคิดเห็นที่พร้อมไปด้วย ตัวอย่างมาสนับสนุน

บุพพการี

อังคาร กัลยาณพงศ์

ใครแทนพ่อแม่ได้
 คือคุณจันทร์สุรีย์ศรี
 ลีนท่านทั่วประเทศ
 หมอมิ่งขวัญซ่อนหน้า
 พ่อแม่เสมอพระเจ้า
 ลูกนึ่งน้อมมิ่งขวัญ
 น้ำตาต่างรสสุคันธ์
 หอมค่าน้ำใจไซรั
 ถึงตายเกิดใหม่ซ้ำ
 คุณพ่อแม่ทั้งสอง
 น่านมที่ลูกกรอง
 หวานใหม่ในชาติหน้า
 รอยเท้าพ่อแม่ได้
 เพียงแค่ฝุ่นธุลีผง
 กราบรอยท่านมิ่งมง
 กายสิทธิ์ใส่เกล้าไว้

ไปมี เลขท่าน
 สว่างกล้า
 มีดหม่น
 นิ่งน้ำตาไหลฯ
 บนสวรรค์
 กราบไหว้
 อบร่ำ หอมฤา
 ท่านให้หมดเสมอฯ
 โฉนสนอง
 สั่งฟ้า
 คุณค้อม
 ก็กล้าฤาสลายฯ
 เขยิบลง ไคแล
 คำไว้
 คลอู่ โจนา
 เพื่อให้ขวัญขลังฯ

แบบทดสอบเพื่อพัฒนาความคิดวิเคราะห์และหาเหตุผลเพื่ออธิบายพฤติกรรม
เรื่อง บุญพกาภิ และเรื่อง มิตตวินทุ

ให้นักเรียนตอบคำถามต่อไปนี้

1. ท่านเห็นด้วยหรือไม่กับเนื้อความที่กล่าวว่า “ใครแทนพ่อแม่ได้ ไปมี เสยท่าน”

2. ถ้าไม่มีพ่อแม่เราจะเกิดได้หรือไม่

3. ถ้าสิ้นบิดามารดานักเรียนจะคิดอย่างไร

4. นักเรียนมีหน้าที่อย่างไรต่อบุณพกาภิ

5. ปัญหาของเรื่อง มิตตวินทุ คืออะไร

6. ทำไมมิตตวินทุจึงทำร้ายมารดา

7. พฤติกรรมของมารดาที่แสดงต่อมิตตวินทุนั้นสืบเนื่องมาจากสาเหตุใด

8. มิตตวินทุควรใช้เหตุผลใดในการพิจารณาก่อนที่จะแสดงพฤติกรรมต่อมารดา

9. จากสาเหตุปัจจัยและข้อมูลที่สรุปได้ตั้งแต่ข้อ 1-8 นักเรียนคิดว่าพฤติกรรมของมิตตวินทุ ถูกต้องหรือไม่ เพราะเหตุใด

เฉลยแบบทดสอบเพื่อพัฒนาความคิดวิเคราะห์และหาเหตุผลเพื่ออธิบายพฤติกรรม
เรื่อง บุพการี และเรื่อง มิตตวินทู

ให้นักเรียนตอบคำถามต่อไปนี้

1. ท่านเห็นด้วยหรือไม่กับเนื้อความที่กล่าวว่า “ใครแทนพ่อแม่ได้ ไปมี เลยท่าน”
เห็นด้วย เพราะ พ่อแม่คือผู้ให้ชีวิตและให้สิ่งที่ด้งามแก่ลูกโดยมิได้หวังสิ่งตอบแทน
2. ถ้าไม่มีพ่อแม่เราจะเกิดได้หรือไม่
ไม่ได้
3. ถ้าสิ้นบิดามารดานักเรียนจะคิดอย่างไร
คำตอบอิสระ
4. นักเรียนมีหน้าที่อย่างไรต่อบุพการี
ให้ความรักและความเคารพ ตั้งใจเล่าเรียนหนังสือ ช่วยเหลือทำการงานเท่าที่จะทำได้ ดูแล
เมื่อท่านเจ็บไข้
5. ปัญหาของเรื่อง มิตตวินทู คืออะไร
ปัญหาของเรื่องมิตตวินทู คือ เกิดเรื่องขัดแย้งกับมารดา
6. ทำไมมิตตวินทูจึงทำร้ายมารดา
มิตตวินทู ทำร้ายมารดาเพราะมารดาขัดขวางการไปเที่ยวทะเลของมิตตวินทู
7. พฤติกรรมของมารดาที่แสดงต่อมิตตวินทูนั้นสืบเนื่องมาจากสาเหตุใด
ความรักความห่วงใยที่มีต่อลูก
8. มิตตวินทูควรใช้เหตุผลใดในการพิจารณาก่อนที่จะแสดงพฤติกรรมต่อมารดา
พิจารณาถึงเจตนาของมารดาที่มีต่อตน
9. จากสาเหตุปัจจัยและข้อมูลที่สรุปได้ตั้งแต่ข้อ 1-8 นักเรียนคิดว่าพฤติกรรมของมิตตวินทู
ถูกต้องหรือไม่ เพราะเหตุใด
ไม่ถูกต้อง เพราะมารดาห้ามไม่ให้ไปทะเลก็เนื่องจากความรักความเป็นห่วงซึ่งมิตตวินทูควรที่
จะรักท่านมากๆ แทนการทำร้ายท่าน

ทางออกของสุนัขจิ้งจอก

กาลครั้งหนึ่งสมัยเมื่อราชสีห์ยังไม่ถูกจับมาไว้ในสวนสนุก มีราชสีห์อารมณ์ร้ายตัวหนึ่ง กำลังเดินย้ายพงออกมาจากกองกระดูกสัตว์ที่ตนได้บริโภคเนื้อไว้จนอัมแปรี ราชสีห์ร้ายเกิดไม่แน่ใจในกลิ่นปากของตนเองว่าจะมีกลิ่นอันน่ารังเกียจหรือไม่ เพราะยังไม่มีโอกาสได้กลับไปแปรงฟัน หลังอาหาร ราชสีห์เหลียวซ้ายแลขวายู่ครู่หนึ่งก็เลื้อบไปเห็นสุนัขจิ้งจอก 3 ตัวกำลังยืนค้ำน้ำอยู่ริมลำธาร ราชสีห์ร้ายรีบตรงเข้าไปถามสุนัขจิ้งจอกตัวที่ 1 ว่า “เจ้าสุนัขจิ้งจอก เจ้าลองมาดมปากข้าหน่อยซิว่ามีกลิ่นเป็นอย่างไร” สุนัขจิ้งจอกตัวที่ 1 กลัวราชสีห์จนตัวสั่นมันกลั้นใจดมปากอันเหม็นคั่งของราชสีห์พลางคิดในใจว่า ถ้าบอกความจริงกับราชสีห์คงถูกราชสีห์ฆ่าตายเป็นแน่ จึงพูดตอบราชสีห์ไปว่า “กลิ่นปากของท่านมีลมหายใจที่หอมละมุนชื่นใจยิ่งนัก” เมื่อราชสีห์อารมณ์ร้ายได้ฟังคำตอบมันโกรธมากเพราะคิดว่าสุนัขจิ้งจอกตัวที่ 1 พูดจาเยาะเย้ย มันจึงตะปบเจ้าสุนัขจิ้งจอกและขย้ำจนตาย

ถึงคราของสุนัขจิ้งจอกตัวที่ 2 จะต้องตอบคำถามอันน่ากลัวของราชสีห์ สุนัขจิ้งจอกตัวที่ 2 ดมกลิ่นปากของราชสีห์ไปก็กลั้นลมหายใจไปเพราะความเหม็น ในขณะที่เดียวกันก็คิดว่าถ้าไม่พูดความจริงก็ต้องตายเหมือนเพื่อนสุนัขจิ้งจอกตัวแรก คิดได้ดังนั้นแล้วเจ้าสุนัขจิ้งจอกตัวที่ 2 ก็พูดตอบราชสีห์ไปว่า “ลมหายใจของท่านเหม็นมากเพราะปากของท่านไม่สะอาด” ราชสีห์ได้ฟังก็เกิดบันดาลโทสะเพราะคิดว่า สุนัขจิ้งจอกถูกจิ้งจอกเข้าขย้ำเอาสุนัขจิ้งจอกตัวที่ 2 ขาดใจตายไปอีกตัวหนึ่ง สุนัขจิ้งจอกตัวที่ 3 ช่างน่าสงสารยิ่งนักมันคิดวิเคราะห์อยู่นานว่าการพูดครั้งนี้ จุดประสงค์ของการพูดควรเป็นในลักษณะใดจึงจะดีที่สุด ดังนั้นเมื่อเจ้าราชสีห์ร้ายหันมาตะคอกถามว่า “เจ้าละ ไอ้สุนัขเดนตาย เจ้าเข้ามาดมกลิ่นปากของข้าซิว่าเป็นอย่างไร” สุนัขจิ้งจอกตัวที่ 3 จึงตอบว่า “ได้โปรดเถิดท่านราชสีห์ ข้าพเจ้าไม่สามารถให้คำตอบแก่ท่านได้เลย เป็นเพราะข้าพเจ้ากำลังเป็นหวัดอย่างรุนแรง จนจมูกไม่สามารถรับกลิ่นอะไรได้เลยแม้แต่เนื้อนิด” พูดจบสุนัขจิ้งจอกก็กำนักราชสีห์แล้วเดินจากไป

การพูดเพื่อวิเคราะห์วิจารณ์

เป็นการพูดเพื่อแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับสิ่งที่ตนได้ประสบมา จากการฟัง การอ่าน หรือการเห็น แล้วนำมาพูดแสดงความคิดเห็น

หลักในการพูด

1. ทราบจุดประสงค์ของการพูด ว่าเป็นการพูดเพื่อวิเคราะห์วิจารณ์ จึงควรพูดด้วยเหตุผล อ้นรอบคอบ
2. เข้าใจหน้าที่และฐานะของตนในการพูด คำนึงถึงว่าขณะที่พูดนั้นตนเป็นใครอยู่ใน ฐานะใด พูดอย่างไรจึงจะเหมาะสม
3. พูดแยกข้อเท็จจริงและข้อคิดเห็น ซึ่งเป็นหลักในการตัดสินใจว่า เรื่องที่เราได้แสดง ความคิดเห็นไปนั้นเป็นข้อคิดเห็นที่เชื่อถือได้หรือไม่
4. พูดประเมินค่าของเรื่อง แสดงความคิดเห็นว่าเรื่องที่วิเคราะห์วิจารณ์นั้นมีประโยชน์ อย่างไร
5. ยกข้อความหรือเนื้อเรื่องบางตอนมาประกอบการพูด เพื่อเพิ่มน้ำหนักความน่า เชื่อ ถือของการพูด
6. พูดเสนอแนวทางในการปฏิบัติ ควรพูดแสดงความคิดเห็นในเชิงเสนอแนะสำหรับ การปฏิบัติในแนวทางที่ดี
7. ใช้ภาษาที่สุภาพ กระชับ และเข้าใจง่าย การพูดที่ดีนั้น ภาษาที่ใช้พูดควรสุภาพ เข้าใจง่าย ชัดเจน

วาทะ 4

วาทะ คือธรรมเนียมเครื่องเจริญ 4 อย่าง ธรรมเนียมพวกนี้ว่าด้วยวิธีปฏิบัติให้ตัวเองเจริญ ความเจริญคืออะไร ไม่จำเป็นต้องอธิบาย เพราะเป็นที่ทราบกันอยู่แล้วโดยสามัญสำนึก และไม่จำเป็นที่จะต้องพรรณนาประโยชน์ของการเรียนเรื่องนี้ด้วย เพราะวิญญูชนทุกรูปทุกนามย่อมต้องการความเจริญด้วยกันทั้งสิ้น เมื่อมีใครบอกทางเจริญให้ทุกคนก็ย่อมจะสนใจอยู่เองยังเป็นคำบอกของท่าน ผู้ประเสริฐคือพระพุทธเจ้า ใครไม่สนใจก็แสดงให้เห็นว่าเป็นคนไม่รักตัว หรือสติสัมปชัญญะไม่บริบูรณ์

เมื่อพิจารณาธรรมเนียมพวกนี้ทั้งสี่ข้อนั้นแล้ว จะได้ภาพพจน์ขึ้นอีกว่า ทั้งสี่ข้อเป็นเรื่องของการมีครู คนที่จะเจริญได้ทุกคนจักต้องเป็นคนประเภทที่เรียกว่า “ศิษย์มีครู” วาทะ 4 ประกอบด้วย

1. สัปบุริสสังเสวะ คือการคบคนดี หมายถึง หากครูดีให้ได้ก่อน การหากครูดีนั้นเหตุใด พระพุทธองค์จึงทรงกำหนดไว้ว่าต้องให้ได้คนที่เป็นสัตบุรุษ (สัปบุริส) ทั้งนี้ก็เพราะว่าคนในโลกนี้ ที่รอดตัวว่าเป็นครูรู้วิชามีมากเหลือเกินเป็นครูที่มีความรู้จริงก็มี เป็นครูหลอกลวงคนโง่หากินก็มี เป็นครูสอนในทางสัมมาชีพก็มีเป็นครูสอนในทางมิถจฉาชีพก็มี เป็นครูสอนในทางนักเลงหัวไม้ก็มี เป็นครูสอนในทางให้เป็นสุภาพคนดีก็มี

ในสมัยพุทธกาล พวกครูที่อ้างตัวว่าเป็นถึงศาสดา ก็มีถึง 6 คน ซึ่งในวงการศึกษารวมกันว่า “ครูทั้ง 6” ก็เพราะคนที่อ้างตัวว่าเป็นครูมีจิตใจป่าเถื่อนอย่างนี้เอง พระพุทธองค์จึงทรงเป็นห่วงใยพุทธบริษัท และทรงวางหลักไว้อย่างกว้างๆว่า การเลือกคบคนเอาเป็นครูบาอาจารย์นั้นอย่างไรเสียก็ให้เลือกคนที่เป็นสัตบุรุษ หากตัวเขาเป็นคนอสัตบุรุษแล้วแม้จะอ้างตัวเป็นผู้วิเศษสักปานใดอย่าได้เชื่อถือเอาเป็นครู

2. สัทธัมมันสวะ แปลว่าการฟังธรรมของสัตบุรุษ ความหมายก็สืบเนื่องมาจากข้อแรกคือ เมื่อคบสัตบุรุษแล้ว ก็ตั้งใจรับฟังคำสอนของท่านโดยเคารพ ไม่เช่นนั้นการคบกับท่านก็จะไม่บังเกิดผลตามความมุ่งหมาย ผู้ที่ฟังธรรมด้วยความเคารพนั้น หมายถึงความตั้งใจฟัง ใส่ใจจดจำและมีความเคารพนบนอบต่อผู้สอนและคำสอนของท่าน

3. โยนิโสมนสิการ แปลว่ากระทำไว้ในใจโดยแยบคาย หมายความว่า เมื่อได้ยินได้ฟัง คำสั่งสอนของท่านผู้ใดแล้ว ก็เอามาคิดดูให้รอบคอบ ด้วยสติปัญญาของตนอีกครั้งหนึ่ง การคิดไตร่ตรอง มีความมุ่งหมาย 3 ประการ

- 3.1 เป็นคำสอนที่ถูกต้องทำนองคลองธรรมหรือไม่
- 3.2 เป็นคุณประโยชน์แก่ตนหรือไม่
- 3.3 ข้อใดควรหรือไม่ควรแก่ฐานะความสามารถของตน

4. ฐัมมานุชธรรมปฏิบัติ แปลว่าประพฤติธรรมสมควรแก่ธรรมที่ได้ตรองแล้ว หมายความว่าเมื่อเห็นว่าสมควรที่ตนจะปฏิบัติตาม ก็ให้ปฏิบัติ

นิทานเรื่อง “หมูนุ่ไปตามลมปาก” ของ K.L.V. Sastri เรียบเรียงเป็นภาษาไทย โดย สุชีโว
ภิกขุ จากหนังสือเรียนภาษาไทยชุดทักษะสัมพันธ์ เล่ม 1

นามมาแล้ว มีพราหมณ์คนหนึ่งปรารถนาจะบูชาขัณฑ์ จึงไปซื้อแพะมาตัวหนึ่ง แยกขึ้นป่า แล้วเดินกลับบ้าน หนทางตั้งแต่ตลาดไปจนถึงบ้านของพราหมณ์นั้นค่อนข้างไกล ทั้งเป็นทางเปลี่ยว คดเคี้ยว ต้องผ่านป่าไม้อ้อมๆหลายแห่ง

ขณะที่พราหมณ์กำลังแยกแพะเดินไปนั้น นักเลง 3 คนซึ่งยืนอยู่ที่ถนนและเห็นเข้า นักเลงเหล่านั้นอดอยากชুবคอมมาหลายวัน จึงปรึกษากันว่า “แพะตัวนี้มีเนื้อมากทีเดียว ถ้าได้มา ด้วยอุบายอย่างใดอย่างหนึ่งแล้ว พวกเราจะระงับความหิวได้โดยไม่ต้องสงสัย”

นักเลงเหล่านั้นมองเห็นอุบายอย่างหนึ่ง ก็กระซิบบอกกันและกัน แล้วแยกกันไปสู่ที่ ต่างๆเพื่อดำเนินการตามอุบายของตน พราหมณ์นั้นเดินไป ก็พบนักเลงคนหนึ่งสวนทางมา และกล่าวว่า “พราหมณ์! ทำอะไรอย่างนั้นเล่า? ท่านแยกสุนัขสกปรกนั้นไปทำไม?

พราหมณ์หาได้ใส่ใจคำพูดของนักเลงนั้นไม่ คงเดินต่อไปข้างหน้าตามปกติ

เมื่อพราหมณ์ไปได้สักหน่อย นักเลงคนที่ 2 ก็เดินสวนทางมาและร้องขึ้นว่า “อัสจรรยั อะไรอย่างนี้ พราหมณ์! สุนัขนี้มีประโยชน์อะไรสำหรับท่านหรือ ท่านทำการที่น่าด้อย่างร้ายแรงนี้ ได้อย่างไร?”

พราหมณ์ได้ฟังดังนั้น รู้สึกสงสัยอยู่ครันๆ แต่ก็ยังเดินต่อไปข้างหน้า และพบนักเลง คนที่ 3 สวนทางมาอีกเหมือนคนก่อนๆ พอแลเห็นพราหมณ์ นักเลงคนนั้นก็ร้องว่า “พราหมณ์! ท่านนำสายขัณฑ์ไปวัด (ด้ายขัณฑ์ที่คล้องบ่าซ้ายพาดลงมาได้แขนขวา) และสุนัขไปอย่างไรกัน ท่าน เป็นพราหมณ์มิใช่พราหมณ์เสียแล้วหรือ จึงออกไล่เนื้อด้วยสุนัขนี้”

พราหมณ์ไม่รู้เท่าก็แน่ใจว่า สัตว์นี้บูชาขัณฑ์ไม่ได้เสียแล้วคงเป็นสุนัขแน่ๆ เพราะคน ทั้งหมดจะเห็นผิดไปได้อย่างไร คิดแล้วก็ทิ้งแพะนั้นเสีย แล้วอบน้ำกลับกลับบ้าน นักเลงเหล่านั้น ก็ นำแพะไปฆ่ากินกันอย่างร่าเริง

แบบทดสอบเพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์และหาเหตุผลเพื่ออธิบายพฤติกรรม
เรื่อง หมูนไปตามลมปาก

ให้นักเรียนตอบคำถามต่อไปนี้

1. ปัญหาของเรื่องนี้คืออะไร

2. พรหมณ์ตั้งใจจะทำสิ่งใด

3. สัตว์ที่พรหมณ์แบกไปเพื่อบูชาญันนั้นเป็นอะไร

4. คำพูดของบุคคลใดในเรื่องที่ขาดจริยธรรมในการพูด

5. สาเหตุสำคัญที่สุดที่ทำให้พรหมณ์ไม่สามารถทำในสิ่งที่ต้องการได้มาจากใคร

6. ปัญหาของเรื่องนี้จะไม่เกิดขึ้นแต่ควรแก้โดยวิธีใด

เฉลยแบบทดสอบเพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์และหาเหตุผลเพื่ออธิบายพฤติกรรม
เรื่อง หมุนไปตามลมปาก (สำหรับครู)

ให้นักเรียนตอบคำถามต่อไปนี้

1. ปัญหาของเรื่องนี้คืออะไร
พราหมณ์ไม่ได้ทำในสิ่งที่ตั้งใจไว้
2. พราหมณ์ตั้งใจจะทำสิ่งใด
นำแพะไปบูชาขัณ्ड
3. สัตว์ที่พราหมณ์แบกไปเพื่อบูชาขัณ्डนั้นเป็นอะไร
แพะ
4. คำพูดของบุคคลใดในเรื่องที่ขาดจริยธรรมในการพูด
นักเลงทั้ง 3 คน เป็นคำพูดที่ขาดจริยธรรม
5. สาเหตุสำคัญที่สุดที่ทำให้พราหมณ์ไม่สามารถทำในสิ่งที่ต้องการได้มาจากใคร
มาจากพราหมณ์ เพราะหว่านไหวในคำพูดของผู้อื่น
6. ปัญหาของเรื่องนี้จะไม่เกิดขึ้นแต่ควรแก้โดยวิธีใด
พราหมณ์ควรคิดให้รอบคอบด้วยปัญญาตนเองแล้วเชื่อมั่นในความคิดนั้น ไม่หว่านไหวกับคำพูด
ใดๆทั้งสิ้น

ภาคผนวก ก

แบบวัดการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม

แบบวัดการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม

คำชี้แจง

1. แบบวัดการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม แบ่งออกเป็น 4 ตอน มีทั้งหมดจำนวน 25 ข้อ เป็นคำตอบแบบ 6 ตัวเลือก ใช้เวลา 40 นาที
2. ให้นักเรียนอ่านคำสั่งในแต่ละตอนอย่างละเอียด
3. ให้นักเรียนพยายามพิจารณาเลือกคำตอบโดยใช้เหตุผลอย่างรอบคอบ คำตอบใดที่ตรงหรือใกล้เคียงกับเหตุผลที่นักเรียนคิดไว้ล่วงหน้ามากที่สุด ให้เลือกคำตอบนั้นแล้วจึงขีดเครื่องหมาย X ลงในกระดาษคำตอบ
4. ห้ามนักเรียนขีดเขียนเครื่องหมายใดๆลงในแบบวัดการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม
5. ให้นักเรียนเขียนชื่อ นามสกุล ลงในกระดาษคำตอบให้เรียบร้อย
6. ในกรณีที่นักเรียนต้องการจะเปลี่ยนแปลงคำตอบ ให้นักเรียนทำเครื่องหมาย รอบเครื่องหมาย X ที่นักเรียนไม่ต้องการ แล้วทำเครื่องหมาย X ลงบนข้อที่นักเรียนต้องการเลือกใหม่

ตอนที่ 1

คำสั่ง ให้นักเรียนฟังเรื่อง “จีมาวกุมาร” จากแถบบันทึกเสียงแล้วตอบคำถามข้อ 1-3 ลงในกระดาษคำตอบ

1. เจ้าชายจีมาวกุมารควรปลงพระชนม์พระเจ้าพรหมทัตหรือไม่
 1. ไม่ควรเพราะเลือกการอดทนและสงบมาตลอดควรปฏิบัติต่อไป
 2. ไม่ควรเพราะพระเจ้าพรหมทัตคงรักชีวิตเช่นเดียวกับคนทั่วไป
 3. ไม่ควรเพราะพระเจ้าพรหมทัตทรงมีอุปการะต่อเจ้าชายจีมาวมาโดยตลอด
 4. ไม่ควรเพราะเจ้าชายจีมาวอาจถูกบรรดาทหารของพระเจ้าพรหมทัตทำร้าย
 5. ไม่ควรเพราะพระเจ้าพรหมทัตเป็นผู้ประหารชีวิตพระราชบิดาพระราชมารดาของเจ้าชายจีมาว
 6. ไม่ควรเพราะฝ่าฝืนกฎระเบียบของทหารและถึงพระเจ้าพรหมทัตจะสิ้นพระชนม์ประชาชนก็มองว่าเจ้าชายจีมาวทรงเป็นคนไม่ดี
2. ท่านคิดว่าใครคือบุคคลที่น่ายกย่องมากที่สุด
 1. เจ้าชายจีมาวทรงดำริว่าพระเจ้าพรหมทัตทรง รักชีวิตเช่นเดียวกับพระองค์
 2. แม้ว่าพระเจ้าจีมีติจะทรงถูกประจานและทรมานแต่ก็ยังทรงสอนไม่ให้ราชบุตรจองเวร
 3. พระเจ้าพรหมทัตทรงคืนพระนครให้แก่เจ้าชายจีมาวเพราะทรงเกรงราษฎรจะตำหนิพระองค์
 4. พระเจ้าพรหมทัตทรงคืนพระนครให้แก่เจ้าชายจีมาวเพราะเจ้าชายทรงไว้ชีวิตให้แก่พระองค์
 5. เจ้าชายจีมาว ทรงไม่แสดงกิริยาใดเมื่อเห็นพระราชบิดาถูกทรมานเพราะเกรงพระเจ้าพรหมทัตจับ
 6. เจ้าชายจีมาวทรงไม่ประหารพระเจ้าพรหมทัตเพราะทรงระลึกได้ว่าพระองค์เป็นทหารควรมีความจงรักภักดีต่อพระมหากษัตริย์
3. พฤติกรรมของใครที่ถูกใจนักเรียนมากที่สุด
 1. เจ้าชายจีมาวทรงนึกถึงชีวิตของผู้อื่น
 2. เจ้าชายจีมาวทรงปลงพระชนม์พระเจ้าพรหมทัตเพราะทรงต้องการล้างแค้น
 3. พระเจ้าพรหมทัตทรงยอมกราบเจ้าชายจีมาวเพราะทรงต้องการให้พระองค์รอดชีวิต
 4. พระเจ้าจีมีติทรงห้ามราชบุตรมิให้จองเวรแก่ศัตรูแม้ว่าขณะนั้นพระองค์ยังทรงถูกประจานอยู่
 5. เจ้าชายจีมาวไม่ทรงปลงพระชนม์พระเจ้าพรหมทัตเพราะทรงต้องการให้ราษฎรเห็นว่าพระองค์เป็นคนดี

6. เจ้าชายที่มาวาทรงสงบกริยาไม่แสดงพระองค์เมื่อเห็นพระราชบิดาถูกทรมาน เพราะทรงเกรงว่าพระเจ้าพรหมทัตจะทรงจับได้

ตอนที่ 2

คำสั่ง ให้นักเรียนอ่านเรื่อง “เด็กหญิงบุญรักษา” แล้วตอบคำถามข้อ 4-6 ลงในกระดาษคำตอบ

เด็กหญิงบุญรักษา

บุญรักษาเป็นเด็กหญิงที่มีความเข้มแข็ง วันหนึ่งบุญรักษาได้รับมอบหมายจากมารดาให้ไปซื้อเนื้อหมูที่ตลาดในหมู่บ้านเพื่อนำมาปรุงอาหารมื้อเย็น ราคาของเนื้อหมูที่บุญรักษาซื้อในวันนั้นเป็นจำนวนเงิน 60 บาท เมื่อบุญรักษาส่งธนบัตรใบละ 100 บาท เพื่อชำระเงินให้กับแม่ค้า แม่ค้าทอนเงินให้เธอเพียง 30 บาท ซึ่งเป็นเจตนาของแม่ค้าเอง บุญรักษามีได้นับเงินทอนโดยละเอียด เธอเก็บเงินทอนนั้นใส่กระเป๋าเป็นอย่างดี ครั้นเมื่อกลับมาถึงบ้านจึงได้ทราบว่ามีจำนวนเงินทอนไม่ครบ ขาดไป 10 บาท มารดาของบุญรักษาได้สอบสวนแล้วได้ความว่า บุญรักษามีได้ทำเงินหล่นหายกลางทาง หรือแฉะซื้อสิ่งอื่นๆ มารดาของเธอโกรธมาก หล่อนเขียนตีบุญรักษาด้วยความโกรธที่ว่า บุญรักษาไม่รอบคอบและยอมให้ผู้อื่นเอาเปรียบ บุญรักษาร้องไห้ด้วยความเสียใจ พรุ่งนี้เช้าเพื่อนๆที่โรงเรียนคงได้เห็นรอยไม้ที่มารดาของเธอเขียนตีเป็นแน่แท้

หนึ่งอาทิตย์ต่อมา เช้าวันนี้เป็นเช้าวันเสาร์ มารดาให้บุญรักษาไปซื้อเนื้อหมูที่ตลาดอีก แม่ค้าขายหมูคงเป็นคนเดิมอีกเพราะตลาดแห่งนี้เป็นเพียงตลาดเล็กในหมู่บ้านเท่านั้น และเนื่องจากวันนี้เป็นวันหยุด แม่บ้านไปจ่ายตลาดกันมากเป็นพิเศษกว่าวันธรรมดา แม่ค้าหมูเองก็รูนวายอยู่กับการจำหน่ายหมูให้แก่ลูกค้า และเป็นเหตุการณ์บังเอิญอย่างยิ่ง เมื่อบุญรักษาซื้อหมูแล้วได้รับเงินทอนมาจากแม่ค้า ในครั้งนี้บุญรักษาจะไม่ยอมให้ผิดพลาดอีก เธอนับเงินทอนอย่างรอบคอบถึง 2 ครั้ง ปรากฏว่า แม่ค้าทอนเงินเกินมาให้เธอ 10 บาท บุญรักษาใจเต็นรัว ช่วงระยะเวลาในขณะนั้นบุญรักษาคิดว่า เธอจะทำอะไรดีกับเงินจำนวนนี้ระหว่างการคืนเงินส่วนเกินให้แม่ค้า หรือเก็บไว้เป็นของตน

4. ถ้านักเรียนเป็นบุญรักษานักเรียนจะคืนเงินทอนส่วนเกินให้กับแม่ค้าหรือไม่
1. คืนเพราะเกรงผิดศีล
 2. คืนเพราะละเอียดรอบาป
 3. คืนเพราะแม่ค้าเคยโกงเงินในครั้งก่อน
 4. คืนเพราะเกรงแม่ค้าจับได้และนำส่งตำรวจ
 5. คืนเพราะต้องการให้แม่ค้าเห็นว่าเป็นเด็กดี

6. คินเพราะเคยสัญญาว่าคุณแม่ไว้ว่าจะเป็นคนดี
5. แม่ค้าหมูควรได้รับเงินทอนส่วนเกินจากบุญรักษาหรือไม่
 1. ไม่ควรเพราะเคยโกงเงินบุญรักษาก่อน
 2. ควรเพราะเงินทอนเกินในครั้งนี้เป็นของเธอ
 3. ควรเพราะครั้งนี้เธอทำหน้าที่แม่ค้าที่มีความสุจริต
 4. ควรเพื่อแสดงให้เห็นว่าบุญรักษาเป็นเด็กที่ดี
 5. ไม่ควรมิฉะนั้นเธออาจจะต้องตกนรกเพราะเธอเคยโกงเงินบุญรักษามาก่อน
 6. ควรเพราะแสดงให้เห็นว่าความละอายและเกรงกลัวต่อบาปทำให้สังคมสงบ
6. การที่แม่ค้าหมูทอนเงินเกินให้บุญรักษานั้นน่าจะมาจากสาเหตุใดจึงจะดีที่สุด
 1. แม่ค้าหมูกลัวตกนรกจึงหาทางคืนเงินให้บุญรักษา
 2. แม่ค้าหมูกลัวเสียลูกค้าจึงหาทางคืนเงินให้บุญรักษา
 3. แม่ค้าหมูระลึกได้ว่าตนเป็นผู้ใหญ่ไม่ควรเอาเปรียบเด็ก
 4. แม่ค้าหมูเกิดละอายใจจึงหาทางคืนเงินให้กับบุญรักษาด้วยวิธีการทอนเงินเกิน
 5. แม่ค้าหมูนึกได้ว่าตนเคยพูดไว้กับมารดาของบุญรักษาว่าร้านนี้ไม่โกงลูกค้าจึงหาทางคืนเงิน
 6. แม่ค้าหมูเกิดต้องการรักษาหน้าตนเองจึงสร้างสถานการณ์ซ้ำให้บุญรักษาเข้าใจว่านางไม่โกงใครแต่ที่ทอนเงินขาดไปครั้งก่อนนั้นเป็นเพราะมีนิสัยทอนเงินผิดบ่อยครั้ง

คำสั่ง ให้นักเรียนอ่านสถานการณ์ในแต่ละข้อต่อไปนี้แล้วตอบคำถามข้อ 7-12

7. ข้าพเจ้าไปใช้บริการในร้านค้าสหกรณ์โรงเรียนข้าพเจ้าพบเงิน 500 บาท หล่นอยู่ที่พื้น ข้าพเจ้ารีบหยิบเงินใส่กระเป๋า แต่แล้วก็ตัดสินใจนำเงินไปให้อาจารย์ฝ่ายประชาสัมพันธ์ เพื่อประกาศหาเจ้าของ ที่ข้าพเจ้าทำเช่นนี้เพราะ
 1. หวังจะได้รางวัลจากเจ้าของเงิน
 2. ต้องการส่งเสริมความซื่อสัตย์ในโรงเรียน
 3. เกรงคนอื่นเห็นแล้วจะถูกจับส่งห้องปกครอง
 4. การเอาเงินของคนอื่นมาเป็นของคนนั้นไม่ยุติธรรม
 5. เกรงเจ้าของเงินจะเดือดร้อนเพราะคงต้องการใช้เงิน
 6. สิ่งใดที่ไม่ใช่ของข้าพเจ้าเมื่อเก็บได้ต้องรีบคืนเจ้าของ
8. ในการสอบปลายภาค ข้าพเจ้าทำข้อสอบไม่ได้ เพื่อนที่นั่งข้างๆข้าพเจ้าเป็นคนเก่งมาก เขาแอบส่งกระดาษคำตอบให้ข้าพเจ้า แต่ข้าพเจ้าไม่รับ เพราะ
 1. กลัวเป็นหนี้บุญคุณ
 2. เกรงกรรมการคุมสอบจับได้

3. ข้าพเจ้าจะซื่อสัตย์ต่อตนเองและผู้อื่น
 4. ต้องการทำให้ถูกกฎระเบียบของโรงเรียน
 5. ต้องการให้เพื่อนเห็นว่าข้าพเจ้าเป็นคนซื่อสัตย์
 6. เกรงว่าจะไม่ยุติธรรมสำหรับเพื่อนคนอื่นๆ ที่ทำไม่ได้
9. ข้าพเจ้าบังเอิญได้พบข้อสอบในสัปดาห์หน้าวางอยู่บน โต๊ะอาจารย์ข้าพเจ้าไม่เปิดดูเพราะ
1. เกรงอาจารย์จะจับได้และถูกลงโทษ
 2. เพื่อนๆ ในชั้น ไม่มีใครทำพฤติกรรมเช่นนี้
 3. เกรงว่าอาจารย์อาจจะเปลี่ยนแปลงข้อสอบ
 4. ข้าพเจ้าจะไม่ทำชั่วไม่ว่าต่อหน้าและลับหลัง
 5. ข้าพเจ้าไม่ต้องการก้าวท้าวสิทธิส่วนบุคคลของผู้อื่น
 6. เกรงว่าถ้าถูกจับ ได้จะทำให้ชื่อเสียงของชั้นเรียนเสียไป
10. ข้าพเจ้าซื้อหนังสือคู่มือคณิตศาสตร์ในงานสัปดาห์หนังสือของห้องสมุดโรงเรียน เจ้าหน้าที่จำหน่ายหนังสือซึ่งคือนักเรียนเหมือนกับข้าพเจ้าทอนเงินคืนให้ข้าพเจ้า 20 บาท ข้าพเจ้านำเงินจำนวนนั้นคืนให้แก่เจ้าหน้าที่เพราะ
1. ต้องการเป็นนักเรียนที่ดี
 2. สังคมจะเป็นสุขถ้ามนุษย์ไม่เอาเปรียบกัน
 3. ต้องการให้เจ้าหน้าที่เห็นว่าข้าพเจ้าเป็นคนดี
 4. เจ้าหน้าที่ผู้นี้เคยให้ข้าพเจ้ายืมหนังสือการ์ตูน
 5. ข้าพเจ้าเคยตั้งใจไว้ว่าจะเป็นคนซื่อสัตย์สุจริต
 6. เกรงเจ้าหน้าที่จับได้ในภายหลังแล้วถูกอาจารย์ลงโทษ
11. เพื่อนชวนข้าพเจ้าแอบเล่นไพ่ในโรงเรียน ข้าพเจ้าไม่เล่นเพราะ
1. นักเรียนไม่ควรเล่นไพ่
 2. เกรงว่าเพื่อนจะเล่น โกง
 3. เกรงอาจารย์ฝ่ายปกครองจับได้
 4. เพื่อนเห็นว่าข้าพเจ้าเป็นคนดีมาตลอด
 5. เคยตั้งปณิธานไว้ว่าจะไม่เล่นการพนันใด
 6. ข้าพเจ้าจะไม่ทำชั่วทั้งต่อหน้าและลับหลัง
12. จากเรื่องรามเกียรติ์ สุนทรียได้กระทำความคิดต่อพระอิศวรๆ จึงประทานนางคารามาให้ เป็นรางวัลแก่สุนทรีย โดยฝากนางคารามากับพาลีผู้เป็นที่ชายของสุนทรียเอง แต่พาลีได้นำนางคารามาเป็นภรรยาของคนก่อนที่จะถึงมือสุนทรีย ถ้าข้าพเจ้าเป็นพาลี ข้าพเจ้าจะไม่ทำเช่นพาลี เพราะ

1. ข้าพเจ้าเป็นพี่ของสุกรีพ
2. นางคาราเป็นสภิตของสุกรีพ
3. เกรงสุกรีพจะไม่ช่วยเหลืองานอื่น
4. ข้าพเจ้าจะไม่ช่วงชิงหรือลักขโมยของใครทั้งนั้น
5. ชาวเมืองซิดชินที่ข้าพเจ้าปกครองอยู่คงรู้สึกผิดหวังที่ข้าพเจ้าเป็นเช่นนี้
6. เกรงพระอิสวรวงโทษาว่าทรยศต่อพระประสงค

ตอนที่ 3

คำสั่ง ให้นักเรียนอ่านสถานการณ์ในข้อ 13-15 และสมมติว่า ถ้านักเรียนได้รับมอบหมายให้เขียนแสดงความคิดเห็น พร้อมทั้งตัดสินสถานการณ์เหล่านั้นด้วยเหตุผล นักเรียนคิดว่าแนวคิดใดในตัวเล็อกของแต่ละข้อใกล้เคียงกับแนวคิดของนักเรียนที่จะนำไปเขียนแสดงความคิดเห็นมากที่สุด ให้เลือกหัวข้อนั้นลงในกระดาษคำตอบ

13. อุดมเป็นเด็กยากจนมาก อาศัยอยู่กับมารดาเพียงลำพังและในขณะที่มารดากำลังป่วยหนัก แต่ไม่มีเงินพอที่จะไปพบแพทย์ บังเอิญอุดมได้ไปพบเงิน 100 บาท ที่ผู้หญิงคนหนึ่งทำหล่นอยู่ขณะที่หล่นกำลังจ่ายเงินค่าผลไม้ อุดมมองเห็นเหตุการณ์แต่เขาไม่บอกผู้หญิงคนนั้น และเมื่อได้โอกาสอุดมก็เก็บเงินจำนวนนั้นใส่กระเป๋าเพื่อนำมารดาไปพบแพทย์ หรือซื้อยา รักษาโรค ถ้าข้าพเจ้าเป็นอุดม ข้าพเจ้าจะทำหรือไม่ทำ เช่นอุดม เพราะ
 1. ทำเพราะข้าพเจ้าเป็นลูกต้องกตัญญู
 2. ไม่ทำเพราะเงินนั้นไม่ใช่เงินของข้าพเจ้า
 3. ทำเพราะชีวิตของคนย่อมสำคัญกว่าทรัพย์สิน
 4. ทำเพราะมารดาให้กำเนิดและเลี้ยงดูข้าพเจ้ามา
 5. ไม่ทำเพราะเกรงว่าผู้อื่นเห็นแล้วจะจับข้าพเจ้าส่งตำรวจ
 6. ไม่ทำเพราะถ้าผู้อื่นทราบอาจจะมองว่าข้าพเจ้าเป็นคนไม่ดี
14. หลังเลิกเรียนเมื่อกลับถึงบ้าน ข้าพเจ้าจะช่วยบิดามารดาทำงานบ้านก่อนทำกิจกรรมอื่นเพราะ
 1. เกรงบิดามารดาจะดุ
 2. คนดีต้องมีความกตัญญู
 3. ต้องการได้เงินซื้อขนมในวันต่อไป
 4. เคยตั้งใจไว้ว่าจะช่วยบิดามารดาทำงานบ้าน
 5. อาจารย์สอนให้ช่วยเหลือบิดามารดาทำงานบ้านบ้าง
 6. สมาชิกทุกคนในบ้านข้าพเจ้ามีหน้าที่ต้องช่วยกันทำงานบ้าน

15. ชีระอยู่กับมารดาเพียงลำพัง ค่อมารชีระสอบชิงทุนไปศึกษาต่อที่ประเทศญี่ปุ่นได้ การไปศึกษาครั้งนี้ เขาจะได้รับเงินเดือนระหว่างการศึกษาคือด้วย และเขาจะต้องออกเดินทางภายใน 2 สัปดาห์ มิฉะนั้นแล้วถือว่าสละสิทธิ์ แต่บังเอิญในขณะที่นั้นมารดาของชีระเกิดป่วยและแพทย์ได้วินิจฉัยว่าเป็นมะเร็ง จะมีชีวิตอยู่ได้ไม่เกิน 6 เดือน ถ้าข้าพเจ้าเป็นชีระข้าพเจ้าจะไม่เดินทางไปต่างประเทศในครั้งนี้ เพราะ
1. คนดีต้องกตัญญู
 2. เกรงบาปกรรมจะลงโทษ
 3. สังคมจะมองว่าข้าพเจ้าไม่กตัญญู
 4. เคยสัญญากับมารดาไว้ว่าจะอยู่ดูแล
 5. ข้าพเจ้าเป็นลูกต้องตอบแทนบุญคุณของบุพพการี
 6. ข้าพเจ้าจะพบกับความเจริญก้าวหน้าถ้าข้าพเจ้ากตัญญู

คำสั่ง ให้นักเรียนฟังเรื่อง “บัวโรย” จากแถบบันทึกเสียง แล้วตอบคำถามข้อ 16-18

16. ถ้านักเรียนเป็นบัวโรยนักเรียนจะตัดสินใจอย่างไร
1. ไม่เป็น โสเภณีเพราะเกรงชาวบ้านดูถูก
 2. ไม่เป็น โสเภณีเพราะเกรงถูกตำรวจจับ
 3. เป็น โสเภณีเพราะต้องการตอบแทนพระคุณมารดา
 4. ไม่เป็น โสเภณีเพราะต้องการให้ผู้ชายดีๆ มาเลือกเป็นคู่ครอง
 5. ไม่เป็น โสเภณีเพราะคิดว่าเป็นอาชีพที่ผู้หญิงถูกกดขี่และถูกดูหมิ่นศักดิ์ศรี
 6. ไม่เป็น โสเภณีแต่ยอมรับรับสภาพความจนแล้วไปรับจ้างทำนาเพิ่มขึ้นอีก
17. ใครคือผู้ที่สมควรได้รับการยกย่องมากที่สุด
1. บัวงามไม่เป็น โสเภณีเพราะเกรงติด โรคร้าย
 2. ตำรวจช่วยบัวโรยออกจากช่องนรกเพราะเห็นว่าเธอถูกกักขัง
 3. บัวโรยเป็น โสเภณีเพราะต้องการแทนพระคุณมารดาโดยช่วยให้มารดาได้อยู่สบาย
 4. บัวบานไม่เป็น โสเภณีเพราะต้องการสร้างภาพพจน์ที่ดีของผู้หญิงเหนือในสายตาคนอื่น
 5. บัวน้อยไม่เป็น โสเภณีเพราะถ้าเธอทำตัวดี เธอจะได้รับคัดเลือกไปประกวดนางงามในจังหวัด
 6. บัวครองไม่เป็น โสเภณีเพราะคิดว่าควรช่วยมารดาด้วยการทำงานสุจริตอื่นๆแม้ว่าจะยากจนก็คงดีขึ้น

18. ใครคือผู้ที่สมควรได้รับการยกย่องมากที่สุด
1. มารดาของบัวโรยเลี้ยงบัวโรยมาเพื่อให้ช่วยงาน
 2. มารดาของบัวโรยไม่ให้บัวโรยไปขายตัวเพราะเกรงถูกตำรวจจับ
 3. มารดาของบัวโรยไม่ให้บัวโรยไปขายตัวเพราะบัวโรยเป็นลูกสาวของนาง
 4. มารดาของบัวโรยไม่ให้บัวโรยไปขายตัวเพราะเกรงถูกชาวบ้านหาว่านางขายลูกสาว
 5. มารดาของบัวโรยไม่ให้บัวโรยไปขายตัวเพราะเคยสัญญาไว้กับสามีว่าจะเลี้ยงดูลูกให้ดีที่สุด
 6. มารดาของบัวโรยไม่ให้บัวโรยไปขายตัวเพราะคิดว่าไม่ใช่การแก้ปัญหาที่ดีที่สุดที่ผู้หญิงควรทำ

ตอนที่ 4

คำสั่ง ให้นักเรียนอ่านสถานการณ์ในข้อ 19-15 และสมมติว่านักเรียนได้รับมอบหมายให้พวกเขาแสดงความคิดเห็นพร้อมทั้งตัดสินสถานการณ์เหล่านั้นด้วยเหตุผล นักเรียนคิดว่าแนวคิดใดในตัวเล็อกของแต่ละข้อเป็นแนวคิดที่ใกล้เคียงกับแนวคิดของนักเรียนที่จะนำไปพูดมากที่สุด ให้เลือกหัวข้อนั้นตอบลงในกระดาษคำตอบ

19. เพื่อนชวนข้าพเจ้าไปหาหมอคนที่ผู้ร่ำลือว่าสามารถหยุดเทียนที่ลอยในชั้นน้ำมันแล้วทำนายเหตุการณ์ได้แม่นยำ ข้าพเจ้าต้องการทราบความเป็นไปของข้าพเจ้ามาก แต่ข้าพเจ้า ตัดสินใจไม่ไปเพราะ
1. กลัวเสียเงินค่าทำนาย
 2. มนุษย์ควรเชื่ออย่างมีเหตุผล
 3. ถ้าผู้ปกครองทรงทราบคือคุณข้าพเจ้า
 4. การดูหมอไม่ใช่หลักปฏิบัติของศาสนา
 5. เกรงเพื่อนๆทราบแล้วจะมาล้อเลียนว่าข้าพเจ้ามกมาย
 6. เคยสัญญากับตนเองไว้ว่าจะไม่ดูหมอคู่ว่าเมื่อไรก็ตาม
20. อาจารย์ของข้าพเจ้าให้ความรู้เกี่ยวกับข้อมูลที่เท็จจริงทางวิชาการอย่างหนึ่งแก่นักเรียนในชั้น ซึ่งข้าพเจ้าคิดว่าไม่ตรงกับข้อมูลที่ข้าพเจ้าทราบ ข้าพเจ้าตัดสินใจ
1. เชื่อเพราะต้องการคะแนนมาจากอาจารย์
 2. เชื่อเพราะต้องการให้อาจารย์เห็นว่าข้าพเจ้าว่านอนสอนง่าย
 3. เชื่อเพราะเกรงอาจารย์ลงโทษว่าข้าพเจ้าคัดค้านคำสั่งสอนอาจารย์
 4. เชื่อเพราะข้าพเจ้าเป็นศิษย์สมควรให้ความเคารพและเชื่อฟังอาจารย์
 5. ไม่เชื่อจนกว่าจะพิสูจน์ได้เพราะอาจารย์เป็นมนุษย์ย่อมมีข้อผิดพลาดได้บ้าง

6. ไม่เชื่อเพราะจากการศึกษาข้อมูลในหนังสืออ้างอิงและจากการซักถามผู้รู้หลายท่านและสรุปได้เองว่า ข้อมูลไม่ได้เป็นเช่นที่อาจารย์กล่าว
21. ข้าพเจ้าโดนอาจารย์ดูเพราะข้าพเจ้าคุยในชั้นเรียนขณะที่อาจารย์กำลังสอน ข้าพเจ้าไม่เถียงอาจารย์เพราะ
1. ข้าพเจ้าเป็นศิษย์
 2. เกรงอาจารย์หักคะแนนพฤติกรรม
 3. ข้าพเจ้าผิวดำทำให้เพื่อนๆ เสียดสีมาธิตในการเรียน
 4. เกรงอาจารย์ทำโทษหรือส่งข้าพเจ้าเข้าห้องปกครอง
 5. ข้าพเจ้าไม่ทำตามข้อตกลงร่วมกันในชั้นเรียนที่ว่าจะตั้งใจเรียน
 6. ต้องการให้อาจารย์และเพื่อนๆ เห็นว่าข้าพเจ้าเป็นคนดีที่ยอมรับความผิด
22. พฤติกรรมใดที่สมควรได้รับการยกย่องมากที่สุด
1. แดงเชื่อฟังครูเพราะต้องการความรู้
 2. แดงเชื่อฟังครูเพราะเกรงถูกลงโทษ
 3. แดงเชื่อฟังครูเพราะได้ทำการตกลงกันไว้กับเพื่อนๆ
 4. แดงเชื่อฟังครูเพราะเห็นว่าเป็นคำสั่งสอนที่ดีและถูกต้อง
 5. แดงเชื่อฟังครูเพราะต้องการเป็นคนดีในสายตาของครูและเพื่อนๆ
 6. แดงเชื่อฟังครูเพราะคิดว่าตนเป็นศิษย์ต้องเคารพต่อคำสั่งสอนของครู
23. พฤติกรรมใดที่สมควรได้รับการยกย่องมากที่สุด
1. ด้อยให้ของขวัญครูเพราะถูกแม่บังคับ
 2. ด้อยให้ของขวัญปีใหม่ครูเพราะเคารพรักครู
 3. ด้อยให้ของขวัญปีใหม่ครูเพราะเป็นครูประจำชั้น
 4. ด้อยให้ของขวัญปีใหม่ครูเพราะต้องการคะแนนเพิ่ม
 5. ด้อยให้ของขวัญปีใหม่ครูเพราะเห็นเพื่อนๆ ในห้องให้กัน
 6. ด้อยให้ของขวัญปีใหม่ครูเพราะเป็นโอกาสที่ครูควรได้รับ

คำสั่ง ให้นักเรียนฟังเรื่อง “องคฤ์มกาล” จากแถบบันทึกเสียงแล้วตอบคำถามข้อ 24-25

24. นักเรียนคิดว่าอหิงสกะไม่ควรฆ่าคนเพราะเหตุใด

1. ผิดกฎหมาย
2. สังคมไม่ยอมรับ
3. ลิดรอนชีวิตผู้อื่น
4. อาจถูกทางการลงโทษ
5. อาจไม่ได้วิชาตามที่ตั้งใจ
6. เป็นวิธีการที่ไม่ถูกต้องแม้จะนำไปสู่ความสำเร็จได้ก็ตาม

25. พฤติกรรมใดสมควรได้รับการยกย่องมากที่สุด

1. องคฤ์มกาลหยุดฆ่าคนเพราะเกรงถูกจับ
2. องคฤ์มกาลหยุดฆ่าคนเพราะระลึกได้ว่าตนเป็นนักบวช
3. องคฤ์มกาลหยุดฆ่าคนเพราะต้องการให้สังคมยอมรับตน
4. องคฤ์มกาลหยุดฆ่าคนเพราะตั้งใจไว้แน่วแน่ว่าจะหยุดฆ่า
5. องคฤ์มกาลหยุดฆ่าคนเพราะต้องการสำเร็จเป็นพระอรหันต์
6. องคฤ์มกาลหยุดฆ่าคนเพราะพิจารณาเห็นจริงว่าเป็นการกระทำที่ไม่ถูกต้อง

เรื่อง "ทิมวากุมาร" จากแถบบันทึกเสียง

เรื่อง "เจ้าชายทิมวากุมาร" จากหนังสือคู่มือจริยศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

พระเจ้าพรหมทัตครองราชสมบัติในแคว้นกาสิอันเป็นอาณาจักรใหญ่และมีแสนยานุภาพเกรียงไกร ได้กรีธาทัพเข้ายึดแคว้น โกศลซึ่งเป็นอาณาจักรเล็กมีพระเจ้าทิมิตีเป็นพระราชกรองค์แคว้นเมื่อเสียแคว้น พระเจ้าทิมิตีได้พาพระมเหสีถึงทรงครรภ์หนีออกจากพระนครปลอมพระองค์เป็นนักบวชอาศัยอยู่ในบ้านข้างหม้อ

ต่อมาพระมเหสีได้ประสูตพระราชโอรสมีพระรูปโฉมแสดงลักษณะมีบุญญาธิการ พระราชบิดาพระราชทานนามว่า "ทิมวากู" เมื่อพระราชโอรสทรงเจริญวัยขึ้น พระราชาทรงเกรงจะมีภัยเกิดขึ้น จึงรับสั่งให้เจ้าชายทิมวากูเสด็จลี้ภัยไปอยู่นอกพระนคร เจ้าชายทรงกราบลาพระราชบิดามารดาออกไปอาศัยอยู่ในหมู่บ้านนอกพระนคร เจ้าชายทรงกราบลาพระราชบิดามารดาออกไปอาศัยอยู่ในหมู่บ้านนอกพระนคร และทรงศึกษาศิลปวิทยาการต่างๆอย่างเชี่ยวชาญ

ฝ่ายพระราชบิดาและพระราชมารดาของเจ้าชายนั้น อยู่มาไม่นานก็ถูกพระเจ้าพรหมทัตส่งเหล่าราชบุตรออกไปจับ เพราะทรงสืบทราบว่าปลอมพระองค์อาศัยอยู่ในบ้านข้างหม้อ พระเจ้าพรหมทัตรับสั่งให้เหล่าราชบุตรจับมัดพระเจ้าทิมิตีและมเหสี โคนศิระระแวงประจานทั่วพระนคร แล้วประหารชีวิตเสีย ในขณะที่พระราชบิดาและพระราชมารดากำลังถูกจับระแวงรอบพระนครอยู่นั้นเจ้าชายทิมวากูได้มาทันเหตุการณ์พอดี และได้เสด็จดำเนินตามไป พระเจ้าทิมิตีทอดพระเนตรเห็นพระราชโอรสตามมา ได้ตรัสคำปริศนาเพื่อพระราชทานพระบรมราโชวาทแก่โอรสว่า "ทิมวากูเอ๋ย จงเห็นยาวอย่าเห็นสั้น เวรย่อมไม่ระงับด้วยการจองเวร แต่ยอมระงับด้วยการไม่จองเวร" พระองค์ตรัสถ้อยคำปริศนานี้ซ้ำอยู่ถึงสามครั้ง พวกราชบุรุษได้ยินคำปริศนานี้ ไม่เข้าใจ ความหมายได้กล่าวหาพระองค์มีพระสติฟั่นเฟือน จึงตรัสถ้อยคำเช่นนี้ออกมา เจ้าชายทิมวากูนั้นทรงเข้าพระทัยพระบรมราโชวาทของพระราชบิดาอย่างดีที่ทรงสอนว่า "จงเห็นยาว" หมายความว่าอย่าผูกอาฆาตพยาบาทจองเวรนาน ที่ทรงสอนว่า "จงอย่าเห็นสั้น" หมายความว่า อย่าริบทำลายความเป็นมิตรไมตรีกับผู้อื่น และที่ทรงสอนว่า "เวรย่อมระงับด้วยการไม่จองเวร" หมายความว่า พระราชบิดาไม่ประสงค์ให้พระราชโอรสผูกอาฆาตพยาบาทจองเวรกับพระเจ้าพรหมทัต ซึ่งจะทำให้ ต้องมีการแก้แค้นกันไม่รู้จักจบสิ้น

พวกราชบุรุษได้ระแวงพระราชโอรสไว้ราชบัลลังก์และพระมเหสีทั่วพระนครแล้ว ก็ได้ประหารชีวิต แล้วตัดศพออกเป็น 4 ท่อน โยนออกไปทางด้านทิศใต้ของพระนคร เมื่อจัดการเสร็จแล้ว ได้จัดคนให้ยู่ดูแลศพไว้ ฝ่ายเจ้าชายทิมวากูนั้น เมื่อทรงเห็นพระราชบิดาพระราชมารดาถูกปลงพระชนม์อย่างทารุณเหี้ยมโหดเช่นนั้น ก็ทรงโทมนัสและทรงอาฆาตเคียดแค้นพระเจ้าพรหมทัตอย่างยิ่งเจ้าชายได้นำสุราไปให้พวกคนเฝ้าศพดื่มจนเมามายแล้วพระองค์ได้นำศพของพระราชบิดาและพระราชมารดา มารวมกัน แล้วหาพินมาเผา ได้ถวายความเคารพพระศพ กล่าวคำสาบานว่าจะล้างแค้นศัตรู คือพระเจ้าพรหมทัตให้จงได้ แล้วได้ออกจากที่นั่นออกไปอยู่ในป่า

เจ้าชายจีมาวอยู่ในป่าจนคลายความโศกเศร้าแล้ว ได้กลับเข้าไปในพระนคร ไปขออาศัยเรียนวิชาคหศาสตร์อยู่กับนายควาญช้าง ณ โรงช้างใกล้พระราชมณเฑียรที่ประทับของพระเจ้าพรหมทัต เจ้าชายคืนบรรทมแต่เช้าครู่ ทรงขับเพลงด้วยพระสุรเสียงที่ไพเราะและคิดพินด้วยความชำนาญ พระเจ้าพรหมทัตได้สดับเสียงเพลงประสานเสียงพินที่มีความไพเราะเช่นนั้น ก็ทรงพอพระทัยรับสั่งให้นายควาญช้างนำเจ้าชายจีมาวเข้าเฝ้า และทรงรับไว้เป็นมหาดเล็กในวัง เจ้าชายเมื่อมาอยู่ในพระราชสำนัก ได้ทรงปฏิบัติหน้าที่สนองพระคุณต่อพระราชอาองค์ซึ่งจนเป็นที่โปรดปราน และแต่งตั้งไว้ในตำแหน่งมหาดเล็กรับใช้ใกล้ชิด

ต่อมาพระเจ้าพรหมทัตได้เสด็จประพาสป่าล่าสัตว์พร้อมด้วยข้าราชการบริพารและรับสั่งให้เจ้าชายจีมาวเป็นคนขับรถพระที่นั่ง เจ้าชายแสวงขับรถให้เร็วแยกออกจากขบวนข้าราชการบริพารจนกระทั่งพระราชาทรงเหน็ดเหนื่อย รับสั่งให้หยุดรถเพื่อบรรทมชั่วคราวหนึ่ง พระราชาทรงเอนพระเศียรหนุนคอกเจ้าชายจีมาวบรรทมหลับไป เจ้าชายเห็นเป็นโอกาสจะแก้แค้นแทนพระราชบิดามารดา จึงชักดาบออกจากฝัก เจียดเจือหมายจะปลงพระชนม์พระเจ้าพรหมทัต แต่เมื่อระลึกถึงถ้อยคำของพระราชบิดาก็ทรงยับยั้ง เจ้าชายจีมาวทรงพยายามที่จะปลงพระราชอาอยู่เช่นนี้ถึงสามครั้งแต่ก็ทำไม่สำเร็จจนกระทั่งพระราชบิดามรตมหลุดลุกขึ้นประทับนั่ง แสดงพระอาการทรงกลัวมาก มีพระคำรัสกับเจ้าชายจีมาวว่าพระองค์ทรงสุบินเห็นโอรสของพระเจ้าจีมีติ พระราชาแห่งแคว้นโกศล เอาพระแสงดาบมาจ่อที่พระศอกของพระองค์ พอพระราชคำรัสจบ เจ้าชายจีมาวก็ทรงแสดงพระองค์ว่าเป็นโอรสของพระเจ้าจีมีติผู้ที่ถูกพระเจ้าพรหมทัตให้ปลงพระชนม์พร้อมกับอักรมเหสี แล้วได้เอพระหัตถ์ซ้ายจับพระเศียรของพระเจ้าพรหมทัต พระหัตถ์ขวาหีบพระแสงดาบเจียดเจือหมายจะประหารพระราชอา พระเจ้าพรหมทัตทรงตกพระทัยทรงกลัวมาก ได้ทรงหมอบร่างแทนพระบาทของเจ้าชายจีมาว พูลของชีวิตไว้ เจ้าชายก็ทรงยินยอมยกโทษ จะไม่ปลงพระชนม์พระราชอา และพร้อมกันนั้นก็ทรงขอพระราชทานอภัยโทษต่อพระราชอาด้วย พระเจ้าพรหมทัตก็ทรงรับคำ แล้วทั้งสองพระองค์ได้ทรงสาบานเพื่อไม่ให้ทำร้ายชีวิตต่อกัน

เมื่อเหตุการณ์กลับเป็นเช่นนี้แล้ว พระราชาได้รับสั่งให้เจ้าชายจีมาวขึ้นราชรถกลับคืนเข้าพระราชวัง มีพระราชกระแสรับสั่งให้ประชุมเหล่าอำมาตย์ข้าราชการ แล้วมีพระบรมราชโองการประกาศว่า บัดนี้พระองค์ได้พบโอรสของพระเจ้าจีมีติซึ่งเป็นศัตรู และโอรสของศัตรู จะทำการปลงพระชนม์ของพระองค์เพื่อแก้แค้นแทนพระราชบิดามารดา แต่พระองค์ได้ขอชีวิตไว้ ทางฝ่ายศัตรูก็ยอมถวายชีวิต เพราะฉะนั้นพระองค์กับเจ้าชายจีมาวจึงได้เป็นมิตรต่อกัน ต่อมาพระเจ้าพรหมทัตได้ทรงคืนแคว้นโกศลที่พระองค์ยึดมาจากพระเจ้าจีมีติให้แก่เจ้าชายจีมาว และพระราชทานพระราชธิดาให้แก่เจ้าชายเป็นบำเหน็จรางวัลความชอบด้วย

(ข้อความที่ขีดเส้นใต้คือข้อความที่นักเรียนจะไม่ได้รับฟัง)

เรื่อง “บัวโรย” จากแถบบันทึกเสียง

บัวโรย

กาลครั้งหนึ่งเมื่อไม่นานผ่านมานี้
บ้านอยู่เหนือไม่ทำเกลือแต่ทำนา
ผู้เป็นพ่อก็ล่วงลับดับสังขาร
เจ้านี่รุ่มดอกกลมท่อมทับทวี
เจ้าบัวโรยคิดมากอยากช่วยแม่
บัวโรยทิ้งบ้านนาสู่แดนไกล
พอมีเงินส่งแม่ น้องให้กินใช้
บัวโรยซำกลีบสลายเพราะขายตัว

รุจี ตันตือศวโยธี

สาวสิบสี่นามบัวโรยระโยทยา
ช่วยมารดาขับน้องชายวัยเก้าปี
แม่ทำนาได้เงินใช้ไม่พอที่
ชีวิตนี้มีแต่ชำระกำไร
ท่านดูแลมาแต่เด็กจนเติบโตใหญ่
มุ่งหาดีใหญ่บำเรอชายงานขายตัว
สองชีวิตมีสุขได้อย่างถ้วนทั่ว
เป็นคนชั่วถูกตราหน้าว่าโสเภณี

เรื่อง “องคุลิมาล” จากแถบบันทึกเสียง

องคุลิมาล

องคุลิมาล เป็นบุตรของพราหมณ์ปุโรหิตชั้นผู้ใหญ่อยู่ในราชสำนักพระเจ้าปเสนทิ
นครสาวดี ท่านพราหมณ์ปุโรหิต ผู้รับราชการสืบเนื่องต่อกันมาจากบรรพบุรุษ มารดาของ
องคุลิมาลชื่อนางมันตานี เป็นหญิงที่เกิดในตระกูลพราหมณ์ชั้นสูงเท่าสามี เมื่อองคุลิแรกกำเนิด
ออกจากครรภ์มารดาในคืนนั้นก็เกิดอาเพศขึ้นในวังหลวง กล่าวคือ พระแสงศัตราวุธซึ่งเก็บไว้ในที่
ประทับ ทำอาการประหนึ่งจะเข้าประดาบกันเกิดเป็นแสงรัศมีลุกโผลงและประกายลั่นไป
ชั่วขณะหนึ่งภายในห้องประทับ

พราหมณ์ปุโรหิตผู้สามีจับยามดูก็รู้ว่า ดวงชะตาลูกคนนี้จะเกิดมาในฤกษ์ดาวโจรจึงเป็น
เหตุให้อาเพศขึ้นแก่พระแสงศัตราวุธ แต่ไม่ถึงกับจะก่อการร้ายกระทบกระเทือนต่อราชบัลลังก์แต่
อย่างไร ฉะนั้นในวันรุ่งขึ้นพราหมณ์ปุโรหิตก็นำความเข้ากราบทูลให้พระเจ้าปเสนทิทรงทราบ
และให้คำมั่นต่อพระเจ้าปเสนทิว่า จะพยายามเลี้ยงดูและปกป้องลูกชายของตนให้เป็นอย่างดี

เมื่อทูลลากลับมาแล้วสองพราหมณ์ผู้เมียก็ช่วยกันหาฤกษ์ยามและตั้งชื่อลูกคนนี้ว่า
“อหิงสกะ” ซึ่งแปลว่าผู้ไม่เบียดเบียน เพื่อให้เป็นพิธีชมนามเสียแต่แรก ตามตำราของพราหมณ์
ปุโรหิต นอกจากนี้ ยังจัดหานางนมพีเดียที่เลือกสรรแล้วแต่ละนาง ให้เป็นผู้มีคุณสมบัติของ

กุลสตรีที่ดีคอยอบรมปณิธานให้ฮิงสกะเป็นคนใจอ่อนน้อม รู้ผิดชอบชั่วดี ขัดเกลามาให้มีจิตใจ
เข็มโหด

ครั้นเติบโตพอที่เข้าศึกษาได้แล้ว พราหมณ์ผู้เลี้ยงก็ส่งฮิงสกะไปเล่าเรียนที่มหาวิทยาลัย
ดักกสิลาในแคว้นคันธาระ ซึ่งอาจารย์ทิสปาโมกษ์ผู้เป็นใหญ่ได้วางกฎเกณฑ์ไว้ว่า นักศึกษาแต่ละ
คนจะต้องเสียค่าเล่าเรียนแลกกับวิชาและถ้าไม่มีเงินเสียค่าเล่าเรียนก็ต้องเอากำลึงกายเข้ามาแลกโดย
ยอมรับใช้ปฏิบัติต่ออาจารย์ ไม่เลือกงานหนักเบา พราหมณ์ปุโรหิตเลือกเอาในประการหลัง คือ
ยอมส่งฮิงสกะไปเรียนแบบอนาถา เขากำลึงกายเข้าไปแลกแม้ว่า พราหมณ์ผู้เลี้ยงจะมีเงิน พอจ่าย
เป็นค่าเล่าเรียนให้สำนัก แต่ที่เลือกเอาประการหลังก็หวังจะให้เป็นการคณินัยและอบรมลูกของตน
ให้ละนินัยเกียจคร้านและขัดเกลาคความสุรุ่ยสุร่ายของลูกไปในตัว

ฮิงสกะเป็นนักศึกษาของมหาวิทยาลัยดักกสิลาในสมัยนั้น ที่นับได้ว่า เป็นนักศึกษา
รุ่นเล็กที่สุดในบรรดานักศึกษาอื่นๆที่ปรากฏชื่อมาแล้ว เช่น พระเจ้าปเสนทิโกศล ชิวกุมาร
พันธุละเสนาบติ ฯลฯ อายุของฮิงสกะในตอนนั้น เริ่มย่างคืบเลย 15 มาแล้วไม่กี่ปี อ่อนกว่า
นักศึกษารุ่นพี่อยู่หลายปีทีเดียว ฮิงสกะปรารถนาตัวเองเข้าไปศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัยดักกสิลา
เป็นเวลานานพอสมควร และด้วยความขยันหมั่นเพียรและเอาใจใส่ต่อการศึกษาริถีทั้งยอมตัว
ปรนนิบัติอาจารย์ด้วยความเคารพ จึงวิชาใดๆที่อาจารย์พร่ำสอนให้ ฮิงสกะก็สามารถเรียนรู้ได้
เจนจบ และวิชาที่ฮิงสกะเล่าเรียนได้อย่างชำนาญล้ำหน้ากว่าบรรดาศิษย์รุ่นเดียวกันภายใน
สำนักนั้น ก็ได้แก่วิชาเพลงอาวุธ จะว่าไปแล้ว ฮิงสกะเชี่ยวชาญในการใช้อาวุธเกือบทุกชนิด และ
อาศัยเป็นผู้ที่มีร่างกายกำยำกำลึงมาก จนไม่มีเพื่อนร่วมสำนักกล้าประลองฝีมือกับเขาได้ เพราะเหตุนี้
พวกศิษย์ร่วมสำนักของอาจารย์ทิสปาโมกษ์เดียวกันจึงเขม่นฮิงสกะ เห็นฮิงสกะทำตัวเด่นข้ามหน้า
ข้ามตาพวกตัวไปก็เลยหาทางคิดกำจัดฮิงสกะออกไปจากสำนักเสีย เพราะถึงแม้จะรวมหัวช่วยกันรวม
ทำร้ายฮิงสกะเท่าใด ฮิงสกะก็ชนะทุกครั้ง ฮิงสกะกลายเป็นแกะหลงฝูงอยู่ในกลุ่มเพียงคนเดียว

อุบายคิดทำร้ายฮิงสกะของพวกศิษย์ร่วมสำนักก็คือ นำข่าวเข้าไปเป่าหูพระอาจารย์ว่า
ฮิงสกะเล่าเรียนเก่งกล้าขึ้น ชักคำเริบคิดจะล้างครุอาจารย์เสียแล้วเมื่อเป่าหูบ่อยๆครั้ง โดยเปลี่ยน
หน้ากันเข้าไปบอกเล่าให้อาจารย์รับรู้ ดังนี้แล้ว อาจารย์ก็ชักจะหวั่นไหว คล้อยตามไปด้วยกับความ
สอพลอของลูกศิษย์ ตกลงใจว่า จะต้องกำจัดหรือฆ่าเจ้าฮิงสกะเสียก่อนที่มันจะคิดฆ่าเรา และเรา
จะลงมือฆ่าด้วยตนเอง ก็จะเป็นที่ครหานินทาแก่คนทั้งปวงจึงต้องหาทางให้ฮิงสกะไป ถูกฆ่า
ด้วยน้ำมือของคนอื่นหรือเรียกว่า ขอยืมมือคนอื่นฆ่าแทนดีกว่า

ตกลงใจนี้แล้ว พระอาจารย์ก็เรียกฮิงสกะเข้าไปหาในวันหนึ่ง แล้วก็บอกให้ฮิงสกะ
รู้ว่าอาจารย์มีวิชาชั้นสูงสุดทำอยู่ชั้นหนึ่งที่จะถ่ายทอดให้แก่เจ้า เพราะเห็นว่าเจ้าเรียนรู้อะไรไววกว่า
คนอื่น วิชาชั้นนี้ถ้าเจ้าเรียนได้สำเร็จจะกลายเป็น “ผู้ที่ยิ่งใหญ่ในจักรวาล” ไม่มีผู้ใดสามารถต่อกร

ได้ มีความคงกะพันชาตรี ตคน้ำไม่ไหลตกไฟไม่ไหม้ อวุธใดๆก็ไม่อาจจะสังหารได้ รวมความแล้ว เรียกว่า “วิชาขั้นสำเร็จสุดยอด” เคล็ดลับวิชาของอาจารย์ที่ให้อหิงสกะชั้นแรกก็คือให้อหิงสกะ ออกกำลังกายไปตามภูเขาลำเนาป่าโดยไม่เลือกว่าเป็นใคร ฆ่าให้ครบหนึ่งพันคน และเมื่อฆ่าแล้วให้ตัดนิ้วหัวแม่มือข้างหนึ่งของคนตายร้อยเป็นพวงเก็บไว้เพื่อนับจำนวนได้ถูกต้อง เมื่อครบแล้วให้กลับมาหาอาจารย์

อหิงสกะในชั้นเดิม เมื่อรับฟังแล้วก็ขอมมีใจหวั่นไหว ขยาดกลัวต่อการที่จะปฏิบัติตาม พระอาจารย์ได้พยายามอ่อนวอน ขอให้อาจารย์เปลี่ยนหลักสูตรใหม่หลีกเลี่ยงการฆ่าคนดังว่านี้ เสียแต่เมื่อพระอาจารย์ปลงใจที่คิดจะฆ่าอหิงสกะโดยอ้อมครั้งนี้เสียแล้ว ก็ยากยิ่งนัก ที่พระอาจารย์ จะลืมเลืกความคิด และเมื่อเห็นอหิงสกะสองจิตสองใจไม่ยอมรับวิชานี้ พระอาจารย์ก็เล่นทิ้ง ไฟตายเหนือกว่าลงไปให้เป็นคำขาดว่าถ้าอหิงสกะไม่เรียนก็แปลว่า อหิงสกะยังไม่สำเร็จการศึกษา อหิงสกะจึงรับปากกับพระอาจารย์

อหิงสกะออกฆ่าคนจนเป็นที่หวาดกลัวแก่คนทั่วไป ชาวบ้านพากันเรียกอหิงสกะว่า องคุลิมาล องคุลิมาลออกฆ่าชีวิตคนไปเรื่อยๆจนขาดอีกเพียงหนึ่งชีวิตเท่านั้นจะครบหนึ่งพันคนพอดี ก็บังเอิญไปพบกับมารดาของตนเองซึ่งเดินทางระหกระเหินมาเพื่อตามหาองคุลิมาล

ล่วงเข้ายามสามแห่งราตรีนั้น สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงหยั่งรู้ด้วยญาณว่า องคุลิมาลเป็นผู้ที่จะสามารถบรรลุธรรมได้ในบัดนี้พลาย พระพุทธองค์จึงตกลงใจที่จะเสด็จออกไป ชัดขวางโดยวิธีการประทานธรรมยับยั้งองคุลิมาล โดยให้พบพระพุทธองค์ก่อนพบมารดา ซึ่งจะ ทำให้องคุลิมาลไม่ได้ลงมือฆ่ามารดาของตนเสียก่อน เมื่อองคุลิมาลเห็นพระพุทธองค์ก็ตั้งใจที่จะได้ เห็นอยู่รอดท้าย พระพุทธองค์ทรงเทศนาโปรดให้องคุลิมาลหยุดการเบียดเบียนมนุษย์และสัตว์โลก ทั้งปวง ไม่ให้หลงไหลไปตามคำสอนของอาจารย์ที่ผิดๆ ซึ่งทำให้องคุลิมาลหันหน้าเข้าสู่ทางธรรม ดำเนินตามรอยยุคลบาทของพระพุทธเจ้า

(จากหนังสือ นิยายอิงธรรมะ ของสาสตร์)

ตารางที่ 1 แสดงความตรงเชิงเนื้อหาของแบบวัดการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม

ข้อ	ธรรมเนียมทำห้าม 2	ธรรมเนียมเป็นโลกบาล	บุคคลหาได้ยาก 2	วุฒิ 4
1	✓			
2	✓			
3	✓			
4		✓		
5		✓		
6		✓		
7		✓		
8		✓		
9		✓		
10	✓			
11	✓			
12	✓			
13			✓	
14			✓	
15			✓	
16			✓	
17			✓	
18			✓	
19				✓
20				✓
21				✓
22				✓
23				✓
24				✓
25				✓

ตารางที่ 2 การให้คะแนนแบบวัดการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม

ตอนที่	ข้อ	ตอบข้อ 1 คะแนนที่ ได้	ตอบข้อ 2 คะแนนที่ ได้	ตอบข้อ 3 คะแนนที่ ได้	ตอบข้อ 4 คะแนนที่ ได้	ตอบข้อ 5 คะแนนที่ ได้	ตอบข้อ 6 คะแนนที่ ได้
1	1	6	5	7	1	2	3
1	2	5	6	3	2	4	1
1	3	5	4	2	6	3	1
2	4	4	6	1	2	3	5
2	5	2	5	4	3	1	6
2	6	1	2	4	6	5	3
2	7	2	4	1	5	3	6
2	8	2	1	6	4	3	5
2	9	1	3	2	6	5	4
2	10	4	6	3	2	5	1
2	11	4	2	1	6	3	5
2	12	4	5	2	1	6	3
3	13	4	5	6	2	1	3
3	14	1	6	2	5	3	4
3	15	6	1	3	5	4	2
3	16	3	1	4	2	6	5
3	17	1	5	4	3	2	6
3	18	2	1	4	3	5	6
4	19	2	6	1	4	3	5
4	20	2	3	1	4	5	6
4	21	4	2	6	1	5	3
4	22	2	1	5	6	3	4
4	23	1	6	4	2	3	5
4	24	3	3	1	1	2	6
4	25	1	4	3	5	2	6

ตารางที่ 3 การตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาเป็นรายข้อจากผู้เชี่ยวชาญ

ข้อ	คนที่ 1			คนที่ 2			คนที่ 3			คนที่ 4			ΣR	IOC
	+1	0	-1	+1	0	-1	+1	0	-1	+1	0	-1		
1	✓			✓			✓			✓			4	1
2	✓			✓			✓			✓			4	1
3	✓			✓			✓			✓			4	1
4	✓			✓			✓			✓			4	1
5	✓			✓			✓			✓			4	1
6	✓			✓			✓			✓			3	.75
7	✓			✓			✓			✓			4	1
8	✓			✓			✓			✓			4	1
9	✓			✓			✓			✓			4	1
10	✓			✓			✓			✓			4	1
11	✓			✓			✓			✓			4	1
12	✓			✓			✓			✓			4	1
13	✓			✓			✓			✓			4	1
14	✓			✓			✓			✓			4	1
15	✓			✓			✓			✓			4	1
16	✓			✓			✓			✓			4	1
17	✓			✓			✓			✓			4	1
18	✓			✓			✓			✓			4	1
19	✓			✓			✓			✓			4	1
20	✓			✓			✓			✓			4	1
21	✓			✓			✓			✓			4	1
22	✓			✓			✓			✓			4	1
23	✓			✓			✓			✓			4	1
24	✓			✓			✓			✓			3	.75
25	✓			✓			✓			✓			4	1

การตรวจสอบความตรงของเนื้อหาแบบวัดการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม

สูตร

$$IOC = \frac{\Sigma R}{N}$$

IOC = ความสอดคล้องของเนื้อหา

R = คะแนนความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

N = จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

เกณฑ์การให้คะแนน

+1 หมายถึง แน่ใจว่าข้อคำถามนั้นสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย หรือพฤติกรรมที่
ต้องการวัด

0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าข้อคำถามนั้นสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัยหรือพฤติกรรมที่
ต้องการวัด

-1 หมายถึง แน่ใจว่าข้อคำถามนั้นไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัยหรือพฤติกรรมที่
ต้องการวัด

* ถ้า IOC มากกว่าหรือเท่ากับ .05 แสดงว่าข้อคำถามนั้นวัดหรือเป็นตัวแทนของวัตถุประสงค์
ของการวิจัยหรือพฤติกรรมที่ต้องการวัด

* ถ้า IOC น้อยกว่า .05 แสดงว่าข้อคำถามนั้นไม่วัดหรือไม่เป็นตัวแทนของวัตถุประสงค์
การวิจัยหรือพฤติกรรมที่ต้องการวัด

(กัญญา ลินทร์นศิริกุล 2538: 74-75)

ภาคผนวก ง

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. การทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของคะแนนการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของกลุ่มตัวอย่าง ก่อนเรียนและหลังเรียน ใช้สูตร t-test แบบ Dependent group

$$t = \frac{\bar{d}}{Sd/\sqrt{n}}$$

เมื่อ t = ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของคะแนน

\bar{d} = ค่าเฉลี่ยของคะแนนความแตกต่างระหว่างกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม

n = จำนวนคู่ของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

Sd = ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนความแตกต่างระหว่าง กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

2. การทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของคะแนน การให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของกลุ่มควบคุม และกลุ่มทดลอง ใช้สูตร t-test แบบ Independent group

$$t = \frac{\bar{X}_1 - \bar{X}_2}{\sqrt{\frac{S_1^2}{n_1} + \frac{S_2^2}{n_2}}}$$

\bar{X}_1 = ค่าเฉลี่ยของคะแนนจากแบบวัดของกลุ่มทดลอง

\bar{X}_2 = ค่าเฉลี่ยของคะแนนจากแบบวัดของกลุ่มควบคุม

t = ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของคะแนน

S_1^2 = ค่าแปรปรวนของคะแนนกลุ่มทดลอง

S_2^2 = ความแปรปรวนของคะแนนกลุ่มควบคุม

n_1 = จำนวนคนของกลุ่มทดลอง

n_2 = จำนวนคนกลุ่มควบคุม

ภาคผนวก จ

รายนามผู้เชี่ยวชาญพิจารณาเครื่องมือวิจัย

1. ชื่อ
สถานที่ทำงาน

วุฒิการศึกษา
ประสบการณ์หรือความชำนาญ
- ดร.พระมหาจรรยา สุทธิญา โฉ
วัดอุโมงค์ สวณพุทธธรรม ต.สุเทพ อ.เมือง
จ.เชียงใหม่
พร.บ. MA., Ph.d. จากมหาวิทยาลัยประเทศอินเดีย
รองคณะบดีคณะสังคมศาสตร์
มหาจุฬาลงกรณ์ ราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่
2. ชื่อ
สถานที่ทำงาน

วุฒิการศึกษา

ประสบการณ์หรือความชำนาญ
- ดร.รุจิร ภู่อาระ
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
กรุงเทพมหานคร
กศ.บ.
กศ.ม. (วัดผลและวิจัยทางการศึกษา) จาก
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
กศ.ค. (วิจัยและพัฒนาหลักสูตร)
อดีตรองอธิการบดีฝ่ายวิจัยและฝึกอบรม
มหาวิทยาลัยรามคำแหง หัวหน้าภาควิชาวัดผล
และวิจัย คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยรามคำแหง
อาจารย์ที่ปรึกษา ปริญญาโท และ
ปริญญาเอก มหาวิทยาลัยรามคำแหงและ
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร

3. ชื่อ นายสมชาย เทพแสง
 สถานที่ทำงาน ร.ร.บดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี)
 วุฒิการศึกษา ขอยลาคร่ำ 86 บางกะปิ กรุงเทพมหานคร
 ค.ม. (การสอนภาษาไทย) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
 ร.บ.
 ประสบการณ์หรือความชำนาญ อาจารย์ใหญ่โรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี)
 เลขานุการผู้ตรวจการกรมสามัญศึกษา
 ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบผลงานอาจารย์ 3 และ
 ผลงานผู้บริหาร
 ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือวิจัยการทำวิทยานิพนธ์
4. ชื่อ นางสาวสมศิริ ปลื้มจิตต์
 สถานที่ทำงาน หมอวชิราวุธวิทยาลัย ร.ร.สตรีวิทยา กรุงเทพฯ
 วุฒิการศึกษา กศ.บ. (มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปทุมวัน)
 กศ.บ. (มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
 ประสานมิตร)
 ประสบการณ์หรือความชำนาญ ทำงานวิจัยเรื่อง “การศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์
 ทางการเรียนและเหตุผลเชิงจริยธรรมในการสอน
 จริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ด้วย
 ด้วยการสอนโดยใช้บทบาทสมมติ” โดยยึดแนว
 ทฤษฎีของโคลเบอร์ก

ประวัติผู้วิจัย

- ชื่อ
ที่อยู่ปัจจุบัน
หน้าที่การงานปัจจุบัน
สถานที่ทำงาน
วุฒิการศึกษา

นางรุจี (ธรรมเกษตร) ดันดิษฐ์ โยธี
1/131 ซอยโชคชัย 4 ลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร
10230
สอนวิชาภาษาไทย
ร.ร.บดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี)
ซอยลาดพร้าว 86 เขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร
10310
กศ.บ. (วิชาเอกภาษาไทย วิชาโทภาษาอังกฤษ
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก)